

Marketta Koskinen

Omistajuus erilaisten yrittäjien
käsitteinä ja tulkintoina

Fenomenografinen tutkimus

JYVÄSKYLÄ STUDIES IN BUSINESS AND ECONOMICS 74

Marketta Koskinen

Omistajuus erilaisten yrittäjien
käsitteinä ja tulkintoina

Fenomenografinen tutkimus

Esitetään Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnan suostumuksella
julkisesti tarkastettavaksi yliopiston Villa Ranan Paulaharjun salissa
maaliskuun 7. päivänä 2009 kello 12.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

JYVÄSKYLÄ 2009

Omistajuus erilaisten yrittäjien
käsitteinä ja tulkintoina

Fenomenografinen tutkimus

JYVÄSKYLÄ STUDIES IN BUSINESS AND ECONOMICS 74

Marketta Koskinen

Omistajuus erilaisten yrittäjien
käsitteinä ja tulkintoina

Fenomenografinen tutkimus

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

JYVÄSKYLÄ 2009

Editors

Tuomo Takala

School of Business and Economics, University of Jyväskylä

Pekka Olsbo, Marja-Leena Tynkkynen

Publishing Unit, University Library of Jyväskylä

URN:ISBN:978-951-39-3499-6

ISBN 978-951-39-3499-6 (PDF)

ISBN 978-951-39-3477-4 (nid.)

ISSN 1457-1986

Copyright © 2009, by University of Jyväskylä

Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä 2009

ABSTRACT

Koskinen Marketta

Ownership as understood and interpreted by different entrepreneur types

A phenomenographic study

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2009, 226 p.

(Jyväskylä Studies in Business and Economics

ISSN 1457-1986; 74)

ISBN 978-951-39-3499-6 (PDF), 978-951-39-3477-4 (nid.)

English summary

Diss.

The aim of this study is to increase and deepen the understanding of the phenomenon of ownership and, subsequently, to broaden discussion of this phenomenon. The meanings given to ownership and the interpretations of ownership made by different entrepreneur types are investigated in terms of the role and importance assigned to this concept. Although ownership has been widely defined as the relationship between a subject (the owner) and an object (the owned), it has a multifaceted nature. This multifaceted view functions as the premise for the empirical phase of this study.

The research problem and the main research question have been formulated as follows: what are the bases of owner-entrepreneurs', partner-entrepreneurs', and intrapreneurs' meanings and interpretations of ownership? An additional objective of this study was to find answers to the following questions on the basis of the data collected through interviews: what do owner-entrepreneurs', partner-entrepreneurs', and intrapreneurs' meanings and interpretations of ownership reveal about ownership as a phenomenon? Furthermore; what is the importance of ownership to owner-entrepreneurs, partner-entrepreneurs and intrapreneurs?

The target group of this qualitative study included ten Finnish entrepreneurs. The empirical data for this study was collected through theme-based interviews and the data was analysed using categories formulated in accordance with the phenomenographic approach. The analysis process is data-oriented, with the categories formed using an inductive method. The study is descriptive and methodologically inspired by the interpretative approach.

The results suggest that ownership should be understood as a multilayered phenomenon. The interpretations of and meanings given to the concept of ownership by the various entrepreneur types emphasise an experience of justified proprietorship different to the experience of the purely legally assigned ownership rights. This sense of justified proprietorship manifests itself in the form of action, emotions, social relations, and property-provided opportunities. The sense of ownership, and the consequent experience of being in control of one's possessions, is steered by the owner's value-related motives. The various entrepreneurs' statements and accounts of ownership reflect their personal thinking and actions. Judging from the emphasised instrumental value and importance of ownership, it may be concluded that ownership, as such, is not the steering factor in various entrepreneurs' activities, even if it is closely connected to companies', and organisations' operative actions through people's experience of possession and management.

Keywords: ownership, owner-entrepreneur, partner-entrepreneur, intrapreneur, value-related motive, possession, phenomenography

Author's address Marketta Koskinen
Keloniementie 5
50100 MIKKELI
email: mk@ytp.fi

Supervisor Professor Matti Koiranen
School of Business and Economics
University of Jyväskylä

Reviewers Professor Risto Tainio
Helsinki School of Economics

Adjunct Professor Seija Mahlamäki-Kultanen
University of Tampere

Opponent Professor Risto Tainio
Helsinki School of Economics

ESIPUHE

*- Tartu hetkeen -
Sofokles*

Tälle löytöretkelle ja tutkimusmatkalle minua houkutti ajatus itseni haastamisesta ja uuden löytämisestä. Retkeä edeltänyt työelämä on vaatinut omanlaisiaan tutkimista, löytämistä ja loppuunsaattamista muiden kautta ja joskus jopa muiden ehdoilla. Oppimaan oppiminen on kuitenkin hienointa, mitä voi kokea varsinkin siinä iässä, jolloin monet odottavat sinun heittäytyvän nauttimaan jo saavuttamistasi työn hedelmistä.

Löytöretkelle varustautuminen käynnistyi saattamalla keskenjääneet maisteriopinnot loppuun. Professori Hannu Niittykankaan rohkaiseva ohjaajan ote ja kannustus opastivat minut retkeilijänä turvallisesti perusleiriin. Yltynyt tiedonjano ei sammunut harkinta-ajan jälkeenkään. Minulla oli kova halu päästä perusleiristä eteenpäin, minkä vuoksi päätin tarttua hetkeen. Päätös konkretisoitui vuoden 2006 lokakuussa, kun professori Matti Koironen lupautui matkoppaaksi. Sen jälkeen ei ole vauhtia eikä haastaviakaan tilanteita puuttunut. Tutkimusretkeilijänä olen saanut kokeilla omia kartanlukutaitojani, mutta joka kerta, kun epävarmuus on yllättänyt, aina on löytynyt aikaa, opastusta ja kokeneen ohjaajan rohkaisevia neuvoja. Matkaa on näin mutkiteltu yhtä jalkaa päämäärään saakka. Olen äärettömän kiitollinen siitä, että olen saanut kuulua nimenomaan yrittäjyyden professoreiden retkikuntaan.

Tärkeät matkaeväät tälle löytöretkelle sain Teiltä upeilta ja erilaisilta yrittäjiltä, jotka avauduite kertomaan omia käsityksiänne ja tulkintojanne omistajuudesta. Haluan esittää vilpittömät kiitokseni kaikille Teille yhdessä ja erikseen. Ilman näitä eväitä matkanteko omistajuuden maailmaan olisi ollut mahdotonta. Taloudellisia matkaeväitä olen saanut Yksityisyrittäjien Säätiöltä, Jenny ja Antti Wihurin rahastolta sekä Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnalta. Nämä taloudelliset kannustukset ovat rohkaisseet löytöretken aikana ja vahvistaneet ennestään uskoani omistajuus- ja yrittäjyystutkimuksen tärkeyteen. Saamastani taloudellisesta tuesta esitän nöyrät kiitokseni.

Siinä vaiheessa, kun määränpää alkoi hahmottua ja luulin päässeeni jo lähes perille, retkikuntaan astuivat mukaan käsikirjoitukseni esitarkastajat, professori Risto Tainio ja dosentti Seija Mahlamäki-Kultanen. Kohdistitte asiantuntevat ja olennaiset huomionne raportin keskeisiin kohtiin. Ne auttoivat tutkimuksen jänteveyden parantamista, menetelmän vahvistamista ja tulosten kirjastamista äärimmäisen paljon. Olin erittäin onnekas saadessani nimenomaan Teidät opastamaan minut loppuvaiheen tavoitteeseen.

Matkantekoa ovat koetelleet monet tekniset vastoinkäymiset. Onneksi huoltojoukkoihini ovat kuuluneet alan todelliset ammattilaiset, yrittäjä Arto Rahikainen ja yrittäjä Harri Valkonen. Retkeilijän pulssi on monesti noussut korkeuksiin, mutta aina asiantuntevan ensiavun jälkeen se on tasaantunut ja taival on turvallisesti jatkunut. Tutkimusmatkasta syntynyttä matkaraporttia on puolestaan tunnollisesti ja huolella editoinut kirjapainon toimitusjohtaja Jyrki

Kemppi. Teidän lisäksi sain käsikirjoituksen kielenhuoltoon osaavaa ja luotettavaa apua yrittäjä, FL Marja Myyryläiseltä. Lähdekirjallisuuden oikeaoppisessa kirjaamisessa minua opasti aina ystävällinen informaatikko Marita Jokinen. Teille kaikille olen paljosta kiitollinen ja annan vilpittömän tunnustuksen ammattitaidollenne.

Löytöretkelläni ovat samaa matkaa kulkeneet myös monet tutkijakollegat. Erityisesti Ritva Anttonen ja Päivi Tyrväinen sekä viereisen retkikunnan jäsen Heli Aaltonen ovat antaneet uutta voimaa aina, kun olemme tavanneet tai lähettäneet kannustavia viestejä toisillemme. Ilman Teitä ja muita ymmärtäviä ystäviä matka olisi ollut kovin yksinäistä. Onneksi olette olleet hengessä mukana.

Omistajayrittäjän lähimpänä esikuvana ja ajatuksiani ohjaavana esimerkkinä on ollut rakas äitini Elvi Mustonen. Hänen sinnikäs ja väsymätön toiminta pienellä maatilalla oli vertaansa vailla. Siitä olen kovin surullinen, että äidillä aika loppui ennen kuin pääsin oman löytöretkeni päämäärään. Tunnen kuitenkin, että tämä matka on ollut tärkeä meille molemmille. Sisäisen yrittäjän mallin löydän myös läheltäni, veljestäni Mauri Mustosesta. Olet esimerkilläsi näyttänyt, kuinka uupumattomalla ja sinnikkäällä työllä ja oman alan osaamisella saadaan aikaan näkyviä tuloksia. Äidin ja Sinun esikuva on kantanut ja kasvatanut uskallustani tarttua uuteen tilaisuuteen, mistä osoitan sydämelliset kiitokseni.

Puolisoni Antero, tämän löytöretken huollosta ja henkisestä kannustuksesta ylimmän ja tunnollisimman vastuun kantanut kanssakulkijani, kirjoitat omassa väitöskirjassasi kiitokseksi minulle seuraavasti: *"Rakastaa ei ole samaa kuin katsoa toisiaan silmiin, se on katsomista yhdessä samaan suuntaan"* (Saint-Exupéry). Samoilla sanoilla haluan kiittää nyt Sinua ja tutkijana tulkitsen siihen kätkeytyvää sanomaa - se on rakkautta! Kiitos että voimme katsoa edelleen yhdessä samaan suuntaan tämän löytöretken tuomaa kokemusta rikkaampana.

Omistan tämän väitöskirjani edesmenneen äitini Elvi Mustosen muistolle.

Ruutuikkunan takaa luontoäidin ihmeitä ihailen,
juuri kun Keloniemi on heräämäisillään kaamoksesta
tammikuussa 2009

Marketta Koskinen

KUVIOT

KUVIO 1	Omistaja, omistaminen ja omaisuus.....	22
KUVIO 2	Vastuullisuuden pyramidi.....	27
KUVIO 3	Omistaja, yrittäjä ja johtaja.....	43
KUVIO 4	Yrittäjyyden komponentit yrityksissä.....	64
KUVIO 5	Omistajajohtajan toiminta-alueet.....	65
KUVIO 6	Käsityksen muotoutuminen.....	74
KUVIO 7	Tutkimuksen taustaoletukset.....	75
KUVIO 8	Toiminnan merkitystasot.....	80
KUVIO 9	Esimerkki tulkinnasta ja kuvauskategoriasta.....	96
KUVIO 10	Esimerkki ylätason kategoriasta.....	97
KUVIO 11	Tutkimuksen tulkintaketju.....	97
KUVIO 12	Omistajuuden merkityksien tulkintaa.....	99
KUVIO 12a	Omistajuuden merkityksiä vastuuna.....	99
KUVIO 12b	Omistajuuden merkityksiä arvostuksena.....	102
KUVIO 12c	Omistajuuden merkityksiä vaurautena.....	105
KUVIO 12d	Omistajuuden merkityksiä erilaisina rooleina.....	107
KUVIO 13	Omistamisen tunteen tulkintaa.....	110
KUVIO 13a	Omistamisen tunteet ihanteena.....	110
KUVIO 13b	Omistaminen vallan ja vapauden tunteena.....	112
KUVIO 13c	Omistamisen tärkeys ja tarve.....	114
KUVIO 14	Omistamisen seurauksien tulkintaa.....	118
KUVIO 14a	Omistamisen seurauksina positiivisia ja negatiivisia implikaatioita.....	118
KUVIO 14b	Omistamisen seurauksina vastuita ja velvoitteita.....	121
KUVIO 14c	Omistamisen seurauksina sosiaalisia suhteita.....	124
KUVIO 15	Omistajana olemisen tulkintaa.....	126
KUVIO 16	Omistamisen odotusarvojen tulkintaa.....	129
KUVIO 17	Omistamisen kokemusten tulkintaa.....	133
KUVIO 17a	Omistamisen kokemusten tulkintaa kohteen näkökulmasta.....	134
KUVIO 17b	Omistamisen kokemusten tulkintaa asenteena ja tunteena.....	135
KUVIO 18	Omistamisen käsitysten muuttumisen tulkintaa.....	138
KUVIO 18a	Omistamisen käsitysten muuttumisen tulkintaa mielikuvina.....	138
KUVIO 18b	Omistamisen käsitysten muuttuminen ohjaa toimintaa.....	141
KUVIO 18c	Omistamisen käsitysten muuttuminen muokkaa tunteita.....	143
KUVIO 19	Omistamisen merkityksiä kuvaavat ylätason kategoriat.....	147
KUVIO 20	Tulosten yhteenveto.....	154
KUVIO 21	Omistajuuden merkitysten käsitteellinen synteesi.....	156
KUVIO 22	Omistajuuden merkitykset ja aikaisempi keskustelu.....	164
KUVIO 23	Omistajuus hallinnan kokemisen ja arvojen merkityksinä.....	165
KUVIO 24	Tutkimusprosessin vaiheet ja aikataulu.....	186

FIGURE 1	Ownership as the experience of possession and value-related significances	170
----------	---	-----

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Tutkimuksen rakenne.....	18
TAULUKKO 2	Omistajuuden synnyttämät oikeudet ja etuoikeudet.....	25
TAULUKKO 3	Yrittäjyysideologian yrittävä ja säilyttävä orientaatio.....	45
TAULUKKO 4	Klassisen yrittäjän, verkostoyrittäjän ja sisäisen yrittäjän eroja.....	68
TAULUKKO 5	Omistajuus ja erilaisiin omistajiin liittyvät tulkinnat.....	70
TAULUKKO 6	Haastateltavien taustatietoja haastatteluhetkellä.....	84
TAULUKKO 7	Omistajuuden vastuuseen liittyvät merkityskategoriat.....	101
TAULUKKO 8	Omistajuuden arvostukseen liittyvät merkityskategoriat.....	105
TAULUKKO 9	Omistajuuden vaurauteen liittyvät merkityskategoriat.....	106
TAULUKKO 10	Omistajuuden rooleihin liittyvät merkityskategoriat.....	108
TAULUKKO 11	Omistamisen ihanteeseen liittyvät merkityskategoriat.....	112
TAULUKKO 12	Omistamisen valtaan ja vapauteen liittyvät merkityskategoriat.....	114
TAULUKKO 13	Omistajuuden tärkeyteen ja tarpeeseen liittyvät merkityskategoriat.....	117
TAULUKKO 14	Omistajuuden implikaatioihin liittyvät merkityskategoriat.....	120
TAULUKKO 15	Omistajuuden vastuisiin ja velvoitteisiin liittyvät merkityskategoriat.....	123
TAULUKKO 16	Omistajuuden sosiaalisiin suhteisiin liittyvät merkityskategoriat.....	125
TAULUKKO 17	Omistajana olemiseen liittyvät merkityskategoriat.....	128
TAULUKKO 18	Omistamisen odotusarvoihin liittyvät merkityskategoriat...	132
TAULUKKO 19	Omistaminen kohteena kokemiseen liittyvät merkityskategoriat.....	135
TAULUKKO 20	Omistajuuden kokeminen asenteena ja tunteena merkityskategoriat.....	137
TAULUKKO 21	Omistamisen mielikuvaa muokkaaviin kokemuksiin liittyvät merkityskategoriat.....	140
TAULUKKO 22	Omistamisen toimintaa ohjaaviin kokemuksiin liittyvät merkityskategoriat.....	142
TAULUKKO 23	Omistamisen tunteita muokkaaviin kokemuksiin liittyvät merkityskategoriat.....	145
TAULUKKO 24	Yrittäjyyden ja omistajuuden historiaa.....	185

SISÄLLYS

ABSTRACT

ESIPUHE

KUVIOT, TAULUKOT

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	11
1.1	Tutkimuksen taustaa	11
1.2	Tutkimusongelma ja tavoitteet.....	15
1.3	Tutkimuksen rajaukset.....	16
1.4	Tutkimuksen rakenne.....	17
2	OMISTAJUUS ILMIÖNÄ.....	19
2.1	Omistamisen filosofiaa	20
2.2	Omistajuus suhteena.....	22
2.2.1	Omistajuus laillis-taloudellisena suhteena.....	23
2.2.2	Omistajuus psykologisena suhteena.....	29
2.2.2.1	Psykologinen omistajuus ja yksilön tarpeet	32
2.2.2.2	Psykologisen omistajuuden kehityspolut	33
2.2.3	Omistajuus sosiaalisena suhteena	35
2.3	Päätelmiä omistamisen suhteista	37
3	YRITTÄJYYS JA OMISTAJUUS.....	39
3.1	Omistajuus tehtävänä ja yrittäjä toimijana.....	40
3.1.1	Yrittäjyys ja yrittäjä tutkimuskohteena	40
3.1.2	Liiketaloustieteellinen näkökulma ja yrittäjä	41
3.1.3	Yrittäjän piirteistä ja ominaisuuksista	46
3.1.4	Yrittäjyys yrittäjän elämäntapana.....	50
3.1.5	Sosiaalipsykologinen näkökulma ja yrittäjä.....	51
3.2	Omistajuus tehtävänä ja sisäinen yrittäjä toimijana.....	52
3.2.1	Sisäinen yrittäjyys ja sisäinen yrittäjä tutkimuskohteena.....	52
3.2.2	Liiketaloustieteellinen näkökulma ja sisäinen yrittäjä.....	53
3.2.3	Sisäisen yrittäjän piirteistä ja ominaisuuksista.....	55
3.2.4	Sisäinen yrittäjyys toimintatapana ja sitoutumisena.....	55
3.2.5	Sosiaalipsykologinen näkökulma ja sisäinen yrittäjä.....	57
3.2.6	Valtuuttaminen, sisäinen yrittäjyys ja psykologinen omistajuus.....	57
3.3	Omistajuus rakenteina ja rooleina yrityksissä	61
3.3.1	Yrittäjä pienyrityksessä.....	62
3.3.2	Sisäinen yrittäjä organisaatiossa.....	66
3.4	Päätelmiä yrittäjyys- ja omistajuuskeskustelusta.....	67
4	FENOMENOGRAFINEN LÄHESTYMISTAPA.....	71
4.1	Lähestymistavasta yleisesti.....	72

4.2	Lähestymistavan erityispiirteitä.....	72
4.3	Laadullinen tutkimusote.....	74
4.4	Taustaoletukset ja esiymmärrys.....	75
4.4.1	Arkielämän todellisuus.....	77
4.4.2	Ihmiskäsitys ja omistajakuva	78
4.4.3	Tutkimuksen tiedonlähteet	79
4.4.4	Käsitykset kielellisiä ilmaisuja.....	80
4.4.5	Kokemus toisen asteen tulkintana.....	81
4.5	Tutkimuksen kohdejoukko.....	82
4.5.1	Haastateltavien valinta.....	82
4.5.2	Haastateltavien kuvaus.....	84
4.5.3	Haastattelujen toteutus.....	87
4.6	Tutkimuksen luotettavuuden arviointia	89
5	AINEISTON ANALYYSI JA TULKINNAT.....	93
5.1	Yleistä fenomenografisesta aineiston analyysistä	93
5.2	Analyysiprosessi	95
5.3	Analyysin tuloksena syntyneet kuvauskategoriat.....	98
5.3.1	Omistajuuden merkityksen tulkintaa.....	98
5.3.2	Omistamisen tunteen tulkintaa.....	109
5.3.3	Omistamisen seurauksien tulkintaa.....	117
5.3.4	Omistajana olemisen tulkintaa lähipiirin silmin ajateltuna	126
5.3.5	Omistamisen odotusarvojen tulkintaa.....	129
5.3.6	Omistamisen kokemusten tulkintaa.....	133
5.3.7	Omistamisen käsitysten muuttumisen tulkintaa.....	137
6	TUTKIMUSTULOSTEN YHTEENVETO.....	146
6.1	Omistamisen merkitysten kuvausmalli.....	146
6.2	Omistajuuden ilmiö merkitysten valossa.....	149
6.3	Omistajuuden arvo ja tärkeys.....	151
6.4	Tulosten yhteenveto.....	154
7	TULOSTEN POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	155
7.1	Omistajuuden merkitysten teoreettinen taso.....	155
7.1.1	Omistamisen laillinen, taloudellinen ja operatiivinen merkitys	156
7.1.2	Omistamisen emotionaalinen ja sosiaalinen merkitys.....	158
7.1.3	Omaisuuuden käytön ja jatkuvuuden merkitys.....	160
7.1.4	Omistamisen arvon ja tärkeyden merkitys.....	160
7.1.5	Kooste omistamisen keskusteluista ja tutkimustuloksista.....	163
7.2	Johtopäätöksiä omistajuuden merkityksistä.....	165
7.3	Omistajuuskeskustelu jatkokoon.....	167
	SUMMARY.....	169
	LÄHTEET	171
	LIITTEET.....	185

1 JOHDANTO

Ohjaako omistajuus erilaisten yrittäjien ajattelua ja toimintaa? Entä miltä pohjalta syntyvät ne käsitykset ja tulkinnat, joita yrittäjät liittävät omistajuuteen? Ylipäätään omistajuudesta ja myös yrittäjien omistajuudesta on olemassa erilaisia käsityksiä, joten tutkimusilmiönä se on mielenkiintoinen.

Omistajuutta¹ voidaan lähestyä ja tarkastella useasta eri näkökulmasta ja päätelmät vaihtelevat sen mukaisesti. Tässä tutkimuksessa on analysoitu ja arvioitu erilaisten yrittäjien käsityksiä ja tulkintoja. Erilaiset yrittäjät ovat suomalaisia omistaja-, osakas- ja sisäisiä yrittäjiä, jotka ovat samalla myös erilaisia omistajia. Tulokset viittaavat vahvasti siihen, että omistajuutta on perusteltua pohtia ja tarkastella paitsi laillisen omistus- ja hallintaoikeuden näkökulmasta niin myös yksilön hallinnan kokemisen oikeutuksena sekä omistamista ohjaavien yksilöllisten arvomotiivien näkökulmasta

1.1 Tutkimuksen taustaa

Omistajat ovat aktivoituneet ja ottavat yhä tiuhemmin kantaa yritysten toiminnan linjauksiin. Sanotaankin, että listatuissa ja kansainvälisissä pörssiyrityksissä aktiivinen omistajavetoisuus on syrjäyttämässä, ellei jo syrjäyttänyt, toimitusjohtajavetoisen johtamisen (ks. esim. Tainio 2000). Omistajien varallisuuden maksimointiin tähtäävän taloudellisen lisäarvon tuottaminen, yrityksen arvonnousu ja osinkojen maksukyvyyn turvaaminen ovat ohjanneet suurten yritysten

---

1 'Omistajuus' on suomalaisesta verbistä 'omistaa' muodostettu ominaisuuden nimi, jota ei löydy sanakirjasta määriteltynä (vrt. Nurmi 2002). Sanakirjan tekijän kanssa käydyn keskustelun perusteella 'omistajuus' voitaisiin määritellä siten, että omistaa jotakin omistettavaa. Lisäksi omistajuus on se ominaisuus, että on jonkin omistaja. Sama määritelmä voidaan tehdä myös omistaminen sanasta, jota myöskään ei löydy sanakirjasta. Tässä tutkimuksessa käytetään omistajuus ja omistaminen samaa tarkoittavina ilmaisuina.

johtamiskäytänteitä, strategisia painopistevalintoja ja myös yritysrakenteiden ja toiminnan prosessien muotoutumista (ks. esim. Veranen 1997). Siirtyminen passiivisesta omistajuudesta kohti aktiivista, omistajalähtöistä johtamista voidaan nähdä myös omistajakapasiteetin hyödyntämisenä. Tämä toteutuu mm. omistajien asiantuntemuksen ja suhdeverkoston kautta.

Perinteisesti perheyriyksissä omistajuudella on yhtä oleellinen rooli kuin itse perheellä tai varsinaisella yritystoiminnalla. Suurissa osuuskunnissa puolestaan on ryhdytty yhä enemmän puhumaan asiakasomistajuudesta, jonka merkitys ja vaikuttavuus tulevat esille ensisijaisesti laajan omistajarakenteen kautta (ks. esim. Jussila 2007).

Tutkimusilmionä omistajuus on monella tapaa ajankohtainen aihe, mutta varsinkin yksilön ja erityisesti erilaisten yrittäjien näkökulmasta vähän tutkittu alue. Omistajuudesta käyty keskustelu on kuitenkin voimistunut 2000-luvulle tultaessa ja arvatenkin se tulee monipuolistumaan ja syvenemään edelleen. Omistajuus on moninainen ilmiö, joten se kiinnostaa monen tieteenalan tutkijoita. Laillis-taloudellinen näkökulma on saavuttanut valta-aseman omistajuuden diskursseissa ja vakiintuneissa liiketaloudellisissa tavoissa käsitteellistää ja tutkia omistajuutta.

Eri tieteenalojen lähestymistavat antavat kuitenkin mahdollisuuden laajentaa näkemystä ja etsiä muitakin kuin taloudellisen ymmärryksen lähtökohtia ilmiön tulkintaan. Tutkimuksissa omistajuudelle on löydettykin sellaisia uusia ulottuvuuksia, jotka avaavat mielenkiintoisia ja haastavia lähestymistapoja paneutua ilmiön perusolemuksen.

Tämä tutkimus osallistuu akateemiseen keskusteluun tuomalla siihen yksilönäkökulman ja tuottamalla kuvaukset omistajuudesta omistajayrittäjän, osakasyrittäjän ja sisäisen yrittäjän arkitodellisuuden näkökulmista.

Kohderyhmän valintaa ja lähestymistapaa voi perustella sillä, että useimmat suomalaisista yrityksistä ovat yrittäjävetoisia mikro- ja pk-yrityksiä. Tämän lisäksi pienyritysten innostavaa ja joustavaa toimintatapaa on istutettu sisäisen yrittäjyyden keinoin isompiinkin yrityksiin, osuuskuntiin ja jopa kuntatalouksiin parin vuosikymmenen ajan. Näistä kaikista voi hyvin tunnistaa omistajuuden ilmiön, kun käsitteelle annetaan riittävän laajasti sisältöä ja sen monimuotoisuus otetaan huomioon.

Yrittäjyys talouden keskiössä

Tietenkin voidaan kysyä, että mihin ylipäättään erilaisia yrittäjiä tarvitaan ja mikä merkitys on heidän arkitodellisuutensa ja omistamisen käsitysten ymmärtämisellä. Rationaalista vastausta voi hakea makrotasolla puhtaasti kansantalouden näkökulmasta.

Yrittäjyyden merkitys talouden hyvinvoinnin, talouskasvun, työllisyyden ja vaurauden synnyttämisessä ja ylläpitämisessä on tunnustettu kaikissa länsimaaisissa talouksissa ja kulttuureissa. Myös Euroopan unionin taholta rohkaitaan ja tuetaan yrittäjyyttä näkyvästi, mikä ilmenee 2003 julkaistussa Vihreässä kirjassa (www.yrittajajakoulu.fi/tietotori).

Aivan hyvin voi myös ajatella, että pk-yritykset ja yrittäjät luovat suurelta osin sen arvonnäkökulman, jonka varaan elintaso myös Suomessa rakentuu.² Tuottavathan pk-yritykset reilut 40 prosenttia koko maan bruttokansantuotteesta (BKT). Näissä keskisuurissa, pienissä ja mikroyrityksissä toimivat yrittäjät ja osakasyrittäjät toimivat yrittäjäroolin lisäksi omistajan roolissa, jossa he tekevät talouden rattaista ylläpitävää ja kasvulle suotuisia olosuhteita rakentavaa arjen työtä. Siksi on tärkeää tunnistaa, miten heidän käsityksensä ja tulkintansa omistajuudesta rakentuvat ja mikä merkitys ja arvo omistajuudella on heille arkitodellisuudessa ja aktiivisessa työelämässä. Ymmärtämällä näitä käsityksiä voidaan lisätä omistavien yrittäjien arvostusta ja mahdollisesti oikaista osin kärjistyneitä käsityksiä omistavan yrittäjän maineesta.

Kansantalouden kannalta pyrkimyksenä on kannustaa yhä useampia henkilöitä ryhtymään yrittäjäksi ja etsiä uusia kasvuhakuisia yrittäjiä ja yrityksiä. Omistamisen merkityksen ymmärtämisellä ja terveellä tavalla vaurastumista kannustamalla voidaan lisätä yrittäjyyden yllykkeitä arvoa ja pienyrittäjän motiivina kasvattaa omaa yritystään.

Myös pk-yrityksiä suuremmissa yrityksissä ja organisaatioissa on kehitetty erilaisia kannusteita ja optioita, joilla pyritään yllyttämään yritysjohtoa kehittämään yhä kannattavampia ja tehokkaampia yrityksiä. Optioiden saamisen ja lunastamisen ehtona voidaan kuitenkin pitää sitä, että henkilö toimii sisäisen yrittäjän tavoin tehokkaasti ja tavoitteisiin sitoutuneesti.

Sisäisen yrittäjyyden merkitys erilaisissa organisaatioissa ja työyhteisöissä on tullut ajankohtaiseksi ja tärkeäksi työmarkkinoiden rakenteiden muutoksessa. Yrittäjämäistä ajattelua ja toimintatapaa tarvitaan edistämään ja uudistamaan toimintaa yritysten kovenevassa kilpailussa ja globaalissa markkinataloudessa. Myös julkisella sektorilla tähän ajatteluun tukeudutaan yhä yleisemmin.

Yksilötasolla sisäinen yrittäjyys, yritteliäisyys ja yritteliäs tapa tehdä työtä ilmenevät siten, että työntekijä suhtautuu työntekoon yhtä sitoutuneesti ja innovatiivisesti kuin omistajayrittäjä yrityksessään. Tutkimusten mukaan omistamisen tunne mentaalisen tasolla lisää sitoutumista ja yritteliästä oman työroolin ylittävää toimintaa ilman laillista omistajuuttakin. Näin ollen on tarpeellista lisätä ja laajentaa ymmärrystä omistajuuden käsityksistä ja tärkeydestä myös sisäiseksi yrittäjäksi itsensä kokevien ja johtavassa asemassa olevien toimijoiden näkökulmasta.

---

2 Suomen Yrittäjien (2008) laatiman katsauksen mukaan vuosina 2006–2007 yrittäjiä on ollut kaikkiaan n. 230 000, joista työnantajayrittäjiä on 90 000 ja yksinyrittäjiä 140 000. Samaan aikaan Suomen 1,4 miljoonasta työntekijästä työllisti yli 250 työntekijän suuryritykset 38 prosenttia, keskisuurten (50–249 työntekijää) ja pienten (10–49 työntekijää) yritysten osuus oli 37 prosenttia. Lisäksi mikroyritysten (1–9 työntekijää) tarjoamien työpaikkojen määrä oli 25 prosenttia koko työvoimasta. (www.yrittajat.fi.) Osuudet ovat pysyneet aikalailla vakiona 2000-luvulla, joskin yritysmäärä on kasvanut viime vuosina.

Omistamisen yleisiä käsityksiä

Yrittäjät ja kapitalistit yhdistetään usein omistajuudesta käytävässä retoriikassa. Kannianen (2006, 323) kuitenkin perustelee päinvastaista käsitystä sanomalla, että yrittäjä on tyypillisesti varsinkin toimintansa alussa kaikkea muuta kuin omistava kapitalisti. Tästä syytä hänen mukaan *”yksi vallitseva virhearvio yleisessä kielenkäytössä lienee yrittäjäluokan ja kapitalistiluokan samaistaminen”*. Kannianen (2006) mielestä on totta, että osa yrittäjistä menestyy ja siirtyy aikanaan omistavaan kapitalistiluokkaan. Mutta näinhän tapahtuu myös muiden kuin yrittäjien kohdalla, osa vaurastuu optioilla, osa perimällä, osa avioliiton tai muiden onnellisten asioiden seurauksena. Vaurastuminen ei näin ollen ole vain yrittäjien yksinoikeutta.

Varamäki (2006) toteaa Taloussanomien artikkelissa, että meillä Suomessa vallitsee edelleen yleinen käsitys yrittäjistä, että he ovat omaa etuaan tavoittelevia kapitalisteja, joiden pääasiallinen tavoite on tehdä paljon rahaa ja rikastua. Varamäen mukaan *”Rikastuminen tai edes siihen pyrkiminen ei kuitenkaan ole läheskään aina yrittäjien tärkein motivaatio”*. Enemmistö yrittäjistä kuuluu elämäntapayrittäjiin, joille tärkeimpiä asioita yrittäjyydessä ovat itsenäisyys, vapaus, mahdollisuus tehdä mielekästä työtä ja itsensä työllistäminen. Varamäki kysyy, pitäisikö suomalaisten yrittäjien sitten olla ahneempia ja opportunistisempia. Scasen ja Goffeen (1980, 161) löysivät omassa haastattelututkimuksessaan vähän evidenssiä sille, että on olemassa yrittäjiä, joita yksinomaan motivoi voiton maksimointi. Tutkijoiden mukaan voiton tavoittelu on vähemmän tärkeää niille yrittäjille, jotka aloittavat yritystoiminnan saavuttaakseen henkilökohtaista riippumattomuutta ja itsenäisyyttä.

Kaikista ei ole kuitenkaan omistajayrittäjiksi saati muiden työllistäjiksi, kuten Hyytinen ja Rouvinen (2005, 137) toteavat pohtiessaan talouskasvun mahdollisuutta ilman yrittäjiä. Heidän mukaansa talouskasvun kannalta on hyvä, jos yrittäjiksi valikoituvat ne, joilla on kyky luoda ja tunnistaa uusia taloudellisia mahdollisuuksia sekä kohdata kilpailua ja ottaa riskejä. Lisäksi on hyvä, jos yrittäjät kykenevät johtamaan ja koordinoimaan taloudellista toimintaa ja työntekijöitä sekä luomaan ja hyödyntämään uutta tietoa. Haitaksi ei olisi, jos tällaisilla ihmisillä olisi lisäksi halu tavoitella vaurastumista. (ks. Bianchi & Henrekson 2005, 355; Hyytinen & Rouvinen 2005, 143.)

Halusta vaurastua ja varsinkin siitä puhuminen ovat edelleen lähes häpeällisiä asioita tunnustettavaksi myös suomalaisille velvollisuuden- ja vastuuntuntoisille yrittäjille. Kun Elo-Pärssinen (2007) tutki väitöskirjassaan perheyrittysten arvoja, hän havaitsi, että perheyrittäjien aktiiviselle omistajalle varakkuuden hankkiminen ei ole tärkeää. Tutkija arvioi, että varakkuuden ilmaiseminen ei ehkä kuulu suomalaiseen vaatimattomuuden kulttuuriin, koska haastateltavat vähätelivät varakkuuden merkitystä (Elo-Pärssinen 2007, 159). Tunnettu suuren suomalaisen yrityksen omistajajohtaja, Ilpo Kokkila, toteaa syntymäpäivähaastattelussaan: *”Olisin tietysti voinut myydäkin yhtiön, mutta en olisi kehdannut katsoa kaikkia niitä työntekijöitä silmiin, joiden kanssa on vuosia tehnyt yhdessä töitä”*. *”Raha joskus oikein hävettää. Sitä on enemmän kuin yksi ihminen tarvitsee. Ainoa mitä varallisuus tuo, on valtaa. On mahdollisuuksia tehdä päätöksiä omai-*

suuden puitteissa”, Kokkila jatkaa. (Nurmi 2007.) Näkökulmat edustavat suurten yritysten omistajien tunnustuksia. Onkin mielenkiintoista selvittää, kokevatko pienyrittäjät omistajuuden samalla tavalla. Toteaahan Kanninen (2007, 241), että tieteellisesti ei kuitenkaan voida osoittaa, mikä on ihmiselle kohtuullinen määrä omaisuutta.

Historiallisesti tarkasteltuna voidaan todeta, että jo 1900-luvun alkupuolella omistaminen eriytyi kirjallisuudessa yrittäjyydestä ensisijassa Schumpeterin ansiosta. Liekö tämä syynä sille, että omistajuus on kiinnostanut vielä valittavan vähän yrittäjyyden tutkijoita ja varsinkin yrittäjän arkipäivän todellisuuden näkökulmasta. Rohkeana johtopäätöksenä voi todeta, että Schumpeterin vahvan esikuvan vaikutukset ovat olleet kauaskantoiset.

Erilaisia omistajia

Omistajuutta ja erilaisia omistajia on kyllä Suomessakin tutkittu, mutta aihe on liitetty esimerkiksi perheyrittäjyyteen (Koiranen 2007a), suuriin yrityksiin (esim. Veranen 1987), pörssiyritysten kotimaiseen ja ulkomaiseen omistukseen (esim. Puttonen 2004) ja osuustoiminnan omistajuudesta käytäviin keskusteluihin (esim. Jussila 2007) sekä omistusrakenteiden muutoksiin (Skurnik 2005). Omistajuuden mentaalista tunnetta on tarkasteltu yrityksissä toimivien ja perheyrittäjien näkökulmasta (esim. Mattila & Ikävalko 2003; Ikävalko, Pihkala & Jussila 2008) sekä omistajajohtajien kokemana (Wahlgrén 2000), mutta ei suoraan erilaisten yrittäjien käsityksinä ja tulkintoina. Näin ollen tämä tutkimus täydentää tutkimusaluetta sekä korjaa ilmeistä, olemassa olevaa tutkimusaukkoa.

1.2 Tutkimusongelma ja tavoitteet

Omistajuuden ymmärtäminen laajemmin kuin vain laillis-taloudellisena ilmiönä tuo tutkimukseen jännitettä. Tällöin on pohdittava sitä, minkä sisällön ja painotuksen omistajuus saa erilaisten yrittäjien puheissa ja selonteoissa. Haastattelujen tavoitteena on saada selville hyvinkin henkilökohtaisia käsityksiä ja tulkintoja omistajuudesta. Fenomenografista lähestymistapaa ja aineistopohjaista analyysiä käyttäen pyritään löytämään aineistosta omistajuuden merkityksiä ja tunnistamaan omistajuuden tärkeyttä ja arvoa kuvaavia käsityksiä.

Tutkimusongelma tiivistyy tätä kautta pääkysymykseksi, joka kuuluu: **Mistä merkityksistä omistajayrittäjien, osakasyrittäjien ja sisäisten yrittäjien omistajuuden käsitykset ja tulkinnat muodostuvat?**

Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on löytää pääkysymyksen ohella haastatteluaineistosta vastauksia kysymyksiin: **Mitä omistajayrittäjien, osakasyrittäjien ja sisäisten yrittäjien käsitysten ja tulkintojen merkitykset kertovat omistajuuden ilmiöstä? Mikä merkitys omistajuudella on omistajayrittäjille, osakasyrittäjille ja sisäisille yrittäjille?** Tässä yhteydessä merkitys tarkoittaa

omistajuuden kokemisen tärkeyttä sekä sen sosiaalista ja emotionaalista arvoa henkilölle.

Tutkimuslöydösten ja niistä tehtyjen johtopäätösten tärkeimpänä tavoitteena on lisätä ymmärrystä omistajuudesta ja monipuolistaa siitä käytävää keskustelua. Huomio kiinnittyy erityisesti yksilön omistajanäkökulmaan ja erilaisen yrittäjien käsityksiin ja tulkintoihin omistamisen merkityksistä. Toisena tavoitteena on jäsentää ja kuvata haastatteluissa esille nousseita omistamisen tärkeyden ja arvon merkityksiä, jotta erilaisten yrittäjien arvomotivien ja ajattelun ymmärtäminen syventäisi aikaisempaa omistajuuskeskustelua. Tavoitteisiin pyritään löytämällä sellaisia merkityskategorioita, joilla olisi yleisempää hyötyä keskustelussa ja omistajuuden teorian edelleen kehittämisessä.

Omistajuudesta käytävän yleisen keskustelun ylläpitämisen tavoitteena on rohkaista erilaisia yrittäjiä tavoittelemaan hallittua yritystoiminnan kasvua ja samalla lisätä mahdollisuuksia ja hyväksyntää yrittäjän itsensä vaurastumisen pyrkimyksille. Yrityksen kannattavuus, kasvu ja elinvoimaisuus ovat hyväksyttäviä pyrkimyksiä jo nyt, ja niiden tavoitteluun jopa velvoitetaan kansantaloudellisin perusteluin. Mutta kysyä voi, onko yrittäjän vaurastuminen saanut vielä samanlaista hyväksyntää.

1.3 Tutkimuksen rajaukset

Tutkimuksessa tarkastellaan omistajuutta yksilön näkökulmasta kuitenkin niin, että omistajuus voidaan ymmärtää myös sosiaalisesti suhteeksi. Tämän näkökulman perusteella mielenkiintoa ei erityisesti kohdisteta kollektiivisen omistajuuden ulottuvuuteen.

Tutkimukseen ei sisälly myöskään omistusmuodon valintaa eikä omistusoikeuden aikaperspektiiviä. Toisin sanoen tarkastelun ulkopuolelle jäävät omistajuuden syntyyn ja hankintaan liittyvän laillisen omistusoikeuden tai hallintaoikeuden vaihtoehtoiset mallit. Ulkopuolelle jäävät myös omistusoikeudessa tapahtuneet muutokset ja luovutukset, kuten esim. sukupolvenvaihdoksiin liittyvät kysymykset. Tutkimukseen ei sisälly myöskään omistamiseen liittyviä rahoituksellisia ja verotuksellisia kysymyksiä.

Kohdejoukko ja vastaajat muodostavat myös oman rajauksen tarkasteltavaan näkökulmaan. Vastaajina ovat omistajayrittäjät ja osakasyrittäjät pienistä tai mikroyrityksistä sekä sisäiset yrittäjät suuriksi luokitelluista organisaatioista. On luonnollista, että tutkimuksessa ei käsitellä omistajuutta varsinaisesti omistajaohjauksen näkökulmasta, koska vastaajat toimivat yrityksissä, joissa omistajaohjauksella (corporate governance) ei ole varsinaista omaa funktiota.

Näkökulman omistajuuteen muodostavat vastaajien kokemukselliset käsitykset ja tulkinnat. Näkökulmaa rajataan myös haastattelukysymyksin käsittelemään omistajuutta arkisena kokemuksellisenä asiana ja aktiiviseen työhistoriaan liittyvinä käsityksinä. Aktiivisen työhistoriansa kukin vastaaja kertoo

haastattelun aluksi omalla tavallaan, joten kontekstiin liittyviä tarkistuksia ei tehdä erikseen.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimusraportti rakentuu seitsemästä luvusta. Lukujen keskeiset asiat ja niiden tarkoitus on kuvattu taulukossa 1. Johdanto avaa tutkimuksen taustan ja johdattaa tutkimusongelman ja tavoitteiden kautta tämän tutkimuksen tarkoituksen ja tärkeyden ytimiin.

Toisessa luvussa perehdytään omistajuuden monimuotoiseen ilmiöön muiden omistajuustutkimusten tulosten ja teorioiden valossa. Kolmannessa luvussa tarkastellaan yrittäjyyttä ja omistajuutta painottaen yksilönäkökulmaa. Lisäksi tarkastellaan erilaisten yrittäjien tehtävää ja omistajana olemisen roolia pienyrityksissä ja organisaatioissa.

Neljännän luvun tarkoitus on paneutua tutkimuksen empiirisen osuuden menetelmävalintoihin ja niihin taustaoletuksiin, jotka ovat ohjanneet tutkimusprosessin etenemistä ja toteutusta. Samalla kerrotaan, kuinka laadullisen tutkimuksen aineiston kokoamiseen tarvittavat haastattelut ja haastateltavien valintaprosessi on toteutettu. Luvun lopuksi arvioidaan tutkimuksen luotettavuuden rakentumista. Viidennessä luvussa avataan aineiston analyysi ja kuvataan analyysin aikana tehdyt tulkinnat ja kuvauskategoriat.

Kuudennessa luvussa raportoidaan tutkimusongelman ratkaisun tulokset ja tutkimuskysymyksiin löytyneet vastaukset sekä niiden tiivistelmä. Seitsemännessä luvussa suhteutetaan tuloksia aikaisempaan omistajuudesta käytyyn keskusteluun ja esitetään tulosten johtopäätökset perusteluineen. Lopuksi esitetään ne tähän aihealueeseen liittyvät tutkimusaiheet, jotka ansaitsevat tutkijoiden huomiota ja lisätutkimista.

TAULUKKO 1 Tutkimuksen rakenne

Tarkasteltava asia	Tarkastelun tarkoitus	Tutkimuksen luku
Johdanto	Tutkimuksen taustan, tutkimusongelman ja tavoitteiden sekä rajausten esittelyn lisäksi kuvataan raportin rakenne.	Luku 1
Omistajuus ilmiönä	Omistajuuden ilmiöön liittyvän aikaisemman keskustelun tarkastelu	Luku 2
Yrittäjyys ja omistajuus	Syventyminen yrittäjyyden teoriaan ja luodaan kuva informanteista omistajina	Luku 3
Fenomenografinen lähestymistapa	Tutkimuksen lähestymistavan, laadullisen tutkimusotteen, tutkimuksen taustaoletusten ja tutkimusnäytteen valinnan perusteet sekä tutkimuksen luotettavuuden arviointia	Luku 4
Aineiston analyysi ja tulkinnat	Raportoidaan empiirisen vaiheen toteutus ja analyysiprosessin vaiheet sekä siihen liittyvät tulkinnat	Luku 5
Tutkimustulosten yhteenveto	Esitellään tutkimustulokset ja niistä laadittu tiivistelmä kuviona	Luku 6
Tulosten pohdintaa ja johtopäätöksiä	Tutkimustulosten kiinnittäminen aikaisempaan keskusteluun ja johtopäätösten esittäminen perusteluineen Lisäksi ideoidaan jatkotutkimista ansaitsevia aiheita	Luku 7

2 OMISTAJUUS ILMIÖNÄ

Omistajuus on monimuotoinen ja kompleksinen ilmiö, joten se on ollut ja on edelleen monen tieteenalan kiinnostuksen kohteena. Taloustieteet ja juridiikka edustavat omistajuuden tutkimuksen valtavirtaa, jossa omistajuutta tarkastellaan pääosin taloudellisena ja omistusoikeuteen liittyvänä ilmiönä. Muiden tieteenalojen lähestymistavat antavat kuitenkin mahdollisuuden laajentaa näkemystä ja etsiä muitakin kuin taloudellisen ymmärryksen lähtökohtia ilmiön tulkintaan. Tarkasteluun voidaan näin nostaa myös omistajuutta ylläpitävät yksilöt ja toiminnot.

Filosofisena ilmiönä omistajuutta ovat pohtineet mm. Sartre (2003) ja Grunebaum (1987). Sosiaalisen näkökulman omistamiseen tuo mm. sosiologi Bauman (1997), joka nostaa esille omistamisen paitsi yksityisenä asiana niin myös monitahoisena sosiaalisena suhteena. Sosiaalinen ulottuvuus tulee esille myös mm. Rudminin ja Berryn (1987), Etzionin (1991) ja Dittmarin (1992) esittämissä tulkinnoissa, joiden mukaan omistajuus liittyy omistajan monin tavoin yhteen omistamansa kohteen kanssa. Nordqvist (2005) puolestaan on kehittänyt sosio-symbolisen omistajuuden käsitteen tutkimuksessa, jossa hän tarkasteli omistajan roolia ja omistajuuden merkitystä osana strategiaprosessia (strategizing) perheyriyksen kontekstissa. Omistajuuden psykologinen näkökulma tulee taas esille esim. Furbyn (1978), Begganin (1991) ja Piercen (1991; 2001; 2003) eri kumppaneiden kanssa tekemien tutkimusten perusajatuksissa. Niissä näkyvät erityisesti omistajuuden mentaalinen kokeminen ja psykologiseen omistajuuteen liittyvien tunteiden ja motiivien kehittyminen.

Omistajuuden tutkimus on herättänyt kiinnostusta myös suomalaisissa väitöskirjan tekijöissä. Esimerkiksi Veranen (1987) on tarkastellut omistamista rakenteellisena funktiona ja sitä kautta omistajatahon roolin merkitystä isoissa yrityksissä. Wahlgrén (2000) puolestaan on tutkinut omistajuutta osana pienyrityksen omistajajohtajan johtamistyötä. Jussila (2007) on tarkastellut asiakasomisteisten osuuskuntien omistajuutta ja nostanut esille psykologisesta omistajuudesta paitsi henkilökohtaisen myös kollektiivisen ulottuvuuden. Yritysten lisäksi omistajuus ilmiönä kiinnostaa myös julkisella sektorilla, kuten Nyysölän (2008) tutkimus ammattikorkeakoulujen omistajaohjauksesta osoittaa.

Kun tässä tutkimuksessa omistajuuden ilmiötä lähestytään erilaisten yrittäjien henkilökohtaisina käsityksinä ja tulkintoina, näkökulma tarjoaa mahdollisuuden lähestyä omistaja- ja osakasyrittäjien kokemuksia omistajuudesta pienyrityksissä ja sisäisten yrittäjien kokemuksellisia käsityksiä suurempien organisaatioiden vastuutehtävissä. Omistamisen filosofian ja omistajuuden erilaisten sisällöllisten ulottuvuuksien tarkastelu luo pohjaa tutkimuksen empiirisen vaiheen tuottaman aineiston analyysille ja myöhemmälle keskustelulle.

2.1 Omistamisen filosofiaa

Omistamisen filosofia on yhdistettävissä erilaisiin näkemyksiin yhteiskunnan ja sitä kautta myös omistusoikeuden luonteeseen. Lagerspetz (1998, 25) tunnistaa historiallisesti filosofian kaksi peruslinjaa. Omistusoikeuden järjestelmää voidaan ensiksikin perustella sen yhteiskunnallisella tehtävällä. Toiseksi järjestelmä on perusteltavissa yksilön oikeuksilla. Yhteiskunnan oikeudenmukaisuuden yleiset periaatteet määrittävät ja rajaavat sen, minkälainen järjestelmä on moraalisesti hyväksyttävä.

Omistamisen oikeutus

Omistamisen oikeutuksen periaatteet ja juuret ulottuvat vuosisatojen taakse. Lagerspetzin (1998, 25) mukaan luonnollisiin oikeuksiin perustuvan omistamisoikeuden puolestapuhuja oli mm. valistusajan ajattelija Locke (1632–1704). Tuon ajan näkemykset nojaavat persoonalliseen suhteeseen omaisuuden ja omistajan välille; omaisuuden luonnollinen haltuunotto perustui työhön. Yksilöllä on oikeus omistaa omaisuutta, mikäli hän on omalla työllään ollut osallisena tai myötävaikuttanut omaisuuden syntyyn (Takala 1999, 743; ks. myös Pierce, Kostova & Dirks 2001, 302). Locken ajattelun vaikutuksesta alettiin korostaa yksilön oikeuksia yhteisöllisyyden kustannuksella niin, että voitiin puhua individualistisesta omistajuudesta (Takala 1999, 743; ks. myös Lagerspetz 1998, 27).

Lagerspetzin (1988, 38) mukaan luonnollisiin oikeuksiin perustuva omistusfilosofia nojaa myös näkemykseen, että yksityisomaisuus takaa kansalaiselle suurimman mahdollisen vapauden. Tämän ajatuksen takaa löytyy Kantin (1724–1804) yhtäläisen vapauden periaate. Objektin haltuunoton on oltava sallittua, koska objektien käyttö on eräs vapauden aspekti. Omistusoikeus maksimoi vapauden, koska yksilön omistusoikeuteen kuuluu oikeus päättää omaisuuden käytöstä ja oikeus halutessaan sulkea muut pois.

Adam Smith (1723–1790) korosti myös yksilön luonnonoikeudellista perustaa käyttäen ja omistaa omaisuutta (Takala 1999, 743). Smith esitti, että yhteiskunnallinen hyvinvointi maksimoituisi, jos jokaisen yksilön annettaisiin vapaasti toimia siten, että hänen toimintansa perustuisi vain oman intressin ajamiseen. Smithin ajatusten mukaan omistaminen edellyttää kuitenkin tietyn tyyppisen oikeuttamisen (Takala 1999, 744). Omistusoikeudet eivät siis ole olemassa vain luonnonoikeudellisesti, vaan ne realisoituvat toiminnan ja tekoja kautta.

Takalan (1999) mukaan jo 1700-luvulla syntyi ns. voitto-etiikan aatteellinen kehikko, joka antoi yrittäjälle mahdollisuuden toimia sekä yhteiskuntaa hyödyttävästi että myös omaksi edukseen. Yrittäjä saattoi katsoa olevansa hyödyllinen osa yhteiskuntaa ja toteuttavansa vain asioiden luonnollista järjestystä tavoitellessaan liiketoiminnassaan suurinta mahdollista voittoa. Tämän mukaan siis jokainen yksilö, liikemies, yrityksen omistaja tai sen johtaja toimii rationaalisesti maksimoidakseen oman rahallisen etunsa. (Takala 1999, 744–745.)

Yksityisen omistamisen vastustajina Owen (1771–1858) ja Marx (1818–1883) tulkitsivat omistajuutta tuotantovälineiden omistuksen ja yhteisomistuksellisen ideologian näkökulmasta (Grunebaum 1987, 116). Tulkintoja karkeasti yleistäen voi sanoa, että yhteisön tuli omistaa tuotantovälineet kollektiivisesti, jotta toimijoilla olisi mahdollisimman suuri autonomisuus niiden käyttöön. Tavoitteena oli kapitalismin mukanaan tuomien ongelmien poistaminen kohdistamalla voimavarat yhteiseksi hyväksi (Grunebaum 1987, 129–130).

Askeettisen protestanttisen etiikan edustaja Weber (1864–1920) korosti puolestaan omistajan vastuuta, koska *”ihmisellä on velvoitus hänelle uskottua omaisuutta kohtaan”*, jonka palvelijaksi hänet on alistettu (Weber 1980, 126). Mitä suuremmaksi omistus kasvaa, sitä suuremmaksi vastuu kasvaa. Omaisuus on säilytettävä vähentymättömänä Jumalan kunniaksi ja sitä on lisättävä väsymättömällä työllä. Protestanttinen askeettisuus tähtäsi omistuksen nautintoja vastaan kahliten kulutuksen ja varsinkin ylellisyyskulutuksen. Omistusta oli vain käytettävä välttämättömiin ja hyödyllisiin käytännön asioihin. Rikkauden saavuttaminen ammattityön hedelmänä oli hyväksyttävää, mutta omaisuuden tavoittelu ja omistus sellaisenaan oli Weberin (1980, 127) mukaan viettelys. Voidaan sanoa, että tässä näkemyksessä erityisesti porvarillinen ammattietos syntyi ja tiivistyi ajatukseen, että porvarillinen yrittäjä kykenee seuraamaan voittopyrkimyksiään tietoisesti Jumalan täydestä armosta ja siunauksesta. Yrittäjän tuli kuitenkin elää siveellisesti ja korrektisti, mikä tarkoitti sitä, ettei rikkautta saanut käyttää pahennusta herättävästi. (Weber 1980, 131.)

Historialliset ja yhteiskuntateoreettiset näkökulmat painottavat omistajuudessa keskeisesti sitä, kenellä on oikeus omistaa ja miten omistamien on perusteltavissa ja hyväksyttävissä. Näkemyserot ovat vaihdelleet yksityisomistuksen ja yhteisöomistuksen sopivuudesta ja siitä, minkälainen omistajuuden järjestelmä sopii vallalla olevaan yhteiskuntajärjestelmään. Taustalta löytyvät myös ne pyrkimykset, joilla omistajat saadaan toimimaan yhteiskunnan ja talouden kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Nykyinen läntinen kulttuuri perustuu vahvasti yhteiskunnan lailliseen ja sopimuksenvaraiseen järjestelmään nojaavaan ideologiaan yksityisomistuksesta, ei yksinomaan sen oikeutuksen perusteella vaan myös sen välttämättömyyden perusteella (ks. esim. Kanninen 2007, 228). Lisäksi viime vuosikymmenten omistajuutta käsitteleviä keskusteluja on hallinnut yksilöä ja individualismia esiin nostava ja korostava näkökulma. Jussilan (2007, 15) mukaan länsimaisten taloudellisten-rationaalisten diskurssien mukaan omistajuus on ymmärretty utilitaristiseksi hyötymistavoitteita ja yksilökeskeistä ihmiskuvaa painottavaksi ilmiöksi. Dittmar (1992, 191) haluaa käyttää tästä ilmiöstä nimitystä itseinäinen yksilöllisyys (autonomous individuality). Keskustelut ovat saaneet kai-

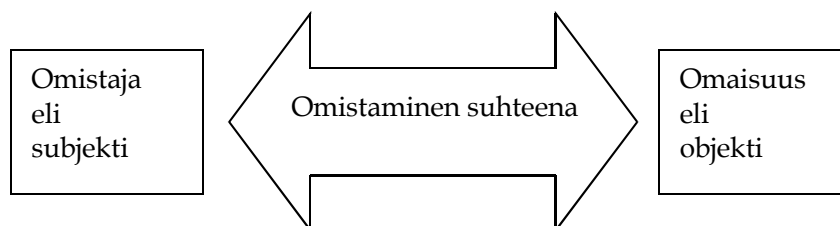
kupohjaa ajatuksista, joiden mukaan omistajan pyrkimyksenä on oman taloudellisen edun maksimointi käyttämällä omistamisen kohdetta tähän tarkoitukseen.

2.2 Omistajuus suhteena

Yleisesti omistaminen ymmärretään ihmisten ja asioiden välisenä suhteena, joka on rakentunut omistamisen oikeuksista ja velvollisuuksista (Grunebaum 1987, 3–4). Omistamisen oikeudet ja velvollisuudet määrittyvät sen mukaan, miten yhteiskunnan jäsenet tunnistavat ja hyväksyvät kulloisenkin yhteiskunnan moraalisuus- ja laillisuuskäsitykset. Omistamisen suhde tarkoittaa, että omistajilla on oikeuksia siihen, mitä he omistavat verrattuna ei-omistajiin, mutta myös vastuita sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössään (Grunebaum 1987, 4; Nordqvist 2005, 36; Nyyssölä 2008, 27).

Omistajuuden kompleksinen luonne näkyy kuitenkin siinä, että omistajuutta ilmentävä suhde voidaan kuvata ja määritellä monella tapaa. Esimerkiksi Jussila (2007) näkee asiakasomistajuuden kolmikantaisena jäsenen ja osuuskunnan välisenä suhteena. Ensimmäinen on yksilön ja organisaation välinen muodollinen, yhteiskuntajärjestelmän kautta legitimoitu ja sopimuksellinen suhde (ks. myös Grunebaum 1987, 5). Toisena suhteena on yksilön ja organisaation välinen psykologinen suhde tai tila kuten monet tutkijat sen ilmaisevat (ks. esim. Pierce & Rodgers 2004, 594; Pierce, Kostova & Dirks 2001, 305; 2003, 85–86; VandeWalle, Van Dyne & Kostova 1995; Dirks, Cummings & Pierce 1996). Kolmas on ihmisen ja organisaation välinen sosiaalisesti rakentunut epämuodollinen suhde (ks. myös Dittmar 1992, 35; 171). On todettu, että näiden erilaisten omistamiseen liittyvien suhteiden ja niiden myötä saavutettujen oikeuksien kautta omistajalla on mahdollisuus tyydyttää taloudellisesti-rationaalisia, sosiaalisia ja psykologisia tarpeitaan. (Jussila 2007, 29.)

Nyyssölä (2008, 26) määrittelee omistamisen suhteen siten, että objekti on täysin subjektin oma ja objekti on ainakin periaatteessa rajoituksitta subjektin hallittavissa (kuvio 1). Tämä sama tulkinta löytyy myös Nykysuomen sanakirjasta (1966, 72) omistaa verbin kohdalta. Grunebaum (1987, 9) kuvaa tämänkaltaisen omistussuhteen yksityisomistukseksi (private ownership). Omistaminen onkin nähtävä näin tulkittuna ilmiöksi, joka muuttaa subjektin omistajaksi (Nordqvist 2005, 37).

KUVIO 1 Omistaja, omistaminen ja omaisuus (Nyyssölä 2008, 26 mukailen)

Englannin puhekielessä sanalla omaisuus (property) viitataan usein vain kiinteään omaisuuteen, vaikka sana tarkoittaa laajasti kaikkea sitä minkä joku omistaa (Grunebaum 1987, 3–4). Samaan tapaan omistamisesta puhuttaessa käytetään usein sellaisia käsitteitä kuten pääoma, varat, varallisuus, omaisuus ja osakkuus (esim. Koironen 2007a, 123). Tämä johtunee laillis-taloudellisen näkökulman valta-asemasta omistajuudesta käytävissä keskusteluissa.

Omistamisen suhteen laajaa tarkastelua voidaan soveltaa erityisesti tapauksissa, joissa omistamisella tarkoitetaan muutakin kuin laillis-taloudellista omistamista. Etzionin (1991, 466) tulkinnan mukaan omistamista on avartavaa tarkastella sekä todellisena kohteena että tunteena, asenteena ja mielen osana.

2.2.1 Omistajuus laillis-taloudellisena suhteena

Laillis-taloudelliseen omistajuuteen liittyvät yhteiskunnan ja ympäristön taholta määritellyt oikeudet, velvollisuudet ja vastuut. Tämä näkökulma korostaa omistusoikeuden ydinmerkityksiä. Pellinen (2005, 47) toteaa, että omistamisen oikeus ovat eräs kapitalistisen yhteiskunnan tärkeimmistä kulmakivistä. Tämä tarkoittaa, että kun joku omistaa jotakin, hän voi tehdä omaisuudellaan mitä haluaa, kunhan ei tee vahinkoa muiden ihmisten oikeuksille. Taloudellinen ulottuvuus tarkoittaa ensinnäkin omistusoikeuden nojalla omistajalle kuuluvaa objektin tuottoa ja varallisuuden arvon nousua eli omistajuuden taloudellista hyötyä. Toiseksi taloudellinen ja laillinen ulottuvuus liittyvät niihin velvollisuuksiin ja vastuisiin, jotka jokaisella omistajalla omaisuutensa suhteen on.

Omistajalla on siten yhteiskunnan hyväksymä moraalinen ja laillinen oikeus omistamaansa kohteeseen (Grunebaum 1987, 11; Monks & Minow 2004, 100). Koironen (2006, 113) lisää tähän, että omistajuuden kautta tulevat oikeudet paitsi luodaan, niin niitä myös ylläpidetään laillisen järjestelmän avulla. Kulloinkin voimassa olevalla lailla voidaan rajoittaa omistajan mahdollisuuksia toimia omistamisen kohteen suhteen tai pääsemästä eroon omaisuudesta. Näin määritellen ei oteta kantaa siihen kuka on omistaja. Omistaja voi olla yksityinen henkilö, yhteisö tai yritys. Tämän tutkimuksen kannalta laillinen omistajuus liitetään yksityisen henkilön omistamisen käsityksiin ja tulkintoihin. Omistajuutta ei käsitellä organisaatioiden omistajaohjauksen näkökulmasta.

Omistamisen oikeuksia

Lagerspetzin (1998, 26) mielestä omistamisessa on kysymys yhden tai useamman henkilön, materiaalistien, mentaalisten tai sopimuksellisten objektien ja muiden yhteiskunnan jäsenten välisestä suhteesta. Tämä suhde on määritelty säännöin ja suhdetta voidaan kutsua omistusoikeudeksi, jonka sisältöä määrittelevät seuraavat säännöt:

- omistusoikeus oikeuttaa objektin fyysiseen kontrolliin
- omistusoikeus oikeuttaa objektin käyttöön
- omistusoikeus antaa valtaa päättää muiden osalta kontrolli- ja käyttöoikeuksista
- omistusoikeus oikeuttaa objektin tuottoon
- omistusoikeus antaa valtaa oikeuksien siirtämiseen – valta myydä, lahjoittaa, testamentata tai tuhota objekti. (Lagerspetz 1998, 26–27.)

Omistusoikeuksiin liittyvien sääntöjen on lisäksi määrättävä omistussuhteeseen liittyvän objektin laillisen haltuunoton ja luovutuksen ajallinen ulottuvuus (Becker 1977, 19; ks. Lagerspetz 1998, 26–27; vrt. Monks & Minow 2004, 98–99). Käytännössä laillinen omistusoikeus syntyy ostamisen, perimisen tai muun juridisen oikeustoimen kautta, jolloin omistusoikeuden kesto ja osapuolet voidaan todentaa tarvittaessa.

Lailliseen omistajuuteen ja omistusoikeuteen liittyen Monks ja Minow (2004, 98–99) toteavat, että omistaminen on kombinaatio omistajan oikeuksista ja velvollisuuksista suhteessa omaisuuteensa. Omistajan oikeuksia he perustelevat kolmella näkökulmalla: a) omistajalla on oikeus käyttää omaisuuttaan niin kuin haluaa, b) omistajalla on oikeus säädellä, miten muut käyttävät hänen omaisuuttaan ja c) omistajalla on oikeus siirtää omaisuuteen liittyviä oikeuksia haluamallaan ehdoilla (ks. myös Snare 1972, 202–203; vrt. Lagerspetz 1998, 26). Esimerkiksi omaisuuteen liittyvän hallintaoikeuden siirtäminen tarkoittaa, että hallintaoikeuden saajalla on oikeus käyttää omaisuutta ja saada siitä syntyvä tuotto, mutta hallintaoikeuden nojalla ei voi esimerkiksi myydä tai edelleen siirtää omaisuutta kolmannelle osapuolelle.

Rousseau ja Shperling (2003, 556) ovat määritelleet omistajuuteen liittyviä oikeuksia taloustieteiden, yrittäjyyden ja organisaatiokäyttäytymisen sekä johdon ja työntekijöiden välisen suhteen näkökulmasta. He havainnollistavat niitä seuraavan taulukon muodossa (taulukko 2). Tutkijat haluavat osoittaa, että työntekijän osakeomistuksen kautta saama omistusoikeus työnantajayrityksestä voi lisätä omistamisen tunnetta siinä määrin, että henkilö sitoutuu kiinteämmin yritykseen ja näin pois lähtemisen kynnyks kasvaa.

TAULUKKO 2 Omistajuuden synnyttämät oikeudet ja etuoikeudet (vrt. Rousseau & Shperling 2003, 557)

Oikeudet ja etuoikeudet	Taloustieteet	Yrittäjyys	Organisaatiokäyttäytyminen	Johdon ja työntekijöiden suhteet
Residuaalikonrollin oikeudet	Omaisuu- den valvonta itsessään; si- joittajien residuaaliset saamisoikeu- det ja aineet- tomat resurs- sit		Omaisuu- den valvonta itsessään	Osakkeiden määrä auttaa pitämään kiin- ni työntekijöistä ja auttaa ymmärtämään omistamista
Voitonjako	Johdon val- vonta kos- kien voiton- jakoa	Voiton jako, yrittäjyyteen rohkaisemi- nen	Voiton jako; edistäen organisaation muu- tosta	Yhdistämällä osake- omistus ja voitto voidaan estää henki- löstön poistumaa
Taloudellisen tiedon saanti	Tiedon saa- minen kos- kien yrityk- sen toiminto- ja		Läpinäkyvyys ja suurempi taloudelli- sen tiedon jakaminen avoimen johtamisen periaatteella	Taloudellisen tiedon saanti ammattiyhdis- tyksillä niin kuin työntekijöilläkin
Osallistumi- nen päätök- sentekoon	Myöntää päättökseen- ko-oikeus johtajille		Työntekijäomistajat: osallistuminen pää- töksentekoon	Oikeus vaikuttaa päättökseen

Omistajuuden oikeuksissa korostuvat oikeus valvontaan, tiedon saantiin ja voitonjakoon. Omistajuus tuo oikeuden liiketoiminnan ylijäämään ja myös oikeuden osallistua ylijäämän jakoa koskevaan päätöksentekoon sekä myös muuhun päätöksentekoon (ks. Rousseau & Shperling 2003, 558). Näkökulmasta riippuen näiden oikeuksien voi ajatella kannustavan yhtä lailla yrittäjyyteen kuin johtajuuteenkin ja sitoutumiseen työnantajayritykseen.

Lailliseen omistajuuteen liittyvä kontrollioikeus liitetään omistajaohjauksen käsitteeseen, jolloin omistajalla on oikeus kontrolliin, mutta myös vastuu ja velvollisuus valvoa ja johtaa toimintaa (vrt. Cadbury 2002, 1; ks. myös Koironen 2007b, 47; Nyssölä 2008, 35). Pienyritykskontekstissa on kysymys suorasta omistuksesta, joten omaisuuden käyttöön liittyvää erillistä omistajaohjausta ei tarvita (Monks & Minow 2004, 100).

Muodollisen eli laillisen omistajuuden katsotaan sisältävän kolme perusoikeutta (Pierce, Rubenfeld & Morgan 1991, 125). Ensinnäkin kohteen omistajalla on oikeus johonkin osuuteen kohteen aineellisesta olemuksesta ja/tai taloudellisesta arvosta. Toiseksi omistajalla on oikeus käyttää vaikutusvaltaa kohteeseen. Kolmanneksi omistajalla on oikeus tietää kohteen tilasta. Tässä mielessä on kysymys laillisen omistajuuden kautta tulevista oikeuksista, jotka ovat omiaan myös lisäämään tunnepohjaista psykologista omistajuutta, vaikka esim. Rous-

seau ja Shperling (2003) eivät tätä suoranaisesti otakaan esille. Nämä oikeudet voidaan katsoa olevan mm. osakasyrittäjällä ja sellaisella sisäisellä yrittäjällä, joka omistaa osan työnantajayrityksestä. Kohteen kokonaan omistavan omistajayrittäjän oikeudet kattavat kaikki omistusoikeuteen liittyvät oikeudet, vaikka kuvion mukaan yrittäjäysteoriat kohdistavat huomion ainoastaan ja vain voitonjakoon.

Omistamisen taloudellinen hyöty

Markkinataloudelliseen omistajuusajatteluun liittyy paitsi omaisuuden tuotto, myös esim. vaihdettavuudesta saatava hyöty ja lyhytsyklinen omistamisen aikajänne. Tälle löytyy otollinen maaperä nykyisessä kvartaalitaloudessa, jossa sijoittaja pyrkii maksimoimaan omistukselleen tulevan tuoton lyhyellä aikavälillä. (Jussila 2007, 15.) Tainion (2000, 170) mukaan eurooppalaisia suuryrityksiä johdetaan jo amerikkalaisten omistajavetoisten esikuvien mukaan yhä leimallisemmin sijoituskohteena. Sijoittajaomistajan ja pörssiyrityksen näkökulmasta on luonnollista ajatella, että yritys tuottaa omistajan rahoille vastinetta, nostaa osakkeenomistajan omaisuuden arvoa ja jakaa osinkoa.

Monissa tutkimuksissa on viitattu Friedmanin (1995, 137) esittämään näkemykseen, että yrityksen omistajat ovat perustaneet yrityksen tehdäkseen voittoa. Tästä syystä hänen mukaansa on perusteltua esittää, että taloudellisen vastuun lisäksi yrityksen sosiaalinen vastuu on tuottaa ja maksimoida voittoa omistajien hyväksi (vrt. Elo-Pärssinen 2007, 33; Vauhkonen 2007, 21).

Vauhkosen (2007, 22–23) ja Pellisen (2005, 26) mukaan omistajien onnistuminen näkyy viime kädessä siinä, kuinka paljon he ovat saaneet osinkoja ja miten osakkeiden arvo on kasvanut omistuksen aikana ja miten he ovat käyttäneet omistajavaltaansa. Sijoittajaomistajan ja omaa pk-yritystään hoitavan yrittäjän omistamisen lähtökohdat ovat erilaisia, vaikka omistajuuskeskustelua ovat dominoineet julkisesti noteerattujen yritysten edesottamukset. Siitä huolimatta, että yrittäjällä on omistajana monia velvoitteita, hän kuitenkin omistaa tuotannon tekijät ja työpaikat ja voi siten määrätä, miten niitä käytetään (Pellinen 2005, 47). Pk-yritysten omistajilla on myös tässä mielessä merkittävä rooli markkinatalouden toimivuudessa tai toimimattomuudessa.

Osuustoiminnallista yritystoimintaa ja siihen liittyvää omistajuutta tutkiessaan ja puolustaessaan Hansmann (1996, 11) määrittelee omistajan henkilöksi, jolla on kahdenlaisia muodollisia oikeuksia. Ensinnäkin omistajalla on oikeus valvoa yritystä ja toisekseen hänellä on oikeus saada residuaalina tai ylijäämänä syntyvä voitto. Hansmann (1996) haluaa korostaa nimenomaan oikeuksien muodollisuutta, mikä ei aina tarkoita oikeuksien käytön tehokkuutta. Hän nostaakin tehokkuutta korostaessaan esille omistamisesta aiheutuvien kustannusten määrän ja vaikutukset omistusmuodon valintaan. Hansmannin (1996, 35–49) mukaan omistamisen kustannukset muodostuvat valvonnan kustannuksista, kollektiivisen päätöksenteon kustannuksista (useita omistajia) ja voitonjaosta syntyvistä kustannuksista. Edellä olevat näkemykset liittyvät hajautuneen omistuksen yritysmuotoihin eikä niinkään pk-yritysten keskittyneeseen omistukseen. Toki pk-yrityksissä ovat samanlaiset omistajan taloudelliset

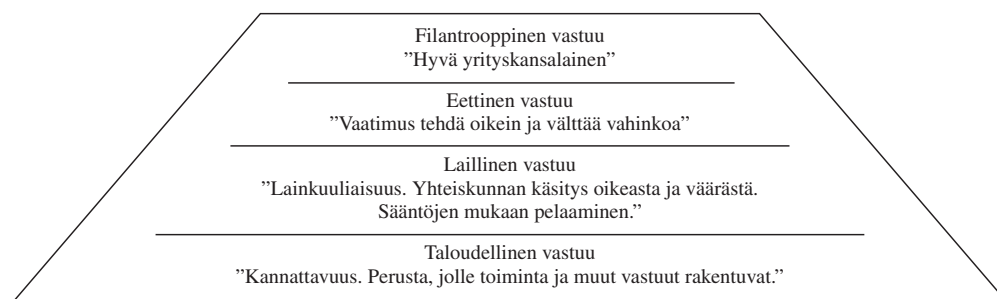
oikeudet ja näiden oikeuksien käyttämisestä syntyy kustannuksia, jotka riippuvat olemassa olevan hallinnon tehokkuudesta.

Omistajan vastuita ja velvoitteita

Vastuullisuus (responsibility) on velvollisuutta vastata jostakin (Lämsä 2007, 43) ja tilivelvollisuutta (accountability) raportoida jollekin (Pellinen 2005, 218; Koironen 2007b, 28). Vastuussa on siis kaksi osapuolta. Tarvitaan subjekti, joka voi tuntea ja ottaa vastuuta jostakin kohteesta eli objektista. Kun omistajuus määritellään subjektin ja objektin suhteeksi, suhde on samalla myös vastuunkannon suhde. Koska yrittäjä vastaa omistamastaan yrityksestä, niin omistamiseen liittyvä raportointi liittyy laillisen järjestelmän edellyttämään tilivelvollisuuteen mm. verottajalle.

Takalan (1993, 5; 11) mukaan vastuun tuntemista ja ottamista ei voida kuitenkaan pelkistää yksinomaan sovittujen lakien noudattamisen tasolle. Hän painottaa lakien noudattamisen olevan minimivaatimus ihmisten välisessä rationaalisessa toiminnassa. Yksilön moraalisen vastuun ottamisen vaatimukset menevät siten legaalisen vastuun ottamisen ylitse.

Tunnettu yrityksen vastuullisuutta koskeva määritelmä on Carrollin (1991,42) Yhdysvaltojen olosuhteisiin kehittämä yhteiskuntavastuuta kuvaava pyramidimalli (vrt. Lämsä 2007, 45; Elo-Pärssinen 2007, 45). Yrityksen vastuullisuuteen liittyvä porrastus (kuvio 2) sopii hyvin myös omistajayrittäjän, osakasyrittäjän ja sisäisen yrittäjän vastuiden hahmottamiseen.

KUVIO 2 Vastuullisuuden pyramidi (Carrollia 1991, 42 mukaillen)

Pyramidissa on neljä erilaista vastuun tasoa. Taloudellinen vastuu koskee yritystoiminnan kannattavuutta, joka on liiketoiminnan perusta ja lähtökohta. Laillinen vastuu on lainsäädännön ja liiketoimintaan liittyvien sääntöjen ja normien noudattamista. Taloudellisen ja laillisen vastuun kantaminen on omistajan, yrittäjän ja johtajan toimeen ja tehtävään kuuluva velvoite. Eettinen vastuu on lainsäädännön ylittävää vastuuta ja filantrooppinen ulottuvuus on vapaaehtoista hyväntekeväisyyteen liittyvää vastuullisuutta. Onhan omistaja velvollinen varmistamaan, että hänen omaisuutensa ei vahingoita muita ja yleisesti ajatellaan, että hän on moraalisesti velvollinen edistämään yleistä hyvää (ks. esim. Koironen 2007a, 124; Nyyssölä 2008, 27).

Jopa Friedman (1995, 137), jonka mukaan yrityksen sosiaaliseen vastuuseen kuuluu kasvattaa voittoja omistajalle, esittää että vain yksilöllä voi olla moraalisia velvollisuuksia (responsibilities) vastata jollekin, mutta yhteisöllä,

yhteiskunnalla, on puolestaan velvollisuus kantaa vastuu sosiaalisista asioista. Tähän viitaten Takala (2000) toteaa, että omistajalähtöiset voittoetiikkaan nojaavat ajattelijat korostavat ehkä ensisijaisesti yritystoiminnan laillisuuden merkitystä. Ajatusten lähtökohtana on avoin ja vapaa markkinatalousmalli, jolloin yrityksen ainoa yhteiskunnallinen tehtävä on tuotannosta huolehtiminen ja voiton maksimointiin tähtäävä liiketoiminta. Tämän uskotaan takaavan myös muiden markkinaosapuolien hyvinvoinnin pitkällä tähtäyksellä.

Kuitenkin markkinataloutta korostaviin näkemyksiin kohdistuu paljon myös kritiikkiä. Kritisoijista voi suomalaisena esimerkkinä mainita viimeaikaiset kiina-ilmion vastustajat, joiden mielestä liiketoiminnan kannattavuuden nimissä ohitetaan alueellisen ja jopa kansallisen sosiaalisen vastuun kantaminen. Kritiikin kohteina ovat yleensä olleet monikansalliset pörssiyritykset, joilta puuttuu usein kasvollinen omistaja. Sen sijaan pienyrityksissä laillisen, taloudellisen ja eettisen vastuun kantaminen voi hyvin kuvitella tarkoittavan omistajayrittäjän henkilökohtaisen vastuun kantamista, koska yritykset itsessään eivät tunne vastuuta muutoin kuin päätöksiä tekevän yksilön kautta.

Omistajan vapaus ja valta

Omistamiseen liittyy uskomus omistamisen vapaudesta. Esimerkiksi Wahlgrén (2000, 136) toteaa, että vapauden tunne on ilmeisen merkityksellinen asia omistajajohtajille. Myös muiden havaintojen mukaan ryhtyessään yrittäjäksi ja perustaessaan yrityksen yrittäjä tavoittelee itsenäisyyttä (to be one's own boss) ja riippumattomuutta (ks. Huuskonen 1992, 78; Amit, Glosten & Muller 1993, 821; Bridge, O'Neill & Cromie 2003, 82; Shane 2003, 106–108). Vapauden ja autonomian tunne liittyy myös sisäiseen yrittäjyyteen, kun yksilö kokee voivansa omilla toimillaan vaikuttaa asioiden kulkuun saamansa valtuutuksen rajoissa (ks. Gibb 1990, 50; Kansikas 2004, 59; Nyyssölä 2008, 64).

Erilaisten yrittäjien omistamiseen liittyviä vapauden käsityksiä voi tarkastella Wahlgrénin (2000) esille tuoman omistajajohtajan vapauden tunteen näkökulmasta. Vapaus on hänen mukaansa subjektiivinen, moniulotteinen ja prosessimainen käsite (Wahlgrén 2000, 88–89). Tällöin yksilö voi kokea vapauden yhtä lailla positiivisena kuin rajoittavana ja negatiivisenakin tunteena (Berlin 2001, 15; ks. myös Wahlgrén 2000, 29; 77). Positiivinen vapauden tunne (freedom to) syntyy muun muassa yksilön halusta ja mahdollisuudesta tehdä päätöksiä ja kantaa vastuuta omista valinnoistaan. Negatiivinen vapauden tunne (freedom from) aiheutuu siitä, että yksilö kokee omien valintojen ja tekemisen mahdollisuuksia rajoitetun. Berlinin (2001; ks. myös Wahlgrén 77, 137) mukaan vapaus voidaan määritellä koetuksi valinnanmahdollisuudeksi, ei niinkään toiminnaksi itsessään. Omistajuus ymmärretään myös mahdollistavana ilmiönä, sillä se lisää henkilön riippumattomuutta, toiminnan- ja valinnanvapautta sekä tekee hänestä itsenäisen sallimalla hänen toimia omien vaikuttimiensa pohjalta ja tavoitella omia arvojaan. Näin omistajuus ja positiivinen vapauden tunne voidaan liittää yhteen. (Bauman 1997, 161.)

Vapauden ulottuvuuksia ja riittävyttä arvioitaessa on hyvä punnita siihen liittyvää vallan määrää. Wahlgrén (2000, 31) ilmaisee tämän siten, että vapauden riittävyden perusteella omistajajohtaja kokee itsensä isännäksi tai ren-

giksi. Hänen mukaansa yksi johtopäätös on, että vapaus on usein pelkkä illuusio (Wahlgrén 2000, 29). Suomen kielessä sana illuusio tarkoittaa harhakuva, kuvitelmaa tai pettävää todellisuudenkuvaa. Se voidaan ilmaista myös haaveena, turhana toivona tai pilvilinnana. (Nurmi 2002, 249.) Pienyrityksissä harhakuva voi syntyä siitä, että omistajajohtajat rajoittavat itse tekemillään valinnoilla omia vapauden mahdollisuuksiaan (Wahlgrén 2000, 90) sitä aina edes tunnistamatta. Omistajajohtajan toiminta-alueella on ilmeinen merkitys yrittäjän vapauden tarkastelussa. Vapauden tunne häviää tai laimenee, jos sidosryhmät tai ulkopuoliset rajoittavat toiminta-alueita. (Wahlgrén 2000, 106; 125; 137). Koskinen (1996, 167) käyttää toiminta-alueesta ilmaisu yrittäjän ja lähipiirin arena; sillä punnitaan tehtyjä ratkaisuja sekä niiden myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia yrittäjään, liiketoimintaan ja läheisiin.

Asioiden ja esineiden omistaminen voi tarkoittaa myös valtaa päättää toisten asioista, mutta vain siinä tapauksessa, että toisten tarpeet kohdistuvat omistettujen esineiden käyttämiseen. Yrityksen immateriaalinen ja materiaalinen omistajuus tuo valtaa yrittäjälle, mutta samalla luo riippuvuussuhteen työntekijöille, sillä heidän toimentulonsa on riippuvainen työnantajasta. Omistaja tai hänen valtuuttamansa ihmiset päättävät, miten ja mihin tarkoitukseen työntekijät käyttävät esim. yrityksen koneita. (vrt. Bauman 1997, 159–161.)

Yrityksessä omistajan ja ei-omistajan välisen eron ydin on heidän oikeudessaan päättää asioista strategisella tasolla. Operatiivisella tasolla, esimerkiksi tuotantokoneiden ja -laitteiden käytöstä, löytyy yleensä yksimielisyys, koska eri osapuolilla on mielikuva siitä, mitä välineillä on aikaansaattava.

2.2.2 Omistajuus psykologisena suhteena

Psykologisen omistajuus on käsitteenä ja ilmiönä mielenkiintoinen ja aivan liian vähälle huomiolle jäänyt motivaatiotekijä. Omistaja-, osakas- ja sisäiselle yrittäjälle käsitteen tulkinnallinen sisältö saattaa näyttäytyä samankaltaisena, mutta käsitteen merkitys ja laajuus voidaan nähdä kokemuksina hyvin eri tavoin. Omakohtaisen omistamisen tulkinta saattaa saada erilaisen sisällön silloin, kun laillis-taloudellisen suhteen sijaan omistamista tarkastellaan tunnetasolla psykologisen omistajuuden kautta riippumatta siitä, onko omistamisen objekti konkreettinen tai immateriaalinen (ks. esim. Pierce ym. 2001, 299).

On todettu, että konkreettisen materiaalisen omistamisen hallinta ja käyttö synnyttää emotionaalisia tunteita (Dittmar 1992, 89), kuten kiintymystä. Kiintymyksellä tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä tunnetta ja arvoa, joka kuvaa yksilön psykologisesti ja omakohtaisesti kokemaa suhdetta johonkin tiettyyn kohteeseen (vrt. Kleine & Baker 2004, 6).

Psykologinen omistajuus näyttäytyy yksilön emotionaalisenä ja psykologisenä tunteena (esim. Pierce ym. 2001, 299; 2003, 86), mutta laajemmin se koskee myös kollektiivista "meidän" omistajuustunnetta (Pierce ym. 2003, 86; Jussila 2007, 81). Omistamisen kollektiivista suhdetta voidaan kutsua sosiaalisiksi suhteiksi (vrt. Grunebaum 1987, 11), jolloin omistajia on useampia osapuolia, esim. perhe, tiimi tai joukkue. Kollektiivisesta omistamisen tunteesta käytetään keskusteluissa myös sosio-psykologisen tai sosiaalis-psykologisen omistajuuden

nimitystä (Koiranen 2007a, 123). Tässä tutkimuksessa rajoitutaan käsittelemään omistajuutta yksinomaan yksilön näkökulmasta.

Psykologisesta omistajuudesta yleisesti

Psykologisen omistajuuden ja laillis-taloudellisen omistajuuden oikeudet, vastuut ja velvollisuudet poikkeavat toisistaan. Yksilö ilmaisee psykologiseen omistajuuteen liittyvät tunteet ja oikeutensa, jotka voivat olla olemassa ilman laillista omistajuutta (esim. VandeWalle ym. 1995, 211; Pierce ym. 2001, 307; 2003, 87; Mattila & Ikävalko 2003, 5). Siinä missä laillisen omistajuuden velvollisuudet ovat järjestelmän synnyttämiä, niin psykologiseen omistamiseen liittyvät velvollisuudet riippuvat yksilön kohteeseen liittyvistä tunteista. Psykologisen omistajuuden vastuut taas pohjautuvat yksilön henkilökohtaiseen vastuuntuntoon omassa toimintaympäristössään. (Pierce ym. 2003, 87.) Mackin (1996) käyttää tässä yhteydessä termejä ymmärrettävä (perceived) omistajuus ja todellinen (actual) omistajuus. Ymmärrettävä omistajuus perustuu sosiaaliseen kanssakäymiseen ja yksilön erilaisiin emotionaalisen omistamisen kokemuksiin eli se vastaa psykologista omistajuutta. Todellinen omistajuus tarkoittaa omistamisen muodollisia ulottuvuuksia, jotka liittyvät lähinnä laillis-taloudelliseen omistajuuteen.

Psykologinen omistajuus on liitetty 1990-luvulla organisaatiokäyttäytymisen tutkimukseen. Omistajuuden tunteet johtavat organisaatioon sitoutumiseen ja halukkuuteen tehdä organisaation puolesta enemmän työtä kuin muodollisesti esim. toimenkuvan mukaan edellytetään (VandeWalle ym. 1995, 210). Tämän työroolin ylittävän (extra role behavior) käyttäytymisen eli lisätyön ja psykologisen omistajuuden yhteys on tutkimuksissa empiirisesti todettu. VandeWalle ym. (1995, 221) esittävät näyttöä siitä, että psykologinen omistajuus johtaa sitoutumiseen. Sitoutuneet työntekijät ovat halukkaita tekemään lisätyötä. Yleisesti ajatellaan, että lisätyö synnyttää organisaatiolle paremman tuloksen. Tutkimuksessaan Van Dyne ja Pierce (2004, 439) eivät kuitenkaan saaneet empiiristä vahvistusta ajatukselle, että juuri psykologinen omistajuus voisi ennustaa työntekijän tuloksellista toimintaa.

Psykologisen omistajuuden teoriaa kehittäneet Pierce ym. (2001, 298) tutkivat sitä, miten ja mitkä motiivit edistävät omistajuuden tunnetta. Tutkijoiden mukaan on mahdollista, että psykologista suhdetta kohteeseen, yritykseen tai työpaikkaan ei synny lainkaan. Tämä voi tapahtua silloin, kun psykologisen omistamisen tunne ei tue yksilön identiteettiä eikä yksilön omistamisen taustalla olevia tarpeita. Näin voi tapahtua siitakin huolimatta, että omistajalla on laillinen omistusoikeus kohteeseen ja omistus on hankittu kovalla työllä ansaitulla rahalla, tietoisesti ja harkitusti (ks. Pierce ym. 2001, 307).

Tässä yhteydessä voi pohtia, missä tilanteessa psykologinen omistajuuden tunne on syvällistä ja milloin se on enemmän ulkokohtaista ja pinnallista. Hyvin harvaan omalla työllään reaaliomaisuutensa luoneeseen yrittäjään voidaan liittää heiveröistä omistajuuden psykologista tunnetta. Heihin jotka ovat saaneet omaisuuden ilman omia ponnisteluja esimerkiksi lahjana tai perintönä, tulokinnan voisi kuvitella soveltuvan.

Psykologisen omistamisen objektin ilmentymä voi kuitenkin olla periaatteessa mikä tahansa. Kuten aiemmin todettiin, henkilöt voivat kokea omistamisen tunteita joko materiaalsiin tai immateriaalsiin kohteisiin. Van Dyne ja Pierce (2004, 442) korostavatkin, että omistamisen kohteet vaihtelevat yksilön ja tilanteen mukaan. Jonkun psykologisen omistamisen tunteet kohdistuvat esimerkiksi työhön itsessään, ideoihin, tiimiin ja jonkun taas työkaluihin ja työkohteeseen sekä niiden hallintaan ja käyttöön tai jopa koko organisaatioon. Eri yhteyksissä ilmiö asettuu eri valoon.

Pienyrityksen kontekstissa psykologinen omistajuus voidaan hyvin liittää sekä omistaja- että osakasyrittäjään, mutta organisaatiotasolla myös sisäisen yrittäjän kokemuksiin. Ilman jonkinasteista psykologisen omistajuuden tunnetta ja siihen liittyvää motivaatiota yrittäjälle tai työntekijälle tuskin syntyy sitä tekemisen palon tunnetta ja onnistumisen tarvetta ja työn iloa, jota yrittäjä parhaimmillaan edustaa. Sisäinen yrittäjä kykenee yltämään parhaimpaan mahdolliseen suoritukseen, mikäli organisaatio on hyväksynyt toiminnan ja antanut riittävät valtuudet ja puitteet psykologisen omistajuuden edellyttämän tunteen syntymiselle ja kehittymiselle.

Psykologinen omistajuus tarkoittaa, että henkilöllä on omistajuuden tunne ja psykologinen side omistamaansa kohteeseen (vrt. Pierce ym. 2003, 86). Aiempien tutkimusten valossa ja käytännön kokemuksen perusteella voi hyvin olettaa, että psykologisen omistajuuden tunteet ovat osa ihmisenä olemista (part of the human condition) ja että näillä omistamisen tunteilla on tärkeä merkitys yksilölle. Omistaminen voi merkitä omistajan identiteetin ja itsetunnon kannalta jopa niin hallitsevaa roolia, että omistamisen kohteista tulee osa yksilöä itseään (Dittmar 1992, 86).

Kuten Pierce ja kumppanit (2001; 2003, 86) toteavat, psykologinen omistajuus kuvastaa yksilön ja aineellisen tai aineettoman objektin suhdetta, jossa kohteen koetaan liittyvän läheisesti itseen tai tulevan osaksi itseä. Psykologisen omistajuuden määritelmää tutkijat täydentävät toteamuksella, että monimutkaisuudessaan se koostuu sekä kognitiivisesta (tiedot, taidot) että affektiivisesta (tunne) ytimestä. Näin tulkiten psykologinen omistaminen on tila, jossa yksilö on älyllisen käsityskykynsä kautta tietoinen omistamisestaan. Tällainen tila kuvastaa yksilön omistamiseen kohteeseen liittämiä ajatuksia ja uskomuksia.

Mielenkiintoista on, että edellä kuvatut tutkimukset eivät tuo esille konatiivisia eli motivaatio- ja tahtotekijöitä, jotka voisi käytännön kokemuksen perusteella liittää kiinteästi psykologisen omistajuuden ilmiöön. Johtuuko se siitä, että tutkimusten konteksti on yleisesti isoissa organisaatioissa eikä pienyrityksissä? Esimerkiksi Koironen (2006, 114) viittaa tähän perheyrittäjyyteen liittyvässä tutkimuksessaan. Hän toteaa, että nämä psykologisen omistajuuden konatiiviset elementit synnyttävät ja lisäävät yrittävyyttä yrityksissä. Yrittävyydellä tarkoitetaan yleensä yritteliästä työn tekoa ja tässä tutkimuksessa nimenomaan sisäistä yrittäjyyttä.

2.2.2.1 Psykologinen omistajuus ja yksilön tarpeet

Psykologisen omistajuus tyydyttää osaltaan ihmisen perustarpeita, jotka eri ihmiset kuitenkin kokevat omalla tavallaan (ks. esim. Koironen 2006, 114). Kun tarpeiden lähteet tai virikkeet vaihtelevat eri henkilöillä, kukin yksilö voi kokea ne eri tavalla eri aikoina. Piercen ym. (2001, 300; 2003, 88) mukaan psykologisen omistajuuden tarpeet ovat erilaisia kuin ne, joita laillinen omistajuus tyydyttää. Laillisella omistajuudella voidaan katsoa olevan esimerkiksi välineellisiä ja hyödyn tavoitteluun liittyviä merkityksiä ja tehtäviä, kun taas psykologisen omistajuuden tarve ja tarkoitus sisältää enemmän tehokkuuden ja hallinnan tunteuksia.

Psykologisen omistajuuden tulkinnan taustalla on Piercen ym. (2001, 299–300; 2003, 87–91) mukaan kolme johtopäätöstä, jotka tekevät mahdolliseksi ymmärtää psykologisen omistajuuden kehittymistä ja muodostavat sille juuret (roots) ja perustan. Näitä ovat: 1) halu vaikuttaa omaan toimintaan ja sen seurauksiin eli vaikuttavuuden ja tehokkuuden tarve, 2) mahdollisuus muokata ja tulkita omaa itsetuntemusta kohteen avulla eli minäkuvan ja identiteetin muodostamisen tarve ja 3) oman paikan löytämisen tarve.

Ilmeistä siis on, että yksilön tarpeet synnyttävät motivaation omistaa. Kuten Kao, Kao ja Kao (2005, 40) toteavat, omistajuus on ihmisen ja inhimillisen toiminnan voimakkain motivaatiotekijä (ks. Hall & Koironen 2007, 7).

Vaikuttavuus

Yksilön halu omistaa pohjautuu hyvin suurelta osin pyrkimykseen vaikuttaa omaan toimintaansa ja omaan ympäristöönsä. Beggan (1991, 129) on tutkinut hallinnan motiivin ja omistushaluisen käyttäytymisen suhdetta. Hän on löytänyt empiiristä evidenssiä tulkinnalleen, että ihmiset käyttävät hyväkseen omaisuuttaan ylläpitääkseen hallinnan tunnetta (Beggan 1991, 144). Mutta voidaan-ko edellä oleva pohdinta tulkita vallan haluksi vai voisiko sen nähdä yksilön ja yrittäjien pyrkimyksenä hallita omaa omaisuutta ja päättää siitä?

Esimerkiksi Furby (1978, 55) on tuonut esille näkemyksen, että oikeus kontrolloida omaisuuden käyttöä on keskeinen omistamisen motiivi. Tällöin omistaminen antaa mahdollisuuden lähiympäristön ohjaamiseen ja muuttamiseen (Furby 1978, 61). Fyysisen ympäristön hallinta ilmenee siten, että halutaan hallita jokin kohde, halutaan hallita kohteen käyttöä ja halutaan käyttää kohdetta välineenä hallita muuta ympäristöä. Hallinnan tarpeen sosiaalinen kontrolli puolestaan ilmenee kykynä säädellä toisen pääsyä kohteeseen tai kykynä käyttää toisten omistuksia. (Pierce ym. 2001, 300; 2003, 88–89.)

Yrittäjyyden tutkimuksissa on todettu, että yrittäjäpersoonaa selkeästi kuvaava piirre on elämänhallinta (locus of control) (ks. esim. Rotter 1966; McClelland 1967). Mielenkiintoista onkin pohtia, ilmeneekö psykologinen omistajuus yrittäjien käsityksissä ja tulkinnoissa.

Minäkuva ja identiteetti

Omistajuus yhdistetään usein myös henkilöön, jolloin ajatellaan, että yksilöt käyttävät omistajuutta ja omistajuuden kohteita hallitakseen minäkuvaansa.

Identiteetti on rajapinta ja linkki yksilön ja yhteiskunnan välillä, koska ihmiset muokkaavat minäkuvaansa sen mukaan, miten kokevat muiden näkevän heidät. Näiden ajatusten lisäksi Piercen ym. (2001, 300; 2003, 89–90) mukaan omistajuus auttaa ihmisiä tuntemaan itsensä, ilmaisemaan identiteettiään muille ja ylläpitämään minäkäsitystään. Tällöin he kiinnittyvät psykologisesti kohteisiin ja integroivat ne itseensä (Dittmar 1992, 86). Omistajuus toimii näin merkittävässä roolissa yksilöiden välisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, joten on luontevaa olettaa sen ilmenevän myös organisaatioissa.

Oman paikan - kodin - tarve

Maslow'in (1987) tarvehierarkian yksi perusaskelma rakentuu turvallisuuden tarpeista, joten on ymmärrettävää, että ihminen haluaa saada itselleen tutun ja kotoisan paikan asuakseen ja toimiakseen. Sama tarve ilmenee myös työyhteisöissä. Esimerkiksi Porteous (1976, 390) perustelee tätä todeten, että yksilöllä on sisäisen alueen tarve (territoriality) eli tarve omistaa tietty tila, joka on enemmän kuin jokin fyysinen rakenne. Koironen (2006, 114) kiteyttää saman asian niin, että me tarvitsemme paikan, joka on ´minun´ tai ´meidän´ eli tarvitsemme turvallisen toimintaympäristön ja perustan.

Pierce ja kumppanit (2001, 300; 2003, 90–91) käyttävät termiä ´home´ kuvaessaan yksilön oman paikan tarpeen ilmenemistä. He toteavat, että koti ei ole kuitenkaan vain kohde, vaan se muuttuu osaksi kokijaa. Siksi kodin muodostavat myös sellaiset kohteet, joihin yksilö on investoinut merkittävästi energiaa ja tunteitaan (ks. myös Porteous 1976, 390). Brown, Lawrence ja Robinson (2005, 580) toteavat, että oma paikka edustaa yksilölle turvallisuutta ja ikään kuin suojaa muulta maailmalta.

Tämän voi ymmärtää niin, että psykologinen omistajuus kuvastaa yksilön halua löytää oma paikkansa, asema yhteisössä ja jonkinlainen koti, johon voi ankkuroitua. Laajasti ottaen voi myös olettaa, että kohteen, kodin tai muun omaksi koetun paikan laillinen omistajuus velvoittaa omistuskohteen hoitoon. Näin psykologinen omistajuus synnyttää tarpeen, joka saa yksilön ponnistelemaan tavoitteellisesti ja uhraamaan kohteeseen henkisiä, taloudellisia ja toiminnallisia voimavaroja. Yrityksen omistajalle tämä oman paikan tunteen tarve on saattanut olla yksi oman yrityksen perustamisen motiivi. Työnantajayritystä palvelevalla sisäisellä yrittäjälle se toimii kannustimena ponnistella eteenpäin ja edistää yrityksen kehitystä.

2.2.2.2 Psykologisen omistajuuden kehityspotut

Psykologisen omistajuuden tunteen syntyminen on pitkän aikavälin prosessi. Sitä mistä ja miten se muotoutuu, Pierce ym. (2001; 2003) ovat hahmotelleet edellä kuvattujen psykologisen omistajuuden juurien (roots) lisäksi myös polkuja (routes), joiden avulla yksilöt voivat lisätä ja kehittää psykologista omistajuutta.

Psykologisen omistajuuden kehittymisen prosessissa tutkijat tunnistavat kolme kokemuksellista pääpolkua tai reittiä: 1) kohteeseen vaikuttaminen eli valta (control), 2) kohteen tutuksi tekeminen eli tieto (knowledge) ja 3) itsensä

investoiminen eli henkilökohtaisten voimavarojen uhraaminen (investment) omistamisen kohteeseen (ks. Pierce ym. 2001, 301–302; 2003, 92–93.) Näiden näkemysten voi hyvin tulkita koskettavan työsuhteessa toimivan sisäisen yrittäjän kokemaa psykologista omistajuutta, joskin ne ovat liitettävissä myös omistajayrittäjän ja osakasyrittäjän kokemaan yritysomistukseen.

Kohteeseen vaikuttaminen eli valta

Kohteeseen vaikuttamisen valta on omistamisen ilmiön avainpiirre, sanovat Pierce ym. (2001, 301). Mahdollisuus käyttää valtaa kohteeseen tarjoaa tilaisuuden psykologisen omistajuuden synnylle; mitä suurempi on valta, jonka yksilö voi tiettyyn kohteeseen kohdistaa, sitä vahvemmin kohde tunnustetaan osaksi itseä. Koironen (2006, 114) toteaa, että psykologisen omistajuuden tunne on sitä vahvempi mitä enemmän yksilö tekee ja suuntaa kohteeseen henkilökohtaisia uhrauksia, kuten ideoita, energiaa, aikaa, rahaa ja ponnistuksia.

Rudmin ja Berry (1987, 263) päätyivät omistamisen semantiikkaa käsittelevässä tutkimuksessaan siihen, että yksilölle omistamisen ydinpiirre on nimenomaan kohteeseen vaikuttamisessa. Vaikuttaminen merkitsee kykyä itse käyttää ja erityisesti hallita kohteen käyttöä. Piercen ym. (2001, 301) mukaan organisaatiot tarjoavat jäsenilleen mahdollisuuksia käyttää valtaa asioihin, jotka ovat potentiaalisia psykologisen omistajuuden kohteita. Niinpä työ, joka on luonteeltaan itsenäistä, tarjoaa laajemman vallan kohteeseen ja tätä kautta lisää psykologisen omistajuuden syntyä. Tutkijat uskovatkin, että kohteeseen vaikuttamisen vallan laajuudella on positiivinen ja kausaalinen suhde kohteeseen koetun psykologisen omistajuuden määrään.

Kohteen tutuksi tuleminen eli tieto

Psykologinen omistajuus edellyttää kuitenkin kohteen läheiseksi tulemistä, syvällistä ja omakohtaista tietoa kohteesta. Tähän liittyen Beggan ja Brown (1994) tuovat esille assosiaatioprosessin ja Rudmin ja Berry (1987) semantiikan tutkissaan omistamisen tunnistamista. Sekä samaistuminen kohteeseen että semanttinen kohteen tunnistaminen edellyttävät, että yksilö tulee tutuksi ja on tietoinen kohteesta. Kleine ja Baker (2004) käyttävät käsitettä kiintymys, jonka voidaan ajatella syntyvän kohteen tutuksi tulemisen kautta.

Nykyaikaiset organisaatiot tarjoavat työntekijöilleen lukuisia mahdollisuuksia kerätä ja saada tietoa potentiaalisista psykologisen omistamisen kohteista: omasta työstä ja sen luonteesta, merkityksestä ja sisällöistä, toimipaikasta, tiimistä ja projekteista. Ja mitä enemmän yksilöllä on tietoa kohteesta, sitä syvemmäksi muodostuu yksilön ja kohteen välinen suhde ja sitä vahvempi on omistajuuden tunne. Kun yksilö toimii läheisessä vuorovaikutuksessa kohteen kanssa, johtaa se kohteen omaksi kokemiseen ja tuntemiseen osana omaa itseään (Pierce ym. 2001, 301; 2003, 93; ks. myös Belk 1988, 160; Sartre 2003).

Henkilökohtaiset investoinnit ja uhraukset kohteeseen

Henkilökohtaisilla investoinneilla ja uhrauksilla tarkoitetaan erilaisten henkisten ja fyysisten resurssien panostamista omistamisen kohteeseen. Pierce ym. (2003, 93) toteavat, että yksilöt kokevat usein omistavansa työnsä ja tämän

vuoksi he kokevat omistavansa myös sen mitä luovat ja tuottavat. Kaikissa suhteissa työ edellyttää henkisen pääoman, oman ajan ja energian panostamista mutta myös yksilön arvojen ja identiteetin sitomista työhön ja sen tuloksiin. Investoidessaan psyykkistä energiaa tärkeiksi kokemuksiensa kohteisiin yksilöt alkavat kokea kohteet itsensä jatkeena (esim. Belk 1988, 151).

Henkilökohtaisten resurssien kohdentamisen, investoimisen ja psykologisen omistajuuden välillä on osoitettu olevan positiivinen kausaalinen suhde. Mitä enemmän yksilö investoi itseään kohteeseen, sitä vahvempi on hänen psykologinen omistajuutensa kyseiseen kohteeseen (Pierce ym. 2001, 302; Koironen 2006, 114). Havainto ja päätelmät tuntuvat luontevilta myös erilaisten yrittäjien näkökulmasta. Yrittäjän omaan ydinosaamiseen perustuvan yrityksen perustaminen ja sen kasvattaminen on hyvä esimerkki henkilökohtaisista investoinneista, jotka synnyttävät psykologisen omistamisen tunteen yritykseen. Samalla tavalla omistamisen valtuutuksen saaneena sisäinen yrittäjä investoi osaamistaan organisaation toiminnan kehittämiseen, jolloin hänen psykologisen omistamisen tunne omaa työtään kohtaan kehittyy.

2.2.3 Omistajuus sosiaalisena suhteena

Omistajuus sosiaalisena suhteena tarkoittaa omistajan ja kohteen välille sosiaalisesti rakentunutta epämuodollista suhdetta.

Omistajuus riippuvuussuhteena ja vallan välineenä

Bauman (1997, 158) toteaa, että omistaminen voidaan nähdä paitsi objektin ja subjektin välisenä sitovana suhteena myös poissulkemisen suhteena. Tällä hän tarkoittaa, että jonkin kohteen omistus estää muiden omistuksen tähän kohteeseen omistajan niin halutessa. Näin hän haluaa osoittaa, että omistajuus on sosiaalinen suhde eikä yksinomaan yksityinen asia. Omistajuus luo erityisen suhteen esineen ja sen omistajan välille mutta myös riippuvuussuhteen omistajan ja toisten ihmisten välille.

Tästä syystä Baumanin (1997, 159) mielestä omistajuus ei yhdistä samassa määrin ihmisiä kuin erottaa heidät toisistaan. Omistajuus voidaan nähdä näin ajateltuna sosiaalisena suhteena mutta myös vallan välineenä, mikäli toisten ihmisten tarpeet vaativat omistamisen kohteiden käyttöä. Esimerkkinä voisi olla omistajayrittäjän yritysomistus ja työntekijän tarve käyttää yritysomaisuutta hankkiakseen itselleen toimentulon. Omistajayrittäjällä omistajana on oikeus omaisuuteensa laillis-taloudellisen suhteen nojalla, mutta myös sosiaalisen suhteen näkökulmasta. Omistajana ja työnantajana hän voi antaa toiselle henkilölle valtuudet käyttää omaa omaisuuttaan. (Bauman 1997, 158–159.)

Omistamisella on näin ymmärrettynä merkittäviä seurauksia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Eritoten näin on silloin, kun se merkitsee valtaa yli muiden, mutta myös silloin, kun siitä seuraa tunnustusta ja sosiaalisen yhteisön arvostusta (Dittmar 1992, 56). Koska omistaminen tuo sosiaalista valtaa ja status-

ta, niin ympäristöllä on oma vaikutuksensa siihen, miksi ihmisillä on yksityistä omaisuutta (Furby 1978, 61). Omistajan status ja sen seurauksena tuleva arvostus voivat olla tärkeitä omistamista ylläpitäviä motiiveja ja omistamisen arvoa kohottavia merkityksiä yksilön näkökulmasta.

Omistajuus identiteetin symbolina

Omistajuutta voidaan pitää myös yhtenä yksilön identiteetin symbolina. Ihmiset haluavat rakentaa ja ylläpitää tiettyä mielikuvaa itsestään omistamiensa kohteiden kautta (ks. Jussila 2007, 112). Ihmiset tulkitsevat myös toisiaan sen perusteella, mitä he omistavat. Ihmiset yhdistävät kohteen omistajaan esimerkiksi siitä syystä, että he tulkitsevat näkemänsä perusteella henkilön käyttävän kohdetta tai investoivan omia voimavarojaan tähän kohteeseen (Beggan & Brown 1994, 376).

On myös olemassa yhteisöllisesti jaettuja käsityksiä siitä, mitä symbolista merkitystä materiaalien omistamisella ilmaistaan (Dittmar 1992, 79–80). Kohde, joka sosiaalisessa ympäristössä ajatellaan kuuluvan jollekin omistajalle, muuttuu ihmisten mielissä osaksi omistajan identiteettiä (Dittmar 1992, 83). Toisaalta ihmiset itse liittävät omistamisen kohteen voimakkaasti osaksi itseään (extended self), jolloin kohde muuttuu myös omistajan tunnetasolla osaksi hänen identiteettiään ja minuuden laajentumista (ks. Belk 1988, 141; Dittmar 1992, 47). Siitä miten minuuden laajentuminen näyttäytyy, voidaan löytää yhtymäkohtia psykologisen omistajuuden kehittymiselle. Belkin (1988, 160) mukaan mm. kohteen luominen, hallinta, läheisyys ja siitä saatu tieto muokkaavat kohdetta osaksi omistajaa. Minuuden laajentuminen ja kohteen muuttuminen osaksi omistajaa voi syntyä myös kollektiivisella tasolla sosiaalisissa ryhmissä (Belk 1988, 160).

Sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö muokkaavat käsityksiä omistajuudesta. Ihmiset määrittelevät itsensä ja suhteensa toisiin ihmisiin sekä suhteensa sosiaaliseen ympäristöön varsin usein materiaalisen omaisuuden kautta (vrt. Dittmar 1992, 11). Viittaamalla Frommiin (1978, 25) Dittmar (1992, 4) ilmaisee tämän toteamalla, että omistaminen on olemista (to have is to be) ja päinvastoin, jos et omista mitään, niin et ole mitään (if one has nothing, one is nothing). Kuitenkin joutuessaan luopumaan kohteesta tai myydessään sen vapaaehtoisesti yksilön on pystyttävä tyhjämmään sen merkitys mielestään (vrt. Dittmar 1992, 87). Jos kohde tuhoutuu, niin omistaja kokee sen paitsi taloudellisena menetyksenä myös tunnetasolla oman identiteetin menetyksenä tai vähennyksenä (Belk 1988, 142; ks. myös Dittmar 1992, 47).

Omistajuus sosio-symbolisena ilmiönä

Sosio-symbolinen omistajuus on psykologisen omistajuuden ohella tunnetasolla ilmenevä omistajuuden ulottuvuus. Kuten aiemmin todettiin, Etzionin (1991, 466) mukaan omistajuus on kaksijakoinen ilmiö, joka näkyy sekä todellisena ja konkreettisena kohteena että myös asenteena ja tunteena. Tätä psykologisen omistajuuden ajatusta laajentaen Nordqvist (2005, 301) toteaa, että sosio-symbolinen omistajuus voidaan ymmärtää paitsi sosiaalisena ilmiönä erilaisissa vuo-

rovaikutustilanteissa myös symbolisena suhteena ja osana yksilöiden tulkintoja jokapäiväisestä elämästä.

Sosio-symbolinen omistajuus liittyy sosiaaliseen kontekstiin. Se näkyy tyypillisesti omistamisen kautta rakentuvana yksilön tai ryhmän statuksena tai roolina. Omistajuuden tulkinnan ja sisällön antavat kontekstissa toimivat henkilöt. (Nordqvist 2005, 266–267.) Sosio-symbolinen omistajuus kohdistaa huomion paitsi omistamisen sosiaaliin suhteisiin myös symbolisiin arvoihin. Sosio-symbolinen omistajuus voi siten ilmetä symboleina, esimerkiksi markkinoitviestinnässä logoina, väreinä ja tunnuksina. Ne ovat sosiaalisen yhteisön jäsenten tunnistettavissa ja liitettävissä tiettyihin kohteisiin.

Nordqvist (2005, 266) on havainnut, että sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja symbolisissa prosesseissa yksilöt kehittävät omistamisen tunteita, jotka eivät ole vain omaisuuteen liittyviä rakenteellisia ja laillisia oikeuksia ja velvollisuuksia. Hän esittää kuinka tällaiset symboliset suhteet ja omistamisen tunteet voivat kehittyä sekä omistajilla että laillisessa mielessä ei-omistajilla (Nordqvist 2005, 267). Ilmiöstä voidaan käyttää määrittelyä sosio-symbolinen omistajuus. Näin ollen voi tulkita, että sisäiset yrittäjät voivat toimia sekä sosio-symbolisina omistajina että psykologisina omistajina, vaikka heidät useimmiten rinnastetaan taloudellis-laillisessa mielessä ei-omistajiin.

Sosiaalisena suhteena omistaminen onkin laajempi käsite kuin pelkkä laillinen järjestelmä ja siihen perustuva status (Nordqvist 2005, 37). Nordqvistin mukaan sosio-symbolinen omistajuus liittyy teoreettisesti hyvin läheisesti psykologiseen omistajuuteen (Nordqvist 2005, 316, vrt. myös Etzioni 1991; Pierce ym. 2001). Sosio-symbolinen omistajuus saatetaan tulkita osin limittäin laillistaloudellisen omistajuuden kanssa, jolloin omistajuuteen liitetään aina omistajan lailliset oikeudet ja velvollisuudet (ks. Grunebaum 1987; Etzioni 1991; Pierce ym. 2001, Nordqvist 2005, 266).

2.3 Päätelmiä omistamisen suhteista

Tässä tutkimuksessa omistajuus liitetään yksilöön ja sosiaaliseen arkitodellisuuteen. Yrittäjät muodostavat yksilöllisesti omia omistajuuden käsityksiään ja tulkintojaan, jotka liittyvät heidän työhistoriaansa yritys- ja organisaatiokontekstissa. Omistamisen monimuotoisen ilmiön ymmärtäminen erilaisina suhteina arkipäivän todellisuudessa viittaa siihen, että yksilölle omistaminen voi tarkoittaa paitsi laillis-taloudellista ja psykologista niin myös sosiaalista suhdetta. Yhtäaikaisuuden ehto ei ole välttämätön, koska psykologinen suhde ja sosiaalinen suhde kohteeseen voi syntyä myös ilman laillista omistusoikeutta. Tästä näkökulmasta tarkastellen Mattila ja Ikävalko (2003, 3) ovat tunnistaneet neljä erilaista omistamisen ontologista tasoa. Ontologinen taso tarkoittaa tässä tutkijoiden tulkintaa erilaisista omistajuuden perusolemuksesta kuvaavista ulottuvuuksista.

Ensimmäinen taso (1) on omistamisen laillinen taso, joka kuvaa omistamisen yleisesti hyväksytyä lain mukaista merkitystä kulloisessakin kulttuurissa. Merkitys on kohtalaisen pysyvä sosiaalinen konstruktio, jota yhteiskunta ylläpitää ja kehittää.

Toinen taso (2) on omistamisen henkilökohtainen ja psykologinen taso. Tämä sisältää kaikki ne tunteen ja mielen tasolla olevat tekijät, jotka yhdistävät omistajan omistamisen kohteeseen. Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi omistajan tavoitteet, vastuuntunto, motivaatiotekijät, velvollisuuden tunne, sitoutumisen aste ja ambitiot.

Kolmas omistamisen ulottuvuuden taso (3) on sosiaalinen taso, joka sisältää ihmisten välisen vuorovaikutuksen. Toimimalla yhdessä ja kommunikoidessa keskenään ryhmän jäsenet lisäävät yhteistä ymmärrystä omistajuudesta. (Mattila & Ikävalko 2003, 3.) Vastaavat omistajuuden ulottuvuudet on löydetty myös muista tutkimuksesta, kuten esim. Hall ja Koironen (2007, 7–10) ja Jussila (2007, 29).

Neljäntenä (4) tasona Mattila ja Ikävalko (2003, 3) nostavat esille sen, miten omistajuus ilmenee käytännössä ja yleisesti tekoina, vaikutuksina ja tuloksina. Tällöin viitataan siihen käytännön prosessiin, jossa saadaan aikaan haluttuja tuloksia toimimalla ja käyttämällä omistajan valtaa suhteessa omistamisen kohteeseen. Tutkijoiden mukaan omistaminen on kuitenkin monimuotoinen ilmiö, jota ei voi yksistään kuvata yhden ulottuvuuden avulla, sillä niiden keskinäinen vuorovaikutus on otettava huomioon. Tarkasteltavana pitää olla paitsi keskinäinen vuorovaikutus myös tasojen samanaikaisuus.

Omistajuuden laillista, psykologista ja sosiaalista tasoa on tässä luvussa kuvattu omistajuuden erilaisina suhteina (luvut 2.2.1–2.2.3). Käytännön prosessin tarkastelu avaa kaksi eri näkökulmaa. Ensinnäkin omistajuutta voi tarkastella omistajan tehtävänä ja toimintana yritys- ja organisaatiokontekstissa. Toiseksi omistajuus voidaan nähdä rakenteena ja omistajan erilaisina rooleina näissä rakenteissa ja yhteyksissä. Tehtävien, toiminnan, rakenteiden ja roolien näkökulmia hahmotetaan seuraavassa luvussa.

3 YRITTÄJYYS JA OMISTAJUUS

Suomenkielessä sanat yrittäjyys ja yrittäjä ovat peräisin verbistä yrittää. Laajasti tulkiten silloin, kun henkilö tavoittelee toiminnallaan jotakin, pyrkii johonkin päämäärään ja kokeilee, pystyykö pääsemään johonkin tavoitteeseen, hän yrittää (ks. esim. <http://mot.kielikone.fi>; Nurmi 2002, 1329). Sanakirjan mukaan yrittäjyys on kuitenkin ensisijassa yksityisyrittäjien taloudellista toimintaa. Yrittäjällä tarkoitetaan yksityisyrittäjää ja yrittäjä nimitystä käytetään henkilöstä, joka harjoittaa elinkeinotoimintaa joko pääosakkaana osakeyhtiössä (Oy), on yrittäjänä vastuunalaisena yhtiömiehenä kommandiittiyhtiössä (Ky), avoimen yhtiön osapuolena (Ay) tai tarjoaa palvelujaan omissa nimissään toiminimellä (T:mi). Omassa kulttuurissamme, kielessämme ja lainsäädännössämme jo määritelmätasolla yrittäjyys ja omistajuus liittyvät luontevasti yhteen.

Yrittäjyyden tutkijat eri maissa ovat kuitenkin kautta aikain pyrkineet etsimään sisältöä käsitteille yrittäjä (entrepreneur) ja yrittäjyys (entrepreneurship). Yleensä he ovat päätyneet johtopäätökseen, että käsitteille ei voi antaa täsmällistä ja laajasti hyväksyttävissä olevaa määritelmää (ks. esim. Cunnigham & Lisher 1991; Bygrave & Hofer 1991; Cuevas 1994). Tämä määritelmien moninaisuus ja joustavuus saattaa olla myös yrittäjyystutkimuksen rikkaus. Onhan yrittäjyys ilmiönä monitahoinen ja erityisesti toimintana muuttuva ja kehittyvä prosessi. Se on sidoksissa paitsi yksilöihin niin myös aikaan, kulttuuriin ja muuhun sosiaaliseen ympäristöön, jotka nekään eivät ole pysyviä ja staattisia olomuotoja.

Ennen Cantillonin 1800-luvulla (ks. liite 1) esiin nostamaa muita työllistävän entrepreneur - yrittäjän käsitettä varhaisen vaiheen Englannissa oli käytössä muita yrittäjää kuvaavia termejä. Vastaavat konnotaatiot olivat seikkailija (adventurer) ja spekulantti (projector) sekä myös urakoitsija (undertaker), joka suoritti omalla riskillään hallitukseltaan saamaa tehtävää. Myöhemmin sitä käytettiin myös kapitalistiin viittaavana terminä (ks. Hebert & Link 2006, 37-38). Ranskankielinen verbi ja ilmaisu 'entreprendre' sen sijaan merkitsi johonkin ryhtymistä tai jonkin tekemistä, joka on samansisältöinen edellä kuvatun suomalaisen määritelmän kanssa. Omalla riskillään toimiviin yrittäjiin on kui-

tenkin yleensä yhdistetty omistajan rooli. Käsitteiden määrittelyihin ja tätä kautta syntyneisiin luokitteluihin on eri kulttuureissa ja aikoina liittynyt sekä positiivisia että negatiivisia arvolatauksia, jotka elävät osin vielä tämänkin päivän arkitodellisuudessa.

Yrittäjyyttä ja omistajuutta voidaan lähestyä laajasti ja tarkastella niitä yhteen kuuluvina ilmiöinä. Myös yritystoiminnassa omistajuus ilmenee käytännön tasolla laillisen, psykologisen ja sosiaalisen suhteen lisäksi sellaisena prosessina, jossa saadaan aikaan haluttuja tuloksia toimimalla ja käyttämällä omistajan oikeuksia suhteessa kohteeseen. Tästä syystä omistajuus voidaan ymmärtää toimintana, mutta myös oikeuksia luovana rakenteena ja kokemuksia synnyttävänä ilmiönä yrityksissä ja organisaatioissa.

Kun tässä tutkimuksessa haastatellut omistaja-, osakas- ja sisäiset yrittäjät esittävät omia käsityksiään ja tulkintojaan omistajuuden ilmiöstä, on hyvin perusteltua valottaa niitä näkökulmia, joita yrittäjyyteen ja yrittäjätoimintaan on eri keskusteluissa liitetty. Omistajuus ja erilaiset yrittäjät omistajina kiinnitetään näin ollen teoreettisesti yrittäjyyden tutkimusperinteeseen. Luvun lopuksi pyritään muodostamaan käsitys siitä, miten tutkimuksessa mukana olevien erilaisten yrittäjäryhmien tehtävät ja omistajaroolit teoreettisesti tarkasteltuina poikkeavat toisistaan.

3.1 Omistajuus tehtävänä ja yrittäjä toimijana

Omistajuus tehtävänä on sitä työtä, jota omistaja tekee omistuskohteen hyväksi ja jonka tekemisestä hän on vastuussa (Koiranen 2007b, 12). Ilmaisuu on avara ja antaa mahdollisuuden lähestyä erilaisia yrittäjiä ja erilaisissa omistussuhteissa yrityksiinsä nähden olevia henkilöitä omistajuuden ilmiön tarkastelemiseksi. Tutkimuksessa yrittäjä omistajana toimii kokonaan tai osittain omistamansa yrityksen hyväksi. Yrittäjät toimivat pienyrityksissä, joissa omistajan ja yrittäjän tehtävien luonne poikkeaa suuryritysten vastaavien toimijoiden tehtävistä.

3.1.1 Yrittäjyys ja yrittäjä tutkimuskohteena

Perinteisesti yrittäjyyttä on lähestytty niin liiketaloustieteiden, psykologian, sosiologian kuin sosiaalipsykologiankin näkökulmista sekä myös yhdistellen näitä lähestymistapoja (vrt. esim. Vesala 1992; Kovalainen 1993; Bridge ym. 2003, 59). Samalla tavalla pienyrittäjyyteen liittyvä tutkimus on monitieteellistä (vrt. Curran & Blackburn 2001, 8).

Liiketaloustieteissä yrittäjyys nähdään tietynlaisena perusmekanismina ja liiketoimintaa synnyttävänä prosessina. Yrityksen syntymiseen, kasvuun, omistamiseen ja johtamiseen liittyvät yrittäjyyden toiminnot ja yrittäjän roolit ovat kiinnostuksen kohteena. Psykologisessa näkökulmassa on ennen kaikkea kyse yrittäjästä yksilönä, jolloin piirreteoreettiset ja persoonallisuuteen liittyvät kuvaukset ovat yleisiä. Samoin motivaatiotekijöiden tunnistaminen nähdään yrit-

täjyyttä synnyttävänä ja edistävänä yksilön ominaisuutena. Sosiologiassa puolestaan yrittäjyys kiinnitetään kulttuuriin ja ympäristöön, kun taas sosiaalipsykologiaan painottuvat tutkimukset yhdistävät yrittäjyyden vuorovaikutussuhteisiin ja yrittäjä yksilönä nähdään osana laajempaa yhteisöä. Kaikille näille suuntauksille on kehittynyt oma tutkijakuntansa, vaikkakin tutkimukset sisältävät usein näkökulmia useammasta teoreettisesta lähestymistavasta.

Varhaisen vaiheen yrittäjyystutkimus painottui yrittäjyyden funktioihin ja siihen, mitä yrittäjät tekevät (ks. liite 1). Viimeisten vuosikymmenten aikana yrittäjyystutkimuksen kiinnostus on muuttunut kuitenkin merkittävästi. Fayollen (2003, 37) mielestä 1950-luvulta lähtien on keskitytty yksilöihin ja etsitty vastauksia siihen, kuka on yrittäjä ja miksi hän on yrittäjä. Sen sijaan 1990-luvulta alkaen tutkimusten painopiste on siirtynyt siihen, kuinka yrittäjyyden prosessit toimivat. Acs ja Audretsch (2003, 4–5; ks. myös Murphy, Liao & Welsch 2006, 16; Niittykangas 2007, 3) esittävät tämän päivän yrittäjyystutkimuksessa tapahtuneita muutoksia. Ensinnäkin piirreteoreettisesta lähestymistavasta on myös heidän mielestään katse suunnattu yksilön käyttäytymiseen ja ajatteluun sekä yrittäjän kykyyn tunnistaa ja hyödyntää liiketoiminnan mahdollisuuksia entistä paremmin. Lisäksi kiinnostus potentiaalisiin yrittäjiin on kasvanut. Ainakin suomalaisessa keskustelussa myös kansantaloustieteilijöiden piirissä yrittäjyys on nostettu taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti merkittäväksi ilmiöksi (vrt. esim. Hyytinen & Rouvinen 2005; Kanninen 2006). Myös kasvatustieteet ovat vahvasti mukana yrittäjyyteen kasvamista ja oppimista käsittelevillä tutkimusaiheilla (esim. Ristimäki 2001; Paajanen 2001; Pihkala 2008) ja yrittäjyyskulttuurin ymmärtämiseen liittyvillä tutkimusteemoilla (esim. Mahlamäki-Kultanen 2005). Sen sijaan omistajuus ja yrittäjä omistajana ovat saaneet vähän huomiota.

3.1.2 Liiketaloustieteellinen näkökulma ja yrittäjä

Yrittäjyyttä on kuvattu myös kokonaisuuksina tai ulottuvuuksina, jotka perustuvat yrittäjän erilaisiin toimintoihin (vrt. Cuevas 1994, 85; ks. myös Vesalainen 2001). Nämä toiminnot ovat olemassa pienyrittäjän arjessa ja ajattelussa samanaikaisesti ja päällekkäin. Cuevasin (1994, 85–87) kuvaa näitä toimintoja kolmen ulottuvuuden avulla. Kuvaus perustuu niihin yrittäjyysteorioihin, jotka ovat historian aikana muovanneet ja kehittäneet yrittäjyysajattelua (ks. myös liite 1). Ensimmäinen toiminnan kokonaisuus muodostuu taloudellisesta (financial sphere) ulottuvuudesta, jonka muodollinen ja laillinen ilmentymä on itse yritys. Yrittäjän keskeinen tehtävä on toimia tulossuuntautuneesti. Omistajana ja sijoittajana hän sijoittaa omaa pääomaa tai kykenee hankkimaan rahoitusta. Yrittäjällä on valta ja vastuu pääoman käytöstä.

Toinen ulottuvuus painottaa liikkeenjohdollista toimintaa (managerial sphere). Tällöin yrittäjän tehtävänä on tuotannon tekijöiden ja resurssien organisointi ja johtaminen siten, että liiketoiminnan taloudelliset näkökohdat ja jatkuvuus varmistuvat. Kolmas toiminto on uutta luovaa ja olemassa olevan liiketoiminnan kehittämistä (booster sphere), jossa yrittäjä toimii yhtä lailla innovatiiv-

visen kehittäjän ja johtajan roolissa kuin tarvittavien taloudellisten resurssien hankkijana. Yrittäjän liikkeenjohdollinen ja uutta luova tehtävä ei edellytä välttämättä omistajuutta. (Cuevas 1994, 85–87; ks. myös Vesalainen 2001; Westerholm 2007, 46–47.) Luonnollisesti kehittävää ulottuvuutta tukevat Schumpeterin (1934) esiintuoma innovatiivisuus, Knightin (1921) epävarmuuden hyödyntäminen ja Kirznerin (1979) kiinnostus mahdollisuuksien havainnointiin sekä myös muut psykologiset ja sosiologiset yrittäjyyden teorit.

Yrittäjä on siis se toimija, joka voi synnyttää itsenäisesti liiketoimintaa. Hän kykenee hankkimaan liiketoimintaan tarvittavat resurssit ja on samanaikaisesti innovaattori ja johtaja, kuten Timmons ja Spinelli (2007, 91) asian ilmaisevat. Osa tutkijoista määrittelee yrittäjyyden arvon tuottamisen, voiton tavoittelun ja omistajuuden avulla kiinnittyväksi yrityksen perustamiseen (ks. esim. Gartner 1990, 27; 2001) ja sitä kautta yrittäjään yksilönä. Gartner (2001, 30) tulkitsee kokoavasti erilaisia näkemyksiä: yrittäjyydessä ei riitä, että tunnistaa vain yksilöt, täytyy tunnistaa sekä mahdollisuudet että yksilöt. Mahdollisuuksien hyödyntäminen on prosessi, joka voidaan nähdä yrityksen perustamisen takana. Binks ja Vale (1990, 40–44) painottavat liitetaloustieteen näkökulmasta yrittäjyyden mahdollisuuksien tunnistamista, mutta myös resurssien käyttöä. He näkevät yrittäjän erityisesti tuotannontekijöiden yhdistäjänä.

Yhtenä mahdollisuutena on nähdä yrittäjyys eräänlaisena prosessina, jossa yksilön rooli ja merkitys tämän prosessin muovaajana ja kehittäjänä on erityisen suuri. Esimerkiksi Bygrave (1994, 3) on rakentanut liiketoiminnan synnystä prosessimallin. Prosessin käynnistäjänä on yksilön tahto sitten kun mahdollisuus on tunnistettu ja idea saanut konkreettisen sisällön. Prosessi koostuu liiketoiminnan kehitykseen kietoutuvasta yksilön ja ympäristön jatkuvasta vuoropuhelusta, joka prosessin edetessä täsmentyy ja muuttaa muotoaan. Liiketoimintaa idea tai -alkio on sidoksissa siten yksilön taustaan ja aikaisempaan kokemukseen.

Yrittäjyyden ytimenä voitaneen pitää tätä yrittäjyyden prosessia ja yrittäjämäisen yksilön erityistä taitoa havaita tässä prosessissa liiketoimintamahdollisuuksia ja hyödyntää nämä mahdollisuudet käytännön liiketoimintana (Shane 2003, 11; Echardt & Shane 2003, 333). Edellisten lisäksi Wickham (1998, 30–34) korostaa strategisen johtamisen merkitystä ja yrittäjyyden dynaamista oppimisprosessia, jossa yrittäjä ja yrittäjämäinen organisaatio oppivat yhdessä menestyksestä ja epäonnistumisista.

Omistajuus pienyrittäjän tehtävänä näkyy erilaisten yrittäjätypologioiden kautta, jotka ilmentävät yrityksen perustamisvaiheen rahoittamista, liiketoiminnan johtamista ja yritystoiminnan taloudellisen riskin kantamista. Omistajaohjaus pienyrityksissä yhdentyy itse yrittäjään tai osaomistajiin. Niissä ei ole erillistä omistajaohjaustoimintaa, joten se rajataan tässä tutkimuksessa tarkastellun ulkopuolelle.

Yrittäjätypologioita

Yrittäjäidentiteetin, yrittäjätyyppien tai yrittäjätypologioiden kuvauksia on useita. Esimerkiksi Stanworth ja Curran (1973), Scase ja Coffee (1980) ja Horna-

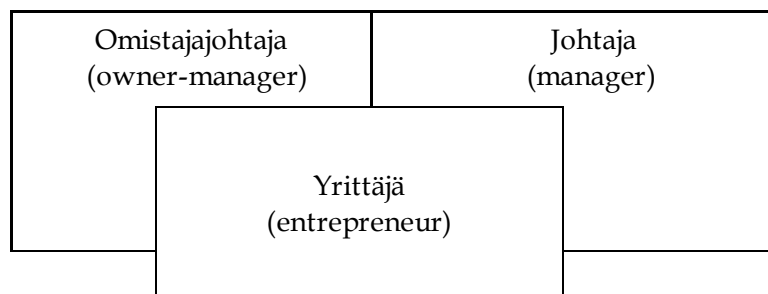
dayn (1990) ovat kuvanneet ja määritelleet erilaisia yrittäjätyyppejä. Tässä yhteydessä otetaan esimerkkinä esille Hornadayn (1990, 28) luoma yrittäjätyypitys pienyrittäjistä. Hän jakaa omistajayrittäjät ammattijohtajiin (professional manager), käsityöläisiin (craftsman) ja toiminnan edistäjiin (promoter).

Hornadayn (1990) mukaan ammattijohtajan tehtävä on organisaation johtaminen ja kehittäminen, käsityöläinen harjoittaa ammattiaan ja toiminnan edistäjä on yrityksen perustaja, omistaja ja johtaja. Yhdistäviä tekijöitä löytyy kaikkien kesken. Käsityöläisen ja perustajan yhdistää halu itsenäisyyteen ja henkilökohtaiseen valtaan. Ammattijohtajan ja käsityöläisen yhdistävä piirre löytyy uskollisuus yritystä ja uraa kohtaan. Ammattijohtajan ja perustajan samanlaisuus löytyy innovaatioiden hyväksikäytöstä ja yrityksen kasvupyrkimyksistä. (Hornaday 1990, 28; ks. myös Paulamäki 2007, 42.) Käytännössä pienyrityksen omistajayrittäjässä yhdistyvät nämä piirteet ainakin silloin, kun yritys työllistää muita työntekijöitä kuin itse käsityöläisen ja perustajan.

Keksijän, perustajan ja ammattijohtajan osaaminen yhdistyvät yrittäjän persoonassa myös Timmonsin ja Spinellin (2007, 15) määritelmän mukaan. Tarvitsehan yrittäjä luovuutta, innovatiivisuutta, yleisiä johtamistaitoja, liiketoimintaosaamista ja verkostoja toimiakseen menestyksekkäästi. Hän ei viittaa kuitenkaan omistajan rooliin lainkaan. Määritelmä sopii schumpeteriläiseen yrittäjään, jonka ei tarvitse olla rahoittajan ja omistajan roolissa.

Amerikkalaiset ja eurooppalaiset käsitteet poikkeavat suomalaisista. Burns (2007, 13) kuvaa englantilaista tapaa tyyppitellä erilaisia liiketoimintaan kytkeytyviä toimijoita (kuvio 3). Omistajajohtaja (owner manager) on henkilö, joka omistaa yli 50 % osakepääomasta ja hän vastaa ja valvoo liiketoimintaa. Tärkeä näkökohta majoriteettiomistamisen ja vastuun funktion lisäksi on siinä, että omistajajohtajan pyrkimyksenä ei ole kasvattaa yritystä vaan toimeentulon hankkiminen. Burns (2007, 12) huomauttaa, että kaikki omistajajohtajat eivät suinkaan ole yrittäjiä, eivätkä edes yrittäjämäisiä (vrt. Schumpeter 1934). Omistajajohtajat ja johtajat ovat tehtäviensä mukaan erilaisia toimijoita. Johtaja (manager) on toisen palveluksessa oleva ammattijohtaja.

Burnsin (2007, 12) määritelmän mukaan yrittäjän (entrepreneur) tavoite on kasvattaa yritystoimintaa luomalla innovaatioita ja käyttämällä uusia mahdollisuuksia tehdäkseen sillä tavoin voittoa.

KUVIO 3 Omistaja, yrittäjä ja johtaja (Burns 2007, 13)

Kansainvälisissä julkaisuissa ja tutkimuksissa yrittäjä käsitteenä erotetaan pienyrityksen omistajan (small business owner) tai omistajajohtajan (owner-manager) käsitteestä sillä, että yrittäjällä on selvä pyrkimys yrityksen suunnitelmalliseen kasvattamiseen. Tästä Burns (2007) esimerkin lisäksi ovat seuraavat Carland, Hoy, Bolton ja Carlandin (1984) määritelmät:

“An entrepreneur is an individual who establishes and manages a business for the principal purposes of profit and growth. The entrepreneur is characterized principally by innovative behavior and will employ strategic management practices in the business.

A small business owner is an individual who establishes and manages a business for the principal purpose of furthering personal goals. The business must be the primary source of income and will consume the majority of one's time and resources. The owner perceives the business as an extension of his or her personality, intricately bound with family needs and desires.” (Carland ym. 1984, 358.)

Määritelmän mukaan yrittäjä on innovatiivinen toimija, joka perustaa yrityksen ja johtaa yritystään pyrkien kasvattamaan ja kehittämään sitä yhä menestyvämmäksi. Pienyrityksen omistajayrittäjän toiminnan ensisijainen tarkoitus ei välttämättä ole kasvu ja siihen tähtäävien uusien innovaatioiden synnyttäminen. Ensisijaisina pyrkimyksenä on yrittäjän toimeentulo hankkiminen ja henkilökohtaisten päämäärien saavuttaminen. Toiminta perustuu yrittäjän omaan osaamiseen ja voimavarojen käyttöön.

Suomalaiset ajatukset yrittäjän toiminnasta poikkeavat edellä mainituista. Esimerkiksi Marjosola (1979, 14) on tulkinnut yrittäjän tietynlaiseksi ammatti-johtajan, sijoittajan ja ammatinharjoittajan yhdistelmäksi. Lisäksi mm. Kyrö (1997, 204) on jakanut yrittäjyyden ulkoiseen, sisäiseen ja omaehtoiseen yrittäjyyteen. Ulkoinen yrittäjyys viittaa traditionaaliseen pienyritysympäristöön, jossa yrittäjä ja yritys yhdistyvät samaan persoonaan ja ulkoisena tunnusmerkkinä on oma itsenäinen pienyritys. Sisäisen yrittäjyyden Kyrö (1997) kuvaa kollektiiviseksi prosessiksi, joka tarkoittaa tietoista tai tiedostamatonta tapaa toimia organisaatiossa. Omaehtoinen yrittäjyys puolestaan liittyy yksilöön, hänen käyttäytymiseen, asenteisiin ja tapaan toimia. Tähän saattaa liittyä myös omistuksellisuus, mutta ennen kaikkea tunnusomaista on yksilön vastuu omasta työllisyydestä ja toimeentulosta sekä näihin liittyvistä etuuksista ja riskeistä.

Mielenkiintoista ja suomalaista tapaa tulkita yrittäjyyttä edustaa Timosen (2000) maaseutuyrittäjiä tyypittelevä määritelmä. Timonen (2000, 163) käyttää inflaation kokeneen yrittäjyyskäsitteen vuoksi yrittävyysskäsitettä. Sillä hän tarkoittaa yrittäjänä toimimiseen liittyvää laadullista, henkilöön liitettävää ominaisuutta, joka syntyy ja muokkautuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Aiempien yrittäjyystutkimusten perusteella hän on operationalisoinut yrittävyyden yrittäjyysideologiaksi, jolla tarkoitetaan yrittäjän toimintaa, valintoja ja päätöksentekoa ohjaavia arvojen ja asenteiden kokonaisuutta (Timonen 2000, 37).

Yrittäjyysideologia muodostuu eri komponenteista, joita ovat ihmiskäsitys, suhtautuminen omistajuuteen, työhön ja epävarmuuteen sekä uudistuksellisuus. Yrittäjyysideologian hän olettaa olevan ikään kuin yksidimensionaali-

nen ulottuvuus (taulukko 3), jonka toinen ääripää on yrittävä ja toinen säilyttävä orientaatio (Timonen 2000, 37). Vesalainen (2001) nimeää samaan tapaan vastaavanlaisia yrittäjyyden ääriulottuvuuksia toisaalta innovatiiviseksi ja yrittäjämäiseksi toiminnaksi ja toisaalta ammatinharjoittajamaiseksi ja konservatiiviseksi toiminnaksi.

TAULUKKO 3 Yrittäjyysideologian yrittävä ja säilyttävä orientaatio (Timosta 2000, 37 mukaillen)

Yrittävän orientaation arvot ja asenteet	Säilyttävän orientaation arvot ja asenteet
Ihminen aktiivinen, toimiva ja oma-aloitteinen Tuotantovälineiden omistuksella instrumentaalinen arvo Vähäinen työn keskeisyys Kohtalainen riskin ja epävarmuuden sieto Korkea tai kohtalainen uudistuksellisuus	Ihminen passiivinen ja kontrolloitava Omistamisella korkea itseisarvo, raha itsessään tavoittelun kohde Työn suuri keskeisyys Riskin ja epävarmuuden karttaminen Vähäinen uudistuksellisuus

Yrittäjyysideologian työhön liittyvä komponentti vaikuttaa ristiriitaiselta erityisesti yrittävän orientaation kohdalla. Se johtuu varsinkin siitä, että kova työnteke, ahkeruus ja yrittäjyys yhdistetään yleensä toisiinsa (esim. Peltonen 1986, 56). Tässä orientaatioissa vähäisellä työn keskeisyydellä tarkoitetaan työn välineellistä arvostusta ja vähäisempää asemaa verrattuna muihin yksilön elämänalueisiin. Sen sijaan työn suuri keskeisyys liitetään traditionaaliseen ja säilyttävään maatilayrittävyyteen, jossa työllä ajatellaan olevan itseisarvon³ merkitys. Mikäli työhön asennoituminen ja työn arvostus on ymmärrettävissä välineeksi muiden arvojen saavuttamiseen, yrittävän orientaation yrittäjälle työn arvon merkityksen olettaisi olevan suuren, vaikkei se saavuttaisikaan itseisarvon asemaa.

3 Arvot jaetaan yleisesti kahteen pääryhmään; väline- ja itseisarvoihin (Rokeach 1973, 8; Niiniluoto 1994, 57). Välinearvo tai instrumentaalinen arvo ymmärretään arvokkaaksi sen vuoksi, että se toimii välitavoitteena jonkin muun tärkeänä pidetyn päämäärän tai tavoitteen saavuttamiseksi. Itseisarvo on sinällään jo arvokasta ihmiselle. Itseisarvo Niiniluodon (1994, 57) mukaan on ihmisen toiminnan perimmäisiä tavoitteita ja määrittelevät viime kädessä käsityksen hyvästä elämästä. Sekä välinearvoista että itseisarvoista voidaan erottaa yksilöön itseensä liittyviä arvoja ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä arvoja (Rokeach 1973, 8).

Yrittäjä-sanan suomenkieliseen määritelmään ei siis välttämättä yhdistetä kasvuhakuisuutta, mutta toisaalta yrittäjä on selvemmin omistaja ja johtaja perustamassaan tai muutoin hankkimassaan yrityksessään kuin entrepreneur-määritelmät antavat ymmärtää. Suomalaisittain ajatellen omistajajohtajalla, yrittäjällä ja johtajalla voidaan tarkoittaa juuri tämän tutkimuksen erilaisia yrittäjäryhmiä. Siinä tapauksessa omistajajohtaja voi edustaa osakasyrittäjää, joka osaomistaa yrityksen ja toimii yrityksessä vastuullisessa tehtävässä. Yrittäjä voi tarkoittaa kokonaan yrityksen omistavaa omistajayrittäjää, joka toimii yrityksessä täysiaikaisesti ja kantaa kokonaisvastuun liiketoiminnasta. Sekä osakajohtajiin että omistajayrittäjiin voi kuulua yritystoiminnan kasvuun pyrkiviä yrittäjiä kuten myös säilyttävän orientaation yrittäjiä. Johtaja voisi tarkoittaa sisäistä yrittäjää, joka toimii yrityksen lukuun vastuullisessa tehtävässä organisaation palveluksessa omistamatta sitä.

Suomalaisessa retoriikassa yrittäjyydellä tarkoitetaan myös eräänlaista yrittämishenkeä. Tällöin termi ei kuvaa vain yrittäjän toimintaa vaan myös yrittämisen ideaa ja tarkoitusta (esim. Marjosola 1979, 10). Mikäli yrittäjyys halutaan määritellä lavasti, voidaan lähtökohtaisesti nojata Peltosen (1986, 31) ja Koirasen (2000) tulkintoihin yrittäjyydestä, joissa sillä ymmärretään yleisesti henkilön ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapaa työntekoon. Tämä enemmän asennetta kuvaava määritelmä voidaan liittää kaikkiin yrittäjäryhmiin riippumatta siitä, onko henkilö yrityksen omistaja vai työntekijänä toimiva sisäinen yrittäjä.

Yrittäjyys nähdään elämäntapana ja positiivisena mahdollisuutena. Monien toimialojen rakennemuutokset ovat tuoneet päivänvaloon myös synkemmän yrittäjyyuskuvan, joka on ns. vastentahtoinen yrittäjyys (Kantola & Kautosen 2007, 104). Tutkijoiden mukaan tieteellisessä keskustelussa ilmiöstä on käytetty lukuisia eri nimityksiä, kuten pakkoyrittäjyys, välttämättömyysyrittäjyys, alisteinen yrittäjyys, työntekijäyrittäjyys ja riippuvainen ns. näennäisyrittäjyys. Vastentahtoisesta yrittäjyyden tunnuspiirteenä on ensinnäkin yrittäjän itsensä kokema tunne, että yrittäjyys on vastentahtoinen työllistymisen vaihtoehto. Toisena tunnusmerkkinä on palkkatyön puute tai työttömyysuhan vuoksi yrittäjäksi ryhtyminen. Kolmantena tunnuspiirteenä mainitaan yrittäjäksi ryhtyminen emoyhtiön ulkoistaessa toimintojaan. Kyseessä ovat siten emoyhtiöstä taloudellisesti riippuvaiset yrittäjät. (Kantola & Kautonen 2007, 105.) Vastentahtoista yrittäjyyttä on Suomessa tutkittu vähän. Kantolan ja Kautosen (2007, 219) mukaan kaikissa maissa, joissa aiheutta on tutkittu, on tunnustettu samanlaisia tausta- ja tilannetekijöitä. Vastentahtoisilla yrittäjillä on takanaan pitkä työnhakuperiodi, ja ajatus yrittäjäksi ryhtymisestä ei ole ollut heidän mielessään ennen työn menettämistä.

3.1.3 Yrittäjän piirteistä ja ominaisuuksista

Yksilön näkökulmasta yrittäjyys tarkoittaa myös sitä, että huomion keskipisteessä ovat yrittäjään liitetyt piirteet, kokemukset ja motivaatiot. On huomatta-

va, että nämä tekijät eivät ole pysyviä, vaan yrittäjyysprosessin ja oppimisprosessin myötä alati muuttuvia.

Gartner (1988, 26–28) määrittelee yrittäjyyden uusien organisaatioiden luomisprosessiksi, jossa organisaatiota perustavat yksilöt ottavat yrittäjän roolin itselleen. Hänen mielestään yrittäjyyden ja yrittäjän määrittely on hankalaa ja moniselitteistä eikä sitä voida tehdä pelkästään yrittäjän ominaisuuksilla, vaan tarvitaan myös yrittäjän käyttäytymisen ymmärtäminen (ks. myös Bygrave & Hofer 1991, 62; Huuskonen 1992, 41).

Puhakka (2002, 199–206) kantaa puolestaan huolta siitä, että alan tutkijat ovat tulleet päätelmään, että yrittäjäpersoonallisuutta ei ole ja että yrittäjyys tulee määritellä vain toiminnan kautta. Silloin yrittäjä olisi persoona, joka luo ja johtaa uusia liiketoimintoja eikä suinkaan yksilö, jolla on tietyt piirteet kuten ahkeruus, riskinotto-kyky ja itsenäisyys. Lausunnollaan Puhakka (2002) viittaa juuri tuohon edellä kuvattuun Gartnerin (1988) näkemykseen. Puhakka (2002) on vakuuttunut, että yrittäjyyspersoonallisuutta on kuitenkin mahdollisuus tutkia ja yrittäjyys voidaan määritellä myös persoonallisuuden kautta. Tutkimus edellyttää, että on mentävä yrittäjän luo, eletävä hänen kanssaan ja opittava käytännössä, minkälainen yrittäjäpersoona hän on. Yrittäjän persoonallisuuden tutkimus kaipaa kokonaisuuden ymmärtämistä ja kokonaiskäsityksen luomista.

Yrittäjyyttä tarkastellaan epäilyistä huolimatta monissa tutkimuksissa piirreteorioiden näkökulmasta, jolloin yksilöllisiin piirteisiin sisältyy ajatus, että jotkut henkilöt ovat alttiimpia ryhtymään yrittäjiksi ja he ovat kyvykkäämpiä toimimaan yrittäjinä kuin toiset. Timmons ja Spinelli (2007, 15) mukaan menestyneitä yrittäjiä yhdistää yleinen asenne ja käyttäytyminen; he tekevät kovasti sitä työtä, mihin tuntevat voimakasta velvollisuuden tunnetta ja kiihkeää sitoutumista. Tätä tutkijat kutsuvat yrittäjän mieleksi (entrepreneurial mind).

Timmons ja Spinelli (2007, 9) ovat tunnistaneeet joukon yrittäjämäisiä piirteitä, jotka he jakavat ydinpiirteisiin, tavoiteltaviin piirteisiin ja yrittäjämäiselle käyttäytymiselle vähemmän tunnusomaisiin piirteisiin. Myös monet muut tutkijat ovat koonneet psykologisista ominaisuuksista pitkiä luetteloita ja kuvauksia luonnehtiessaan yrittäjää yksilönä ja piirtäessään kuvaa yrittäjäpersoonasta (vrt. Gibb 1990, 38; Laukkanen 1999, 22–23; ks. myös Kuratko & Hodgetts 2001, 99–104; Bridge ym. 2003, 37). Moninaiset piirteet sopivat ehkä paremmin ideaaliin kuin todelliseen henkilöön (Chell, Haworth & Brearley 1991).

Läpikäymättä näitä luetteloita, voidaan niistä löytää kuitenkin jotakin yhteistä. Yleisellä tasolla yksimielisyys näyttäisi vallitsevan ainakin siitä, että suoriutumisen tarve (need for achievement), elämäntilinta (locus of control), valmius riskinottoon (risk-taking), epävarmuuden sietokyky (tolerance of ambiguity) ja innovatiivisuus (innovativeness) ovat yrittäjäpersoonassa korostuvia piirteitä (ks. esim. Rotter 1966; McClelland 1967; Cunningham & Licheron 1991; Huuskonen 1992; Amit ym. 1993; Kyrö 1997; Leskinen 1999; Vanhala, Laukkanen & Koskinen 2002; Bridge ym. 2003).

Saavuttamisen tarve

Tunnetuin yksittäinen näkökulma lienee McClellandin (1967) teoria, jossa yrittäjän toimintaa selitetään saavuttamis- tai suoritustarpeen avulla. Yhteinen tekijä suoritustarpeen ja yrittäjyyden välillä on kiinnostus sellaisia tilanteita kohtaan, joissa on kohtalainen riski tai maksimaalinen mahdollisuus saada henkilökohtaista tyydytystä hyvästä suorituksesta joutumatta liialliseen riskiin epäonnistua (McClelland 1967, 59). Korkean suoritustarpeen henkilö haluaa saada aikaan näkyvää. Tällainen henkilö tarvitsee myös palautetta ja yhteisön tunnustusta saavutuksistaan. Usein rahaa pidetään yhtenä mittarina, mutta ei välttämättä sen itsensä vuoksi, vaan se kuvastaa menestymistä ja antaa palautetta siitä. (Laukkanen 1999, 22; Bridge ym. 2003, 64.) Omistaminen voi olla tekijä, jolla yrittäjä tyydyttää omaa saavuttamisen ja suorittamisen tarvettaan, kun hän saa yritystoiminnan menestymisen kautta rahallista palautetta ja sosiaalisten suhteiden kautta arvostusta.

Vaikka Gartner (1988, 22) todistaa sen puolesta, että yrittäjän ominaisuudet eivät riittävästi tee eroa yrittäjien, johtajien tai muun väestön välille, niin Shane (2003, 99–103) puolestaan perustelee päinvastaisen näkemyksen puolesta. Hänen mukaansa monet tutkimukset tutkijoista ja mittaustavoista riippumatta vahvistavat näkemystä, että mm. saavuttamisen tarve on yrittäjillä, mahdollisuuksien tunnistajilla ja yrityksen perustajilla korkeampi kuin muulla väestöllä tai johtajilla.

Elämän hallinta

Elämän hallinta ja kontrollikäsitteet viittaavat yleisesti uskomukseen ihmisestä, joka toimii 'oman onnensa seppänä' tai 'oman kohtalonsa herrana' (ks. Huuskonen 1992, 69; Vesala 1996, 6). Näkökulma liittyy läheisesti psykologiseen ja sosiologiseen lähestymistapaan. Lukuisia tutkimuksia on tehty nimenomaan yksilön kontrolliodotuksen yhteydestä yrittäjäksi ryhtymiseen ja yrittäjänä menestymiseen. Ulkoisen ja sisäisen kontrollin tai elämäntilanteiden käsitys on lähtöisin Rotterin (1966) teoriasta. Ulkoisen elämäntilanteiden kontrolliin uskovat henkilöt katsovat, että he ovat muiden ihmisten armoilla ja heidän elämänsä ohjaavat ulkopuoliset voimat kuten kohtalo, onni, sattuma ja valtaa käyttävät ihmiset tai organisaatiot. Sisäiseen kontrolliin uskovat henkilöt sitä vastoin katsovat, että heidän käyttäytymisensä määrää, mitä heille tulee tapahtumaan ja miten he voivat ohjata elämänsä tapahtumia. (Huuskonen 1992, 69; ks. myös Bridge ym. 2003, 66.) Huuskosen (1992, 71) mukaan "tärkein argumentti hallinnan käsitteen käyttöä vastaan yrittäjyystutkimuksissa on ollut, ettei hallinta erottele yritysjohtajia ja yrittäjiä toisistaan." Tätä ajatusta tukee myös Bridgen ja kumppaneiden (2003, 66) tulkinta siitä, että yrittäjämäinen, sisäisen kontrollin sisäistänyt henkilö voi toimia yritysjohtajana (vrt. sisäinen yrittäjä), mutta organisaation valtarakenteet voivat turhauttaa hänet ja hän lähtee pois perustaakseen oman yrityksen.

Valmius riskin ottoon ja epävarmuuden sieto

Riski ja epävarmuus olivat vahvasti mukana jo varhaisen vaiheen yrittäjyyden kuvauksissa (ks. liite 1). Aikanaan Knight (1921) toi esiin selkeän eron ´riskin´ ja ´epävarmuuden´ välille. Riskillä hän tarkoittaa tilannetta, joka on tiettyjen todennäköisyyksien perusteella määriteltävissä ja siihen voidaan varautua. Epävarmuus puolestaan on sattumanvaraisuutta, jota ei voida mallintaa käytettävissä olevin tiedoin. Laukkasen (1999, 22) mukaan riski ja epävarmuus ovat myös subjektiivisia asioita, joita säätelevät kunkin toimijan tieto- ja kokemustaso.

Yrittäjän riskillä yleisimmin tarkoitetaan taloudellisia riskejä. Taloudellisen riskin lisäksi on tunnistettavissa sosiaaliin suhteisiin liittyvät riskit, urakehitysmahdollisuuden liittyvät riskit sekä niiden lisäksi niin henkiset kuin terveydelliset riskit (esim. Brockhaus 1980, 510–511). Osaamiseen liittyvät riskit jäävät häneltä mainitsematta, jotka ovat varsinkin tämän päivän tietointensiivisessä taloudessa merkittäviä myös yrittäjälle. Riskinottohalukkuutta (risk-taking propensity), perinteistä talousteorian yrittäjäpiirrettä, on mitattu henkilön suhtautumisena epävarmuuteen (vrt. Shane 2003, 103). Siitä huolimatta, että yrittäjällä pitää olla kyky hyväksyä yritystoimintaan liittyviä riskejä, monet tutkijat ovat päätyneet siihen, etteivät yrittäjät kuitenkaan ole suurien taloudellisten riskien ottajia (ks. Drucker 1986, 144; Armstrong 2001, 527; Bridge ym. 2003, 65; Timmons & Spinelli 2007, 12). Pienyrittäjien kohdalla voitaneen puhua kohutuullisesta tai laskelmoidusta riskinotosta. Brockhaus (1980, 518–519) on omalla tutkimuksellaan osoittanut, että aloittavalla yrittäjällä on alttius riskinottoon, mutta sen taso ei erottele yrittäjiä johtajista tai muusta väestöstä. Yrittäjyydessä on perusteltua puhua riskinottohalun lisäksi myös riskinkantokyvystä. Vaikka riskejä voi yrittää jakaa muiden tahojen kanssa (Timmons & Spinelli 2007, 12), niin silti suurin riski jää viime kädessä yrittäjälle itselleen. Ilman yrityksiä ei olisi riskinottajia; siinä tapauksessa ei voisi olla myöskään tuloja, korvausta siitä, että joku on halunnut ja kyennyt toimimaan riskinkantajana (esim. Kanninen 1998, 3). Epävarmuuden sieto voi liittyä sekä riskivalmiuteen että kontrolliuskomukseen ja muutostilanteisiin. Timmons ja Spinelli (2007, 12) korostavatkin, että yrittäjät viihtyvät konfliktitilanteissa ja sietävät avoimia ja epävarmoja tilanteita.

Innovatiivisuus

Yrittäjän ominaisuuksista luovuus ja uusien ideoiden tuottamisen kyky sekä uuden tiedon yhdistämisen taito ovat yritystoiminnan perustaitoja riippumatta yrityksen koosta tai toimialasta. Schumpeteriläinen kuva yrittäjästä (esim. Lintunen 2000, 317) on korostetun innovaatiokeskeinen. Hyrsky (2001, 42; ks. myös Niittykangas 2003, 99) on tunnistanut tämän ajattelun taustalta useita tekijöitä, jotka erityisesti yhdistävät innovatiivisuuden pienyrittäjän arkeen. Ensinnäkin yrittäjällä on yleinen rooli kysynnän ja tarjonnan tasapainottajana, mikä edellyttää kykyä nähdä ja hyödyntää liiketoiminnan mahdollisuuksia. Toiseksi pienen yrityksen menestyminen edellyttää joustavuutta ja kykyä jatkuvasti ja nopeasti sopeutua monenlaisiin muutoksiin. Kolmanneksi Hyrsky (2001) painottaa pienen yrityksen roolia innovaatioiden synnyttäjänä. Tämä on mielenkiintoinen

näkökulma verrattuna Shanen (2003) näkemykseen, jossa hän katsoo erityisesti luovuuden, uuden tiedon käytön ja innovaatioiden toteuttamiseen liittyvän riskinkantamisen sopivan paremmin suuriin yrityksiin. Innovatiivisuus, luovuus, muutos ja niitä tukeva epävarmuuden sieto ovat arvoja, jotka sisältyvät Vesalaisen (2001) mukaan yrittäjämäiseen toimintaan. Ajatukset myötäilevät siten edellä esiin tuotuja näkökantoja. Innovatiivisuudessa on siis kysymys aloitteellisuudesta, positiivisesta suhtautumisesta muutokseen sekä kyvystä ja halusta etsiä uusia ratkaisuja ongelmiin tai olemassa oleviin toimintatapoihin.

3.1.4 Yrittäjyys yrittäjän elämäntapana

Tutkiessaan yrittäjyyttä sekä yksilötasolla että sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä Hyrsky (2001, 244) on tullut siihen johtopäätökseen, että suomalainen yrittäjä on edelleenkin enemmän jalat maassa ja vakiintuneella tavalla toimiva, paikalliseen toimintaympäristöönsä sitoutunut elämäntapayrittäjä kuin voimakkaaseen kasvuun tähtäävä ja dynaaminen riskinottaja. Elämäntapa on eräällä tavalla integroiva käsite. Eskola (1985, 64) tarkoittaa yksilön elämän päämäärillä niitä syvimpiä pyrkimyksiä, jotka ovat esitietoisia ja joita kohti yksilö pyrkii tiedostamattaan. Elämän päämäärien ympärille integroituvat toimintapyrkimykset, joita Eskola (1985, 65) kuvaa säännöiksi siitä, miten yksilön tulee elää ja toimia, jotta hän pääsee päämääriinsä.

Tänä päivänä puhutaan paljon myös elämän laadusta. Eskolan (1985) mielestä elämän laadun käsitteestä puuttuu ihminen aktiivisena toimijana eli se mihin hän aikansa, voimansa ja muut resurssinsa käyttää, mitä hän elämällään tavoittelee ja mitä hän elämällään tekee. Siksi tarvitaan elämäntavan käsite, joka yrittää tavoittaa myös tämän puolen (Eskola 1985, 166). Mikäli elämäntapa on tällä tavoin integroiva käsite, niin on perusteltua todeta yrittäjyyden konkretisoituvan yrittäjän elämäntapana. Samalla tapaa asian ilmaisevat myös monet tämän tutkimuksen haastateltavat.

Eskola (1985, 164) on kirjassaan pyrkinyt pääsemään persoonallisuustyyppien kuvauksesta yksilön elämäntapaa avaavaan keskusteluun. Siihen hän on hakenut ratkaisua representaatioista⁴, jotka säilyttävät ihmisen intentionaalisuuden⁵ ja hänen suuntautuneisuutensa joihinkin kohteisiin. Kapitalismin kehitys toi aikoinaan esiin ihmistyyppin, joka on sosiaalisesta ympäristöstään irrottautuva, yksilöllinen, oman työnsä varassa eteenpäin pyrkivä ihmi-

4 Ihminen muodostaa representaatioita itsestään, toiminnastaan ja ympäristöstään erilaisin symbolisin keinoin, kuten liikkein, äänin, rakentamalla sanallisia kuvauksia, tieteellisiä teorioita, abstrakteja ja konkreettisia malleja. Representaatio on ulkoisesti havaittava tai mentaalinen esitys jostakin asiasta. Tyypillisiä mentaalisia representaatioita ovat meidän omat käsityksemme todellisen maailman ilmiöistä tai tapahtumista. Kyse ei ole todellisuuden suorasta esittämisestä, vaan asiat tuodaan esille valmiiksi tulkittuina ja jostakin näkökulmasta määriteltynä. (ks. Eskola 1985, 11.)

5 Hussler, joka on nykyaikaisen fenomenologian perustaja tai kehittäjä, määrittelee, että ihmisen tietoisuus on intentionaalista. Tietoisuudella on aina jokin kohde ja todellisuus avautuvat aina jonkin merkityksen kautta. Intentionaalisuus on sama kuin tietoisuuden suuntautuminen kohteeseen. (ks. esim. Eskola 1985, 164; Pihkala 2008, 59.)

nen (Eskola 1985, 175). Tunnetuimpia tämän ihmistyyppin sosiologisia kuvauksia on Weberin (1980) analyysi siitä, miten protestanttinen etiikka auttoi ja tuki ”kapitalismin hengen” muodostumista. Tätä henkeä ilmentää ihminen, joka pyrkii eteenpäin tekemällä lujasti työtä ja elämällä säästäväisesti. Hän pitää elämäntapaansa moraalisenä velvollisuutenaan, samoin kuin hän pitää taloudellista onnistumista merkinä siitä, että on toiminut moraalisesti oikein. Tällainen ihminen on sikäli itsenäinen, että hänen toimiaan eivät määrää niinkään perinteiset tilannekohtaiset tavat tai ympäristön mielipiteet kuin hänen omaksumansa ja vahvasti sisäistämänsä yksilölliset tavoitteet ja säännöt eli elämäntapa. (Eskola 1985, 176.)

Elämäntapa on suomen kielen sanakirjan mukaan yksilölle leimallinen ja tunnusomainen tapa toimia (<http://mot.kielikone.fi>). Eskola (1985) on hakenut ja löytänyt suomalaisessa kulttuurissa yhtymäkohtia Väinö Linnan Pohjantähden ihmisten toiminnasta ja edellä kuvatusta elämäntapaa koskevasta teoriasta. Hänen mukaansa ymmärrettävä tulkinta on mahdollista antaa pyrkimyksille päästä elämässä eteenpäin kovan työn avulla sekä tulla toimeen muista riippumatta.

Kuvauksen voi hyvin liittää tämän päivän yrittäjään kaikilta muilta osin paitsi siinä, että yrittäjä ei voi irrottautua sosiaalisesta ympäristöstään. Taloudellisen onnistumisen, kuten vaurastumisen ja omaisuuden lisääntymisen, tulisi olla tämän hengen mukaan moraalinen velvollisuus. Tämä tutkimus pyrkii tunnistamaan näitä tunteita ja yrittäjien omakohtaisia käsityksiä heidän oman todellisen maailman representaatioistaan.

3.1.5 Sosiaalipsykologinen näkökulma ja yrittäjä

Tämä tutkimus keskittyy yrittäjään ennen kaikkea yksilönä, mutta myös sosiaalisena toimijana. Sosiaalipsykologinen näkökulma sitoo psykologian ja sosiologian yhteen, ja silloin tarkastelukulma on yksilössä ja hänen suhteessaan ympäristöön ja muihin toimijoihin. Oletuksena on, että yrittäjän käsitykset omistajuudesta muotoutuvat vuorovaikutuksesta. Vesalan (1996) mukaan henkilön yksilöllisyys on sosiaalipsykologinen siten, että se ilmenee ja muotoutuu yksilön vuorovaikutuksessa ympäristöön ja toisiin ihmisiin.

Yrittäjyyden ja individualismin liittäminen yhteen voidaan Vesalan (1996, 3) mukaan nähdä psykologisena olettaen, että individualismilla kuvataan nimenomaan yrittäjän omaa ajattelua. Tämä on luontevaa jo siksi, että niin yrittäjyys kuin individualismikin on liitetty yleensä taloudelliseen kehitykseen ja vaurauteen. Vesalan (1996) mukaan voisi olettaa, että individualismi ajattelutapana edesauttaa yrittäjyyden positiivisia ja taloudellisia vaikutuksia tai se olisi suorastaan niiden edellytys.

Ruuskanen (1995, 102–103) puolestaan näkee pienyrittäjien voimakkaan individualistisen, itsenäisyyttä ja riippumattomuutta korostavan ajattelun olevan verkostoitumisen ja yhteistyön este. Arkipäivän retoriikassa itsenäisyydellä ja riippumattomuudella tarkoitetaan enemmän ilmaisua ’olla omana herrana’ eli olla vapaana byrokratiasta ja palkkasuhteesta ja niiden myötä tulevasta kont-

rollista. Tämä ajattelu ei ole vastakohta tehokkaalle yhteistyölle ja Ruuskasen (1995, 127) kuvaamalle sosiaaliselle individualismille. Vesalan (1996, 8; 24) käyttämän relationismin voidaan ajatella tarkoittavan samaa kuin sosiaalinen individualismi. Hänen mukaansa relationistinen yrittäjäyyskuva pyrkii avaamaan yrittäjän roolia yksilön ja hänen ympäristönsä välisen vuorovaikutuksen kautta.

3.2 Omistajuus tehtävänä ja sisäinen yrittäjä toimijana

Mikäli omistajuus tehtävänä katsotaan olevan sitä työtä, mitä omistaja tekee omistuskohteen hyväksi ja jonka tekemisestä hän on vastuussa (ks. Koironen 2007b, 12), niin määritelmään ei sisälly kuitenkaan laillisen omistajuuden välttämättömyyttä. Näin ollen sisäinen yrittäjä voi ilman laillista omistusoikeutta tehdä omistajan tavoin työtä sellaisen kohteen hyväksi, jonka hän tunnetasolla kokee omistavansa. Sisäinen yrittäjäyys, yrittävyys, yritteliäisyys ja yritteliäs tapa tehdä työtä ovat ilmaisuja, joita kaikkia käytetään suomenkielessä samaa tarkoittavana toiminnan ilmaisuna.

3.2.1 Sisäinen yrittäjäyys ja sisäinen yrittäjä tutkimuskohteena

Aikanaan Pinchot (1986b) lanseerasi näyttävästi sisäiselle yrittäjälle (intrapreneur) ja sisäiselle yrittäjyydelle (intrapreneurship) omat käsitteet, joilla hän erotti suuren organisaation sisäisen yrittäjän ja organisaation ulkopuolisen yrittäjän (ks. myös Antoncic & Hisrich 2000; 2003). Sittenkin käsitteet ovat vakiintuneet laajasti tutkijoiden käyttöön.

Sisäinen yrittäjäyys olikin tutkimusten polttopisteessä vahvimmin 1980- ja 1990-luvuilla (esim. Burgelman 1984; Kanter 1984; Pinchot 1986b; Gibb 1990; Zahra & Covin 1995; Oden 1997). Mielenkiitoa kohdistettiin erityisesti korporaatioyrittäjäyteen (corporate entrepreneurship). Tutkimuksissa käytettiin myös muita ilmaisuja kuten "corporate venturing"- (esim. MacMillan 1986; Vesper 1990, 15; 328) ja "internal corporate entrepreneurship" -käsitettä (esim. Scholhammer 1982). Käsitteiden tarkoituksena oli kuvata sisäisen yrittäjäyden ilmiötä yrityksen näkökulmasta. Siitä syystä sisäinen yrittäjäyys ja yrittäjämäinen toimintatapa liitettiin nimenomaan suuriin ja olemassa oleviin yrityksiin (Burgelman 1984, 154; Gibb 1990, 54).

Tutkijat Antoncic ja Hisrich (2003, 10) toteavat, että "corporate entrepreneurship" on osuva termi, jos yrittäjäyttä tarkastellaan organisaation tasolla. Heidän mielestään termi "intrapreneurship" on taas sopivampi, jos painotetaan yleensä yrittäjämäistä toimintaa yrityksissä. Suomessa on sisäistä yrittäjäyttä tutkittu muun muassa yrittäjäyden näkökulmasta (Peltonen 1986), yksilön ja organisaation näkökulmasta (Koironen & Pohjansaari 1994; Paljakka 2002; Kansikas 2004; Heikkilä 2006) ja julkistalouden (Nyyssölä 2008) sekä kuntasektorin tuloksellisuuden (Heinonen & Paasio 2005) näkökulmasta. Tutkimuksissa on harvoin käsitelty johtajien omaa yrittäjämäistä työntekoa, koska mielenkiinto

on kohdistunut siihen, miten johtajat edesauttavat sisäisen yrittäjyyden syntyä työntekijöissään ja miten toimintatapa juurrutetaan yrityskulttuuriin.

Yleisen näkemyksen mukaan sisäinen yrittäjyys yksilötasolla ilmenee siten, että työntekijä suhtautuu työntekoon yhtä sitoutuneesti ja innovatiivisesti kuin omistajayrittäjä yrityksessään. Vesalan (1996, 40) mukaan sisäisen yrittäjyyden ajatuksessa on kuitenkin kysymys palkkatyön – ei yrittäjyyden – kehystämisestä ja kuvaamisesta ja täten sanan ´yrittäjyys´ retorisesta ja metaforisesta käytöstä. Tämä johtunee siitä, että sisäinen yrittäjyys ei edellytä yrityksen omistamista (Cunningham & Lischeron 1991, 53) eikä oman pääoman sijoittamista hankkeeseen (Oden 1997, 79).

Sisäisen yrittäjyyden koetaan pääasiassa toimivan isoissa yrityksissä, koska sen avulla nähdään ison organisaation muuttuvan innovatiivisuutta ja tuottavuutta edistäväksi yritykseksi. Schollhammerin (1982, 211) määritelmän mukaan sisäinen yrittäjyys on ymmärrettävissä kaikenlaisina formaaleina ja yrittäjämäisinä toimintoina olemassa olevissa organisaatioissa. Samoin Routamaa (1993, 17) toteaa, että sisäisen yrittäjyyden ajatuksena on tuoda yrittäjyyden ja pienyritysten edut suuriin yrityksiin. Tutkimuksissa on kuitenkin osoitettu, että sisäinen yrittäjyys on myös pienten yritysten mahdollisuus ja keino uusiutua kovenevassa kilpailussa (esim. Carrier 1996).

3.2.2 Liiketaloustieteellinen näkökulma ja sisäinen yrittäjä

Sisäisen yrittäjyyden liiketaloudellinen näkökulma voidaan yhdistää liiketoimintaa tukevaan ja liikkeenjohdolliseen keskusteluun. Antoncic ja Hisrich (2004, 539–540) toteavat, että sisäisellä yrittäjyydellä voidaan aikaansaada yrityksessä kasvua ja kannattavuutta sekä luoda yritykselle uutta arvoa ja liiketoimintaan kilpailukykyä. Tämän osoittavat Zahran ja Covinin (1995, 53) tekemä seitsemän vuoden pitkittäistutkimus ja Antoncicin ja Hisrichin (2001, 505; 2004, 529) tekemät poikittaistutkimukset. Sisäinen yrittäjyys vaikuttaa organisaation suorituskykyyn sekä suoraan että yhdessä ympäristöolosuhteiden ja sisäisten organisaatiotekijöiden kanssa. Ulkoisia ympäristötekijöitä ovat mm. ympäristön dynaamisuus, teknologiset mahdollisuudet, toimialan kasvu ja uusien tuotteiden kysyntä. Organisaation sisäistä tekijöistä suurin vaikutus on johdon tuella, sitoutumisella ja toiminnalla. Muita tekijöitä tutkijoiden mukaan ovat muodolliset ohjausmekanismit ja yhteistoiminta eli sisäisten allianssien määrä. (Antoncic & Hisrich 2004, 542.)

Sisäinen yrittäjyys käynnistyy usein pienessä yrityksessä, joka on ison yrityksen sisäinen (internal enterprise) yksikkö tai organisaation ulkopuolella toimiva erillinen yritysyksikkö (vrt. Bridge ym. 2003, 335–336). Kun sisäinen yrittäjyys ymmärretään tällä tavalla organisoituna toimintana, muistuttaa se silloin parhaiten yrittäjyyden perusmerkitystä. Burgelmanin (1984, 162–164) mukaan uuden liiketoiminnan strateginen merkitys ydinyritykselle ratkaisee toiminnan muodon ja sidoksen emoyhtiöön. Uuden yksikön strategisesta tärkeydestä ydinliiketoiminnalle riippuu se, miten vahva toiminnan kontrolli tarvitaan. Sen sijaan ulkopuolella oleva itsenäinen yritys saattaa olla hyvinkin riippumaton

emoyhtiöstä siitäkkin huolimatta, että varsinainen yritys voi hyödyntää uutta osaamista omassa toiminnassaan. (Burgelman 1984, 162–163; ks. myös Haskins & Williams 1987; Cunningham & Lischeron 1991, 47; Antoncic & Hisrich 2003, 7–8.)

Liiketaloudellinen ja organisatorinen lähestymistapa tähtää yrittäjähenkilöisen yritys- ja johtamiskulttuurin kehittämiseen (Aaltio-Marjosola 1997, 13; Antoncic & Hisrich 2003, 8). Kehittämistarpeita tulee toimintaympäristöstä ja organisaation sisältä (Heikkilä 2006, 87). Yrittävyyttä ja innovatiivista kulttuuria pyritään tukemaan paitsi organisaation rakenteiden niin myös arvojärjestelmien avulla (Haskins & Williams 1987, 3–4; Oden 1997, 5–8). Yrittäjähenkisyydellä halutaan rohkaista ideointiin sekä uusiin toimintatapoihin. Sisäistä yrittäjyyttä tukeva ja sen ajatuksen itse sisäistänyt johtaja on sitoutunut ja antaa tukea työntekijöilleen (Lumpkin & Dess 1996, 157–158; MacMillan 1986, 42; Antoncic & Hisrich 2004, 542; Nyysölä 2008, 82). Lisäksi on tärkeää, että henkilökunnalle annetaan mahdollisuus osallistua tekemisen suunnitteluun ja annetaan vastuu toteutuksesta sekä sen jälkeen palautetta onnistumisista ja palkitaan hyvistä suorituksista ja ideoista.

Pyrittäessä ymmärtämään sisäiseen yrittäjyyteen kannustavia mekanismeja huomiota on kiinnitetty muun muassa työn sisältämään päätösvaltaan, itsenäisyyteen ja palkitsevuuteen (esim. Pinchot 1986a; Lumpkin & Dess 1996) ja toimijoiden luonteenpiirteisiin (esim. Pinchot 1986a; Stevenson & Jarillo 1990; Kansikas 2004). Yritysjohdon tuen merkitys ja sosiaalisen verkoston tuen tarpeellisuus korostuvat useissa tutkimuksissa (esim. MacMillan 1986; Antonich & Hisrich 2004; Bridge ym. 2003; Koironen & Pohjansaari 1994; Heinonen & Paasio 2005; Stevenson & Jarillo 1990). Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitetty organisaation rakenteeseen (esim. Burgelman 1984; Haskins & Williams 1987), muodolliseen valvontaan (esim. Antoncic & Hisrich 2003) ja yrityskulttuuriin, jonka normit ja arvot vahvistavat sisäisen yrittäjyyden syntymistä ja ylläpitämistä (esim. Aaltio-Marjosola 1997; Antoncic & Hisrich 2003; Bridge ym. 2003).

Aiemmin esitettiin (ks. luku 2.2.2.2) työntekijän psykologisen omistajuuden kehittymisen kannalta kolme kokemuksellista pääpolkua, joita olivat kohteeseen vaikuttaminen, kohteen tutuksi tuleminen ja henkilökohtaisten voimavarojen investointi omistamisen kohteeseen (Pierce ym. 2001, 301–302; 2003, 92–93). Keskeistä tämän teorian mukaan on, että muodollinen omistajuus sinänsä ei saa aikaan johdon toivomia tuloksia, ellei siihen liity osallistavaa elementtiä. Esimerkiksi organisaation tehokkuus ja suorituskyky nousevat yksilön asenteista ja käyttäytymisestä, jotka ovat omistajuuden tunteiden seurausta. (Jussila 2007, 23.) Sisäisen yrittäjyyden teorioissa kiinnitetään huomiota organisaation toiminnassa tapahtuviin muutoksiin ja johtamiseen, mutta myös samanlaisiin yksilöä motivoiviin tekijöihin kuin psykologisessa omistajuudessa. Yhteisenä päämääränä on herättää työntekijöiden tunteet, asenteet, motiivit ja halu toimia kuin yrittäjä omassa organisaatiossaan.

3.2.3 Sisäisen yrittäjän piirteistä ja ominaisuuksista

Sisäisen yrittäjyyden yksilökeskeisessä lähestymistavassa tutkimus kohdistuu sisäisen yrittäjän tyypillisiin piirteisiin ja ominaisuuksiin sekä motivaatiotekijöihin.

Sisäisen yrittäjän luonteenpiirteet ovat lähes samoja kuin itsenäisellä yrittäjällä (Kansikas 2004, 96). Sisäinen yrittäjä on riskinottokykyinen ja proaktiivinen mahdollisuuksien havainnoija. Hän pystyy tehostamaan ja kehittämään liiketoimintaa. Lisäksi Kansikas (2004, 62) mainitsee sisäisen yrittäjän ominaispiirteitä olevan luovuus, innovatiivisuus (ks. myös Pinchot 1986a; Gibb 1990, 54) ja visionäärisyys. Tällöin sisäinen yrittäjä kykenee itsenäiseen toimintaan, tavoitteiden asettamiseen ja pitkän aikavälin suunnitteluun (ks. myös Amit ym. 1993). Koirasen (2000) mukaan tällaiset henkilöt ovat työpaikoillaan uutteria tekijöitä ja mahdollisuuksien näkijöitä.

Luonteenpiirteiden rinnalle Carrier (1996) nostaa sisäisen yrittäjän motivaatiotekijät, jotka saavat toimimaan hänet tuotteliaasti myös pienessä yrityksessä. Näitä motivaatiotekijöitä voidaan luokitella sisäisiin eli persoonallisuuden liittyviin motivaatiotekijöihin ja ulkoisiin eli palkintoihin liittyviin motivaatiotekijöihin. Niitä ovat myös aiempiin kokemuksiin ja tulevaisuuden uravoitteisiin liittyvät sekä organisaatioyhteyteen kytkeytyvät motivaatiotekijät. Peltonen (1986, 108–109) käyttää ulkoisen ja sisäisen yllykkeen nimitystä kuvaessaan sitä henkistä tilaa eli motivaatiota, joka määrää miten vireästi ja mihin suuntautuneena yksilö toimii. Carrierin (1996) mukaan sisäinen yrittäjä voi toteuttaa parhaimmillaan suoriutumisen, oppimisen ja jopa yrittäjäksi valmistautumisen tarpeitaan. Hän tähdentää myös sitä, että omistajajohtajat ovat halukkaita rohkaisemaan sisäistä yrittävyyttä omissa yrityksissään, jos he ajattelevat sen lisäävän yrityksen tuottavuutta, joustavuutta tai parempaa sopeutumista ympäristöön.

Toimintaan liittyvät riskit ja saatavan hyödyn riittämättömyys voivat kuitenkin heikentää motivaatiota ja sitoutumista. Sisäisen yrittäjän riski on harvoin luonteeltaan suoraan taloudellista. Riskissä on kysymys henkilökohtaisen luottavuuden menettämisestä, joka liittyy omaan urakehitykseen (Carrier 1996, 17). Taloudellinen riski puolestaan kohdistuu yleensä koko organisaatioon. Toiminnasta tuleva taloudellinen hyötyhän kuuluu organisaatiolle, ja sitä jaetaan edelleen omistajan tahdon mukaisesti.

3.2.4 Sisäinen yrittäjyys toimintatapana ja sitoutumisena

Laajasti ajateltuna sisäinen yrittäjyys nähdään ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapana työntekoon (ks. Koiranen & Pohjansaari 1994; Kansikas 2004, 76; Heikkilä 2006) ja yrittäjämäisenä (entrepreneurial orientation) ajattelutapana (ks. Antoncic & Hisrich 2003, 20–21), joka voidaan yhdistää psykologiseen omistajuuteen ja työhön sitoutumiseen.

Yleisesti voitaneen sanoa, että sisäistä yrittäjyyttä ja psykologisen omistajuuden tunnetta työyhteisön kontekstissa ei synny ilman sitoutumista työhön

tai organisaatioon, ilman oman roolin löytämistä organisaatiossa tai ilman omaa vahvaa uskoa siihen mitä on tekemässä. Piercen ym. (2001, 305) mukaan psykologisen omistajuuden yhteydessä ja organisaation kontekstissa tulisikin käsitellä kolmea läheistä käsitettä, joita ovat sitoutuminen, identifioituminen ja sisäistäminen. Kirjoittajien mukaan käsitteet pitää ottaa esille, jotta psykologinen omistajuus voitaisiin erottaa näistä toisiaan lähellä olevista termeistä. Tutkijat kuvaavat käsitteiden eroja kysymyksillä, joihin ne antavat vastauksen. Sitoutuminen vastaa yksilön kysymykseen "Haluan pöytä organisaatiossa ja miksi sitä haluan?". Identifioituminen liittyy kysymykseen "Kuka minä olen?" ja sisäistäminen kysymykseen "Mihin minä uskon?". Psykologinen omistajuus puolestaan vastaa kysymykseen "Mitä minä tunnen tai koen omakseni?". Vastakysymyksenä voidaan esittää, että mikäli työntekijä haluaa pöytä yrityksessä juuri sen takia, että tuntee omistavansa oman työnsä, eivätkö silloin sitoutuminen ja psykologinen omistajuus liity kiinteästi toisiinsa.

Sitoutumista on käsitelty mm. johtamisteorioissa ja erityisesti työntekijän sitoutumisena työnantajayritykseen. Edellä todettiin, että psykologinen omistajuus lisää sitoutumista organisaatioon enemmän kuin pelkkä työtyytyväisyys (VandeWalle ym. 1995, 223). Sitoutuminen näkyy työyhteisössä yksilön työroolin ylittävänä käyttäytymisenä. Meyer ja Allen (1991, 67) ovat määritelleet organisaatioon sitoutumista kolmen ulottuvuuden kautta. Ensiksi on tunnistettavissa tunneperäinen eli affektiivinen sitoutuminen, jolloin henkilökohtaiset investoinnit lisäävät kiintymystä kohteeseen. Kohteeseen voi samaistua, ja arvojen yhdenmukaisuus vahvistaa sitoutumisen tunteen. Varsinkin tämä piirre viittaa psykologiseen omistajuuteen.

Toisena on velvollisuuteen perustuva normatiivinen sitoutuminen. Yksilön saamat edut ja kannusteet kannustavat lojaalisuuteen ja vastavuoroisuuteen sekä samalla edistävät sitoutumista. Kolmantena on laskelmoiva tai jatkuvuusperusteinen sitoutuminen, jossa yksilön saavuttamat etuudet ovat hänelle arvokkaampia kuin niistä luopumisen kustannukset. Koironen (2000) on tarkastellut yrittäjän sitoutumista samojen ulottuvuuksien näkökulmasta. Hän on tunnistanut näiden lisäksi määräaikaisen sitoutumisen ulottuvuuden. Tällöin yksilö sitoutuu johonkin hankkeeseen, projektiin tai tiettyyn tehtävään tietoisena siitä, että sen kesto on ennalta määrätty.

Gilliland ja Bello (2002, 25–28) esittävät, että asenteellinen sitoutuminen jakautuu rationaaliseen, taloudelliseen ja laskelmoivaan sitoutumiseen. Heidän mielestään tunneperäisen sitoutumisen sisältö muodostuu uskollisuudesta ja/tai lojaalisuudesta työyhteisöön. Rationaaliseen sitoutumiseen vaikuttavat yhteistyöstä saadut taloudelliset edut ja siihen uhratut menetykset. Lojaalisessa sitoutumisessa toinen osapuoli ja kumppani koetaan luotettavaksi. Koska tunneperäinen side toiseen osapuoleen liittyy rationaaliseen sitoutumiseen vain jatkuvuuden kautta, niin yhteistyössä toimiva osapuoli voi olla yhtä aikaa sekä tunneperäisesti että rationaalisesti sitoutunut. Näin parhaimmillaan sisäinen yrittäjä kokee tekevänsä työtään kuin omistaja omassa yrityksessään.

3.2.5 Sosiaalipsykologinen näkökulma ja sisäinen yrittäjä

Sosiaalipsykologisen tutkimuksen todettiin jo aiemmin kohdistuvan yksilöön ja hänen suhteeseensa ympäristöön ja muihin toimijoihin. Näkökulman mukaan yrittäjämäinen toiminta ilmenee käytännössä yksilöä useammin tiimeissä ja organisaation kollektiivisena toimintana, jolloin se koskee koko henkilöstöä (vrt. Haskins & Williams 1987, 3-4; Heikkilä 2006, 87). Tiimien keskeisin haaste on usein sosiaalisten muutosprosessien läpivienti. Yrittäjyyden aste työyhteisössä on riippuvainen sen sisäisestä ilmapiiristä. Pinchot (1986b, 184–185) pitää tärkeänä, että vahvasti sisäistä yrittäjyyttä tukevassa organisaatiossa sisäisten verkostojen toimivuus ja tiimityö ovat välttämättömiä. Tulevaisuudessa ammattitaitoinen työvoima hakee paikkaansa organisaatioissa, joissa nimenomaan sisäiselle yrittäjyydelle on tilaa ja henkisiä edellytyksiä. Organisaatioiden on syytä kiinnittää tähän erityistä huomiota, mikäli ne haluavat pitää kiinni yritteliäistä ammattilaisistaan.

3.2.6 Valtuuttaminen, sisäisen yrittäjyys ja psykologinen omistajuus

Ihmisten kannustamiseen, motivointiin ja sitouttamiseen on liitetty empowerment -käsite, josta tutkijat kiinnostuivat erityisesti 1990-luvulla. Suomalaisista tutkijoista Siitonen (1999, 93) on rakentanut sekä empiiriseen että laajaan teoreettiseen tarkasteluun pohjautuen yleisen formaalin teorian ihmisen voimaantumisen⁶.

Verbi ´empower´ tarkoittaa englannin kielen sanakirjan mukaan valtuuttamista ja valtuuksien antamista johonkin tai mahdollisuuksien antamista jollekin (<http://mot.kielikone.fi/>). Thomasin ja Velthousen (1990, 667) mukaan empower merkitsee vallan tai/ ja voiman (power) antamista. Power -käsitettä käytetään kuvaamaan kapasiteettia tai kyvykkyyttä ja se merkitsee myös energiaa, jolloin termi kiinnittyy motivaatioon (Thomas & Velthouse 1990, 667; ks. Siitonen 1999, 87; 96).

Juridisessa mielessä valta tarkoittaa päätäntä- tai määräysvaltaa (Zimmerman 1995, 592), joten ´empowerment´ voi tarkoittaa valtuutusta (authorization) ja valtuuttamista (ks. Thomas & Velthouse 1990, 667). Valtuutus voidaan yhdistää siten myös omistusoikeuteen, eli omistajalla on mahdollisuus antaa niin halutessaan valtuutus omaisuutensa käyttöön. Ruohotie (1998, 28) käyttää empowerment -käsitettä valtuuttamisen merkityksessä, kun hän pohtii johtajan tehtävää yrityksessä. Hänen mukaan valtuuttaminen on vallan luovuttamista, toiminnan ja aloitteellisuuden sallimista, resurssien antamista ja luottamusta.

Suomennoksissa voidaan käyttää sekä valta- että voima-sanojen merkityksiä pohjana annettaessa sisältöä empowerment -käsitteelle. Valtuuttaminen

6 Yleinen formaali teoria Siitosen (1999, 117) mukaan tarkoittaa, että teoria ei rajoitu tiettyyn aihealueeseen tai/ ja kohdejoukkoon rajoittuvaksi teoriaksi. Voimaantumisen teoriaa ei ole rajattu mihinkään ammatti- tai ihmisryhmään, näkökulmaan tai lähestymistapaan.

liitetään johtamiseen ja voimaantuminen yksilöön itseensä. Käsitteelle on monia muitakin suomenkielisiä käännöksiä johtuen sen kompleksisesta luonteesta.

Valtuuttamisen liittäminen myös sisäiseen yrittäjyyteen tuntuu luontevalta yrittävyyttä edistävän johtamisen näkökulmasta. Onhan sisäisen yrittäjyyden taustalla näkemys henkilöstön tärkeydestä tiedon ja innovaatioiden luoja ja toiminnan laadun kehittäjänä. Sisäisen yrittäjyyden sanotaan edellyttävän valtuuttamista (Oden 1997, 83; Bridge ym. 2003, 326; Kansikas 2007, 68–69), ja arjen käytännöt puoltavat näiden käsitteiden liittämistä toisiinsa. Sen lisäksi psykologinen omistajuus antaa lisäulottuvuuden valtuuttamisen käsitteeseen yksilön voimaantumisen näkökulmasta. Sisäinen yrittäjyys ja valtuuttaminen ovat onnistuneet, mikäli työntekijä kokee työtä ja sitä kautta työnantajansa kohtaan psykologista omistajuuden tunnetta ja on siten voimaantunut.

Bennis ja Nanus (1986, 18–19) kuvaavat valtaa ominaisuudeksi, jota ilman johtajat eivät voi johtaa. Heidän mukaan valta on kykyä kääntää aikomus todeksi ja *”johtaminen on tämän viisaan vallan käyttämistä”*. Siitonen (1999, 87) huomauttaa, että professionaalisissa yhteisöissä yksilöiden olisi ymmärrettävä, että voima ja valta on heillä itsellään. Tällöin valta ja voima voivat olla tukemassa yksilön omaa kasvuprosessia ja hyvinvointia. Työntekijöiden voimaantumisen ja sitoutumisella on todettu olevan energisoiva ja motivoiva vaikutus koko työyhteisöön. Tämä voidaan ymmärtää myös psykologiseen omistamiseen johtavien kehityspolkujen avulla (vrt. Pierce ym. 2001; 2003).

Laaksosen (2003, 61) käsityksen mukaan työntekijöiden valtuuttaminen on tärkeää tuloksellisuuden, tehokkuuden, laadun, asiakaslähtöisyyden ja työyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Samoilla linjoilla ovat myös Lämsä ja Hautala (2005, 234) avatessaan empowerment -käsitettä seuraavasti: *”Valtuuttamisessa johtaja tietoisesti ja tarkoituksellisesti edistää omaa ja johdettavien voimantunnetta sekä johdettavien työn tekemisen vapausasteita, lisäten valtaa ja vastuuta organisaation kannalta mielekkäällä tavalla.”* Näistä lähtökohdista tarkasteltuna valtuuttaminen on yksi tapa lähestyä sisäistä yrittäjyyttä myös johtajan itsensä kannalta.

Lämsän ja Hautalan (2005, 233) mukaan valtuuttamista voidaan tarkastella niin yksilön kuin organisaationkin näkökulmasta. Yksilöä korostavassa näkökulmassa valtuuttaminen voidaan nähdä siten, että ihmisessä itsessään tapahtuu kasvuprosessi eli voimaantuminen. Siitosen (1999) kehittämä voimaantumisteoria muodostuu viiden premissin kokonaisuudesta. Ensimmäinen premissi korostaa sitä, että voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi. Teorian mukaan *”voimaantunut ihminen on löytänyt omat voimavaransa ja on itse itseään määräävä ja ulkoisesta pakosta vapaa”*. Voimaa ei voi toinen antaa eikä prosessia voi toinen ihminen aiheuttaa eikä tuottaa. Toisen premissin mukaan ihmisestä itsestään lähtevää prosessia jäsentävät päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset, emootiot ja näiden sisäiset suhteet.

Kolmannessa premississä todetaan, että voimaantuminen vaikuttaa katalyyttin tavoin sitoutumisprosessiin. Tämä tarkoittaa, että vahva katalyytti (empowerment) johtaa vahvaan sitoutumiseen ja heikko katalyytti (disempowerment) heikkoon sitoutumiseen. Neljänneksi Siitonen (1999) osoitti empiirisesti,

että voimaantumisen osatekijät, kuten vapaus, itsenäisyys, vastuullisuus ja arvostus, ovat yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. Kasvuprosessin aikana tapahtuva omien voimavarojen käytön lisääntyminen on yhteydessä ihmisen hyvinvointiin ja sisäisen voimantunteen kehittymiseen. Viidentenä premissinä todetaan, että voimaantuminen on dynaaminen prosessi eli se ei ole pysyvä olotila. (Siitonen 1999, 161–165.) Myös sisäisen yrittäjyyden ja psykologisen omistajuuden prosessit ovat muuttuvia

Siitosen (1999, 93) mukaan toimintaympäristön olosuhteet voivat olla merkityksellisiä, joten voimaantuminen voi tietyssä ympäristössä olla todennäköisempää kuin toisessa. Tässä ajattelutavassa ei oteta huomioon yksilön toiminnan organisatorisia ehtoja ja mahdollisuuksia, mutta valinnanvapaus ja turvalliseksi koettu ilmapiiri vaikuttavat myönteisellä tavalla. Näin ollen organisaatiolähtöisesti ajateltuna johtaminen ja työn organisointi ovat ihmisten työssään kokeman autonomian, vapaudentunteen, oman harkinnan ja itsenäisen päätösvaltan mahdollistajia. Pyrkimyksenä on organisaation ja yksilön tavoitteiden yhdistäminen, jolloin kyseessä on yhteiseen tavoitteeseen pyrkivä sosiaalinen yhteisö. Lämsä ja Hautala (2005, 234) toteavat, että ihmisten valtuuttaminen on yhteisöllinen ilmiö.

Johtamisen näkökulmasta valtuuttamisessa näyttäisi olevan kyse siitä, että johdettavaa autetaan tunnistamaan ja käyttämään sitä valtaa, mikä hänellä on esimerkiksi asemaan tai työtehtävään liittyen. Ciullan (1998; ks. Lämsä & Hautala 2005, 234) mukaan voi olla kysymys myös siitä, että valtuuttamalla annetaan lisää valtaa tai palautetaan valtaa, joka henkilöllä on aiemmin ollut. Lämsä ja Hautala (2005, 234) kiteyttävät edellä olevaa siten, että valtuuttamisessa tapahtuva ihmisten toiminnan vapausasteiden muutos merkitsee muutosta vallankäytössä, koska organisaation jäsenten keskinäisten tavoitteiden ja pyrkimysten rakentuminen on suurelta osin valtalatautunut suhdeverkosto. Tämä tarkoittaa hänen esimiehensä kannalta esimerkiksi sitä, että mikäli työntekijä tekee aikaisempaa itsenäisemmin päätöksiä, päätöksentekovaltaa on siirtynyt esimieheltä työntekijälle. Tutkijat eivät ota kantaa kuitenkaan siihen, että miten vallankäytön seurauksista on vastuu jakautunut.

Organisaatiolähtöinen ja yksilölähtöinen valtuuttaminen voitaneen yhdistää sisäiseen yrittäjyyteen ja psykologiseen omistajuuteen tulkitsemalla, että sisäinen yrittäjyys organisaatiossa on kaksisuuntainen prosessi. Ensinnäkin se on valtuuttamisen keinoin eli johtamisen ja organisaation tasolta lähtevää (top-down) hyväksyntää sisäisen yrittäjyyden ja psykologisen omistamisen kehittymiselle. Toisaalta se on yksilön (bottom-up) halusta, asenteista ja motiiveista lähtevä kasvamisen ja voimaantumisen prosessi. Voimaantunut sisäinen yrittäjä ja psykologinen omistaja yksilönä voi olla organisaatiossa johtaja, esimies tai työntekijä (ks. Oden 1997, 72). Lopputulos riippuu siitä, toteutuvatko organisaation ja yksilön valtuuttamiselle asettamat ehdot. Kaikista ei kehity yrittäjiä eikä myöskään sisäisiä yrittäjiä tai psykologisia omistajia. Kaikki eivät ole valmiita ottamaan vastaan lisääntyvää vastuuta ja valtaa, vaikka niitä olisi tarjolla (Zimmerman 1995, 592).

Valtuuttamisen ja psykologisen omistamisen käänköpuolia

Valtuuttamiseen voi liittyä myös psykologis-symbolinen valtuuttaminen (Ciulla 1998; ks. Lämsä & Hautala 2005, 235). Psykologis-symbolisessa valtuuttamisessa lisätään ihmisten itseluottamusta ja kyvykkyyttä, mutta ei muuteta toiminnan ehtoja, olosuhteita tai organisaatorakenteita eikä mahdollisesti tarvittavia resursseja. Tällaista valtuuttamista voidaan pitää jopa ihmisten harhauttamisena, jos heidät valtuutetaan toimimaan esimerkiksi tiimeissä, mutta heille ei anneta itsenäisen toiminnan edellyttämiä resursseja ja päätöksenteko-oikeuksia.

Jatkuvat muutokset kuuluvat yritystoimintaan ja juuri nämä muutostilanteet ovat koetinkiviä yksilön ja hänen omistamisen tunteensa kannalta. Työyhteisössä psykologisen omistajuuden tuomat edut ja haitat voivat yhdistyä riippuen siitä, minkälaisesta ja kenen aloitteesta tapahtuvista muutoksista kulloinkin on kysymys. Muutokset voidaan luokitella kolmeen ryhmään (Pierce ym. 2001, 303; 2003, 102) vastinpareittain seuraavasti: (1) oma-aloitteiset vs. määrättyt, (2) kehittävät vs. mullistavat ja (3) kasvattavat vs. supistavat muutokset. Kaikilla näillä on erilaiset psykologiset vaikutukset ja seuraukset.

Yksilö kokee tietyn tyyppiset muutokset positiivisina ja toiset taas negatiivisina riippuen siitä, miten ne muuttavat hänen omaksi kokemaansa kohdetta. Hän voi olla edistämässä muutoksia, jos ne ovat oma-aloitteisia, koska silloin muutos tukee hänen hallinnan ja voiman tunnettaan. Kohdetta koskevat kehittävät muutokset voivat vahvistaa identiteettiä ja lisäävät muutokset kasvattavat yksilön vallan tarvetta ja sitä kautta henkilökohtaisen voiman tunnetta. Sitä vastoin määrättyt, mullistavat tai supistavat muutokset voivat aiheuttaa vastustusta ja epävarmuutta sekä menettämisen tunteita. Toisaalta yksilön voimakas omistamisen halu ja tunne voivat johtaa joissakin tilanteissa mustasukkaisuuden ja omistamisen yksinoikeuden kokemisen kautta vaikeisiin sosiaalisiin tilanteisiin. Tietoa ja taitoa ei haluta jakaa, kun sen on vaivalla saanut itselle. Tämän voisi liittää myös aiemmin esitettyyn vallan haluun (power), johon vanha sanontakin "Tieto on valtaa" osuvasti viittaa. Johtamisen ja esimiestyön näkökulmasta merkitsee äärimmäistä taitoa minimoida sekä yksilön että yrityksen henkiset menetykset ja liiketoimintaa heikentävät seuraukset. (esim. Dirks ym. 1996; Nyyssölä 2008, 31.)

Ulkoa tulevassa muutoksessa yksilö saattaa kokea menettävänsä hallinnan tunteen omistamaansa kohteeseen, jolloin voimakas omistamisen tunne voi aiheuttaa luopumisen tuskaa ja sen seurauksena jopa stressiä, pettymystä ja turhaumaa (Pierce ym. 2003, 101). Tutkijoiden mukaan psykologisen omistajuuden varjopuolet näkyvät yritystoiminnassa tapahtuvien erilaisten muutosten lisäksi tietyissä työyhteisön toiminta- ja johtamistilanteissa. Tällaisia tilanteita yksilön kokemana voisivat olla esimerkiksi delegoinnin (vrt. valtuuttaminen) puute, puutteellinen informaatio, tiimityöskentelyn ongelmatilanteet ja yleensä epätydyttävä yhteistyö (Pierce ym. 2001, 304). Näihin tilanteisiin liittyvistä varjopuolista tutkijat esittävät esimerkkeinä sabotoinnin (vrt. esim. työn hidas taminen, lakkoilu) tai muun epätoivottavan käyttäytymisen ja olosuhteet, joissa työntekijät kokevat turhautumista ja monenlaisia terveysongelmia.

Tiivistäen voitaneen todeta, että psykologisesta omistajuudesta johtuvia negatiivisia seurauksia voivat olla yksilön luovuttamisen, turhautumisen ja stressin tunteet sekä petetyksi tulemisen kokemukset. Näitä ilmenee etenkin omistamisen kohteeseen liittyvissä muutostilanteissa. Radikaalit muutokset tai tärkeän omistamisen kohteen tuhoutuminen voivat johtaa voimattomuuteen, terveydellisiin ongelmiin tai oman itsensä hallinnan ongelmiin. (Pierce ym. 2003, 102.) Myös yrityksen näkökulmasta näistä seuraa taloudellisia ja henkisiä menetyksiä.

3.3 Omistajuus rakenteina ja rooleina yrityksissä

Omistajuus rakenteena on osaomistusten muodostama tilannekohtainen kokonaisrakenne, jossa laillis-taloudelliset osaomistukset vaihtelevat nolhasta sataan prosenttiin (esim. Koironen 2007b, 12). On olemassa erilaisia yrityksen omistuksellisia rakenteita ja lukematon määrä erilaisia omistajia, joita voidaan tyypitellä Verasen (1997, 79) mukaan esimerkiksi seuraavasti:

- yksityiset henkilöt vs. juridiset henkilöt
- pääomistajat vs. pienomistajat
- pitkäaikaiset omistajat vs. spekulantit
- ulkomaiset omistajat vs. kotimaiset omistajat
- yhdestä yritykset riippuvaiset omistajat vs. omistuksensa hajauttaneet omistajat
- aktiiviset omistajat vs. passiiviset omistajat
- tuottoa vaativat omistajat vs. valtaa havittelevat omistajat
- yksityiset omistajat vs. julkiset omistajat.

Yrityksen rakenteellinen omistaminen voi vaihdella yksin omistamisesta useampaan omistajaan ja jopa maailman laajuisesti omistettuihin yrityksiin. Lisäksi oman leimansa omistukselle antaa yrityksen juridinen muoto. Wearing (2005, 30) toteaa, että joskus omistamisen monimutkaisen rakenteen kuvaaminen saattaa osoittautua massiiviseksi tehtäväksi.

Yrityksen omistajuusrakenne riippuu siitä, kuinka omistajuus on jakautunut erilaisten omistajatyyppeihin (esim. yksityiset henkilöt, instituutiot, perheet) kesken, kuinka aktiivisia tai passiivisia nämä ovat ja minkälaisia vaikuttamisen keinoja ne/he käyttävät pyrkiessään omiin päämääriinsä (Nordqvist 2005, 40). Omistamisen keskittyminen tai hajautuminen erottaa selvästi pienyritysten ja suurten yritysten omistusrakenteen. Monks ja Minow (2004) sanovat, että keskitetyn ja hajautetun omistajuuden erilaisuus on muuttanut omistajuuden käsitystä erityisesti valvonnan osalta. Erityisesti sellaisessa organisaatioympäristössä, jossa omistaminen ja johtaminen ovat eriytyneet, kontrollin ja omistajaohjauksen merkitys korostuvat (ks. Monks & Minow 2004, 115; Wearing 2005, 6; Nyyssölä 2008, 35). Hajautetussa omistajuudessa henkilökohtainen suhde omaisuuden ja omistajien välillä katoaa. Omistaminen muuttuu passiiviseksi omista-

juudeksi, jolloin omistajan oikeus rajoittuu objektin tuottoon ja oikeuteen myydä objekti (Lagerspetz 1998, 41; Monks & Minow 2004, 110; Wearing 2005, 6).

Voitaneen kuitenkin sanoa, että kaikkia yrityksen omistajia yhdistää taloudellinen riski ja vastuu sen kantamisesta. Sijoittajaomistaja sijoittaa yritykseen pääomaa tietäen, että hän voi olla viimeinen edunsaaja siinä tapauksessa, että yritys ajautuu konkurssiin. Pienyrityksissä omistajan ja yrittäjän omaleimainen sidos yritykseen on suoran omistuksen ja siihen liittyvän taloudellisen riskin lisäksi kokonaisvaltaista riskin kantamista. Omistajayrittäjä sijoittaa yritykseen pääoman lisäksi työpanoksensa ja voidaan jopa sanoa että koko elämänsä (ks. Leskinen 1999). Vastuu ja riski ovat siis moninkertaisia.

3.3.1 Yrittäjä pienyrityksessä

Tässä tutkimuksessa ei tutkita pienyrityksiä, vaan erilaisten yrittäjien omistajuustulkintoja. On kuitenkin paikallaan tunnistaa se konteksti, missä tutkimuksen informantit arkityössään toimivat ja missä heidän omistajuuden käsityksensä ovat muotoutuneet.

Yleisimmin käytetty pienyritysten yhteinen nimittäjä on ollut niiden koko mitattuna joko henkilömäärällä tai liikevaihdolla. Toisessa ääripäässä ovat yksinyrittäjien yritykset ja toisen ääripään muodostavat usean kymmenen henkilön pienyritykset, joissa lähinnä liiketoiminnan mittakaava ja käytettävissä olevat resurssit erottelevat ne keskisuurista ja suurista yrityksistä. Pienyritykseksi määritellyn yrityksen 'pienuus' vaihtelee myös eri maissa ja eri toimialoilla (Tainio 1992, 29; ks. myös Curran & Blackburn 2001, 9–12; Bridge ym. 2003, 182–183).

Suomessa yleisesti käytössä oleva yritysten kokoluokitusta koskeva määritelmä vastaa Euroopan komission suositusta. Uusi määritelmä astui voimaan 1.1.2005. Määritelmän mukaan keskisuuren yrityksen (pk-yrityksen) henkilöstöraja on alle 250 ja liikevaihtoraja on pienempi tai yhtäsuuri kuin 50 miljoonaa euroa sekä taseen arvoraja 43 miljoonaa euroa. Pienten yritysten henkilöstöraja on 50 ja liikevaihdon sekä taseen raja-arvo 10 miljoonaa euroa. Mikroyrityksillä rajat ovat vastaavasti 10 henkilöä ja 2 miljoonaa euroa. Muiden yritysten on katsottava olevan suuryrityksiä. (<http://ec.europa.eu>.)

Tutkimuksessa haastatellut omistajayrittäjät ja osakasyrittäjät toimivat kaikki joko mikroyrityksissä tai pienyrityksissä. Sisäisten yrittäjien työnantajayritykset ovat puolestaan joko keskisuuria tai suuryrityksiä (ks. taulukko 6, luku 4.5.1).

Mikroyritykset ja pienyritykset syntyvät tyypillisesti omistajan kehittämästä tuotanto- ja liiketoimintaprosessista. Näin ollen yritykset ovat henkilöityneet omistajayrittäjän persoonaan ja hänellä on henkilökohtainen vastuu yrityksen taloudellisista sitoumuksista. (Tainio 1992 32; Bridge ym. 2003, 230–231.) Kickul ja Gundry (2002, 85) tutkivat 107 omistajayrittäjän persoonan vaikutuksia strategiseen suuntautumiseen ja innovaatioiden syntyyn. He päätyivät tulokintaan, että pienyrityksen omistajan aloitteellinen ja aktiivinen persoonallisuus ja tulevaisuuteen suuntautuneet strategialavinnat ovat sidoksissa toisiinsa.

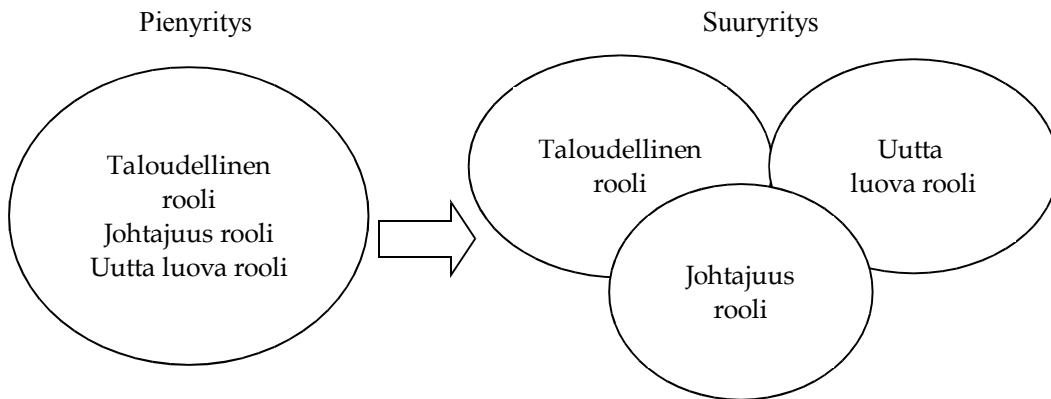
Myönteisessä tapauksessa ne vaikuttavat kasvun ja menestyksen edellyttämiin innovaatioihin, joita voivat olla uudenlaiset tuotantotavat, uudet markkinat tai vaikkapa uusi organisaatio- tai johtamisjärjestelmä. Bridge ym. (2003, 230) kuvaavat vastaavasti, että yrittäjällä ja yrityksellä on tavoitteiden ykseys ja yrittäjän ajatukset voi tunnistaa liiketoiminnan suunnittelussa, joka pohjaa yleensä lyhyen tähtäimen tarpeista.

Pienyrityksille on tyypillistä yksinkertainen organisaatorakenne ja vähemmän muodollinen johtamisjärjestelmä sekä byrokratiaa karttava yrityskulttuuri. Eräs pienyrityksen huomattavimmista ominaisuuksista on yrittäjän tai omistajajohtajan merkittävä johtamisanos ja toimijan rooli. Hän sekä johtaa että osallistuu käytännön työhön, jolloin hänellä on monia strategisia ja operationaalisia rooleja yrityksessä. Työssä oppimisen ja pitkän työuran seurauksena omistajayrittäjillä on vahva ammattiosaaminen alallaan, mutta heiltä saattaa puuttua liikkeenjohdollinen koulutus kokonaan. Tämä voi aiheuttaa sen, että liiketoiminnan tavoitteita ei määritellä lainkaan ja päivittäisten rutiinien hoitaminen nähdään tärkeämpänä kuin pitkän tähtäimen suunnittelu. (ks. esim. Tainio 1992, 30; Bridge ym. 2003, 230–233.)

Pienyrityksiin usein liitetty päätöksenteon keskittyneisyys ja itsenäisyys on perusteltua siinä mielessä, että yritysten kontrollijärjestelmä on yleensä epävirallinen ja omistajakontrolli on ylipäättään erilainen kuin suuryrityksissä (Bridge ym. 2003, 230). Toisaalta itsenäisyys voidaan asettaa myös kyseenalaiseksi yleisenä pienyrityksen ominaisuutena. Tainion (1992, 32) mukaan päätöksenteon liikkumavara saattaa olla hyvinkin kapea. Päätöksenteon itsenäisyys suhteessa ulkopuolisiin tahoihin ja resursseihin on riippuvainen mm. toimialasta ja ennen kaikkea yrityksen taloudellisesta menestyksestä.

Monilla pienyrittäjillä on tietoinen tahto pitää oma yritys pienenä ja vakaana toimijana. Syytä on kuitenkin muistaa, että pienyritysten kehityskaaret ja kasvunkynnykset vaihtelevat siinä missä suuryritystenkin (vrt. Koskinen 1996). On olemassa pienyrittäjiä, jotka pyrkivät aktiivisesti etsimään uusia kasvumahdollisuuksia ja ovat halukkaita uusien ratkaisujen käyttöön ottoon. Yrityksen kasvaessa ja laajentuessa yrittäjän on myös itse muutettava omaa toimintaansa (vrt. esim. Bridge ym. 2003, 190).

Pienen ja suuren yrityksen erot liittyvät keskeisesti omistamisen ja johtamisen eriytymiseen ja mitä ilmeisimmin ulkopuolisen kontrollin määrään. Vesalainen (2001) toteaa, että henkilösidonnan yrittäjyyden merkitys muuttuu, kun yritys kasvaa. Cuevas (1994, 85) liittyy taloudellisen roolin, johtajuus roolin ja uutta luovan roolin omistajayrittäjään silloin, kun on kysymyksessä pienyritys (kuviokuva 4). Suuressa yrityksessä nämä osa-alueet ja funktiot ovat useimmiten eriytyneitä toimintoja.

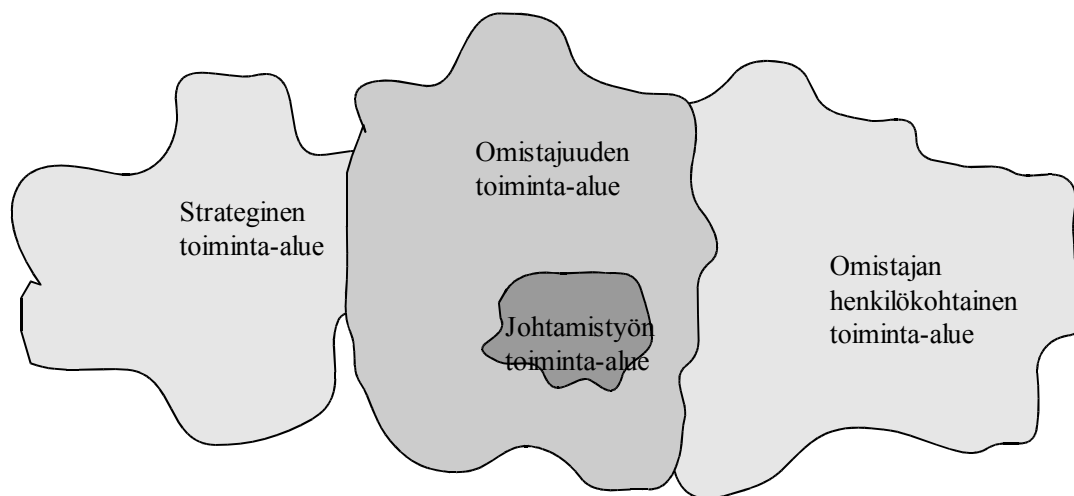

KUVIO 4 Yrittäjyyden komponentit yrityksissä (vrt. Cuevas 1994, 85; Vesalainen 2001)

Vesalaisen (2001) mukaan yrityksen kasvaessa ei yhden henkilön omaisuus, johtamiskapasiteetti eivätkä innovatiiviset kyvyt riitä yksin hoitamaan kaikkia yrittäjyyden edellyttämiä tehtäviä. Näin ollen yrittäjyys eriytyy yrityksen kasvaessa eri tahoille organisaatiossa. Ulkopuolisen rahoituksen myötä omistajaohjauksen merkitys korostuu ja yrittäjän rooli johtajana kasvaa.

Veranen (1997, 28) kirjoittaa, että Adam Smith tuskin aavisti, kuinka oikeassa hän olikaan vuonna 1776. Tuolloin hän totesi, että ammattijohtajien ei voi olettaa katsovan yhtä tarkoin omistajien varallisuuden perään kuin omistajajohtajien. Jo tuolloin oli käynnistynyt prosessi, jonka seurauksena omistajuus ja johtaminen pikkuhiljaa eriytyivät toisistaan. Eriytyminen ei sinällään ole ongelma. Sehän mahdollistaa erikoistumisen joko omistamiseen tai johtamiseen, ja kumpikin edellyttää erilaista pätevyyttä. Vaarana on liiallinen eriytyminen, jolloin saattaa käydä niin, että johtajat keskittyvät omien intressiensä edistämiseen omistajien edun kustannuksella. (Veranen 1997, 28.)

Omistajajohtajan johtamistyöstä Wahlgrén (2000, 125) on muodostanut neljä toiminta-alueita, joista hän käyttää ilmaisua ´domain´. Tämä ilmaisu tulee latinan kielen kantasanaista ´dominicum´. Sana viittaa johonkin sellaiseen, joka kuuluu isännälle. Isäntänä oleminen puolestaan tarkoittaa hänen tutkimuksensa mielentilaa; omistajajohtaja kokee, että hän kykenee vastaamaan velvollisuuksistaan ja vastuistaan, jotka sisältyvät hänen asemaansa. Wahlgrénin (2000, 127) käyttämä retoriikkaan sisältyy myös käsite ´renki´. Henkilönä tämä tuntee, että ei pysty vastaavaan kuin isäntä. Tutkija esittää toiminta-alueet dynaamisiksi ja toistaan riippuvaisiksi sekä ontologisesti mentaalisiksi representaatioiksi, vaikkakin niille voidaan löytää konkreettisia vastineita (kuvio 5).

KUVIO 5 Omistajajohtajan toiminta-alueet (Wahlgrén 2000, 125)

Wahlgrénin (2000, 137) mukaan omistajajohtajan henkilökohtainen toiminta-alue ilmenee päivittäisen johtamistyön eri aktiviteeteissa, eri rooleissa ja suhteissa. Henkilökohtainen toiminta-alue ja yrityksen strateginen toiminta-alue ovat hänen mukaan osittain päällekkäisiä. Niiden leikkausalue on omistajuuden alue, jossa yhdistyvät liiketoiminnan strategiset ja yksityishenkilön omat odotukset. Tämä alue ympäröi neljännen eli kaikki edelliset alueet yhdistävän johtamistyön alueen.

Nimenomaan omistajuuden alueen hallinta ratkaisee isännyyden kokemuksen, mikä on tärkeä havainto käsillä olevan tutkimuksen näkökulmasta. Käsitukset omistajuuteen liittyvistä oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuusta sekä niiden keskinäisestä tasapainosta vaikuttavat olennaisilta. Koettu epätasapaino voi käynnistää omistajajohtajan mielessä noidankehän, jonka vaikutukset voivat välittyä edelleen myös muihin toiminta-alueisiin. (Wahlgrén 2000, 138).

Carlsson (2001, 3) toteaa, että omistajilla on erittäin tärkeä rooli niissä prosesseissa, joilla yritykselle eli omistamisen kohteelle luodaan lisäarvoa. Tämä edellyttää, että omistajat ovat aktiivisia ja kyvykkäitä. Samoin se edellyttää, että omistajat ovat sellaisissa asemassa, että pystyvät toimimaan lisäarvoa tuottavasti. Carlssonin (2001) käsitykset nojaavat omistajan rooliin laillisen ja taloudellisen omistajuuden näkökulmasta. Sama tulkinta voitaneen tehdä myös mentaalista psykologisesta omistajuudesta. Yrittäjän psykologinen omistajuus yhdistettynä edelliseen kyvykkyydestä vahvistaa hänen haluaan toimia lisäarvoa tuottavasti niin yritykselle kuin sitä kautta myös itselleen. Tutkimustulokset pienyrityskontekstista ja yrittäjän itsensä kokemasta psykologisesta omistajuudesta ovat niukkoja. Yrittäjävetoisissa yksiköissä voidaan ajatella, että psykologinen omistajuus on laillisen ja taloudellisen omistajuuden rinnalla erottamaton osa yritystoimintaa. Näin tulkiten ilmiö voisi saada uutta ja erilaista sisältöä painotusta yrittäjyyttä selittävästä teorioista ja käytäntöjen havainnoista.

3.3.2 Sisäinen yrittäjä organisaatiossa

Sisäistä yrittäjyyttä ja psykologista omistajuutta on eniten tutkittu organisaatioissa ja niiden työntekijöissä esiintyvänä ilmiönä. Organisaation kokoa ei ole erikseen otettu huomioon, mutta tutkimukset ovat keskittyneet pääasiassa isoihin yksiköihin ja yrityksiin. Pierce ym. (2001, 300) toteavat, että psykologinen omistajuus tulee muita konteksteja paremmin esiin organisaatioissa, koska hallinnan tarpeita, itsensä toteuttamisen tarpeita ja oman paikan hankkimisen tarpeita voidaan tyydyttää organisaatioissa. Psykologinen omistajuus nähdään ilmiönä, joka vaikuttaa yksilöiden käyttäytymiseen organisaatioissa (Dirks ym. 1996, 2). On myös olemassa empiiristä näyttöä siitä, että yksilöt ilmaisevat omistamisen tunteita juuri työtänsä, työpaikkaansa ja kehittämiään tuotteita kohtaan (Pierce ym. 2001, 300). Tämä tarkoittaa, että yksilöt työskentelevät ikään kuin he olisivat oman työnsä tai työpaikkansa omistajia (Brown 1989, 15).

Van Dyne ja Pierce (2004, 439–459) ovat osoittaneet omassa tutkimuksessaan, että psykologinen omistajuus ilmenee työntekijän asenteissa ja käyttäytymisessä. Kirjoittajat esittävät käsitteen kansalaisvelvollisuus organisaatiota kohtaan (organizational citizenship). Sillä he tarkoittavat omaehtoista toimintaa, joka edesauttaa yrityksen hyvinvointia ja joka ei liity muodolliseen ja odotettuun käyttäytymiseen. Tärkeäksi havainnokseen tutkijat mainitsevat sen, että psykologinen omistajuus näyttäisi selittävän organisaatiolähtöistä itsensä kunnioitusta ja kansalaisvelvollisuuden tunnetta organisaatiota kohtaan riippumatta sitoutumisen ja työtyytyväisyyden asteesta. Samoin VandeWallen ym. (1995) mukaan psykologinen omistajuus ennustaa paremmin halua tehdä lisätöitä kuin mitä yleinen työtyytyväisyys ennakoi. Vaikka kansalaisvelvollisuuden käsite itsessään on hieman outo tuotuna suomalaiseen keskusteluun ja liitettynä tšekäläiseen yrityskulttuuriin, niin ajatusta velvollisuuden tunteesta tehdä enemmän kuin toimenkuva määrää voidaan ajatella esiintyvän myös organisaatioissamme.

Tiivistäen voitaneen todeta, että psykologisen omistajuuden positiivisia vaikutuksia ovat mm. vastuullisuuden lisääntyminen ja halu tehdä uhrauksia sekä halu ottaa riskejä omistamansa kohteen puolesta (vrt. Pierce ym. 2003, 102). Yksilötasolla ja yritystasolla näistä seuraa lisäksi onnistumisen kokemuksia, sitoutumista organisaatioon ja positiivisia tuloksia, laajasti tulkiten tuottavuutta ja yhteisöllisyyttä molemmille osapuolille.

Käytännön ja arjen näkökulmasta sisäistä yrittäjyyttä voi yksilön kannalta lähestyä myös rooli- tai statuskäsitteiden avulla. Status merkitsee tiettyä asemaa organisaatiossa tai työyhteisössä ja rooli puolestaan statuksen haltijalta tiettyä odotettua käyttäytymistä. Käytännön kokemus osoittaa, että sisäinen yrittäjyys on usein yrityksessä sisäisten järjestelyiden kautta organisoitu sisäisen yrittäjyyden status sellaiselle henkilölle, joka on yritteliäs ja aikaansaava ja käyttäytyy yrittäjämäisesti. Esimerkkinä tällaisesta voi olla erilaisten tuotekehitys- tai muiden projektien vetäminen (ks. Kansikas 2004).

Kaiken lähtökohta on kuitenkin työntekijä ja yksilö itsessään sekä hänestä kumpuava halu ja tahto. Kaikista tuskin tulee koskaan psykologisia omistajia

työyhteisöön, vaikka he omassa elämässään voivatkin toteuttaa ja kehittää omistamisen moninaisuutta, eri ulottuvuuksia, kohteita ja niiden sisältöjä.

3.4 Päätelmiä yrittäjyys- ja omistajuuskeskustelusta

Tutkimuksessa tarkastellaan omistamista omistajayrittäjän, osakasyrittäjän ja sisäisen yrittäjän näkökulmasta. Kaikki nämä toimijat eroavat niin toiminnan ja roolien kuin omistamisen suhteidenkin näkökulmasta. Aiemmissa omistajuutta käsittelevissä tutkimuksissa pienyrittäjien ja suuryritysten johtavassa asemassa olevien sisäisten yrittäjien näkökulmat ovat jääneet huomiota vaille, vaikka heillä on kansantalouden kannalta tärkeä rooli (vrt. luku 1). Tämän lisäksi sisäisen yrittäjyyden koulukunnan edustamassa ajattelussa jää liian vähälle huomiolle yritysjohtajien henkilökohtainen sisäisen yrittäjän rooli.

Toiminnan ja toimijoiden perusroolien näkökulmasta Szerb (2003, 91) on tehnyt teoreettisen koosteen (taulukko 4). Tämä kooste tiivistää edellä olevaa yrittäjyyden keskustelua, joskin hän ottaa perinteisen yrittäjän ja sisäisen yrittäjän rinnalle verkostoyrittäjän. Siitä huolimatta kuvaus sopii hyvin myös tähän tutkimukseen. Onhan taustalla ajatus siitä, että yrittäjät ovat sosiaalisia toimijoita ja jokaisella yrittäjällä on oma verkostonsa. Sen lisäksi Szerbin (2003) tiivistys sopii tähän yhteyteen, koska verkostoyrittäjän (intrepreneur) voidaan ajatella kuvaavan osakasyrittäjää, jolle sosiaalinen kumppanuus muiden osaomistajien kanssa vaatii erityisesti omistajuusverkostossa toimimisen taitoja. Perinteinen yrittäjä kuvaa teorian näkökulmasta omistajayrittäjää ja sisäisen yrittäjän näkökulma istuu hyvin myös johtavassa asemassa oleviin sisäisiin yrittäjiin. Szerb (2003, 91) on löytänyt eroja näiden toimijoiden tehtäväkentästä mm. toimijan roolin, riskin luonteen, tuotantoresurssien omistamisen ja verkostossa toimimisen osa-alueilta.

TAULUKKO 4 Klassisen yrittäjän, verkostoyrittäjän ja sisäisen yrittäjän eroja (Szerbiä 2003, 91 mukailten)

	Klassinen yrittäjä	Verkostoyrittäjä	Sisäinen yrittäjä
Perusrooli	Luoda jotakin uutta tai kasvattaa liiketoimintaa	Jatkuva kehittäminen ja uusien yhtiöiden synnyttäminen ja uusien mahdollisuuksien hyödyntäminen	Uuden liiketoiminnan synnyttäminen olemassa olevassa yrityksessä
Perustavoite	Voiton maksimointi. Oman tuoton maksimointi	Voiton maksimointi, mutta huomioiden verkoston muiden jäsenten tavoitteet	Voiton maksimointi, yhtiön muut tavoitteet pitää huomioida
Riskin luonne ja vastuu	Ottaa itse riskin ja kantaa kaikki seuraukset	Jakaa riskin ja vastuun verkoston jäsenten kanssa	Riski on yrityksen omistajalla, vastuu on rajattu
Resurssien omistaminen ja kontrollihallinta	Omat tai vuokratut. Kaikkien liiketoiminnalle välttämättömien resurssien kontrolli	Omistaa ja kontrolloi vain osittaisesti liiketoiminnalle välttämättömiä resursseja	Ei omista liiketoiminnan resursseja, vain käyttää niitä, osittainen kontrolli
Yhteydenpito organisaation tai verkoston sisällä	Usein epävirallista ja valtaan perustuvaa	Yhdistetty. Yrityksen sisällä hierarkkinen ja verkoston jäsenten välillä assosiativinen	Valtaan perustuvaa, muodollista, usein riippumaton muista organisaation yksiköistä
Henkilökohmainen ominaisuus	Individualisti, joka toimii yksin	Verkostohenkilö, joka toimii yhteistyössä muiden verkoston jäsenten kanssa	Tiimissä toimiva henkilö. Toimii isossa organisaatiossa
Yrittäjämäisyys ja liiketoimintataidot	Pitäisi omata kaikki yrittäjämäiset ja liiketoimintataidot	Erikoistunut. Oma osittain yrittäjämäisiä ja liiketoimintataitoja. Kyky toimia verkoston muiden jäsenten kanssa	Omaa pohjimmiltaan yrittäjämäisiä taitoja ja kykenee taistelemaan resurssien puolesta yhtiön sisällä

Muodostamalla liittoutumia ja osallistumalla verkostoon erilaiset yrittäjät ovat tehokkaampia kuin luottamalla vain omiin resursseihin ja taitoihin. Tämän päivän nopeaa uudistumiskykyä vaativassa markkinataloudessa uuden liiketoiminnan luomisen yksi kriittinen menetystekijä onkin siinä, miten hyvän verkoston yrittäjä pystyy rakentamaan itselleen (ks. Szerb 2003, 93; ks. myös Oden 1997, 243). Erityisesti riskin luonne, vastuu, resurssien omistaminen ja niiden kontrolli tekevät näistä toimijoista erilaisia yrittäjiä ja samalla myös erilaisia omistajia.

Päätelmiä omistajuudesta ja tutkimuksen informanteista

Edellä olevan omistajuuskeskustelun ja erilaisista yrittäjistä käydyn teoriatar-kastelun perusteella voidaan tälle tutkimukselle muodostaa empiirisen vaiheen toteutusta ohjaava ja esiyymmärrystä lisäävä käsitys omistajuudesta ja tutkimuk-sen informanteista.

Omistajuus, omistaja ja omistamisen kohde

Omistajuus ja omistaminen määritellään edellä olevan keskustelun perusteella suhteeksi omistajan ja omistamisen kohteen välille. Suhde voi olla luonteeltaan laillis-taloudellinen, psykologinen tai sosiaalinen. Tutkimuksessa omistaja on henkilö, joka on yrityksen pääomistaja, osakasyrittäjä tai sisäinen yrittäjä⁷. Omistamisen kohde voi olla materiaallinen tai immateriaalinen.

Omistaja- ja osakasyrittäjä

Yrittäjyyskeskusteluun viitaten omistajayrittäjä on henkilö, joka omistaa koko yrityksen tai vähintään päätösvaltaan tarvittavan määränemmistön osakepääomasta (51–100 %). Osakasyrittäjä on henkilö, joka omistaa enintään puolet (50 % tai vähemmän) yrityksen osakepääomasta. Yrittäjä tavoittelee voittoa harjoittamalla liiketoimintaa, kantaa vastuun toimistaan ja päätöksistään ja hänellä on vastuunkantajan edellyttämä rooli yrityksessä. Tässä määritelmässä ei oteta kantaa yrittäjän piirteisiin eikä psykologisiin ominaisuuksiin.

Sisäinen yrittäjä

Yrittäjyyskeskustelun mukaan sisäinen yrittäjä on työsuhteessa oleva henkilö, jonka ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapa omaan työhön on sitoutunut. Toimenkuvasta riippuen sisäinen yrittäjä joko luo työnantajayritykselleen uutta liiketoimintaa ja/tai kehittää ja johtaa nykyistä toimintaa saamallaan toimintavaltuuksilla. Hän on raportointivastuussa asemansa edellyttämällä tavalla. Sisäisen yrittäjän henkilökohtaisen riskin voi nähdä rajoittuvan oman työpaikan säilyttämiseen, kun taas liiketoimintariskit kantaa työnantajayritys. Tämän määritelmän mukaan sisäinen yrittäjä ei ole työnantajayrityksen omistaja tai osakas, mutta hän voi omistaa yrityksen osakkeita tai osuuksia samoin kuin kuka ta-

---

7 Koskinen (2007) on tehnyt rajanvetoa yrittäjän ja työntekijän tekemän työn välille suomalaisen lainsäädännön valossa. Hän on päätenyt seuraavaan yrittäjää koskevaan tulkintaan: *”yrittäjä harjoittaa toimintaa tavallisesti tätä varten perustettujen ja asianomaisesta yrittäjästä itsestään eroavien oikeushenkilöiden kautta”*. Henkilöyrittäjiä kutsutaan Suomessa itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi tai liikkeenharjoittajiksi. Henkilöyrittäjät voivat tehdä ansiotyötä työsuhteessa (palkkatyö) tai itsenäisenä yrittäjänä (itsenäinen ansiotyö). Henkilöyrittäjillä on usein käytössään toiminimi ja he pitävät toiminnastaan kirjanpitoa. Itsenäinen ansiotyö voidaan jakaa juridisesti henkilöyrittäjänä ja yhtiöyrittäjänä tehtävään työhön. Yhtiöyrittäjät ovat organisoituneet toimintansa juridisen yhtiömuodon puitteissa. Yhtiömuotona voi olla esimerkiksi avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai osakeyhtiö. Koskinen toteaa, että yksinkertaisimmillaan yrittäjätö arvioidaan muodollisten kriteerien perusteella. Osakasyrittäjää koskeva määrittely on samansuuntainen. Koskinen mukaan yrityksen osakas voi toimia yhtiön lukuun ja saada yhtiön hyväksi tekemästään työstä kohtuullinen korvaus. Kyse voi olla tällöin osakastyöstä, joka on eräs muoto ansiotyöstä. Yhtiön osakas voi tehdä työtä myös työsuhteessa yritykseen, taikka toimia yritykseen nähden itsenäisenä yrittäjänä. Ansiotyö voidaan edellisen perusteella jakaa palkkatyöhön ja itsenäiseen ansiotyöhön. Palkkatyö on työsuhteessa ja virkasuhteessa tehtävä työ, jolloin on kyseessä työntekijän asemassa olevan henkilön työ (vrt. sisäinen yrittäjä). Palkkatyössä oleva henkilö ei näin ollen kuulu myöskään yrittäjäeläkelainpiiriin. (Koskinen 2007.)

hansa ulkopuolinen verkoston jäsen. Tässä määritelmässä ei oteta kantaa sisäisen yrittäjän piirteisiin eikä psykologisiin ominaisuuksiin.

Yhteenvedo edellä olevista omistajuuden ja erilaisten omistajien teoreettisista tulkinnoista tiivistetään taulukossa 5.

TAULUKKO 5 Omistajuus ja erilaisiin omistajiin liittyvät tulkinnot

Omistaja Omistajuus	Omistajayrittäjä	Osakasyrittäjä	Sisäinen yrittäjä
Laillis-taloudellinen suhde	Kokonaisvastuu liiketoiminnasta Päätösvalta	Osavastuu liiketoiminnasta Päätösvalta omistusoikeuden ja sopimuksen mukainen	Toimenkuvan mukainen (valta ja vastuu) valtuus
Psykologinen suhde	Valta/Vaikuttaminen Syvälinen tunteminen Henkilökohtaiset investoinnit	Valta/Vaikuttaminen Syvälinen tunteminen Henkilökohtaiset investoinnit	Valta/Vaikuttaminen Syvälinen tunteminen Henkilökohtaiset investoinnit
Sosiaalinen suhde	Sosiaalinen toimija Identiteetti Kasvollisuus	Sosiaalinen toimija Identiteetti Kasvollisuus/ Yhteisön hyväksyntä	Sosiaalinen toimija Identiteetti Yhteisön hyväksyntä
Omistajuus tehtävänä ja rakenteena	Omistajayrittäjä omistajana ja yrittäjänä pienyrittäjäksessä. Omistusoikeus 51-100 %	Osakasyrittäjä osaomistajana ja yrittäjänä pienyrittäjäksessä. Omistusoikeus 50 % tai vähemmän	Sisäinen yrittäjä valtuutettuna omistajana ja työntekijänä organisaatiossa. Omistusoikeus 0 % tai osakkeen/osuuden omistus

Nämä teoriasta tehdyt tulkinnot eivät muodosta tutkimukselle varsinaista teoreettista viitekehystä, mutta antavat esiyymmärrystä ja empiiristä vaihetta ohjaavan taustan omistajuuden ilmiöstä ja erilaisista yrittäjistä omistajina. Tutkimuksen empiirisessä vaiheessa paneudutaan siihen, mistä merkityksistä omistajuuden käsitykset ja tulkinnot muodostuvat suomalaisten yrittäjien puheissa. Ennen empiirisen vaiheen raportointia tarkastellaan seuraavassa luvussa tutkimuksen toteutuksen menetelmävalintoja ja arvioidaan tutkimuksen luotettavuustekijöitä.

4 FENOMENOGRAFINEN LÄHESTYMISTAPA

Asetetun tutkimusongelman ratkaisemiseksi on valittu fenomenografinen lähestymistapa ja analyysimenetelmä. Pyrkimyksenä on tuoda esille tutkimuskohteena olevien erilaisten yrittäjien henkilökohtaiset käsitykset ja tulkinnat omistajuuden ilmiöstä ja luonteesta. Menetelmän valintaa tuki se perusajatus, että yksilön suhde omistajuuteen vaihtelee ja siten ilmiöstä vallitsee laadullisesti erilaisia käsityksiä.

Fenomenografia tarjoaa tutkimusongelman eli omistajuuden merkitysten ymmärtämiseen laadullisen ja tulkinnallisen lähestymistavan. Fenomenografia käsitteenä viittaa siihen, mihin sillä pyritään ja mitä sillä tarkoitetaan. Ahosen (1994, 114) mukaan käsite tulee sanoista ilmiö (fenomenon) ja kuvata (grafia). Kun tutkimuksessa pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään omistajuuden ilmiön monimuotoisuutta erilaisten yrittäjien käsityksenä ja omana tulkintana, tärkeitä on ymmärtää ilmiön luonne ja merkitys kohteelleen.

Haastattelutilanteessa henkilöt peilaavat luonnollisesti omia omistajuuden käsityksiään suhteessa omaan työkontekstiinsa ja toimintaympäristöönsä. Fenomenografia antaa mahdollisuuden tunnistaa ja systematisoida näitä haastateltavien erilaisia tapoja tulkita omistajuutta. Lähestymistapa liitettynä sosiaaliseen konstruktivismiin antaa myös perusteita olettaa, että omistajuuteen liittyvät tulkinnat rakentuvat sekä tutkittavien että tutkijan kokemushistorian ja yhteisesti jaettujen merkitysten kautta. Lähestymistapa sopii asetetun tutkimusongelman ratkaisemiseen ja tarjoaa käyttökelpoisen työkalun analyysin toteuttamiseen.

Fenomenografia on kuitenkin vielä suhteellisen vähän käytetty lähestymistapa liiketaloustieteiden ja yrittäjyyden tutkimuksissa. Menetelmän esittelyn, tutkimuksen toteutuksen ja tulosten tulkintaa ohjanneiden taustaoletusten tarkastelu on siten tässä yhteydessä paikallaan. Kohteena olleiden erilaisten yrittäjien ja haastatteluprosessin kuvaukset tarjoavat myös mahdollisuuden arvioida tutkimusprosessin etenemistä.

4.1 Lähestymistavasta yleisesti

Fenomenografia on laadullisen tutkimusongelman lähestymistapana saanut virikkeitä erityisesti kasvatustieteen alalla tehdyistä tutkimuksista. Esimerkiksi Marton (1986, 28) sovelsi tätä lähestymistapaa opiskelijoiden oppimisen tutkimuksessa. Menetelmä on saanut sijaa erityisesti Pohjoismaissa, Iso-Britanniassa ja Australiassa (Webb 1997, 196; ks. Huusko & Paloniemi 2006, 163), mutta amerikkalaisesta menetelmäkirjallisuudesta lähestymistapa puuttuu lähes kokonaan (ks. Bowden 1995, 145; 148; vrt. myös Denzin & Lincoln 2005). Myös meillä Suomessa fenomenografiaa on käytetty vielä pääasiallisesti kasvatustieteissä (esim. Roisko 2007) ja terveystieteissä (esim. Kokko 2004).

Fenomenografia on vaiheittain rantautumassa yrittämisen ja johtamisen laadullisiin tutkimuksiin. Suomalaisista tutkijoista lähestymistapaa ovat käyttäneet esimerkiksi Kyrö (2004a) tutkiessaan naisyrittäjien toisenlaista todellisuutta ja Siltaoja (2004) perehtyessään lehtitalon esimiesten käsityksiin yrityksen yhteiskuntavastuusta. Kyseisellä menetelmällä tehtyjä yrittäjyyden väitöskirjatöitä on muutamia, kuten esimerkiksi Leskisen (1999) tutkimus opiskelijoiden yrittäjyyskäsityksistä. Myös Ristimäki (2004) käytti yhtenä lähestymistapana fenomenografiaa tutkiessaan nuorten yrittäjäksi identifioitumista ja niin ikään Westerholm (2007) omassa pienyrittäjien työvalmiuksia käsittelevässä tutkimuksessaan.

Tästä tutkimuksellisesta lähestymistavasta käytetään kirjallisuudessa useita nimityksiä. Puhutaan fenomenografisesta tutkimusotteesta (Järvinen & Järvinen 2004, 83; Kyrö 2004a, 296), lähestymistavasta (esim. Marton 1986, 44; Uljens 1996, 104; Sandberg 2000, 12; Kokko 2004, 63; Siltaoja 2004, 306), tutkimusmenetelmästä (Bowden 1995, 145; 148) ja analyysimenetelmästä (Simoila 1993). Lisäksi esimerkiksi Huusko ja Paloniemi (2006, 163) ymmärtävät fenomenografian laajemmin todeten, että se on prosessia ohjaava tutkimussuuntaus eikä pelkästään tutkimus- tai analyysimenetelmä.

Vaikuttaa siltä, että fenomenografiaa ei voi suoraan sijoittaa metodologisesti tiettyyn alueeseen; se muodostaa oman kokonaisuutensa, joka on luonteeltaan kvalitatiivinen ja empiirinen (Uljens 1989, 10; ks. myös Leskinen 1999, 166). Tulkinallinen aineiston analyysi antaa kuitenkin perusteita käyttää fenomenografiasta nimitystä lähestymistapa (ks. Sandberg 2000, 12).

4.2 Lähestymistavan erityispiirteitä

Fenomenografinen lähestymistapa tarjoaa mahdollisuuden kuvailla, analysoida ja ymmärtää yksilöiden käsityksiä (Marton 1978, 6). Esittämällä laadullisia eroja siitä, miten yksilöt käsittävät jonkin ilmiön, tutkimusongelmaa voidaan lähestyä kohteiden kautta ymmärtäen ja sisäistäen. Tästä seuraa, että tutkija ei voi ulkohtaisesti arvioida haastateltavien mahdollisia oikeita tai vääriä käsityksiä

(Järvinen 2004, 80). Tutkimus on siten luonteeltaan kuvailevaa ja haastateltavien käsitysten kautta uutta tietoa tuottavaa raportointia. Uusitalon (2001, 63–64) mukaan kuvaileva tutkimus vastaa kysymykseen mitä tai miten.

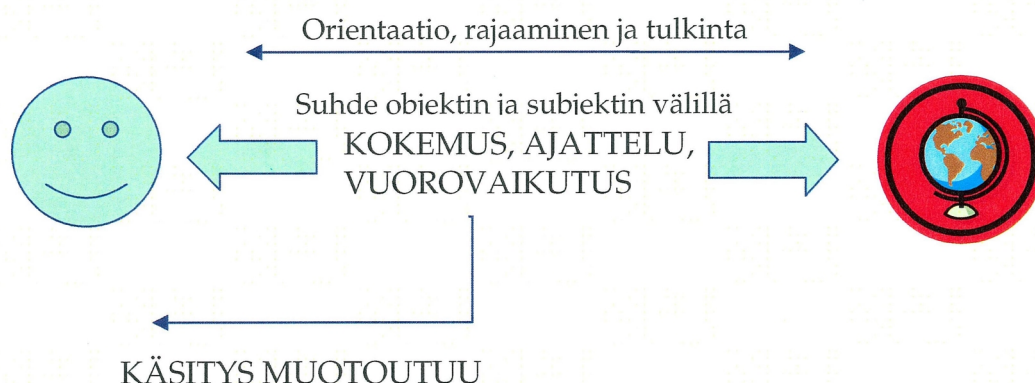
Lähestymistavassa käsitykset tulkitaan merkityksenantoprosesseina ja niille annetaan mielipidettä syvempi ja laajempi merkitys, tähdentävät Huusko ja Paloniemi (2006, 164). Kirjoittajat esittävät myös fenomenografiassa käytettävän toiseen asteen näkökulmaa erotukseksi ensimmäiseen asteen näkökulmasta, joka kuvaa objektiivista todellisuutta sellaisenaan. Toisen asteen näkökulma korostaa todellisuuden rakentumista sosiaalisesti ja konstruktiiivisesti. Häkkisen (1996, 24) mielestä kaikille yhteisen todellisuuden olemassaolon tekee mahdolltomaksi juuri se, että fenomenografiassa todellisuus saa merkityksen yksilön oman tulkinnan kautta. Näin tutkimuskohteen muodostavat erilaiset subjektiiviset tavat, joilla ihmiset kokevat ja käsittävät eri ilmiöitä.

Martonin ja Boothin (1997) mukaan fenomenografinen lähestymistapa antaa myös mahdollisuuden käyttää jonkin ilmiön käsittämisestä ja sisäistämisestä ilmaisia tapa kokea, ymmärtää ja havaita. Marton (1978, 28) toteaaakin, että ymmärtääksemme muita myös tutkijoiden tulee nähdä maailma kohteensa silmin. Vaikka intersubjektiivisuus⁸ antaa mahdollisuuden tähän, siinä piilee myös tulkinnan ja päättelyn luotettavuuden riskitekijä, ellei tutkija tiedosta omia käsityksiään. Ahosen (1994, 124) mukaan intersubjektiivisuus tarkoittaa sitä, että merkityksen tulkintaan vaikuttavat aina paitsi tutkittavan myös tutkijan käsitykset.

Käsitys on kokemuksen, ajattelun ja vuorovaikutuksen avulla muodostettu kuva jostakin ilmiöstä (Marton 1996, 172–173; Ahonen 1994, 117; Tervakari 2005). Ihmisen aikaisemmat tiedot ja kokemukset toimivat käsitysten perustana (kuvio 6). Käsitystä voidaan kuvata myös suhteeksi yksilön ja ympäröivän maailman välillä (Marton 1986, 31; 1996, 172; Uljens 1989, 19; Häkkinen 1996, 23). Voidaan sanoa, että käsitykset eri ilmiöistä ovat yksilöllisiä, mutta myös vuorovaikutuksessa sosiaalisesti jaettuina.

---

8 Intersubjektiivinen on sanakirjan mukaan yksilöiden välinen (Nurmi 2002, 262). Intersubjektiivinen merkitys voidaan näin ollen ymmärtää yhteisön sosiaalisena, yhteisölle ominaisena ja yhteisesti ymmärrettynä merkityksenä.

KUVIO 6 Käsitteiden muotoutuminen (vrt. Tervakari 2005)

Uudet kokemukset, vuorovaikutustilanteet ja tieto aiheuttavat sen, että käsitteet ovat dynaamisia ja muuttuvia. Tämän johdosta käsitteiden muotoutumista voi pitää ajatusrakennelmana, jonka varassa ihminen jäsentää uutta asiaa koskevaa informaatiota (ks. Ahonen 1994, 117).

Käsitteet ovat laadullisesti erilaisia ja käsitteiden luonne on kokonaisuudesta merkityksensä saava (Huusko & Paloniemi 2006, 166). Tällainen käsitteiden ymmärtäminen vaatii kontekstuaalisuuden huomioimista, koska sama ilmaisu voi saada erilaisen merkityksen eri asiayhteyksissä ja eri ajankohtina. Kritiikkiä fenomenografiaa kohtaan esitetäänkin juuri siitä, että ilmaisut ovat yhden ajankohdan käsitteitä eivätkä ne aina kuvaa käsitteissä tapahtuneita muutoksia. Ihmisten käsitteiden ovat tilanteisiin ja kontekstiin sidoksissa, jolloin tutkija ei välttämättä voi muodostaa samanlaista kuvaa kohteena olevan ihmisen hahmottamasta maailmasta (vrt. Metsämuuronen 2005, 212).

4.3 Laadullinen tutkimusote

Laadullinen tutkimus sisältää erilaisia traditioita, lähestymistapoja ja analyysimenetelmiä, joten se ei voi olla minkään tietyn tieteenalan tutkimusote tai yhdenlainen tapa tutkia kiinnostavia ilmiöitä (vrt. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 153). Laadullisista tutkimusotteista käytetään usein ilmaisua kvalitatiivinen tutkimus, mutta toisinaan myös ilmaisua 'pehmeä' tutkimus erotuksena kvantitatiiviseen tutkimusotteeseen, jossa tilastollisilla menetelmillä on keskeinen rooli. Töttö (1999, 126) kiteyttää kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimusten erot toteamalla, että ne yksinkertaisesti vastaavat erilaisiin tutkimuskysymyksiin.

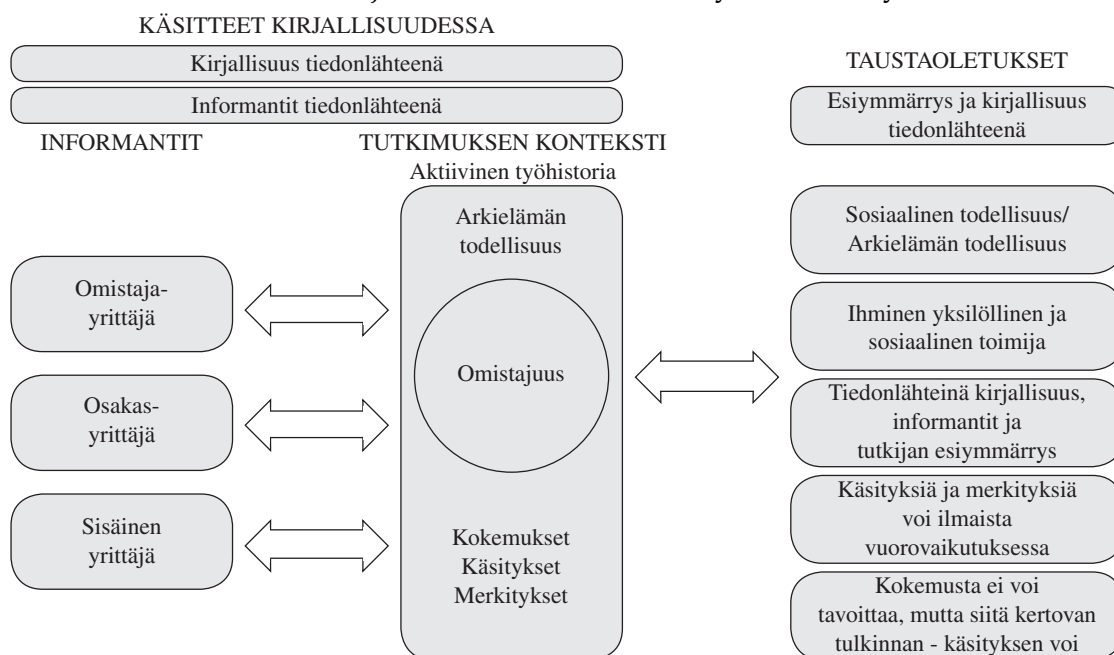
Tässä tutkimuksessa etsitään laadullisella otteella ja fenomenografisen lähestymistavan keinoin vastauksia omistamisen merkityksiin esittämällä tutkimuskohteille ennalta valittuja kysymyksiä (ks. liite 3) keskustelun avaamiseksi haastattelutilanteessa. Omistajuuden ilmiötä on tutkittu myös kvantitatiivisin ja numeerisin metodein (esim. Van Dyne & Pierce 2004), jolloin omistajuuden ilmiöt on operationalisoitu eli saatettu mitattavaan muotoon. Tällöin vastaajien

monipuoliset ja kokemuksen kautta hankitut käsitykset saattavat jäädä tutkimuksen ulottumattomiin. Ottamatta kantaa siihen, voiko yksilöllisiä käsityksiä ja henkilökohtaisia tulkintoja tutkia kvantitatiivisin menetelmin, laadullisen tutkimusotteen valinta on tässä tutkimuksessa perusteltua. Tavoitehan on se, että yksilöt kertovat ja tuovat tutkimusongelman selvittämiseksi mahdollisimman omakohtaisia selontekoja omistamisen käsityksistä (vrt. Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 106). Tämän moniulotteisen ja dynaamisen ilmiön tutkimiseen laadullinen tutkimusote tarjoaa hyvän mahdollisuuden.

Tutkittavana oleva omistajuuden ilmiö ei ole todellisuutta ilman kokevaa, tuntevaa ja elävää ihmistä. Esimerkiksi Varto (1992, 23–26) korostaa sitä, että laadullisen tutkimuksen kohteena on yleensä ihminen ja ihmisen maailma. Tällöin tutkija on osa sitä merkitysyhteyttä, jota hän tutkii. Merkitysyhteydellä tarkoitetaan kokonaisuutta, jossa tutkittavat ilmiöt ovat riippuvaisia ihmisestä. Näin ajatellen tutkija on yksi laadullisen tutkimuksen osapuolista (Hirsjärvi & Hurme 2001, 18; ks. myös Patton 2002, 14) sekä osa sitä samaa kokonaisuutta, jossa haastateltavat omistajuuden käsityksiään muodostavat. Laadullinen tutkimusote ja haastattelu aineiston keruumenetelmänä antaa tutkijalle kvantitatiivista menetelmää paremmat mahdollisuudet koota ja analysoida yksilölliset ja monipuoliset vastaukset tutkimusongelman ratkaisemiseksi.

4.4 Taustaoletukset ja esiymmärrys

Taustaoletukset ovat rakentuneet kirjallisuuteen perehtymisen ja aiemman esiymmärryksen kautta. Esiymmärryksen lähtökohta on muodostunut käytännön työelämästä ja aikaisemmista opinnoista syntyneiden käsitysten pohjalta. Tutkimuksen taustaoletukset ja käsitteellinen viitekehys on esitetty kuviossa 7.

KUVIO 7 Tutkimuksen taustaoletukset

Taustaoletusten tunnistaminen ja niihin sisältyvien rajoitusten tiedostaminen on erittäin tärkeä vaihe tutkimusprosessia, kuten mm. Burrell ja Morgan (1989) toteavat. Useiden tutkijoiden mukaan taustaoletuksiin sitoutumista teoreettisen perehtyneisyyden pohjalta pidetään tärkeänä tutkimuksen suuntaamisessa, toteuttamisessa ja analyysissä (ks. esim. Ahonen 1994, 123; Uljens 1996; Huusko & Paloniemi 2006, 166). Tutkijan pyrkimyksenä on saavuttaa aito ymmärrys ja avoimuus aineistoon sekä esittää tutkittavien käsityksiä itse ilmiöstä. Huuskon ja Paloniemen (2006, 166) mukaan tällaisten ennakko-oletusten huomioon ottamisesta käytetään myös ilmaisuja hallittu subjektivisuus (ks. myös Ahonen 1994, 122) ja kriittinen itsereflektio (ks. myös Koro-Ljunberg 2005, 281).

Asiaa voi lähestyä esimerkiksi subjektiivisuuden kautta kysymällä, miten omat henkilökohtaiset kokemukset, elämänhistoria tai yhteiskunnallinen asema vaikuttavat empiirisestä aineistosta tehtyihin tulkintoihin (esim. Juhila 1999, 212; Patton 2002, 64–65). Kun tutkija toimii aineiston tulkitsijana, omien subjektiivisten näkökulmien rajaaminen ulkopuolelle on perusteltua pyrittäessä objektiivisuuteen. Uljensin (1989, 61) mukaan tutkijan esiymmärrys rajaa ilmiötä ja muodostaa sen pohjan, minkä mukaan hän etenee analysoinnissaan. Eriksson ja Koistinen (2005, 43) esittävät, että tutkimuksen älyllinen sisältörikkaus edellyttää tutkijalta laajaa ja monipuolista lukeneisuutta. Tässä yhteydessä voidaan puhua myös refleksiivisyydestä. Se tarkoittaa sitä, että tutkija ymmärtää ja tuo esille sen, että tutkimus on riippuvainen sekä hänen omasta henkilöhistorias-taan että koulutus- ja kokemustaustastaan.

Varto (1992, 26) puolestaan toteaa, että ihminen ei voi päästä oman todellisuutensa ulkopuolelle. Tällöin tutkijan oma tapa ymmärtää ne kysymykset, joita hän muiden kohdalla tutkii, vaikuttaa ratkaisevasti tutkimukseen. Tutkija ei voi olla vain objektiivinen tarkkailija tutkimusta tehdessään. Varto (1992, 26) ilmaisee asian jyrkästi kirjoittamalla, että *"ihmistä tutkivalle ei tarjoudu mitään mahdollisuutta toimia ulkoisena tarkkailijana"*. Tehtävä lienee inhimillisesti katsoen mahdoton, mutta sen voi tunnistaa ja tiedostaa.

Hallitun subjektiivisuuden nimissä tutkija arvioi omien aikaisempien tietojensa ja odotustensa vaikuttavan itse haastattelutilanteisiin. Pyrkimyksenä on saavuttaa mahdollisimman aito ja erilaisten yrittäjien omien käsitysten mukainen kuvaus omistajuudesta ja sen merkityksistä. Tutkija on itse toiminut työelämässä yli 30 vuotta ja kerännyt sisäisenä yrittäjänä kokemusta yli 15 vuotta eri työnantajayritysten palveluksessa sekä työskennellyt lisäksi yli kolme vuotta omassa perheyrietyksessään. Näistä syistä tutkija kokee ymmärtävänsä erilaisten yrittäjien omistajuuteen liittyviä käsityksiä ja tulkintoja arkielämän todellisuudessa ja työelämän kontekstissa.

Yhteinen kokemus eli Yrittäjän MBA -ohjelman suorittaminen (ks. luku 4.5) yhdisti haastateltuja yrittäjiä ja tutkijaa luottamusta herättävällä tavalla ja lisäsi haastattelujen avoimuutta. Keskusteluihin löytyi yhteinen kieli siitä huolimatta, että osapuolet olivat osallistuneet ohjelmaan eri aikoina.

Haastateltujen yrittäjien, kuten myös tutkijan, arvopohja perustuu ajatukseen, että ihminen on yksilö, joka haluaa kehittyä sekä ihmisenä itsenään että kulloisessakin tehtävässään. Tämä tarkoittaa sitä, että eri osapuolet näkevät

asiat mieluummin mielenkiintoisina ja ratkaistavina haasteina kuin ajattelua rajoittavina ongelmina.

Esiymmärryksen pohjalta aineistopohjainen analyysi on ollut harkittu valinta. Tavoitteena oli löytää uutta, elävää tulkintaa ja sisältöä omistamisen käsitteeseen tarkastelemalla sitä pienyrityksien ja työnantajien palveluksessa yrittäjämäisesti toimivien henkilöiden näkökulmasta. Avoin suhtautuminen aineistoon antaa mahdollisuuden löytää ja esittää sellaisia tunteita, jotka eivät välity kovin hyvin tämän päivän tutkimuksista eikä niitä ole mahdollista tavoittaa oman aikaisemman kokemuksen ja tietämyksen valossa.

Tutkimusprosessin kuvaus (liite 2), kootun aineiston esittely (liite 4) ja analysoinnin avoimuus (luku 5) antavat mahdollisuuden punnita tutkimuksen tasoa, laatua ja niitä rajoitteita, jotka liittyvät tutkijan tulkintoihin. Viisi taustaoletusta (luvut 4.4.1–4.4.5) kiinnittävät huomioita asioihin, joilla todennäköisesti on merkitystä punnittaessa omistajuuden käsityksiä ja tulkintoja niin yksilöllisesti kuin ryhmänäkin. Taustaoletusten osin yleisestä luonteesta huolimatta ne ovat vaikuttaneet tehtyihin menetelmävalintoihin ja tutkimuksen toteutukseen.

4.4.1 Arkielämän todellisuus

Ensimmäisenä taustaoletuksena on, että arkielämän todellisuus saa merkityksen yksilön oman tulkinnan kautta. Tutkimuksen ontologinen perusta on subjektiivinen todellisuuskuva. Yksilöt rakentavat omaa arkielämänsä todellisuutta sosiaalisessa kanssakäymisessään toistensa kanssa, mutta kukin tulkitsee sitä omalla tavallaan. Todellisuuskäsitys on moniulotteinen ja siten vaikeasti kuvattava kokonaisuus, mutta tässä tutkimuksessa se yhdistetään jokapäiväiseen elämään. Voidaan todeta, että yksilö ja hänen sosiaalinen maailmansa ovat vuorovaikutuksessa keskenään (Berger & Luckmann 2003, 74). Yhteisö, johon yksilö kasvaa, on perusta niille merkityksille, joiden valossa todellisuus avautuu hänelle. Jokapäiväinen elämä on ihmisen tulkitsemaa todellisuutta ja subjektiivisesti merkityksellistä hänen ajattelulleen ja toiminnalleen. Tähän tulkintaan ei sovi ajatus kaikille yhteisen todellisuuden olemassaolosta. Tutkijan todellisuuskäsitystä muovaavat paitsi liiketalouden koulutus niin myös pitkä työkokemus yrityselämässä ja markkinataloudessa.

Arkielämässä käytetty kieli toimii järjestelmänä, joka yhdistää jokapäiväisen elämän mielekkääksi kokonaisuudeksi (Berger & Luckmann 2003, 49). Voidaan sanoa, että kielen avulla peilataan kokemusten ja merkitysten maailmaa. Samoin kielen avulla rakennetaan sosiaalista todellisuutta. Tutkimuksessa omistajuutta lähestytään omistajayrittäjien, osakasyrittäjien ja sisäisten yrittäjien kielellisenä kuvauksena. Sitä yritetään ymmärtää ja tulkita haastattelutilanteissa kunkin oman arkielämän todellisuudesta käsin. Tutkijan ja tutkittavien yhteinen arkielämän kieli ja yhteinen Yrittäjän MBA -koulutustausta antavat tutkijalle hyvän mahdollisuuden ymmärtää haastateltavien ilmaisuja siinä kontekstissa, jossa he toimivat.

Burrell ja Morgan (1989, 3) ovat kuvanneet ihmistieteiden luonnetta yksilön subjektiivisen ja objektiivisen todellisuuskuvan kautta. Subjektiivisessa lä-

hestymistavassa sosiaalinen maailman on henkilökohtainen ja subjektiivinen. Tämä todellisuus hahmottuu yksilölle sellaisessa todellisuudessa, jonka hän sisäistää ja kokee todellisuudeksi (vrt. Berger & Luckmann 2003, 147–148). Subjektiivinen lähestymistapa pyrkii ymmärtämään, miten yksilö luo, kehittää ja tulkitsee sitä maailmaa, jossa hän elää. Lähestymistavassa korostetaan yksilön ainutkertaisuutta ja erityisen kokemuksen ymmärtämistä yleisen ja yleispätevän sijasta.

Objektiivisessa lähestymistavassa sosiaalinen maailma on todellinen ja yksilön ulkopuolella. Tieteellisen tutkimuksen huomio kohdistuu sosiaalisen maailman eri elementtien riippuvuuksien ja säännönmukaisuuksien analysointiin (Burrell & Morgan 1989, 2–3). Pyrkimyksenä on elementtien tunnistaminen ja määrittely, koska ne selittävät havainnoitavaa todellisuutta. Objektiivinen todellisuus tarkoittaa silloin sitä, että todellisuus on olemassa sellaisenaan yksilön tahdosta riippumatta.

Subjektiivinen lähestymistapa sopii objektiivista paremmin ihmisen yksilöllisen toiminnan tutkimukseen (Huuskonen 1992, 15). Tämän tutkimuksen mielenkiinto kohdistuu yksilön subjektiiviseen näkökulmaan omistajuudesta, koska omistajuudella ajatellaan olevan yksilölle erityinen merkitys. Omistajuuden käsitykset voivat siitä huolimatta näyttäytyä yksilölle kollektiivisina ilmuuksina, kuten esim. ´meidän yritys´ tai ´meidän osaston kehitysprojekti´.

4.4.2 Ihmiskäsitys ja omistajakuva

Toisena oletuksena on käsitys ihmisestä yksilöllisenä ja sosiaalisena toimijana. Ihmiskäsitys muotoutuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa siinä kulttuurissa ja sosiaalisessa ympäristössä, jossa ihminen elää ja vaikuttaa. Ihminen on sosiaalinen yksilö, joka pyrkii ja pystyy yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen toisten kanssa. Kulttuuri antaa puitteet ihmisen yksilöllisyyden ymmärtämiselle, mutta myös yrittäjyyden ja omistajuuden ymmärtämiselle.

Individualistinen ja relationistinen omistajakuva

Individualismi saa sisällön siitä ajatuksesta, että yksilöä ja hänen tarpeitaan pidetään tärkeämpänä kuin yhteisöä ja sen tarpeita (Nurmi 2002, 257). Näkemys voidaan määritellä minäkeskeiseksi toiminnaksi, jonka tavoitteena ovat yksilön omat päämäärät (Jussila 2007, 32).

Individualismiin on katsottu sisältyvän mm. sellaisia arvoulottuvuuksia kuten yksilön ihmisarvo (dignity), autonomia (autonomy), yksityisyys (privacy) ja itsensä kehittäminen (self-development) (Lukes 1973; ks. Vesala 1996, 26; Hautamäki 1996, 21). Yrittäjyystutkimuksissa individualismi on noussut esille yksilön käyttäytymistä ja erityisesti persoonallisuus- ja motivaatiotekijöiden merkitystä arvioitaessa. Useissa tutkimuksissa esille otettu Schumpeterin (1934) luoma mielikuva innovatiivisesta sankariyrittäjästä on yksi esimerkki taloudellisen kehityksen ja individualismin yrittäjäkuvasta (Vesala 1996, 27). Vesalan mukaan yrittäjän rooli odotusten luonnollisena lähtökohtana on omistajayrittäjän ja yrityksen oman edun tavoittelu. Paitsi yrittäjän omien tarpeiden tyydyttä-

mistä motivoivana tekijänä individualistinen ajattelu voidaan nähdä laajemmin myös yhteiskunnallisen hyödyn tuojana. Yrittäjät etsivät koko ajan uusia tapoja yhdistää resursseja, jolloin uudet tuotteet, uudet palvelut, tuotantotavat ja niiden markkinointi haastavat vanhat toimintatavat ja lopulta tuhoavat ne kuten Schumpeterin luovan tuhon käsite asian pelkistää (Schumpeter 1976).

Individualismin vastakohtana on tavallisesti esitetty kollektivismi (Vesala 1996, 41; Jussila 2007, 95). Yrittäjyystutkimuksessa on kollektivismiin sijaan tunnistettavissa individualismin rinnalle vaihtoehdoksi, ei vastakohtaksi, relationistinen yrittäjyyskuva (Vesala 1996, 41). Yrittäjyystutkimuksissa on viime aikoina korostettu verkostoajattelua ja verkostossa toimimisen ideaa. Relationistinen kuva omistajayrittäjästä liittyy hänet läheisesti kiinni muihin toimijoihin kuten asiakkaisiin ja yhteistyökumppaneihin sekä perheeseen ja ystäviin. (Vesala 1996, 3; 12–13). Tällöin yrittäjyyden hahmottamisessa korostetaan yrittäjän roolin määräytymistä suhteessa ympäristöön, mikä siltä osin poikkeaa individualismista. Relationistiseen yrittäjyyskuvaan liitetään näin sekä omistajayrittäjä yksilönä että hänen toimintaympäristönsä (Vesala 1996, 43).

Tässä tutkimuksessa individualismi tulee esille tarkasteltaessa omistajuutta yksilön näkökulmasta erityisesti niissä tulkinnoissa, joilla pyritään ymmärtämään omistajuuden merkitystä yksilölle. Näin hyväksytään Vesalan (1996, 33) ajatus, että individualistinen kuva esittää halun tavoitella taloudellista etua ja yrittäjä kokee yrittäjänä ja omistajana toimimisen palkitsevaksi. Lisäksi tutkimuksessa on mukana relationistinen omistajakuva, joka näkyy mm. *sosiaalisen konstruktionismin* kautta. Tällöin haastateltava nähdään sosiaalisena toimijana, joka rakentaa omaa todellisuuttaan muiden toimijoiden kanssa. Tutkimuksessa ei ole tarkoitus esittää individualismin eikä relationismin erilaisia muotoja eikä myöskään ottaa kantaa kummankaan näkemyksen puolesta tai kumpakaan vastaan.

4.4.3 Tutkimuksen tiedonlähteet

Kolmantena oletuksena on, että tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta tietoa on haettava haastateltavien subjektiivisten kertomusten kautta, jota reflektoidaan aiemmin käydyn keskustelun avulla. Ensisijaisina tiedonlähteinä toimivat itse informantit haastatteluiden yhteydessä, mutta myös heidän luvallaan tutkija on voinut tutustua haastateltavia koskevaan muuhun materiaaliin (ks. kohta 4.5.1). Tämä tutkimus heijastaa subjektiivista epistemologiaa, jossa tutkija ja informantti luovat yhdessä ymmärrystä kohdeilmiöstä (ks. Varto 1992).

Tiedonlähteitä ovat myös kirjallisuus sekä tutkijan oman kokemuksen ja koulutuksen kautta saatu tieto ja ymmärrys. Tässä tutkimuksessa kirjalliset tiedon lähteet voidaan eritellä metodologiseen tietoon ja substanssitietoon. Yhteiskuntatieteellinen ihmistieteiden tieteenfilosofia antaa pohjaa metodologisten valintojen ja sitoumusten tekemiseen. Aiempi yrittäjyystutkimus, taloustieteen perustietämys sekä psykologia ja sosiaalipsykologinen tieto rakentavat substanssitietoa ja antavat käsitteisiin ja kontekstiin esiymmärrystä sekä empiirisen tiedon tulkinnalle teoreettista taustaa.

4.4.4 Käsitteet kielellisiä ilmaisuja

Neljäntenä oletuksena tässä tutkimuksessa on, että käsitteitä ja merkityksiä voi ilmaista vuorovaikutuksessa ja kuvata kielellisin ilmaisin. Tämä liittyy konstruktiviseen näkemykseen, että todellisuus on kielellisesti tuotettu ja tässä tapauksessa haastattelun kautta puhuttuna. Kieli toimii näin ollen todellisuuden tulkkina tai sillä voidaan myös luoda todellisuutta (vrt. Suoninen 1999, 40–41). Sosiaalinen konstruktivismi tulkitsee kielen osaksi tiedon sosiaalista rakentamista ihmisten vuorovaikutuksessa (Berger & Luckmann 2003, 49). Yksilö rakentaa omaa merkityksmaailmaansa omaksumansa kulttuurisidonnaisen kielen avulla siinä sosiaalisessa verkostossa, missä hän toimii.

Tutkimuksessa oletetaan, että haastateltavien kielellisistä ilmaisuista on löydettävissä laadullisesti erilaisia käsitteitä omistajuuden ilmiöstä. Samoin oletetaan, että tulkituista merkityksistä voidaan saada esiin omistajuuden luonteesta myös intersubjektiveisia ja yhteisölle ominaisia piirteitä. Laadullisen tutkimuksen merkityksenannon lähteistä ja kielellisestä aineistosta tuotetun tekstin tulkinnasta ovat Karjalainen ja Siljander (1993, 336) koonneet havainnollistavan kuvion (kuvio 8).

		TIEDOSTETTU	TIEDOSTAMATON
SUBJEKTIIVINEN Yksilölle ominainen		1. Intentiot; tunteet tarpeet ja tavoitteet	2. Piilotajunta; tiedostamattomat havainnot ja tunnetila
INTER- SUBJEKTIIVINEN Yhteisölle ominainen	Historiallinen	3. Yhteisön viralliset ja epäviralliset normit, roolit, kulttuuriset ideat, moraalit	4. Yhteisön piilevät säännöt, rutinoituneet toimintarakenteet, perusmyytit
	Universaali	5. Yleispäteviksi uskotut ideat ja moraaliset säännöt	6. Universaalit generatiiviset sääntöjärjestelmät

KUVIO 8 Toiminnan merkitystasot (Karjalainen ja Siljander 1993, 336)

Subjektiveisen toiminnan ja tulkinnan merkitystaso liittyy kuvion mukaan yksilön tiedostamiin ja tiedostamattomiin merkityksiin. Tämän taustalla on intersubjektiveinen merkitystaso, joka antaa puitteet yhteisön sosiaaliselle merkityksen tulkinnalle. Intersubjektiveisuus on yhteisölle ominainen ja yhteisesti ymmärretty merkitys (Karjalainen & Siljander 1993, 336). Historiallinen merkitystaso ilmaisee yhteisön tunnistamat ja kielellisesti ilmaistavissa olevat merkitykset sekä tiedostamattomat piilevät oletukset. Universaali merkitystaso puolestaan liittyy niihin merkitysrakenteisiin, jotka ovat sosiaalisen toiminnan taustalla kulttuurista riippumatta.

Sosiaalipsykologian mukaan ihmiset saavat tietoa toisten subjektiveisista omistamisen tunteista ja tarpeista tulkitsemalla heidän puheitaan ja käyttäytymistään yhteisten sosiaalisten merkitysjärjestelmien kautta (Dittmar 1992, 79; Jussila 2007, 37). Psykologista omistajuutta pidetään emotionaalisenä tilana,

jossa omistajuuden tunteet ovat yksilön itsensä tiedollisesti tulkittavissa ja tämä tulkinta on välitettävissä muille sosiaalisille toimijoille kielellisin keinoin (Mangham 1998; ks. Jussila 2007, 37).

Historiallisella ja universaalilla tasolla omistajuuden voi nähdä yksilön näkökulmasta jokseenkin muuttumattomana ja yleispätevänä. Jussilan (2007, 35) mukaan sosiaalisesti rakentuneet omistajuuden määritelmät ovat saavuttaneet ajan kuluessa vakiintuneen muodon kaikissa nykyajan yhteiskunnissa. Sama ajatus löytyy Dittmarin (1992) sosiaalipsykologisen omistajuuden tulkinnasta ja Begganin ja Brownin (1994) omistajuuden assosiaatioita käsittelevästä tutkimuksesta. Lakeihin kirjoitetut omistajuusmääritelmät ovat kunkin yhteiskunnan vakiintuneita tulkintoja omistajuudesta. Siitä huolimatta yksilölliset tulkinnot omistajuudesta eivät välttämättä ole yhdenmukaisia yhteiskunnan muodolisten määritelmien kanssa.

Yleensä laadullisessa tutkimuksessa yritetään katsoa maailmaa kohteen omin silmin, joten laadullinen tutkimus nojaa Karjalaisen ja Siljanderin (1993, 336) mukaan intentioiden tulkintaan. Tiedostetut merkitykset ovat helposti kielellisesti ilmaistuja, mutta tiedostamattomat merkitykset on pääteltävä epäsuorasti. Tämä vaatii tutkijalta rohkeutta ja kykyä lukea ”*elämää rivoien välistä*”, toteavat Karjalainen ja Siljander (1993, 338). Aiemmin mainittu yhteinen arkielämän kieli ja yhteinen koulutusjakso antavat tutkijalle mahdollisuuden ymmärtää ja tulkita tiedostettuja merkityksiä temahaastattelun keinoin hankitun aineiston pohjalta.

Selonteolla ihminen tekee vuorovaikutuksessa toiselle ymmärrettäväksi omaa itseään ja maailmaansa (Suoninen 1999, 20). Suonisen (1999) mukaan selonteot pohjautuvat asioiden ymmärrettäväksi tekemisen tapoihin, joita selonteon antaja muotoilee maailmasta. Selontekoa käytetään tässä tutkimuksessa käsityksistä kertomisen kanssa samaa tarkoittavana ilmaisuna. Ajattelu pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin, joka tarkastelee kieltä osana todellisuutta. Kielenkäytöllä rakennetaan sosiaalista todellisuutta. Selonteko on käänös englanninkielisestä termistä ´account´ (Jokinen & Juhila 1999, 67). Käsite viittaa siihen, että kieltä käyttäessään ihmiset eivät ainoastaan kuvaa asioita, vaan ennen kaikkea merkityksellistävät maailmaa tekemällä siitä selkoa ja antamalla perusteluja omalle tulkinnalleen.

4.4.5 Kokemus toisen asteen tulkintana

Viidentenä lähtöoletuksena tässä tutkimuksessa on, että toisen kokemusta ei voida suoraan tavoittaa, mutta siitä kerrotun tulkinnan ja selonteon kuitenkin voi tavoittaa. Haastateltavan omistamiseen liittyvä kokemus välittyy toisen asteen tulkintana. Kokemus on henkilökohtainen suhde, joka yhdistää subjektin ja objektin (Ahonen 1994, 116). Tutkimuksessa omistajuus kuvattiin subjektin ja objektin väliseksi suhteeksi, joka näin ollen ymmärretään kokemukselliseksi asiaksi. Oletuksena on, että haastateltavalla on kokemuksia omistajuudesta. Hän tulkitsee kokemuksia oman subjektiivisen viitekehyksensä kautta ja muodostaa kokemuksista tekemiensä tulkintojen perusteella käsityksiä, jotka hän kielelli-

sesti uudelleen tulkitsee haastattelutilanteessa. Tutkimuksen tulkintaketju on kuvattu luvussa 5 ja kuviossa 11.

4.5 Tutkimuksen kohdejoukko

Tutkimuksen kohdejoukon muodostaa Yrittäjän MBA -valmennuksen vuosina 1999–2006 hyväksytysti suorittaneet yrittäjät ja toisen palveluksessa olevat eri alojen ammattilaiset. Mainituilta vuosilta todistuksen on saanut kaikkiaan 72 opiskelijaa.

Kohdejoukon valintaan vaikutti valmennukseen osallistuneiden kiinnostus itsensä kehittämiseen yrittäjyyttä painottavassa ohjelmassa. Koulutuksen hyväksytysti suorittaneet ovat läpikäyneet kaikki pääpiirteissään samansisältöisen valmennuksen, johon heidät on valittu hakemusten, haastattelujen ja testien perusteella. Valintakriteerinä koulutusorganisaatio painottaa vankkaa liike-elämän työkokemusta, joten opiskelijoilta ei edellytetä aikaisempaa liiketalouden tai yrittäjyyden koulutusta eikä akateemista tutkintoa.

Kohdejoukon valinnassa oletettiin lähtökohtaisesti, että erilaisten yrittäjien monipuoliset työelämän kokemukset ja myös yhteisen yrittäjyysvalmennuksen antama tausta laajentaa ja syventää kunkin haastateltavan valmiuksia tulkita omistajuuden ilmiötä. Koska myös tutkija itse oli suorittanut saman valmennuksen, synnytti se kiinnostuksen valita juuri tämä ryhmä tutkimuksen kohdejoukoksi.

4.5.1 Haastateltavien valinta

Haastateltavien valinta eteni vaiheittain. Ensiksi koulutusorganisaatio lähetti kohdejoukolle tutkijan laatiman sähköpostikirjeen valmennusta ohjaavan Tieteellisen neuvoston puheenjohtajan puoltolauseella täydennettynä. Tässä vaiheessa kohdejoukosta karsiutui kolme valmistunutta pois, koska kahta ei tavoitettu ja tutkija on yksi valmistuneista. Kirjeen liitteenä oli lomake, johon kukin vastaaja antoi halukkuudestaan haastatteluun joko myönteisen tai kielteisen vastauksen. Samalla haastatteluun suostuneet antoivat tutkijalle luvan tutustua kaikkeen heitä koskevaan aineistoon, joka on arkistoituna koulutusorganisaatiossa. Myöntävän vastauksen haastatteluun antoi 20 henkilöä, joista viisi nimesi itsensä omistajayrittäjäksi, kolme osakasyrittäjäksi ja kymmenen piti itseään sisäisenä yrittäjänä. Kaksi luokitteli itsensä kohtaan ´muu´, eli nämä vastaajat toimivat asiantuntijoina työnantajayrityksensä palveluksessa.

Toisessa vaiheessa myönteisen vastauksen antaneista valittiin yksi (1) haastateltava koehaastatteluun. Tämä omistajayrittäjä valittiin kohteeksi haastateltavan ja tutkijan yhteisten opintokokemusten perusteella mm. maisteriohjelmassa Jyväskylässä. Yhteinen kokemusperusta ja tuttuus tarjosi myös mahdollisuuden testata nauhoitusvälinettä ja haastattelurakenteen toimivuutta. Tutkija-

han teki elämänsä ensimmäistä tutkimushaastattelua. Myös koehaastattelun vastaukset on otettu mukaan aineiston analyysiin.

Kolmannessa vaiheessa valittiin muut yhdeksän (9) yrittäjää haastateltaviksi dimensionaalisen valinnan periaatteita noudattaen. Valintatapa soveltuu käytettäväksi silloin, kun tutkitaan pientä määrää tapauksia erotuksena yhteen tapaukseen tai suureen määrään. Dimensionaalissa valinnassa ohjeena on, että ensiksi tulee valita käytettävät dimensiot, joiden perusteella valitaan tutkimuksen näyte. Sen jälkeen valitaan henkilöt, jotka edustavat kutakin dimensiota (Puusa 2007, 118). Tämän jälkeen tutkimus etenee vaiheittain siten, että jokaista henkilöä käsitellään yksilönä ja toisaalta valittuun dimensioon kuuluva jäsenenä (Arnold 1970, 148–149; ks. Puusa 2007, 118).

Dimensionaalinen valinta tässä tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että kukin haastatteluun suostumuksensa antanut vastaaja saattoi luokitella itse itsensä annettuihin vaihtoehtodimensioihin joko omistajayrittäjäksi, osakasyrittäjäksi tai sisäiseksi yrittäjäksi (ammattijohtajana tai asiantuntijana). Tämä tarjosi mahdollisuuden valita vaihtoehtodimensioiksi erilaisia omistaja- ja yrittäjätypologioita edustavat dimensiot. Se toteutui paitsi ryhmänä myös sellaisina yksilöinä, joitten omistajuuskäsityksiä ei ole aiemmin lähemmin tutkittu.

Haastateltavien oman luokittelun perusteella osakasyrittäjädimensioon tuli vastauksia kolme (3), joten se ratkaisi muihin dimensioihin valittavan vastaajamäärän. Esimerkiksi Robson (2002, 265) toteaa, että jokaiseen muodostettuun dimensioon tulee valita vähintään yksi tapaus (ks. myös Arnold 1970, 148). Kolmen omistajayrittäjän ja sisäisen yrittäjän valinnassa käytettiin harkinnanvaraista valintatapaa, joka on tyypillinen laadulliselle tutkimukselle (Hirsjärvi & Hurme 2001, 59). Tätä valintaa tehdessään tutkija hyödynsi koulutusorganisaatiosta haastateltujen luvalla saatuja asiakastaustatietoja ja käytti omaa harkintaansa.

Haastateltavien määrälle ei ole fenomenografisen lähestymistavan eikä yleensä laadullisen tutkimuksen metodologiakirjallisuudessa tarkkoja suosituksia. Esimerkiksi Patton (2002, 244) toteaa, ettei ole mitään oikeaa ja yhtä tapaa kvalitatiivisen tutkimuksen tapausten määrälle, vaan tutkijan on määriteltävä määrä tutkimuksen tarkoituksen ja resurssien mukaan. Tämän tutkimuksen näyte dimensionaalista tapaa noudattaen on valittu siten, että mukaan saadaan erilaisissa yrittäjän rooleissa olevien omistajuuskäsityksiä kuitenkin niin, että aineisto pysyy hallittavan kokoisena. Liian suuri näyte tuottaa vaikeasti käsiteltävän tietomäärän, jolloin analyysi voi jäädä helposti pinnalliseksi. Nyt analysoitavaa aineistoa kertyi puhtaaksikirjoitettuna kaikkiaan 134 sivua (Word-tiedosto, yhden rivivälin tekstinä, A4-sivuina).

Tutkimuksen haastateltavia, koehaastateltu yrittäjä mukaan lukien, oli puolet myönteisen suostumuksen antaneista vastaajista eli yhteensä kymmenen henkilöä. Koehaastateltava oli sisäinen yrittäjä Yrittäjän MBA -valmennukseen tulohetkellä, mutta hän perusti oman yrityksen valmennuksen aikana eli lukeutui omistajayrittäjiin haastatteluhetkellä. Haastateltavista kolme (3) oli toiminut jo omistajayrittäjänä hakeutuessaan mainittuun valmennukseen ja he olivat sitä edelleen haastatteluhetkellä. Haastateltavista kolme (3) on ollut oman kuvauk-

sensa mukaan sisäisiä yrittäjiä koulutusvaiheessa, mutta toimivat haastatteluhetkellä osakasyrittäjinä. Kaikki kolme (3) sisäistä yrittäjää ovat olleet toisen palveluksessa sekä koulutuksen aikana että haastatteluhetkellä.

Haastatteluun valituista ja heidän taustastaan voi todeta vielä sen, että joukossa on kaksi naista ja kahdeksan miestä. Haastateltavien ikä, sukupuoli, yrittäjäikä tai työkokemus sekä yrityskoko ja nykyinen tehtävä käyvät ilmi taulukosta 6. Haastateltavien yrittäjien yritykset ovat valtaosin mikro- tai pienyrityksiä. Sisäisten yrittäjien työnantajyritykset ovat isohkoja yrityksiä eli mukana on yksi keskikokoisen ja kaksi suuryrityksen edustajaa. Yritysten toimialat ovat kauppa, teollisuus ja palvelu. Näitä taustatietoja ei käytetä aineiston analysoinnissa erottelevina tekijöinä.

TAULUKKO 6 Haastateltavien taustatietoja haastatteluhetkellä

Haastateltava	Tausta	Yrittäjäikä/työkokemus	Yrityskoko	Nykyinen tehtävä
Omistajayrittäjä N1	nainen 49 v	n. 18 vuotta yrittäjä	pienyritys	toimitusjohtaja
Omistajayrittäjä M1	mies 53 v	n. 3 vuotta yrittäjä	mikroyritys	toimitusjohtaja
Omistajayrittäjä M3	mies 42 v	n. 8 vuotta yrittäjä	pienyritys	toimitusjohtaja
Omistajayrittäjä M5	mies 56 v	n. 26 vuotta yrittäjä	pienyritys	toimitusjohtaja
Osakasyrittäjä N2	nainen 48 v	n. 6 vuotta yrittäjä	pienyritys	toimitusjohtaja
Osakasyrittäjä M4	mies 44 v	n. 2 vuotta yrittäjä	mikroyritys	markkinointijohtaja
Osakasyrittäjä M7	mies 33 v	n. 2 vuotta yrittäjä	pienyritys	kehitysjohtaja
Sisäinen yrittäjä M2	mies 44 v	n. 9 vuotta asiantuntija	suuryritys	asiantuntija
Sisäinen yrittäjä M6	mies 55 v	n. 11 vuotta toim.johtaja	keskikokoinen	toimitusjohtaja
Sisäinen yrittäjä M8	mies 41 v	n. 5 vuotta toim.johtaja	suuryritys	toimitusjohtaja

Haastateltaville on annettu kullekin oma koodinsa (esim. N1, M3), jonka mukaan heidän puheensa pystytään tunnistamaan ja tarvittaessa yhdistämään kyseiseen henkilöön.

4.5.2 Haastateltavien kuvaus

Tiivistetty kuvaus haastatelluista tarjoaa mahdollisuuden tarkastella hieman heidän erilaisuuttaan niin persoonina kuin myös erilaisissa yrittäjän rooleissa. Valmennuksen aloitusvaiheessa tehdyn persoonallisuusanalyysin⁹ tulokset olivat haastateltujen henkilöiden tiedossa ja esillä haastattelutilanteessa. Jokainen haastateltava kertasi näitä testituloksia ja kertoi omasta taustastaan ja työhistoriastaan heti haastattelun alussa. Nauhoitetuista kertomuksista on tehty seuraavat poiminnat.

9 Professori Vesa Routamaa Vaasan yliopistosta on suorittanut Myersin ja Briggsin analyysin ja raportoinut kunkin oman MBTI (Myers-Briggs Type Indicator) -indikaattorin sisällön henkilökohtaisesti.

Omistajayrittäjä, toimitusjohtaja N1. Naisyrittäjä kertoo olevansa kohtuullisen seurallinen ja helposti asioita ja toisten mielipiteitä hyväksyvä, mutta osaa myös kyseenalaistaa ja kehittää yritystä. Hän on ollut varsinaisena omistajayrittäjänä noin kahdeksantoista vuotta ja sitä ennen jo useita vuosia osakasyrittäjänä. Yrittäjyys ei ole ollut lapsuuden toiveammatti, mutta lapsuuden perhetaustasta johdun hän on pienestä pitäen oppinut tekemään paljon asioita ja kantamaan vastuuta. Hän on kokenut sisäisen yrittäjyyden omassa työhistoriassaan sisäisenä kilpailuna itsensä kanssa ja haluna tehdä työtä tehokkaammin ja keksiä tehokkaampia keinoja toteuttaa eteen tulevia asioita. Yrittäjyyden hän kokee elämäntapana. Nykyisen toimialan hän voisi vaihtaa, mutta toisen palvelukseen hän tuskin menee, koska ei todennäköisesti saisi ajatella vapaasti.

Omistajayrittäjä, toimitusjohtaja M1. *”Olen nuoruudesta asti ollut idearikas, pohdiskeleva ja järvevä tyyppi eli sisäisesti motivoitunut introvertti”* kuvaa miesyrittäjä omia tunnusomaisia piirteitään. Piirteet tulevat esiin niin harrastuksissa kuin työelämässäkkin. Kirjallinen ilmaisu on yrittäjän vahvuus ja suulliseen esiintymiseen hän on työtehtävien kautta harjaantunut. Opiskelussa ja nykyisellä yrittäjätöurallaan hän voi käyttää vahvuuksiaan voimavarana, onhan hän analyttinen ongelman ratkaisija. Yrittäjätöura on alkuvaiheessa. Hän perusti vuonna 2004 liikkeenjohdon konsultointia harjoittavan oman yrityksen eli siirtyi sisäisen yrittäjän roolista omistajayrittäjän rooliin.

Omistajayrittäjä, toimitusjohtaja M3. Miesyrittäjä kuvaa itseään ongelman ratkaisijaksi ja kriittiseksi vaihtoehtojen esittäjäksi. Oman yrityksen saaminen ja yrittäjän rooli ovat olleet jo pienestä pojasta asti haaveena. Ja kun haave toteutui, niin hän kuvaa tunnelmia seuraavasti: *”Elämäni mahtavimpia päiviä oli, kun sain omilla avaimilla mennä omaan kauppaan sisälle... se filis, että tää on nyt mun. Se on jotain sanoin kuvaamattoman upeeta”*. Lisäksi hän vahvistaa asian sanomalla, että *”yrittäjyys on oikeasti minulle elämäntapa”*. Hän on toiminut omistajayrittäjänä noin kahdeksan vuotta. Yrittäjyyden hän kokee mahdollistajana ja positiivisena asiana, vaikka siihen liittyy monia vaikeitakin haasteita.

Omistajayrittäjä, toimitusjohtaja M5. Miesyrittäjän mukaan hänen sosiaaliset piirteensä olivat ylikorostuneita jo 80-luvulla, jolloin psykologit totesivat, ettei hän pysty olemaan yrittäjänä. Yrittäjä juhlisti kuitenkin jo 25-vuotista yrittäjätöuraa keväällä 2007 laajan yhteistyöverkoston ja läheisten kesken. Hänellä on kokemusta useista yritysostuksista. Dominoivan luonteen ja luontaisten johtajapiirteiden ansiosta hän on omimmillaan joukon johtajana, ja oman kuvauksensa mukaan hän nauttii yrityksen vastuunkantajan ja kehittäjän roolista.

Osakasyrittäjä, toimitusjohtaja N2. Taustakertomuksen mukaan voi sanoa, että helposti innostuva luonne on tunnusomaista tälle naisyrittäjälle. Innostus kestää aina siihen saakka, kunnes asiat rutinoituvat ja sen jälkeen on haettava uusia haasteita. Tilaisuuteen tarttuminen ja uusista haasteista innostuminen on osakasyrittäjän kertoman mukaan ohjenuorana hänellä niin yksityis- kuin työ-

elämässäänkin. Osakasyrittäjän ja toimitusjohtajan kokemusta hänellä on yli 6 vuoden ajalta.

Osakasyrittäjä, markkinointijohtaja M4. Osakasyrittäjänä n. kaksi vuotta toiminut mieshenkilö on tavoitteellinen ja päämäärätietoinen haasteisiin tarttuja. Häntä voisi aiemman työhistorian perusteella kuvata voimakastahtoiseksi sisäiseksi yrittäjäksi. Haastattelun perusteella tuli mielikuva, että hän tuntee itsensä ja tietää mitä haluaa. Tausta urheiluelämässä on tuonut tavan tehdä työtä projektin omaisesti. Tämä tarkoittaa, että tiukkoihin tavoitteisiin sitoudutaan ja tulokset puhuvat puolestaan. Projektin päätyttyä siirrytään uusiin haasteisiin.

Osakasyrittäjä, kehitysjohtaja M7. Kehitysjohtaja on 33-vuotias, innostunut ja kokeilunhaluinen osakasyrittäjä. Hänen mielestään voimakkaasti kantaa ottavat piirteet ovat vähän laantuneet, kun hän on ollut parin vuoden ajan oman yrityksen vastuunkantajan roolissa. Kaksitoistavuotiaana hän aloitti työelämän, koska halusi omaa rahaa. Varsinaisesti yrittäjäurasta hän ei ole haaveillut, mutta kylläkin omasta itsenäisestä ja vastuullisesta työtehtävästä. Hän kertoo viihtyvänsä vastuunkantajan roolissa ja toimi sen mukaan aiemmin myös sisäisenä yrittäjänä toisen palveluksessa.

Sisäinen yrittäjä, asiantuntija M2. Haastateltava viihtyy asiantuntijan roolissa ja on pohjalaisen jäyheä ja harkitsevan harvasanainen mieshenkilö. Yrittäjäyys on ollut usein hänen mielessään ja siitä on karttunut myös jonkinlaista kokemusta. Juuri nyt yrittäjäyys ei ole kuitenkaan ajankohtainen, koska asiantuntijan tehtävät antavat riittävästi haasteita. Hän on toiminut nykyisessä asiantuntijan roolissa n. yhdeksän vuotta. Oman sisäisen yrittäjän roolin hän kuvaa toteamalla, että *"hommia pitää hoitaa kuin ois oma firma"*. Hän on palvellut samaa luotettavaa ja arvostamaansa työnantajaa kaikkiaan kahdeksantoista vuotta. Yrityksen konservatiiviset arvot käyvät yksiin omien arvojen kanssa.

Sisäinen yrittäjä, toimitusjohtaja M6. Sisäiseksi yrittäjäksi itsensä tunteva mieshenkilö tulee hyvin toimeen ihmisten kanssa ja on empaattinen luonteeltaan. Sen lisäksi hänellä on voimakas halu vaikuttaa asioihin, mikä vahvistaa hänen kykyään toimia sisäisenä yrittäjänä. Maanviljelijäyrittäjäydestä hänelle on kertynyt hiukan kokemusta. Yrittäjäura-ajatukset ovat käyneet mielessä, mutta toistaiseksi yksitoista vuotta toimitusjohtajana toimiminen on antanut riittävästi monipuolisia haasteita. Hän toteaa, että sisäisen yrittäjän roolissa toisen palveluksessa annetaan mahdollisuus toimia ja edellytetään johtamista.

Sisäinen yrittäjä, toimitusjohtaja M8. Innostusta uhkuva ja urheilullinen miesjohtaja toteaa, että hän on luonteeltaan *"sataprosenttisesti ekstravertti"*. Hänen mielestään suorituskeskeisyys nousee päällimmäiseksi piirteeksi ja vastuutehtävien myötä korostuu myös hyvä tunneäly. Intuitiivinen vaistokaan ei ole jäänyt häneltä käyttämättä, vaikka hän viihtyy hyvin faktoihin keskittyneessä liike-elämässä. Viisi vuotta toimitusjohtajan roolissa toiminut sisäinen yrittäjä kertoi,

että yrittäjän ura on varteenotettava vaihtoehto, jos nykyiset vastuutehtävät jostakin syystä mutkistuisivat. Juuri nyt ajatukset yrittäjyydestä eivät ole ajankohdaisia, koska hän aloitti toimitusjohtajana arvostamassaan tutussa yrityksessä ja sen lisäksi sai samalla palata juurilleen.

4.5.3 Haastattelujen toteutus

Aineiston hankintamenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua. Haastattelurungon kysymykset olivat samansisältöiset kaikille informanteille. Kysymysten sanamuoto ja järjestys saattoivat vaihdella sen mukaan, miten haastateltava oli edellisiin kysymyksiin vastannut. Tämä on mahdollista ja suositeltavaakin luontevan ja avoimen haastattelun aikaansaamiseksi (ks. esim. Eskola & Suoranta 1998; Hirsjärvi & Hurme 2001, 47). Avoimen haastattelun tavoitteena oli saada omistajuuden ilmiön kuvauksista mahdollisimman monipuolisia, jotta aineisto tarjoaa mahdollisuuden syväpohdintaan.

Haastateltavilla oli tilaisuus ottaa esille tutkittavan ilmiön kannalta tärkeinä pitämiään asioita, joita kysymysten yhteydessä ei muutoin olisi käsitelty. Teemahaastattelun lähestymistapa toimi hyvin ja se sopi tämän tutkimuksen ongelman lähestymiseen erinomaisesti. Kvale (1996) ei turhaan korosta hienotunteisuutta antaessaan ohjeita haastattelutilanteisiin. Kymmenen kohdan ohjeista todetaan muun muassa, että haastattelijalla tulee olla monipuoliset taustatiedot tutkittavasta kohteesta. Kysymykset on esitettävä selkeästi mutta hienotunteisesti huomaten asian herkkyyks. Haastattelun on edettävä johdonmukaisesti ja kontrolloidusti, mutta haastateltavaa ei saa kiirehtiä eikä keskeyttää. Tarvittaessa haastattelija voi esittää tarkistuskysymyksiä, jos vastausten välillä on nähtävissä epäjohdonmukaisuutta (Kvale 1996, 148–149). Näitä ohjeita noudatettiin joustavasti tilanteen vaatimalla tavalla. Omistaminen aiheena on henkilökohtainen, ja siksi haastattelun eteneminen tapahtui mahdollisimman pitkälle vastaajan ehdoilla. Haastattelut etenivät siitä huolimatta varsin johdonmukaisesti, tutkija teki tarkistuskysymyksiä tai pyysi tarvittaessa vastausten täydentämistä.

Tilannesidonnainen poikkileikkausaineisto kuvaa omistajuutta eri henkilöiden kohdalla juuri sillä hetkellä tehtyjen tulkintojen perusteella. Haastatelussa lähdettiinkin siitä, että vastaajat kuvaavat ensin tilannettaan haastatteluhetkellä. Mutta he pohtivat myös laajemmin käsityksiä, tulkintoja ja tunteita omistamisesta työhistoriansa aikana ja myös sen merkitystä osana elinolojen kokonaisuutta. Haastattelun aikana tutkija pyrki varmistamaan informantilta, että tällä oli omakohtaisia kokemuksia esille tulleista omistajuuden käsityksistä. Näin tutkija halusi varmistua, että oli kyse haastateltavan käsityksistä eikä yleisestä mielipiteestä.

Haastatteluaineistosta eri tutkijat voivat päätyä erilaisiin tulkintoihin, joita on pidettävä oikeina tulkintoina. Kvale (1996, 210–211) perustelee tätä sillä, että aineistolle voidaan esittää erilaisia kysymyksiä, jotka johtavat erilaisiin merkityksiin. Kun on kysymys tulkinnasta, ei ole poissuljettu myöskään se, että tutkijat päätyvät erilaiseen tulokseen, vaikka esittävät aineistolle samat kysy-

mykset. Tutkijan subjektiivisuus, kyvyt ja käsitykset muokkaavat tulkintaa. Kunkin tutkijan tutkimus on ainutkertainen siinä mielessä, että toinen tutkija ei voi sitä sellaisenaan toistaa (Eriksson & Koistinen 2005, 43). Tutkijalla täytyy olla myös laajaa tietoa teemasta ollakseen herkkä merkityksien vivahteisiin, mutta hänen täytyy tiedostaa tämä ja antaa aineiston puhua. Jokaisen tulkinnan pitäisi käsittää silti innovaatiota ja luovuutta. Tulkinnassa pitää päästä pintaa syvemmälle ja rikastuttaa näin tutkittavan ilmiön ymmärtämistä (Kvale 1996, 50), mikä on myös tämän tutkimuksen keskeinen tavoite.

Haastattelija on osa tutkimusprosessia, ja aineiston analysointi alkaa jo mielikuvatasolla sen keruuvaiheessa (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 136). Siksi on hyvä, että tutkija itse voi toimia haastattelijana ja tiedon kerääjänä. Tutkija sopi haastattelun ajankohdasta jokaisen kanssa sähköpostilla tai puhelimella. Haastateltava sai ehdottaa ajankohdan ja haastattelupaikan. Tutkija oli lupautunut tarvittaessa matkustamaan haastateltavan kotipaikkakunnalle. Kolme haastattelua tapahtui haastateltavan kotipaikkakunnalla ja muut tutkijan kotipaikkakunnalla Mikkelissä. Kaksi haastattelua pidettiin haastateltavan oman yrityksen neuvotteluhuoneessa, yksi haastateltavan kotona ja muut ulkopuolisissa tiloissa. Etukäteen sovitut haastattelupäivät pysyivät yhtä lukuun ottamatta muuttumattomina. Sähköpostissa tai puhelinkeskustelussa kerrottiin haastatteluun tarvittavan aikaa noin kaksi tuntia, ja tässä aikataulussa kaikki haastattelut toteutuivat. Haastateltavan ei tarvinnut valmistautua haastatteluun etukäteen, eikä hänelle kerrottu kutsun yhteydessä tutkimuksen sisältöä eikä aihetta.

Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Tutkija litteroi nauhoitukset itse saadakseen samalla kokonaiskuvan aineistosta. Haastattelut lähetettiin puhtaaksikirjoittamisen jälkeen sovitusti sähköpostilla tarkastettaviksi. Yksikään haastateluista ei halunnut muuttaa, korjata tai lisätä haastatteluun mitään muuta kuin korkeintaan muutamia sanoja ja sivulauseita, jotka olivat jääneet avoimiksi epäselvän nauhoituskohdan vuoksi. Tutkimukseen suostumislupaa kysyttäessä ja haastatteluaikaa sovittaessa korostettiin, että haastatteluaineistoa tullaan käyttämään anonymisti eikä kenenkään yritys- ja henkilötietoja tulla kertomaan eikä kuvaamaan tunnistettavasti.

Onnistuneen haastattelun kriteeriksi Kvale (1996, 144–145) määrittelee mm. haastateltavien relevantit, rikkaat ja pitkät vastaukset. Lisäksi onnistumista tukevat haastattelijan lyhyet kysymykset ja tarkentavat lisäkysymykset sekä haastattelijan alustavat tulkinnat, jotka haastateltava hyväksyy tai hylkää haastattelun kuluessa. Haastatteluissa onnistuttiin saamaan pitkiä ja rikkaita vastauksia. Nauhoituksia purettaessa selvisi, että tutkija oli tehnyt joistakin asioista suoran tulkinnan, jonka haastateltava toisti hyväksymisen merkiksi tai täydensi sanottavaansa.

Kaikki haastattelut toteutettiin samalla rakenteella. Haastateltaville kerrottiin aluksi tutkimuksen kiinnostuksen kohteena olevan heidän henkilökohtaiset ja kokemusperäiset käsitykset niistä teemoista, jotka tulevat esille haastattelun aikana. Fenomenografisessa lähestymistavassa on tapana aloittaa kaikki haastattelut samalla tavalla (Kokko 2004, 72), ja jotkut tutkijat korostavat aloitusta jopa samalla avauskysymyksellä (esim. Leskinen 1999, 176). Tässä tutkimuk-

sessä kaikki haastattelut aloitettiin samalla tavalla, mutta ensimmäiset kysymykset eivät liittyneet suoraan tutkittavaan ilmiöön. Aluksi oli niin sanottuja lämmittelykysymyksiä, joissa informantti kertoi omasta kontekstistaan eli aktiivisesta työhistoriasta joko yrittäjänä tai toisen palveluksessa. Lisäksi keskusteltiin yrittäjyydestä ja sisäisestä yrittäjyydestä yleisesti. Sen jälkeen kaikille esitettiin omistajuuden ilmiöön liittyvät kysymykset ottaen huomioon haastattelun luontevan etenemisen. Tästä syystä aineiston analyysissä ja ennen kaikkea tulkinnoissa on mahdollisuus ottaa huomioon omistajuuteen liittyvien ilmausten lisäksi kaikki muukin mitä henkilö kertoo kontekstiin liittyen (ks. Uljens 1996). Vasta haastattelun ja nauhoituksen päätyttyä haastateltavalle kerrottiin tutkimuksen kohdeilmiö, sen hetkinen suunnitelma ja tutkimusongelma. Tämä oli tietoinen valinta, koska tarkoitus oli selvittää nimenomaan tutkittavien omia käsityksiä eikä heidän mahdollisesti ennakkoon valmistautumisen kautta aiheesta hankkimiaan tietoja ja näkemyksiä.

4.6 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on, että tutkimus tuottaa tietyn näkökulman ilmiöstä tutkijan tulkitsemana. Tämä näkökulma ei näin ollen kerro ilmiöstä objektiivista totuutta. Menetelmälliset ratkaisut ovat erilaiset kuin määrällisessä tutkimuksessa, joten tutkimuksen arviointiin sopii huonosti validiteetin ja reliabiliteetin käyttäminen. Laadullistakaan tutkimusta ei voida tehdä ilman laadukriteerejä siitä huolimatta, että arviointiin ei ole yhtä ja oikeaa mallia. Denzinin ja Lincolnin (2005, 24) mukaan laadullisen tutkimuksen laadun kriteereinä ja vastaavasti tutkimusta kohtaan esitetyn kritiikin kohteena ovat uskottavuus (credibility), todennettavuus (confirmability), siirrettävyys (transferability) ja luotettavuus (dependability). Tutkijoiden mukaan näillä laadun mittareilla voidaan korvata validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet laadullisissa tutkimuksissa, koska metodologiset lähtökohdat ovat erilaisia kuin kvantitatiivisissa tutkimuksissa (ks. myös Miles & Huberman 1994, 278–279). Näin tehdään myös tässä tutkimuksessa.

Tutkimuksen uskottavuus ja esiymmärrys

Uskottavuus tarkoittaa sitä miten hyvin tutkija tavoittaa haastateltavien todellisuuden. Uskottavuutta vahvistaa se, että tutkija tuntee tutkittavan kontekstin ja pystyy antamaan monipuolisen ja täsmällisen kuvan kohdeilmiöstä. Tulkitsevalla tutkimuksella ei ole tarkoitus tavoittaa yhtä ainoaa ja oikeaa totuutta tutkittavasta ilmiöstä. Tulkitsevan tutkimuksen oletuksena on, että todellisuus ilmenee eri tavoin eri toimijoille ja erilaisissa tilanteissa (Denzin & Lincoln 2005; Eriksson & Koistinen 2005, 42). Näin ollen tutkimus on tutkijan tuottama eikä lopputulos voi olla hänestä riippumaton. Heikkoudeksi saattaa muodostua subjektiivisuus ja ylitulkinnan mahdollisuus. Kun tutkija on yksin aineiston keräämisen, puhtaaksikirjoituksen ja analyysiprosessin kanssa, oma kokemus, tietoi-

suus ja esiymmärrys voivat ohjata liikaa johtopäätöksiä. Lisäksi olemassa olevat teoriat saattavat ohjata liikaa aineistopohjaisten kuvauskategorioiden muodostamista.

Edellä mainitut seikat tiedostaen tutkimuksen aineistosta lähtevän analyysin aloittamisen ja aiheiston kokoamisen ja sitä edeltäneen teoriatarkastelun välillä oli kahden kuukauden tauko (ks. liite 2). Tauon ja irrottautumisen merkitys oli suuri, koska aineistoa pystyi tarkastelemaan ”uudesta ja tuoreesta” näkökulmasta. Aineisto oli tässä vaiheessa ikään kuin uusi kokonaisuus, joka puhui omaa kieltään vastaajien käsityksistä. Tästäkään huolimatta subjektiivisuutta ei pysty ohittamaan, vaikka sen merkityksen ymmärtää ja tiedostaa. Uskottavuuden lisäämiseksi tulosten raportoinnin avoimuuteen on pyritty kertomalla eteneminen vaihe vaiheelta.

Fenomenografisesta lähestymistapaa käytettäessä tarvitaan aikaisempaan teoriaan perehtymistä, jotta voidaan laajentaa esiymmärrystä ja sitä kautta tämentää tutkimuksen näkökulmaa ja rajata tutkimusongelman (ks. esim. Häkkinen 1996, 48; Uljens 1989, 11). Esiymmärrys parantaa aineiston keruuvaiheessa kysymysten asettelua ja analyysivaiheessa käsitysten ja merkitysten tulkintaa. Kuvauskategorioita ei kuitenkaan määritellä etukäteen, koska silloin menetetään mahdollisuus havaita ja löytää aineistosta uutta tietoa ja aikaisemmasta poikkeavaa informaatiota. Ilmiötä kuvataan ja tulkitaan vastaajien omasta näkökulmasta ilman etukäteen määriteltyjä valmiita vastausvaihtoehtoja tai teoriataustaista jäsenystä.

Tutkimuksen luvuissa 2 ja 3 on raportoitu esiymmärrystä ja empiiristä vaihetta tukeva ja ilmiötä monipuolisesti käsittelevä teoreettinen osuus. Teoriaosuuden tarkastelun lopputuloksena muodostettiin käsitys haastateltavista ja tutkittavasta ilmiöstä (taulukko 5), jota ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa pidetä tutkimusta ohjaavana teoreettisena viitekehystenä. Lukeneisuus ja esiymmärrys auttavat tutkimuksen rajaamista, haastatteluiden toteutusta ja aineistosta nousseiden käsitysten ja tulkintojen jäsentämistä.

Tutkimuksen todennettavuus ja aineisto

Tutkimuksen todennettavuus tarkoittaa tutkimuksen uudelleen tutkittavuutta. Tällöin huomio kiinnittyy aineiston keruuseen ja siihen, ovatko johtopäätökset aineistosta johdettuja. Tutkijan on myös osoitettava aineiston tallentaminen ja mahdollisuus aineiston uudelleen tutkimiseen tai tarkastamiseen. Tämän tutkimuksen haastattelut on nauhoitettu ja kirjoitettu puhtaaksi. Informantit ovat tarkistaneet omien haastatteluidensa puhtaaksikirjoitetut Word-tiedostot. Lähdeaineisto on taltioitu ja se on muiden tutkijoiden käytettävissä, mikäli haastattelut antavat siihen luvan.

Tutkimuksen siirrettävyys ja tulokset

Laadullista tutkimusta kritisoidaan siitä, voiko se tuottaa yleisiä säännönmukaisuuksia eli voidaanko tuloksia yleistää tai soveltaa. Kakkuri-Knuuttila ja Heinlahden (2006, 175) mukaan tutkimustulosten soveltamisen sijaan voidaan puhua tulosten siirrettävyydestä. Laadun kriteerinä tämä viittaa siihen, miten

hyvin tutkimustulokset ovat siirrettävissä toiseen kontekstiin tai toiseen tapaukseen (Eskola & Suoranta 1998, 68; Denzin & Lincoln 2005). Tässä tutkimuksessa on pyritty kuvaamaan tutkimukseen osallistujat, aineiston keruu ja analysointi mahdollisimman tarkasti, jotta tulosten vertailu aikaisempiin tutkimuksiin olisi mahdollista. Laadullinen tutkimus, kuten myös fenomenografinen tutkimus, on vahvasti kontekstisidonnainen (esim. Häkkinen 1996, 39), joten tulosten siirtäminen toiseen tilanteeseen ei ole täysin mahdollista.

Tulosten teoreettista tarkastelua varten muodostetaan kuvauskategorioista synteesi, jonka avulla erilaisten tutkimustulosten vertaaminen ja vuoropuhelu tulee mahdolliseksi. Käsitusten kategorisointi ja niiden pohjalta tehtyjen merkitysten tulkinta antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida tutkimustulosten siirrettävyyttä ja tulosten sovellettavuutta käytännössä. Kategorioiden laatimista kohtaan voidaan esittää kritiikkiä, joka kohdistuu nimenomaan kategorioiden ja aineiston vastaavuuteen. Tämän arvioimiseksi raportoinnissa kiinnitetään huomioita erityisesti tulkintaketjun kuvaamiseen.

Tutkimuksen luotettavuus

Luotettavuuden kriteeri liittyy mm. siihen, miten tutkimuksen tulokset esitetään ja raportoidaan. Luotettavuutta vahvistetaan siten, että lukija voi seurata tutkijan päättelypolkua aina tulkintojen ja johtopäätösten esitykseen saakka. Tässä tutkimuksessa luotettavuutta rakennetaan mm. runsaalla sitaattien käytöllä, merkitysyksikköjen ja merkitys- ja kuvauskategorioiden avoimella kuvauksella ja läpinäkyvyydellä. Tutkimuksen analysointiprosessin avoimuuteen pyritään sillä, että raportin liitteenä (liite 4) ovat kuvauskategorioita ohjanneet merkityskategoriat ja niihin liittyvät merkitysyksiköt, jotka kiinnittyvät alkuperäisilmaisuihin. Näin halutaan varmistaa, että lukija voi arvioida tutkimuksesta tehtyjen tulkintojen ja aidon aineistolähtöisten analyysin luotettavuutta ja johdonmukaisuutta.

Tulosten luotettavuutta voi arvioida myös aineiston näkökulmasta. Tutkimuksessa tarkastellaan omistajuuden käsityksiä, jotka rakentuvat kokemuksen, ajattelun ja vuorovaikutuksen kautta. Voidaan kysyä, ajatteleeko tämä valittu vastaajaryhmä omistajuudesta eri tavalla kuin sellainen ryhmä, jolla ei ole yhtenäistä yrittäjyyskoulutusta. On luonnollista, että ajatteluun vaikuttaa vastaajan aiheeseen perehtyminen koulutuksessa ja koulutusprosessin aikana käyty vuoropuhelu antaa pohjaa muodostaa omia käsityksiä ilmiöistä. Tämä on varmasti myös koulutuksen tavoitteena.

Ryhmän homogeenisuutta ei ole katsottava tutkimuksen tuloksia vääristäväksi tekijäksi, koska on kysymys vastaajien omista henkilökohtaisista käsityksistä. Olipa ryhmä valittu minkä kriteerin perusteella tahansa, niin vastaukset olisivat heidän omia käsityksiään ja tulkintojaan. Tämän ryhmän valintaa voi perustella lisäksi sillä, että haastatteluun halukkaat ovat osoittaneet kiinnostusta omaan henkilökohtaiseen sekä oman yritystoiminnan tai työyhteisön kehittämiseen. Heidän kiinnostuksensa osallistua tieteelliseen tutkimukseen oli kiitettävää. Haastattelukutsussa eikä myöskään haastattelun alussa heille ei kerrottu tutkimuksen aihealueen liittyvän omistajuuden ilmiöön. Tarkoituksena oli

kuulla vastaajien spontaaneja omakohtaisia käsityksiä ja tulkintoja omistajuudesta eikä ennalta valmisteltuja vastauksia. Aihe ja tutkimuskysymykset käytiin läpi jokaisen kanssa vasta haastattelun loppuun. Menettelyn taustalla oli myös ajatus, että näin vähennetään ryhmän selektiivisyyden aiheuttamaa mahdollista vääristymää tai pyrkimystä oppikirjamaisiin vastauksiin.

5 AINEISTON ANALYYSI JA TULKINNAT

Tutkimusaineiston analyysi on tutkimusprosessin haastavin ja mielenkiintoisin vaihe. Laadullisen tutkimuksen analysoinnista Alasuutari (1999, 39) käyttää ilmaisua havaintojen pelkistäminen ja arvoituksen ratkaiseminen. Tesch (1990, 114) puolestaan nimeää analysoinnin vaiheet yksityiskohtaisen tarkastelun vaiheeksi (detailed examination) ja keskeisten piirteiden määrittelyn vaiheeksi (determination of its essential features). Valmista mallia tai seikkaperäistä analyysiohjetta ei ole olemassa. Tutkijan taidot, kyvyt ja tiedot vaikuttavat ratkaisevasti prosessin kulkuun, arvoituksen ratkaisemiseen ja tuloksien tulkintaan (Kvale 1996, 105; Alasuutari 1999, 280–282; Patton 2002, 433).

Yksityiskohtainen tarkastelu tässä analyysissä tarkoittaa aineistosta nousevien merkitysyksiköiden tunnistamista ja niiden pohjalta muodostuvien merkityskategorioiden rakentamista. Keskeisten piirteiden määrittely tapahtuu kuvauskategorioiden avulla, jolloin omistajuuden merkitystä kuvaavat ylätason kategoriat saavat sisällöllisen tulkinnan. Fenomenografisen menetelmän yleiset periaatteet ohjaavat tutkimuksen analyysiprosessin vaiheita ja tarjoavat mahdollisuuden avata ja eritellä haastateltavien ajatuksia sekä tehdä tulkintoja omistajuuden moniulotteisuudesta eri tehtävissä toimivien käsityksinä.

5.1 Yleistä fenomenografisesta aineiston analyysistä

Tutkimuksen aineistona ovat haastateltavien kuvaukset tutkimuskohteena olevasta omistajuuden ilmiöstä. Fenomenografisessa lähestymistavassa tutkija etsii tutkimuksen kohteena olevan ilmiön merkitystä pyrkien ymmärtämään, miten ihmiset kokevat tämän ilmiön (Marton 1996, 180; Marton & Booth 1997, 112–116). Aineiston analyysivaiheessa keskeisintä on laadullisesti erilaisten käsitysten tunnistaminen ja niiden kuvaaminen kategorioina (Ahonen 1994, 119; 123–124). Kategorioiden muodostamisessa ei ole keskeistä ilmaisujen lukumäärä, vaan aineistosta esiin nousevien käsitysten vaihtelu (Marton & Booth 1997,

125). Näin ollen yksittäinen käsitys jo sinänsä voi olla laadullisesti ja teoreettisesti mielenkiintoinen.

Tutkimusaineiston analyysi on kuvaileva ja tulkinnallinen. Prosessista voidaan käyttää myös nimitystä konstruointi. Tällöin tarkastelu on tapahtumaketju, jossa tutkija tulkitsee, valitsee ja uudelleen järjestee aineistoa ja näin konstruoi käsitteellisen kuvauksen tutkittavaa ilmiötä koskevista käsityksistä (vrt. esim. Kokko 2004, 74). Pystyäkseen tähän tutkijan on tunnettava hyvin tutkimuskohteena oleva ilmiö. Säljö (1997, 188) on varoittanut fenomenografian tutkijoita tukeutumasta realistiseen todellisuuskäsitykseen, koska analyysiprosessin luonne on vahvasti tulkinnallinen. Hän kehottaa lähestymistavan edustajia ymmärtämään, että eri tutkijat voivat päätyä erilaiseen tulkintaan samasta aineistosta.

Analyysiprosessi etenee aineistolähtöisesti ja kategorioiden muodostaminen tapahtuu induktiivisesti¹⁰, jolloin tutkija hyödyntää omaa teoreettista esiymmärrystään (Ahonen 1994, 127). Haastattelemalla kerätyn aineiston runsaus ja laajuus tekevät analyysivaiheesta mielenkiintoisen ja tutkijalle haastavan prosessin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 135). Työstö vaatii aikaa, koska fenomenografinen analyysivaihe ei etene suoraviivaisesti. Aikaisempiin vaiheisiin palataan uudestaan ja kategorioita tarkistetaan useita kertoja vertaamalla niitä aineistoon ja niiden suhteita muihin kategorioihin (Marton 1986, 42; Åkerlind 2005, 324). Kuvauskategorioiden muodostaminen tapahtuu vaiheittain. Liikkeelle lähdetään eri henkilöiden käsityksistä ja muodostetaan ryhmätason kuvauskategoriat. Sen jälkeen kuvataan tutkijan tulkitsema ilmiötason eli ylätasoon kategoria. Analyysiyksikkönä ei näin ollen ole yksittäinen henkilö, vaan tutkimuksen tuloksia tarkastellaan kohderyhmän näkökulmasta (Marton 1996, 182; Åkerlind 2005, 323).

Merkityskategorioista muodostetaan kuvauskategoriat. Uljens (1989, 47) erottaa kolme kategorisoinnin kuvaussysteemiä: horisontaalinen, vertikaalinen ja hierarkkinen. Horisontaalisessa kuvauksessa laadullisesti erilaiset kuvauskategoriat ovat keskenään tasavertaisia ja samanarvoisia, sillä erot kategorioiden välillä ovat sisällöllisiä. Vertikaalisessa kuvauksessa kategoriat asettuvat jonkin aineistosta nousevan kriteerin mukaan keskinäiseen järjestykseen, joka ei tarkoita paremmuusjärjestystä. Hierarkkisessa kuvaustavassa käsitykset ovat toisiinsa nähden eritasoisia esimerkiksi teoreettisuuden perusteella tai ne esitetään kattavuusjärjestyksessä. (Uljens 1989, 47–51.)

Tässä analyysissä kuvauskategorioiden sisällölliset erot näkyvät horisontaalisessa ja vertikaalisessa järjestyksessä, jota havainnollistetaan kuvioina (kuviot 12–18c).

10 Esimerkiksi Kyrön (2004b, 73) mukaan induktiivinen päättelyn logiikka etenee yksitystapauksista yleisiin väitteisiin. Se on aineistolähtöinen tutkimustapa, jossa aineistosta tehdyistä havainnoista ja tulkinnoista edetään vaiheittain yleistyksiin ja teorioihin.

5.2 Analyysiprosessi

Tutkimusaineiston analyysiprosessin kuvaus ja siihen sisältyvät tulkintasäännöt antavat mahdollisuuden seurata analyysin etenemistä ja sen raportoinnin toteutusta.

Tässä analyysiprosessissa edettiin seuraavasti:

1. Haastattelut kirjoitettiin puhtaaksi sanasta sanaan lukuun ottamatta niitä kohtia, joissa oli epäselvä kuuluvuus. Kukin haastateltava luki ja tarkasti oman aukikirjoitetun haastattelunsa lisäten puuttuvat sanat aukijääneisiin kohtiin. Taukoja ei merkitty, koska ei ole tarkoitus tutkia puhetapaa vaan kiinnostus on puheen sisällössä.
2. Aineistoon tutustuminen tapahtui lukemalla ensiksi haastattelut kokonaisuuksina, jotta haastatteluiden aikana ja kirjoittamisen yhteydessä syntynyt intuitiivinen käsitys haastattelujen sisällöstä saisi vahvistusta.
3. Vastausten ensimmäinen tarkastelu antoi mahdollisuuden poimia omistajuuteen liittyvät ilmaiset kysymyksittäin omaan tiedostoon.
4. Haastatteluaineiston toinen tarkastelu mahdollisti omistajuuteen liittyvien käsitysten löytämisen myös haastattelun muista osioista. Poiminnot täydensivät siten kysymyskohtaista tiedostoa kunkin haastateltavan kohdalla.
5. Merkitysyksiköiden etsintä kysymyskohtaisesta tiedostosta johti pohdintaan, mitä eri asioita vastaajat liittävät omistajuuteen ja mitä he itse asiassa sanovat. Merkityksenhan tulee olla perusteltu ilmaisu tai kokemukseen perustuva käsitys omistajuudesta. Kuitenkin haastateltava voi ilmaista useita merkitysyksiköitä saman kysymyksen sisällä, jolloin kaikki ilmaiset oli otettava mukaan analyysiin. Vaikka haastateltavat ryhmiteltiin kolmeen eri joukkoon: omistajayrittäjiin, osakasyrittäjiin ja sisäisiin yrittäjiin, nämä merkitysyksiköt on muodostettu henkilöittäin.
6. Merkitysyksiköistä muodostetut merkityskategoriat antoivat mahdollisuuden tarkastella niitä henkilöittäin ja yrittäjäryhmittäin. Merkityskategorioista luotiin kuvauskategoriat induktiivisen päättelyn keinoin. Induktiivisessa päättelyssä Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 136) mukaan keskeistä on aineistolähtöisyys. Kategorioiden väliset suhteet ovat tässä tutkimuksessa joko horisontaalisia tai vertikaalisia. Vertikaalinen kategoria voi koostua useasta alakategoriasista. Kuvauskategoriat ovat laadullisesti toisistaan poikkeavia. Kuvauskategoriat on aukikirjoitettu ja esiyymmärrystä hyväksikäyttäen niitä on peilattu aiheeseen liittyvään aikaisempaan tutkimustietoon ja alan kirjallisuuteen.
7. Analyysin tuloksena kuvauskategorioista muodostuivat ylätasoinen kategoriat, jotka ovat tämän tutkimuksen löydöksiä. Ahosen (1994, 128) mukaan nimenomaan ylemmän tason kategoriat muodostavat tutkijan oman kuvausmallin tutkittavalle ilmiölle. Ylätasoinen kategorioista on muodostettu käsitteellinen taso, jota voi reflektoida, heijastaa ja peilata olemassa olevaan teoriaan.
8. Tutkimuksen arvoituksen ratkaisu johti tuloksista tehtyyn omistajuuden merkitysten synteisiin.

Esimerkki tulkinnasta ja kuvauskategorian luomisesta

Esimerkissä on avattu erään alkuperäisilmaisun analysoinnin vaiheet ja tulkinat. Ilmaisuu kytkeytyy analyysin edetessä muihin omistajayrittäjäryhmän vas-

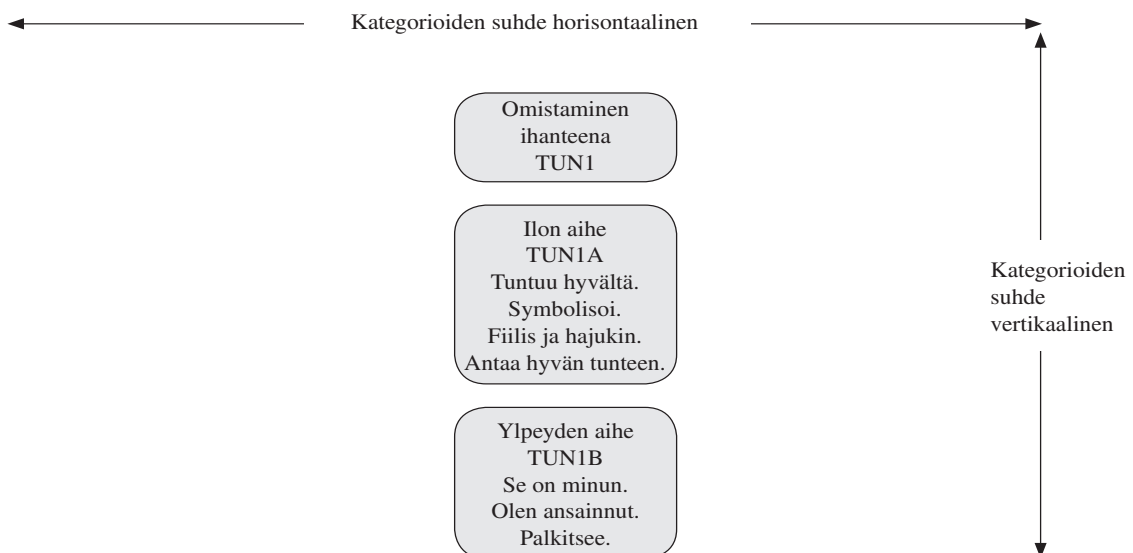
tauksiin kuvauskategoriatasolla. Esimerkkitapauksen alkuperäisilmaisu on yhden omistajayrittäjän osavastaus kysymykseen ”Jos ajattelet jotakin sellaista, että tämä on minun oma tai tämän minä omistan. Miltä Sinusta silloin tuntuu?”

Osavastaus kuului seuraavasti: ”*Tämä on jännä kysymys. Sanotaan näin, että tietysti se tuntuu hyvältä. Se on minun ja olen sen ansainnut. Sanotaan näin. Tuntuu siltä, että buritaanisen ansaitsemisen kautta. Kyllä minusta tuntuu hyvältä omistaa. Tämä on minun ihan ikioma. Tämä myös symbolisoi minulle. Tulee se fiilis, mikä oli pikkupoikana. Siinä on ihan se sama hajukin. Se antaa minulle itelle hyvän tunteen.*”

Ilmaisusta nousi merkitysyksiköiksi ”Tuntuu hyvältä”, ”Se on minun ja olen sen ansainnut”, ”Tämä symbolisoi minulle”, ”Tulee se fiilis”, ”Siinä on ihan se sama hajukin” ja ”Antaa minulle hyvän tunteen”. Yhdestä vastauksesta ja yhdeltä vastaajalta voi nousta esille useita merkitysyksiköitä. Merkitysyksiköt tiivistyivät edelleen merkityskategorioiksi: ”Tuntuu hyvältä. Symbolisoi. Fiilis ja hajukin. Antaa hyvän tunteen. Se on minun. Olen ansainnut. Palkitsee.”

Merkitysyksiköiden muodostaminen merkityskategorioiksi tekee mahdolliseksi rakentaa kuvauskategoriat, jolloin ilmiön horisontaalinen ja vertikaalinen analyysi on mahdollinen (kuvio 9). Tutkimuksessa haastatelluiden vastauksen kaikki merkitysyksiköt ja niistä muodostetut merkityskategoriat ovat kuvattuina yksityiskohtaisesti liitteessä 4.

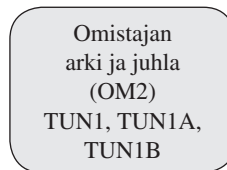
Oheinen esimerkiksi otettu kuvauskategoria sai tunteita käsittelevän sisällönsä mukaan nimeksi ”Omistaminen ihanteena”, ja sen kirjaintunnus on TUN1. Tämä kuvauskategoria saa tutkimuksessa rinnalleen muita samanarvoisia horisontaalisia kuvauskategorioita. Kuvauskategoriassa on myös kaksi vertikaalista alakategoriaa (Ilon aihe TUN1A ja Ylpeyden aihe TUN1B), jotka eivät kuitenkaan ilmaise niiden paremmuusjärjestystä. Alakategoriat ilmaisevat ”Omistaminen ihanteena” -kuvauskategorian erilaisia laadullisia tulkintoja.

KUVIO 9 Esimerkki tulkinnasta ja kuvauskategoriasta

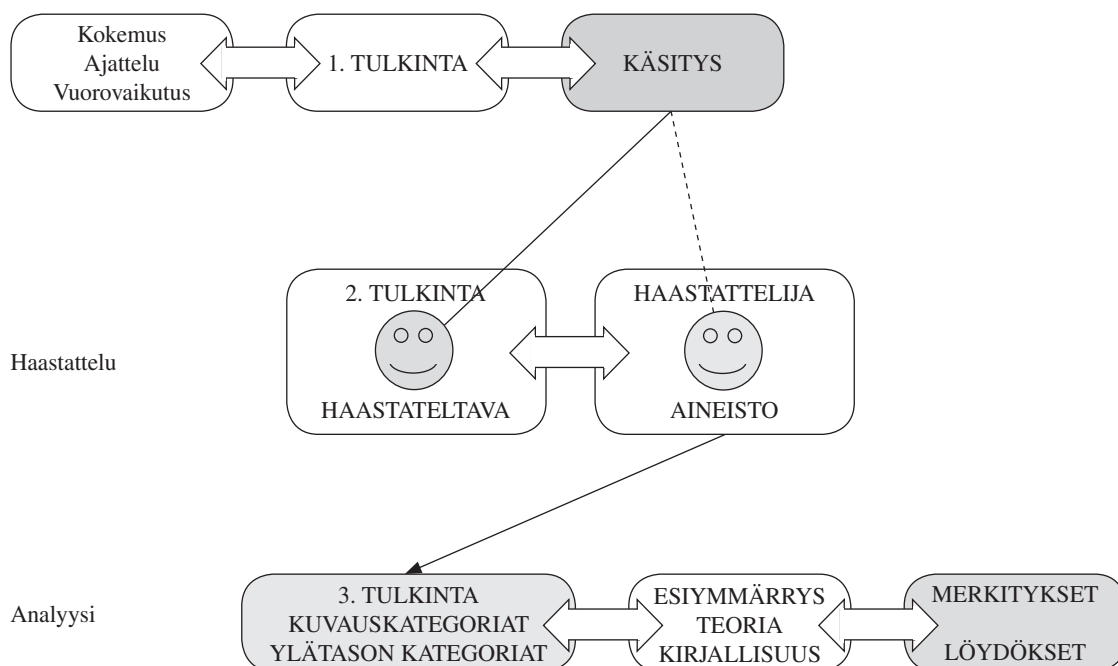
Koko aineiston analyysin edetessä kuvauskategorioista muodostetaan tulkintojen mukaan myös tiivistetyt ylätasoon kategoriat. Yhdeksi ylätasoon kategoriaksi

(OM2) muodostuu ”Omistajan arki ja juhla”, johon TUN1, TUN1A ja TUN1B edelleen sijoittuvat ja tuovat esille sen laadullista sisältöä (kuvio 10).

KUVIO 10 Esimerkki ylätasoinen kategoriasta

Tulkinnan päättelyketjua aineiston hankinnan ja analyysin aikana voi havainnollistaa vaiheittaisena prosessina (kuvio 11). Lähtöoletuksena on, että haastateltava on tulkitsemalla muodostanut käsityksensä omistajuuden ilmiöstä oman kokemuksensa, ajattelunsa ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden kautta. Haastattelutilanteessa haastateltava kertoo oman käsityksensä ja välittää sen kielellisesti uudelleen tulkintana haastattelijalle. Usein tulkintaa leimaa se, että käsitykset ovat muuttuvia ja haastattelija rajoittaa haastateltavan tulkintaa valitsemillaan kohdeilmiötä koskevilla kysymyksillä. Haastateltavan puheen selonteosta tutkija muodostaa merkityksiä omalla tulkinnallaan käyttäen hyväksi omaa esiymmärrystään ja ilmiötä koskevaa kirjallisuutta. Näistä merkityksistä syntyvät tutkimuksen löydökset. (vrt. Puusa 2007, 129.)

KUVIO 11 Tutkimuksen tulkintaketju

Analyysiprosessin ja tulkintaketjun avaaminen tekee mahdolliseksi tarkastella ja punnita tämän tutkimuksen empiirisen vaiheen toteutusta ja arvioida johtopäätösten teon luotettavuutta ja johdonmukaisuutta.

5.3 Analyysin tuloksena syntyneet kuvauskategoriat

Haastatteluaineisto on analysoitu ja ryhmitelty kuvauskategorioiksi. Aineiston analyysin raportointi etenee haastatteluissa esillä olleiden kysymysten mukaisesti (ks. liite 3), ja kunkin kysymyksen kohdalla on nostettu esille omistajayrittäjän, osakasyrittäjän ja sisäisen yrittäjän laadullisesti erilaisia käsityksiä omistajuudesta. Yksittäiset käsitykset ovat mielenkiintoisia, sillä niiden kautta voidaan saada laajempi kuva omistajuuden kompleksisesta luonteesta.

Jokaisen kysymyksen tulkinnoista on laadittu tiivistelmä kuvauskategoriana, joka muodostuu sisällön mukaan sekä horisontaalisista että vertikaalisista kategorioista. Kuvauskategorioita ja niiden aukikirjoitusta vahvistavat vastaajien alkuperäisilmaisuista poimitut lukuisat lainaukset. Suorat lainaukset ovat tekstissä kursivoituna ja niissä on käytetty kolmea pistettä (...) osoittamaan puuttuvaa lausetta tai tekstin osaa. Tutkijan omat kysymykset ja lisäykset ovat sulkumerkkien () sisällä.

Tekstissä ovat myös yhteenvetotaulukot kuvauskategorioiden sisältöjä kuvaavista merkityskategorioista. Taulukot sisältävät ne merkityskategoriat, jotka ovat nousseet haastateltavien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä. Tiivistävät taulukot esittävät ne käsitysten variaatiot, joita omistajayrittäjän, osakasyrittäjän ja sisäisen yrittäjän vastauksista on löydettävissä.

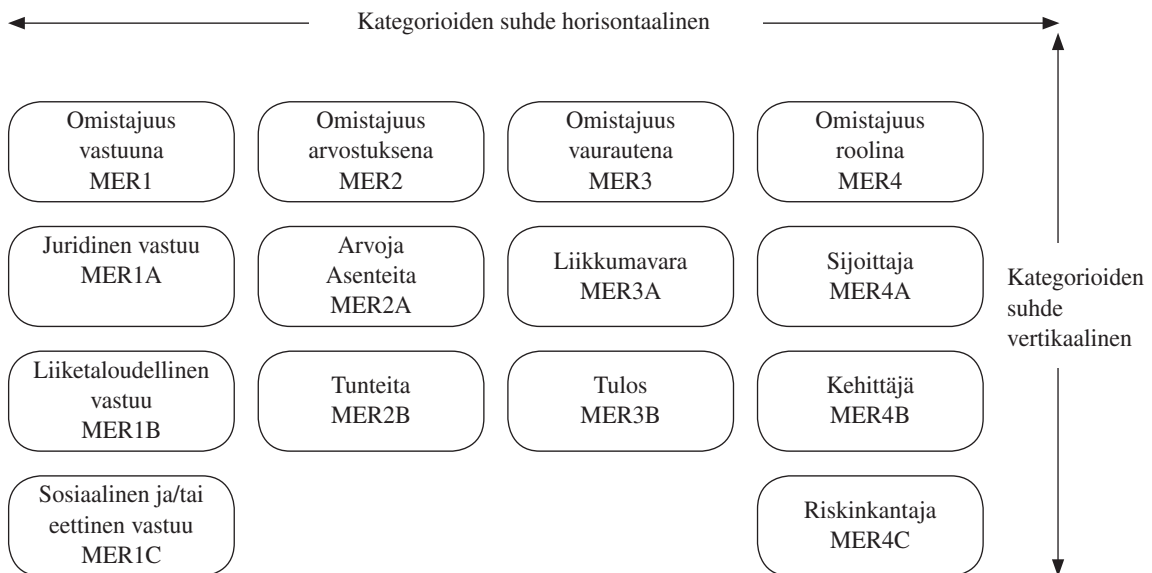
Haastatteluaineiston laaja esittely (ks. myös liite 4) antaa mahdollisuuden punnita aineiston aitoutta ja samalla myös tutkimuksen relevanssia. Kuviodien ja taulukoiden sekä suorien lainausten runsauden tavoitteena on antaa mahdollisimman avoin kuva tehtyjen tulkintojen etenemisestä, jotta voidaan arvioida myös tutkimuksen luotettavuutta ja johtopäätösten validiteettia.

Analyysitarkastelu rakentuu seitsemästä kokonaisuudesta ja kappaleesta. Ensimmäisessä (5.3.1) käsitellään vastaajien omistajuuden merkityksen tulkintaa (MER). Toisena kappaleena (5.3.2) on omistamisen tunteen tulkintaa (TUN). Kolmannen kokonaisuuden (5.3.3) muodostavat tulkinnat, jotka koskevat omistamisen seurauksia (SEU). Neljäntenä kokonaisuutena (5.3.4) on omistajana olemisen tulkinnat lähipiirin näkökulmasta ajateltuna (OmO). Viidentenä (5.3.5) ovat käsitykset, jotka ilmenevät omistamisen odotusarvoa käsittelevän kysymyksen vastauksista (OdA). Kuudes kappale (5.3.6) käsittelee omistamisen kokemuksia, joita työhistorian aikana on ollut (KOK). Seitsemännessä ja viimeisessä kappaleessa (5.3.7) kuvataan sitä, miten omistamisen käsitykset ovat mahdollisesti muuttuneet työhistorian aikana (MuK).

5.3.1 Omistajuuden merkityksen tulkintaa

Omistamisen merkitystä (MER) koskevaan kysymykseen vastaajat antoivat monipuolisen ja laajan selonteon. Tiivistäen voi todeta, että omistajayrittäjillä vastuu, osakasyrittäjillä riski ja sisäisillä yrittäjillä omaan henkilökohtaiseen omistamiseen liittyvät tulkinnat nousivat päällimmäisiksi teemoiksi. Kuviossa 12 on neljään horisontaaliseen kuvauskategoriaan tiivistettynä vastaajien käsityksistä

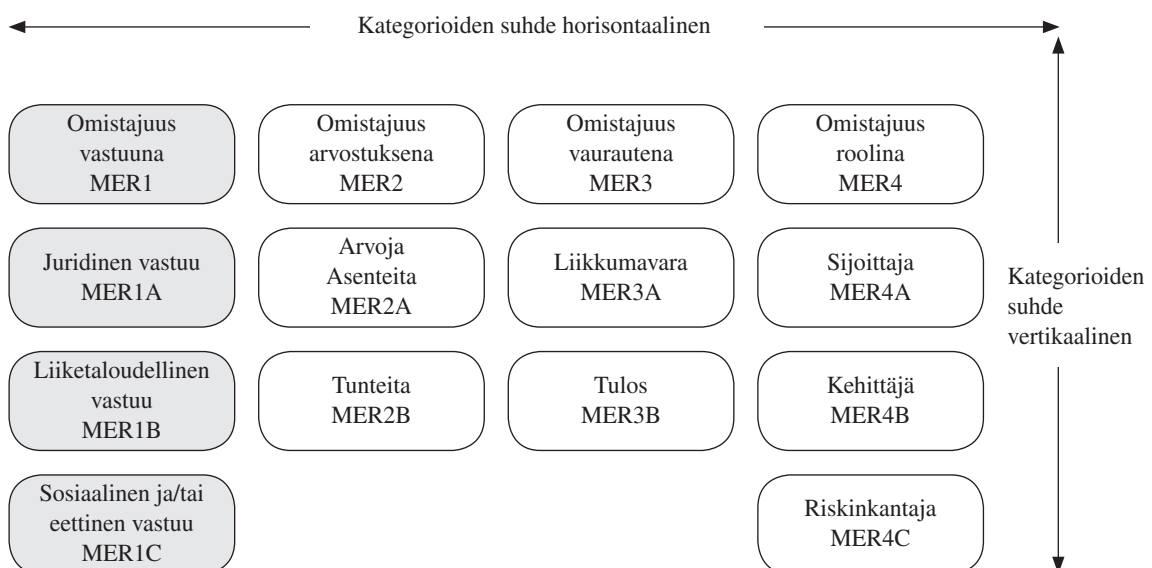
nousevat tulkinnat omistamisen merkityksistä. Omistajuus näyttäytyy vastuuna, arvostuksena ja vaurautena, mutta myös omistajan erilaiset roolit heijastavat omistamisen monimuotoisuutta. Kaikista kategorioista on löydettävissä useita alakategorioita (esim. MER1–MER1C), jotka antavat syvyyttä ja selitysvoimaa kuvauskategorioiden pelkistyksille.

KUVIO 12 Omistajuuden merkityksien tulkintaa

Omistajuus vastuuna -kuvauskategoria

Omistajuus vastuuna (MER1, kuvio 12a) voidaan tässä tarkastelussa jakaa juridiseen vastuuseen (MER1A), liiketaloudelliseen vastuuseen (MER1B) ja sosiaaliseen ja/tai eettiseen vastuuseen (MER1C). Vastuun käsitteen alakategorioiden nimet on mukailtu Carrollin (1991, 42) esittämän vastuullisuuspyramidin pohjalta.

KUVIO 12a Omistajuuden merkityksiä vastuuna

Omistajayrittäjä

Erityisesti omistajayrittäjät tuovat esille vastuun laajasti monen eri kysymyksen kohdalla. Vaikuttaa siltä, että vastuu on tunnusomainen omistajuuden ulottuvuus, kun kyseessä on omistajayrittäjän yritysomaisuus ja yritystoiminta. ”Palakkajohtajalla ei mene kuin työpaikka ... omistajalta voi mennä muutaman vuoden tulos kuin Kankkulan kaivoon” toteaa kokenut (yrittäjäikä 26 vuotta) omistajayrittäjä (M5). Vastuuta korostetaan myös yrittäjän arjen huolena ja taakkana. Juridisessa vastuussa korostuvat omistusoikeuteen liittyvät asiat, kuten majoriteettiin perustuvat oikeudet ja päätöksenteon seuraukset. Liiketaloudellinen vastuu pohjaa samaan kuin yrittäjänvastuu yleensäkin eli yritystoiminnan kehittämiseen, eteenpäin menoon ja toiminnan hallintaan. Sosiaalisen vastuun kohdalla vastuu henkilöstöstä ja jopa henkilökunnan jäsenten perheistä nousee luontevasti puheenaiheeksi.

Vastuuta. Sitä se on eniten. Ei se oikeastaan mitään muuta merkitse.(N1)

Kun minulla on tämä yritys, niin se ei ole turvallisuuksi välttämättä. Se on vastuuta, koska sinun pitää joka vuosi pärjätä paremmin ja paremmin. Henkilöstössä on paljon henkilöitä, jonka elämä ja asuntolainat ja kaikki vaikuttaa kaikkeen. Vastuu nousee moninkertaiseksi. (N1)

Omistajuus konkretisoituu, että on oikeus päättää lähiasioistaan mitä liittyy siihen yritystoimintaan. Se on vastuu siitä, että asiat saadaan hoidetuksi hyvällä tavalla ja tyydyttävällä tavalla. Vastuu on varmaankin ennen kaikkea sitä, että kehtaa myöhemmin tunnustaa tehneensä tuon työn, eikä vaan päässeensä siitä eroon.(M1)

...jos tekee asiakassuhteita tai yrityksessä työntekijöiden kanssa jatkuvasti työtä, niin kyllä se täytyy mieltää ja sisäistää, että jos nyt tein asian väärin, niin seuraavan kerran tää asia on vieläkin vaikeampi hoitaa ja toteuttaa. Tähän niin kuin tämä yrittäjän ja omistajan vastuu ei aina ulotu. ...Omistajuus on ennen kaikkea tapa hallita lähiympäristöä ja niitä asioita, joiden avulla toimii markkinoilla.(M1)

Jos sinä omistat yrityksen, niin sinä olet vastuussa siitä, sen eteenpäin menosta. Riippuu, että mitä vastuuta siinä on, että missä vaiheessa yritys on menossa. Alussa siinä on kaikki pesämunat kiinni. Ensimmäiseksi tuli mieleen, että omistajuus tuo sitä vastuuta... palakkajohtajalla ei mene kuin se työpaikka. Mutta, jos sulla on tehty huono kauppa, niin sulla voi mennä miljoona tai kaksi. Kun olet omistaja, niin se menee niin kuin iteltä, vaikka se yhtiöltäkin, mutta kun sinä olet yhtiön omistajana. Voi mennä muutaman vuoden tulos kuin Kankkulan kaivoon. Omistajuus merkitsee, että lopullisen sanan sanominen päätöksenteon myötä. Jo sinä omistat kokonaan, niin sinä voit viimekädessä tiukanpaikan tullen joutua kantamaan sen vastuun. Tuo majoriteetin omistus ohjaa toimintaa, vaikka olis muitakin osakkaita.(M5)

Osakasyrittäjä

Osakasyrittäjät kokevat vastuun oman sijoituksensa kautta. Osakasyrittäjän vastuu ilmenee jopa enemmän omistamisen seurauksena (ks. 5.3.3) kuin varsinaisena omistamisen merkityksenä. Omistajan henkilökohtainen taloudellinen vastuu ja vastuun kantaminen omalla nimellä ja maineella ovat puheissa esillä. Tämä korostus saattaa johtua myös siitä, että haastateltavat osakasyrittäjät olivat tutkimushetkellä yrittäjäikältään vielä kohtuullisen nuoria (n. 2–6 vuotta).

Kun on osakkaana siinä. Kyllä se varmaan vastuuta ja ehkä enemmän tarkoittaa ja sitten taloudellista riskiä, että se raha on kiinni ja se voidaan huonosti toimien tai onnettomissa olosuhteissa menettääkin. (M4)

Tämmönen oma yhteiskuntavastuu, moraalinen vastuu. Me hoidetaan oma osamme ihan varmasti siitä, että tämä valtio saa veroeuronsa... Vastuu, toisaalta se pitää minut elossa, mutta toisaalta se tuo myöskin huonoja juttuja kyllä tullessaan. Sinä vastaat kans kaikesta mitä eteen tulee ja omalla nimellä ja omalla rahalla ja maineella... Jokainen virhe maksetaan omasta lompakosta. Totta kai silloin tekee ne päätökset vähän eri tavalla. Tekeehän se vähän varovaisemmaksi, kuin että ei tee ihan löysin rantein kaikkea.(M7)

Sisäinen yrittäjä

Sisäisen yrittäjän puheet omistamisesta kääntyvät helposti omaan yksityisomistukseen ja lähipiirin omistamiskokemuksiin. Puheet työyhteisössä koetusta omistamisen tunteesta tai konkreettisesta omistamisen kokemuksesta jäävät vähäisiksi. Sisäisen yrittäjän käsitykset yrittäjän omistamiseen liittyvästä vastuusta heijastuvat painavana huolena sosiaalisesta ja liiketaloudellisesta vastuusta. Omistaminen on tärkeää, koska henkilö itse hallitsee omaisuutta, joka tässä yhteydessä liittyy lähinnä yksityisomaisuuteen.

Onhan omistajalla vastuu niistä työntekijöistä ja paljosta muusta. Omistajan vastuu on iso. Se on myös tulevaisuudesta. Tietysti kannattava pitää olla, mutta pitää taas muistaa missä menee moraalii. ...Kyllä omistajuus tuo vastuuta ja jotkuhan sanoo, että lyö tuskaa. Kyllä se sitä tekee. Ei se helppoo ole. (M2)

... Omistaminen on tärkeää. Sitä hallitsee itse. (M8)

Taulukko 7 sisältää yhteenvedona vastuuseen (MER1) liittyvät merkityskategoriat, jotka on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkityskäsitteistä.

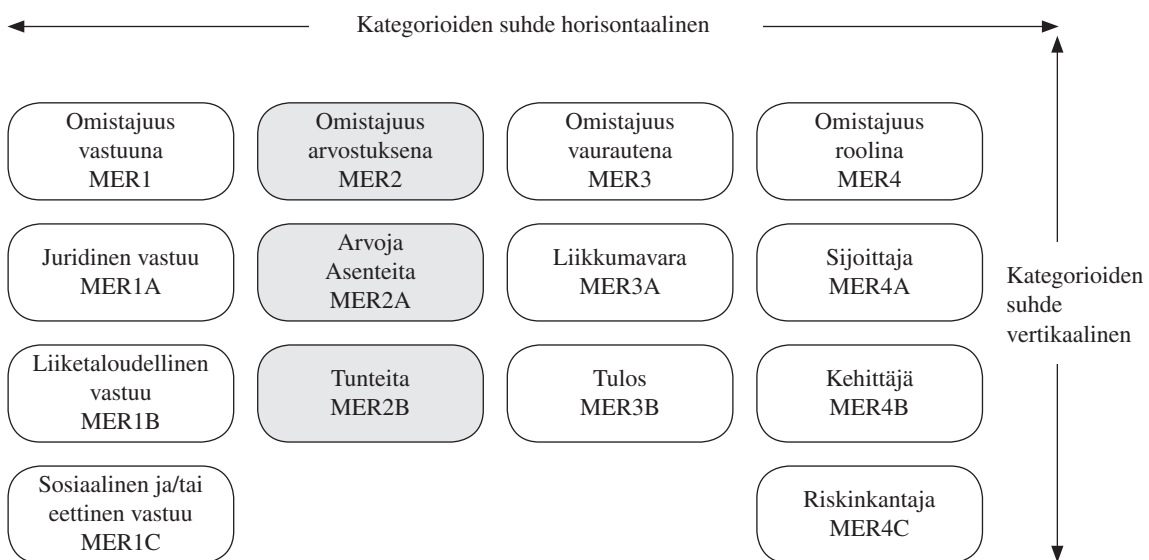
TAULUKKO 7 Omistajuuden vastuuseen (MER1) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAJUUS VASTUUNA			
	Juridinen vastuu	Sosiaalinen ja eettinen vastuu	Liiketaloudellinen vastuu
Omistajayrittäjä	Oikeus päättää M1	Vastuu henkilöstöstä N1	Vastuu pärjäämisestä N1
	Alussa omaisuus kiinni M5	Moninkertainen vastuu N1	Vastuu asioiden hyvästä hoidosta M1
	Vastuu päätöksistä M5	Vastuu asiakassuhteista ja työntekijöistä. M1	Vastuu työn tuloksista M1
	Majoriteetti ohjaa M5		Vastuu eteenpäin menosta M5
			Taloudellinen vastuu M5
			Tapa hallita M1
Osakasyrittäjä	Osakkaan vastuu M4	Yhteiskuntavastuu M7	Omistaja vastaa virheistä M7
	Vastataan omalla nimellä, rahalla ja maineella M7	Moraalinen vastuu M7	
Sisäinen yrittäjä	Omaisuuden hallinta M8	Vastuu työntekijöistä M2	Vastuu tulevaisuudesta M2

Omistajuus arvostuksena -kuvauskategoria

Omistajuus arvostuksena (MER2, kuvio 12b) -kategoria jakaantuu kahteen alakategoriaan, jotka sisältävät arvoja ja asenteita (MER2A) sekä tunneperäisiä ilmaisuja (MER2B). Tässä yhteydessä käsite 'arvo' määritellään suomen kielen sanakirjan mukaisesti, jolloin se tarkoittaa sitä merkitystä ja tärkeyttä, mitä omistaminen yksilölle merkitsee (ks. Nurmi 2002, 50). Omistaminen arvona voi olla haluttavaa tai se ei ole tavoittelemisen arvoista. Asenne puolestaan on tietynlainen ajattelutapa, jolloin yksilö suhtautuu omistamiseen myönteisesti tai kielteisesti. Arvot, asenteet ja arvostaminen liittyvät toisiinsa. Niiniluodon (1994, 177-178) mukaan arvojen taustalla on aina arvostamiseksi kutsuttava inhimillinen toiminta. Arvostaminen on suhtautumistapa, ja arvojen tutkiminen voi tapahtua ihmisen asenteiden kautta.

KUVIO 12b Omistajuuden merkityksiä arvostuksena

Omistajayrittäjä

Omistajayrittäjän arvot ja omistamisen arvostus rakentuvat ensi sijassa liiketoimintalähtöisesti siten, että omistamisen kautta tulevat haasteet ovat tärkeämpiä kuin varsinainen omaisuus. *"Viimeisessä paltoossa ei ole taskuja"* ja siksi toiminta ei ole rahan perässä juoksemista, toteaa yksi omistajayrittäjistä (M5). Voitaneen sanoa toisen yrittäjän tavoin, että omistamisella on tietynlaista välinearvoa muiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä sama asia tulee esille myös jäljempänä muissa vastauksissa.

Arvot jaetaan yleisesti kirjallisuudessa kahteen pääryhmään, väline- ja itseisarvoihin (Rokeach 1973, 8; Airaksinen 1993, 134; Niiniluoto 1994, 57). Välinearvo ymmärretään arvokkaaksi sen vuoksi, että se toimii välitavoitteena jonkin muun tärkeänä pidetyn päämäärän tai tavoitteen saavuttamiseksi. Itseisarvo on sinällään jo arvokasta ihmiselle. Niiniluodon (1994, 57) mukaan itseisarvot ovat ihmisen toiminnan perimmäisiä tavoitteita ja ne määrittelevät viime kädessä käsityksen hyvästä elämästä.

Välineellisen arvon lisäksi omistaminen koetaan tärkeäksi, koska se luo turvallisuutta ja omaisuus tuo toimintaan vakautta ja varmuutta. Haastateltavan sanoja mukailten ”kukaan ei meiltä sitä yritystä vie pois, ellemme itse sitä tarjoa” (M3).

Kyllä minä koen omistajuudella olevan enemmän sellaista välinearvoa. Minä en ole koskaan ollut minkäänlainen mammonan perään juoksija. Onhan se kiva ostaa ... jos olisin ahneempi yrittäjänä ja omistamiseen orientoitunut oikein kunnolla, niin toimin tietyissä tilanteissa eri tavalla. (M1)

Minä tykkään omistaa. Tuohan se turvaa ja vakautta. Kun vaimon kanssa omistetaan tämä yritys kahestaan, niin se tuo meille tietyn varmuuden ja vaurauden, että kukaan ei meiltä sitä yritystä vie pois, ellemme itse sitä tarjoa. Kyllä se antaa turvallisuuden tunteen. (M3)

Joo omistajuudessa, se sananlasku, että viimisessä palttoossa ei ole taskuja. Se toiminta ei ole rahan perässä juoksemista eli se on elämistä haasteitten kanssa. Elämässä, kun saat haasteet toteutettua, niin se on hyvä mieli. Miten sen nyt sanois, kun pörssiyrityksissä näissä tuntuu, että elämisen arvoissa on raha ja talous sanelee toimintaa liian paljon. Kvartaalitalous, se on vihonviimeinen. Kvartaalitalous, kyllä käy sääliksi. Kun pitää tehdä tulosta, vaikka ei ole tulosta, niin jollakin vippaskonstilla pitää saaha. Asiakkaita on paljon kvartaalitalouksissa, niin huomaa, että nyt pitää saaha ja mikä kiire, että pitää saaha eteenpäin. (M5)

Osakasyrittäjä

Osakasyrittäjän omistamisen arvostus on henkilökohtaisen riippumattomuuden ja oman motivaation näkökulmasta rakentuvaa. Kotimaisen kasvollisen omistamisen merkitystä korostetaan. Yksi osakasyrittäjä tuntee omistajana ja yrittäjänä moraalista mielihyvää tarjoamalla työtä sitä kipeästi kaipaavalle. Moraali tarkoittaa tässä yhteydessä hyväksyttävää ja oikeaa tapaa toimia.

Siihen liittyy riippumattomuus aika selkeästi. Jotenkin kuvittelisin suomalaista mielenlaatua ihmisillä, että se on hirmu tärkeää se, että yrityksen omistaja olis tavoitettavissa, että se on kasvollinen henkilö, henkilöt. Omistajuus, kotimainen kasvollinen omistajuus on erittäin tärkeä asia. (N2)

..., niin hyvä siitä, että on tarjonnut jollekin hyvälle työntekijälle töitä, niin kuin mahdollistunut työnsaannin jollekin ja vieläpä, jos joku on ollut kipeästi sen työn tarpeessa. Semmonen moraalinen mielihyvä. (M7)

Työntekijänä minä kannoin, silloinkin niin kuin henkisesti kovaa vastuuta, vaikkei mua siitä sen kummemmin palkittu eikä myöskään poisotkittu, jos minä olisin epäonnistunut. Tällä hetkellä totta kai se vastuu on erilainen. Minulla on ollut aina se, että mulla pitää olla vastuuta. Se on minulle yhtä kuin motivaatio, ollut aina. Kyllä vastuu on mulle semmonen, mikä pitää oikeastaan elossa. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Sisäinen yrittäjä (M2) arvostaa omistamisen tuomaa autonomiaa, koska ”Pohjanmaalla pitää olla itsellisiä”. Vastaaajan kuvaus alueen kulttuurista ja suhtautumistavasta omistamiseen tuo esille sosiaalisen ulottuvuuden omistamiseen (ks. Dittmar 1992). Kertomuksen mukaan voi päätellä, että esimerkiksi talon koko rakentaa omistajan identiteettiä ja kuvaa omistajan vaurautta myös muille.

Sisäisten yrittäjien näkökulmat omistajuuteen ovat kuitenkin kaksijakoiset. Omistaminen koetaan yksityisesti tärkeänä ja omaisuutta pitää olla. Toisaalta omistaminen koetaan vallan ilmentymänä ja toimintaa rajoittavana oman edun ajamisena. Tässä yhteydessä omistaminen voidaan vastaajan näkökulmasta nähdä kielteisenä arvona eli epäarvona. Häyry ja Häyry (1997, 11) erottavat toisistaan myönteiset ja kielteiset arvot. Myönteiset arvot ovat toiminnan hyväksytyjä päämääriä ja hyväksytyjä tapoja. Tämä tarkoittaa hyvinä pidettyjä, tavoiteltavia asioita, vrt. itseisarvot ja välinearvot. Kielteiset arvot ovat puolestaan huonoja ja pahoja asioita, joita pyritään välttämään.

Toimitusjohtajana toimivan sisäisen yrittäjän omistajuuden tunne ilmenee affektiivisen sitoutumisen kautta (M8). Meyerin ja Allenin (1997, 64–65) mukaan työntekijän tunneperäinen eli affektiivinen sitoutuminen organisaatioon kehittyy mm. henkilökohtaisten investointien myötä, jolloin kohteeseen voidaan samaistua. Arvojen yhdenmukaisuus vahvistaa tätä sitoutumisen tunnetta. Vastaaja tuntee kuin omistaisi oman työnsä ja hän tekee sitä niin kuin omaa. Vastaus kuvaa hyvin hänen tunneperäistä sitoutumistaan omaan työhönsä.

Eihän meille tule sellasta omistajapainetta. Toimivalta johdolta kyllä tulee, mutta ei omistajilta... (Tutkija: Onko omistaminen tärkeää Sinulle itselle?) Kyllä se on Pohjanmaalla kaikille. Joo, on se. Pohjanmaalla pitää olla itsellisiä ja naapureilta niin ku apua ei pyydetä. Kaikki pitäis olla ittellä. Sitähän se on. Ja isompia kuin naapureilla, tietenki. Kyllä se sellanen periaate on siellä. (M2)

Minulla tämä omistajuus ei ole kovin tärkeä asia tässä minun toimessa. Ehkä minä enemmänkin ajattelen asioita ihmisten kautta. Se, että mistä minä saan palkkioita, palkintoa, niin onko se sitten vaikuttamista vai mitä, että pystyy näkemään, että toimii. ...Minulle vallan ilmentymä on sitä kautta. Ei sitä, että omistaisin. En ole pyrkinytkään hankkimaan erityisesti mammonaa omassa elämässä. Ei ole niin kuin hirveen keskeinen asia minun maailmassa. Minun mielestä se rajoittaa toimintaa. Jos minä omistaisin, niin se rajoittaisi minun toimintaani, koska se minun intressini olisi toisenlainen. Sisäisenä yrittäjänä, missä minulla ei ole suurta omistusta, minulta edellytetään tuloksia. Minulla on mahdollisuus tarkastella laajempaa sitä tuloksentekeä ja sen taustoja. Mutta jos minä joka ikisessä asiassa ajattelisin sitä omaa omistajan etua. Tämä omistamisen etu tässä yrittämisessä on saanut aika kärjekkäitä ilmentymiä ja kyllähän on kysytty, että pitäisikö meidän elää kvartaalitaloudessa. (M6)

Minulle se merkitsee, että minä olen ihan niikö munaskuitani myöten siinä työssä kiinni, vaikka minä en omista sitä sen enempää, niin minusta tuntuu kuin minä omistaisin ja teen niin kuin omaani. ...Kyllä minä tykkään. Tykkään omistaa talonkin, en tykkää vuokra-asumisesta... En minä omista osakkeita valitettavasti. Omistan kiinteistöjä, siinä on semmonen kehittämismentaliteetti, että jotain omaa pitää olla... (M8)

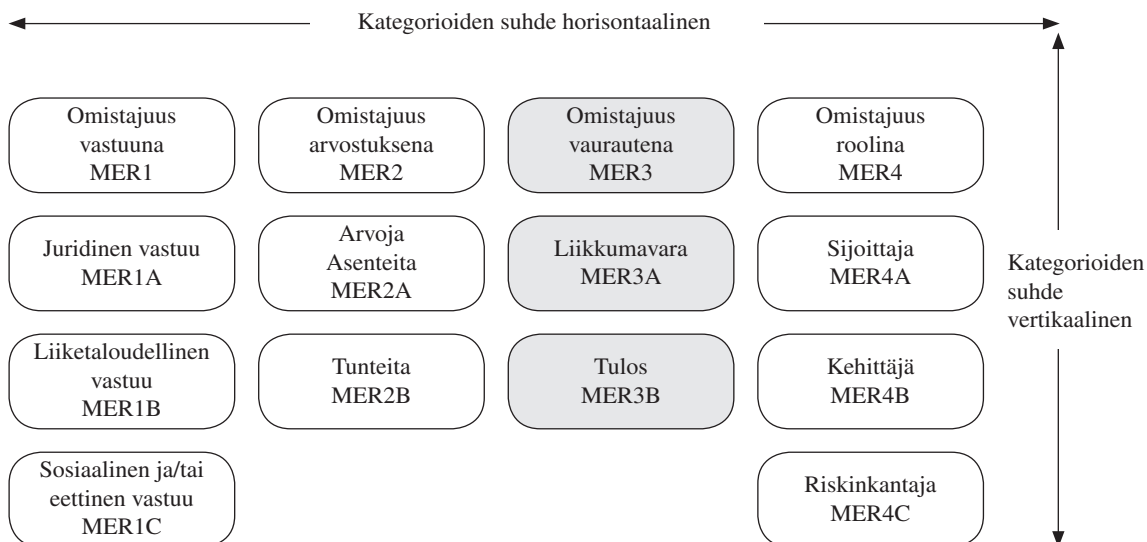
Taulukko 8 sisältää yhteenvedona arvostukseen (MER2) liittyvät merkityskategoriat, jotka on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 8 Omistajuuden arvostukseen (MER2) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAJUUS ARVOSTUKSENA		
	Arvoja. Asenteita	Tunteita
Omistajayrittäjä	Välinearvo: kiva ostaa M1	Tykkään omistaa M3
	"Omaisuuus on maallista" M5	Turvallisuuden tunne M3
	Haasteet rahaa tärkeämpiä M5	Kukaan ei vie -tunne M3
	Kvartaalitalous vihonviimeinen M5	
Osakasyrittäjä	Kasvallinen omistajuus N2	Riippumattomuus N2
	Kotimainen omistajuus N2	Moraalinen mielihyvä M7
	Omistajan ja työntekijän vastuut erilaisia M7	Vastuu pitää elossa M7
		Vastuu motivoi M7
Sisäinen yrittäjä	Omistajapaine M2	Omistamisen vastuu ja tuska M2
	Omistamisen autonomia M2	Affektiivinen työhön/organisaatioon sitoutuminen:
	Epäarvo: omistajuus ei tärkeä asia toimessa eikä elämässä M6	Tuntuu kuin omistaisin M8
	Epäarvo: vallan ilmentymä M6	Teen kuin omaani M8
	Epäarvo: rajoittaa toimintaa M6	Tykkään omistaa M8
	Omistamisen edusta kärjekkäitä ilmentymiä M6	Omaa pitää olla M8

Omistajuus vaurautena -kuvauskategoria

Omistajuus vaurautena (MER3, kuvio 12c) -kategoria jakautuu kahteen alakategoriaan. Vauraus ilmenee haastatteluissa liikkumavarana (MER3A) ja taloudellisenä tuloksena ja tuottona (MER3B).

KUVIO 12c Omistajuuden merkityksiä vaurautena

Omistajayrittäjä

Omistajayrittäjälle omistamisella on tietynlainen välinearvo toimeentulon hankkimiseen ja tuloksen tekemiseen. Omaisuuus antaa yrittäjälle liikkumavaraa yleistä tasoa edullisemmassa rahan hinnassa. Omistajuus tuo omistajille vaurautta ja varmuutta yritystoimintaan.

Mutta se omistajuuden puoli, joka merkitsisi taloudellisen tuloksen hankkimista se yritystoinnin avulla, niin se on tässä vaiheessa (yksinyrittäjä/3 vuotta) vielä ollut sivu seikka. Nyt on enemmän kysymys toimeentulon hankkimisesta ammatinharjoittajana ja oman yrityksen omistajana. (M1)

Kun vaimon kanssa omistetaan tämä yritys kahestaan, niin se tuo meille tietyn varmuuden ja vaurauden... (M3)

Nämä kiinteät omaisuudet on omaisuusmassaa, mikä on vakuusarvona sitten. Silloin kun teidän vaikka laajennuksia, niin rahoituksen suhteen se on aina rahan hinta halvempi ja silloin on liikkumavaraa toimia. (M5)

Omistajuus tuo vastuuta, mutta tuohan se sitten, jos hyvin menestyy, niin omistajuus tuo sitten tulostakin. (M5)

Osakasyrittäjä

Osakasyrittäjän vastaus kuvastaa sijoittajan näkökulmaa, jossa tuotto on päälimmäisenä odotuksena. Tämä saattaa tarkoittaa myös samaa kuin osakasyrittäjänä toimivan omistajan toimeentulo.

Kyllä minua toisaalta kiinnostaa omistajana ihan puhtaasti se raha, tuotto, yrityksen tuotto. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Sisäinen yrittäjä näkee omistamisen myös vaurautena ja investointina.

Niin omistajuus. Kyllä se on vaurautta. Omistajille tuo vaurautta ja myös saada investoidulle pääomalle tuottoa, se on selvä. Se on sitten kuinka paljon? Missä menee raja? (M2)

Sisäisenä yrittäjänä, missä minulla ei ole suurta omistusta, minulta edellytetään tuloksia. (M6)

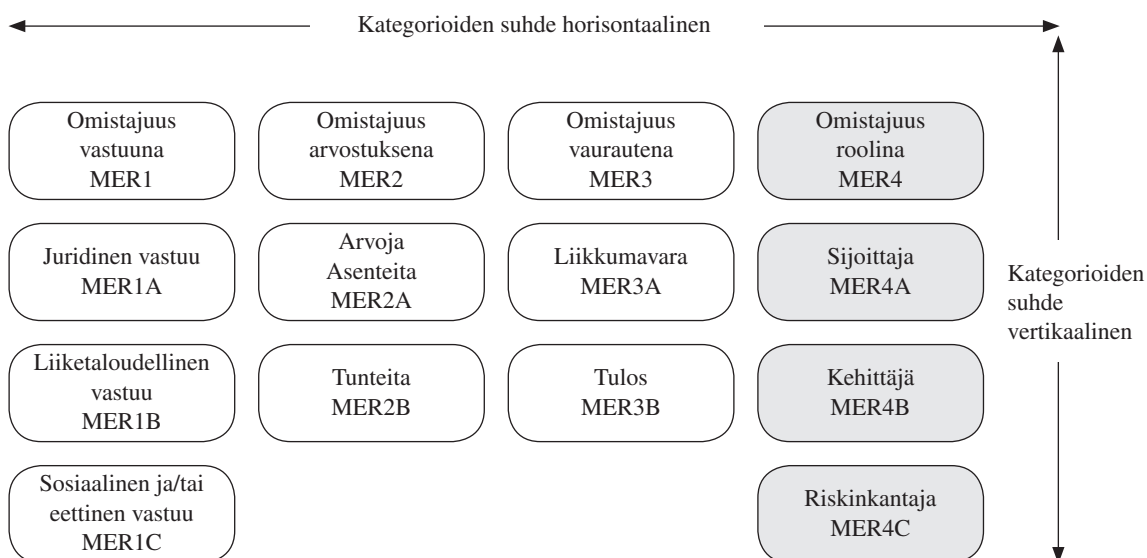
Taulukko 9 sisältää yhteenvedona omistajuuden vaurauteen (MER3) liittyvät merkityskategoriat, jotka on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 9 Omistajuuden vaurauteen (MER3) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAJUUS VAURAUTENA		
	Liikkumavara	Tunteita
Omistajayrittäjä	Omaisuus tuo liikkumavaraa M5	Välinearvo: toimeentulo M1 Varmuus ja vauraus M3 Taloudellinen tulos M5
Osakasyrittäjä		Taloudellinen tulos/tuotto M7
Sisäinen yrittäjä	Sisäisellä yrittäjällä ei suurta omistusta työnantajayrityksestä M6	Omistajuus vaurautta M2 Investoinnille tuottoa M2 Sisäiseltä yrittäjältä edellytetään tulosta M6

Omistajuus roolina -kuvauskategoria

Omistajuuden merkityksen kuvauksista voi tunnistaa myös erilaisia omistajan rooleja (MER4, kuvio 12d) yrittäjän erilaisten roolien ohella. Kategoria muodostuu alakategorioista, jotka on nimetty sijoittajan (MER4A), kehittäjän (MER4B) ja riskinkantajan rooleiksi (MER2C).

KUVIO 12d Omistajuuden merkityksiä erilaisina rooleina

Omistajayrittäjä

Omistajayrittäjän tapa kokea omistajuus ilmenee haastatteluissa kautta linjan yrittäjän rooliin liittyvänä ilmiönä. Omistajayrittäjä investoi ja kehittää yritystä varmistaakseen jatkuvuuden ja varautuen tulevaisuuteen.

Siinä mielessä tuntuu hyvältä tämmöinen perheyhtiö, niin se voi tehdä investointeja pitkälle tuonne, eikä hatkähä, vaikka tulis tappiollinen vuosi, kun se on tehty tulevaisuuteen.(M5)

Osakasyrittäjä

Osakasyrittäjän rooli voidaan nähdä yrittäjän tehtävän rinnalla myös riskinkantajan ja sijoittajan osana. Vastauksissa osakasyrittäjät käsittelivät omistajuuteen liittyvää riskiä muita monipuolisemmin. Taloudellisen riskin kantamisen halu ja riskin kantamisen mahdollisuus liitetään kiinteästi omistajuuteen useassa toteamuksessa. Eräs vastaajista ilmaisee asian niin, että riski on hyväksyttävä ja rajattava siten, että sen kykenee tarvittaessa kantamaan (M4). Omistajan riski on ensisijaisesti taloudellinen; se liittyy sijoitukseen, arvonnousuun ja rahaan. Riskinä koettiin myös omistajan osaaminen. Yritysomaisuutta on osattava hoitaa, jotta sen arvo säilyy. Schumpeter (1934; vrt. Lintunen 2000, 317) edusti aikanaan sitä näkemystä, että yrittäjä ei ole riskinkantaja vaan innovaatioiden luoja. Hänen mukaansa omistajan ja innovaation rahoittajan tehtävänä on kantaa riskit. Käytännössä pienyrittäjän kohdalla omistajan ja yrittäjän roolit kuitenkin yhdistyvät, joten riskin kantamiselta ei voi välttyä.

Se ei ole mikään pelkkä kultakaivosasia, että omistaa jotain, vaan siinä on myös riski siitä, että sen arvo säilyy ja sitä osaa hoitaa. (N2)

Kyllä se varmaan vastuuta ja ehkä enemmän tarkoittaa ja sitten taloudellista riskiä, että se raha on kiinni ja se voidaan huonosti toimien tai onnettomissa olosuhteissa menettääkin. Se täytyy lähtökohtaisesti hyväksyäkin, että näin on. Se riski on oltava sen verran rajattu, että se on hallittavissa. (M4)

Kyllä se tarkoittaa riskinkantamista. Olen sijoittanut siihen rahaa ja pitäis saada ne rahat pois ja toivon, että saan paljon, paljon lisää. Sillä tavalla kunnon kapitalisti pitää olla. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Sisäinen yrittäjä pitää itseään tietyllä tapaa kehittäjänä ja sijoittajana yksityisomaisuuden suhteen. Kehittämisajatus nousi esille myös tarkasteltaessa omaa toimintaa työyhteisössä.

Omistan kiinteistöjä, siinä on semmonen kehittämismentaliteetti, että jotain omaa pitää olla ja kasvattaa ja kehittää. Onhan siinä se arvonnousun odotus. Se tuo semmosta turvaakin, mutta arvonnousu ja kehittyminen ja kasvu siinä on sitten omistajuuden taustalla. Mieluummin säästää itselle ja omaa. Saattaa jotain sitten pystyä jättämäänkin. (M8)

Ehkä minä enemmänkin ajattelen asioita ihmisten kautta. Se, että mistä minä saan palkkioita, palkintoa, niin onko se sitten vaikuttamista vai mitä, että pystyy näkemään, että toimii. Saa muutoksia aikaan ja saa asioita eteenpäin. (M6)

Osuustoiminnallisten yritysten menestymisen salaisuus minun mielestä on ollut se, että pystytään näkemään laajemmin. (M6)

Omistajuuden eri rooleihin (MER4) liittyvät merkityskategoriat nousivat edellä esitettyjen alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä. Yhteenvetona ne voi tiivistää omaan taulukkoonsa (taulukko 10).

TAULUKKO 10 Omistajuuden rooleihin (MER4) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAJUUS ROOLINA			
	Sijoittaja	Kehittäjä	Riskinkantaja
Omistajayrittäjä		Perheyhtiö investoi pitkälle M5	
Osakasyrittäjä	Odotusarvo sijoituksesta M7 Kapitalisti M7		Riski arvon säilymisestä N2 Riski osaamisesta N2 Taloudellinen riski sijoituksesta M4 Riskin hyväksyminen ja hallittu riski M4 Riskin kantaminen M7
Sisäinen yrittäjä	Omaisuuksien kasvattaminen M8 Arvonnousun odotus M8 Säästää itselle M8	Osuustoiminnalliset yritykset näkevät laajemmin M6 Asioiden kehittäminen M6 Omaisuuksien kehittäminen M8 Jatkuvuus M8	

Päätelmiä omistajuuden merkityksen kategorioista

Ilmeistä on niin, että eri yrittäjryhmissä omistajuus koetaan enemmän toimeentulon ja tuloksenteon välinearvona kuin varsinaisena itseisarvona.

Omistajayrittäjälle omistajuus liittyy vahvasti operatiivisen yritystoimintaan, jolloin erityisesti vastuu painottuu monessa merkityksessä. Omistaminen tuo vaurautta ja vakautta sekä liikkumavaraa toimintaan.

Osakasyrittäjän puheissa omistamiseen liitetään omistajayrittäjää enemmän riski ja sen hallinta. Tämä saa vahvistusta osakasyrittäjän sijoittajaroolissa, jolloin omistamista tarkastellaan yritykseen sijoitetun pääoman näkökulmasta. Omistamiseen liitetään myös kasvullisuus sekä moraalisesti oikea ja hyväksyttävä toiminta.

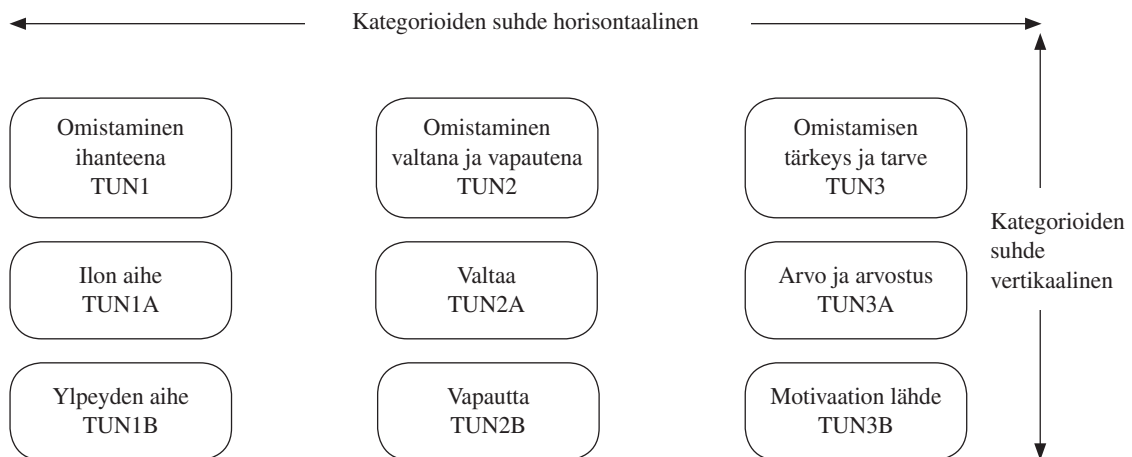
Sisäisen yrittäjän puheista nousee esille mm. sitoutuminen työnantajayritykseen, mikä viittaa psykologisen omistajuuden tuomaan tunnetason ulottuvuuden olemassaoloon. Sisäinen yrittäjä yhdistää omistamisen kuitenkin helpommin omaan konkreettiseen yksityisomaisuuteensa kuin työhön liittyvään tunnetason omistamiseen. Yksityisomaisuus merkitsee vaurautta ja on tietyllä tapaa myös investointi ja sijoitus.

5.3.2 Omistamisen tunteen tulkintaa

Henkilökohtaisen omistamisen tunne liittyy läheisesti psykologisesta omistajuudesta käytyyn keskusteluun. Psykologinen omistajuus tarkoittaa tiivistetysti sitä, että henkilöllä on omistajuuden tunne ja psykologinen side omistamaansa kohteeseen (Pierce ym. 2003, 86). Käsitteet vahvistavat ajatuksen siitä, että omistamisen tunne kehittyy ja on sitä voimakkaampi, mitä enemmän kohteeseen on henkilökohtaisesti investoinut rahaa, omaa aikaa ja energiaa. Kuvioon 13 on koottu ne kuvauskategoriat, jotka ovat haastatteluiden perusteella tunnistettavissa henkilökohtaisista omistajuuden tunteista (TUN).

’Ikioma’ ymmärretään useimmiten konkreettisenä kohteena. Kohteet vaihtelevat puheissa yritysomistuksesta henkilökohtaiseen kiinteään tai irtaimen omaisuuteen. Osa tunnistaa asian tai projektin omistamisen itselle omaksi ja tärkeäksi asiaksi. Tarkoituksena oli löytää omistamisen tunnetason merkityksiä ja tulkintoja riippumatta siitä, mikä omistamisen kohde haastateltavalla oli läheisesti mielessä. Omistamisen kohteen hankinta oli tapahtunut kuitenkin vastaajan työhistorian aikana.

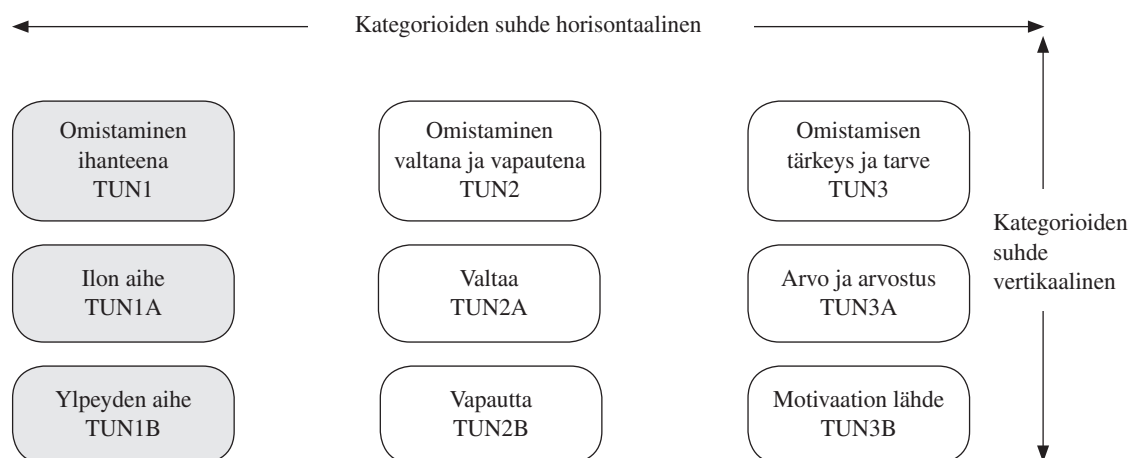

KUVIO 13 Omistamisen tunteen tulkintana

Omistamisen tunne (TUN) kirvoitti osan haasteltavista käyttämään kuvauksissaan hyvin henkilökohtaisia ja herkkiäkin ilmaisuja. Omistamisen tunteen kuvauksien perusteella saattoi omin silmin kuvitella omistamisen kohteen ja jopa aistia siihen liittyviä tuoksujakin. Omistamisen tunteen kuvauskategoriat voidaan nimetä seuraavasti: omistaminen ihanteena (TUN1), omistaminen kontrollina (TUN2) ja omistamisen tärkeytenä ja merkityksenä (TUN3). Näihin kaikkiin kategorioihin liittyy kaksi vertikaalista alakategoriaa.

Omistaminen ihanteena -kuvauskategoria

Omistaminen ihanteena (TUN1, kuvio 13a) -kategoria muodostuu kahdesta alakategoriasta. Omistaminen tuli esille puheissa ilon (TUN1A) ja ylpeyden (TUN1B) aiheina, jotka selvästi kuvasivat kertojan tyytyväisyyttä omaan saavutuksiinsa ja hankkimaansa omaisuuden kohteeseen. Puheet kuvastivat omistamisen ansaintaa eli omistamisen kohteeseen on investoitu omaa työtä, aikaa, vaivaa ja rahaa. Kyse on voinut olla pitkän ajan haaveesta ja unelmasta, joka on toteutunut.

KUVIO 13a Omistamisen tunteet ihanteena

Omistajayrittäjä

Yleensä ottaen omistamisen tunne koetaan hyvänä. Omistaminen on ansaittua. Hankitulla kohteella voi olla omistajalle itselleen sellaista symbolista merkitystä, johon liittyy muistoja. Yritystoiminta itsessään ja yrittäjän omat työn tulokset ilmentävät omistamisen tunnetta enemmän kuin konkreettinen yritysomaisuus halleineen ja koneineen. Yrittäjän henkisen oman pääoman ja osaamisen kautta saaduista tuloksista tulee hyvä olo. Näistä asioista on ehkä helpompi puhua, koska yrityksen liikeidea on rakentunut niiden varaan.

Hyvältä tietenkin. (Yrityksen tunnus katolla?) Kyllä kai minä tunnen ylpeyttä, että se on mejän firma ja se on fiksun näköisesti laitettu ja se on raikkaan näköinen ja se erottuu täältä. (N1)

Mieluisa piirre on se, että saa käyttää sen ajan sillai kuin itselle parhaiten sopii ja toisaalta myös asiakkaalle parhaiten sopii. (M1)

Tämä on jännä kysymys. Sanotaan näin, että tietysti se tuntuu hyvältä. Se on minun ja olen sen ansainnut. Sanotaan näin. Tuntuu siltä, että buritaanisen ansaitsemisen kautta. Kyllä minusta tuntuu hyvältä omistaa. Tämä on minun ihan ikioma. Tämä myös symbolisoi minulle. Tulee se fiilis, mikä oli pikkupoikana. Siinä on ihan se sama hajukin. Se antaa minulle itelle hyvän tunteen. (M3)

Niistä tulee ihan mukava, kun näkee tuotteita mitä on ollut kehittämässä ja näkee näin. Niistä tulee aina mukava olo. Se on niin kuin sama, kun olis palakkaa saamassa. Se tulee just siitä, mitä on saanu toteutettua. Enempi niistä tulloo semmonen mukava olo, kuin että mulla on koman näkönen halli. (M5)

Osakasyrittäjä

Osakasyrittäjien vastaukset eivät tuoneet Omistaminen ihanteena -kategoriaan sisältöä.

Sisäinen yrittäjä

Haastattelussa sisäiset yrittäjät käänsivät omistajuuden puheet helposti yksityisomaisuuteen ja sitä kautta johonkin konkreettiseen kohteeseen. Selonteoissa tuli kuitenkin selvästi esille omistamisen kohteeseen tehdyt investoinnit ja panostukset. Omistamisesta ja saavutuksista kumpuava ylpeys on tunnusomaisista, mutta samalla haluttiin korostaa sitä, että omaisuudesta on pidettävä huolta ja se vaatii omistajalta paljon työtä.

Kyllä se on, hyvältä. Kyllä ne sanoo aina, näin ainakin Pohjanmaalla, että kun joku metsänomistaja kävelee mettässä, niin sillä on oma askel, kyllä sen tietää. Kyllä minä kattelen ihan eri tavalla omaa mettää, kuin muitten mettää. (M2)

No sen on tuota, että se on ansaittu homma ja ite tehty. Ite työllä ansaittu ja tehty. Se on jopa vaikea luopua siitä olis. (M8)

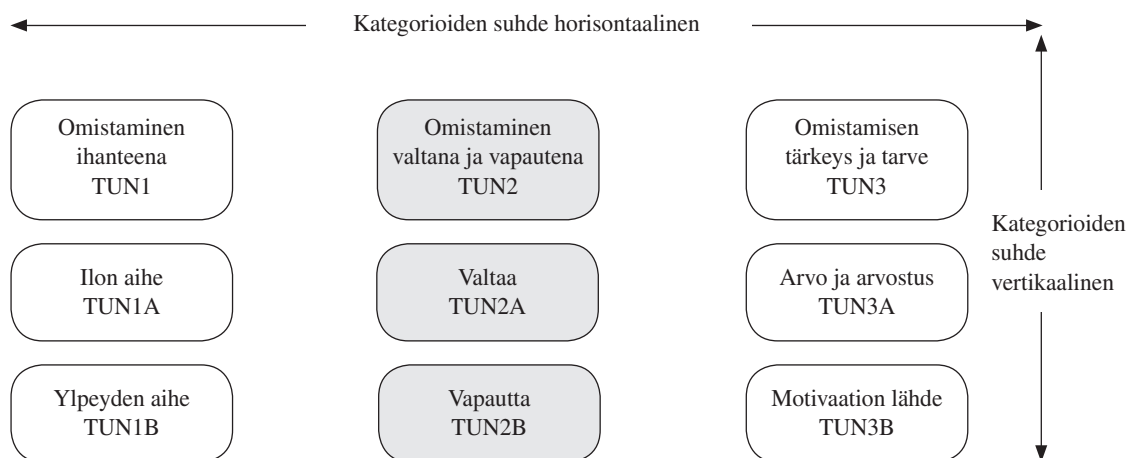
Taulukko 11 sisältää yhteenvedona omistamiseen ihanteisiin (TUN1) liittyvät merkityskategoriat, jotka on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 11 Omistamisen ihanteeseen (TUN1) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAMINEN IHANTEENA		
	Ilon aihe	Ylpeyden aihe
Omistajayrittäjä	Tuntuu hyvältä N1, M3	Ylpeyden aihe. Meidän firma N1
	Mieluisa piirre M1	Ylpeyden aihe. Se on minun M3
	Symbolisoi. Fiilis ja hajukin M3	Olen ansainnut. Palkitsee M3
	Antaa hyvän tunteen M3	Tuloksista mukava olo M5
Osakasyrittäjä		
Sisäinen yrittäjä	Tuntuu hyvältä M2	Metsänomistajalla metsässä oma askel M2
		Kattelen eri tavalla omaa metsää M2
		Työntekijän ja omistajan tunteella yhtäläisyyksiä M2
		Itse ansaittu M8

Omistaminen valtana ja vapautena -kuvauskategoria

Omistaminen valtana ja vapautena (TUN2, kuvio 13b) -kuvauskategoriasta voi nostaa esille myös kaksi alakategoriaa: valta (TUN2A) ja vapaus (TUN2B). Valta esiintyi puheissa mahdollisuutena päättää ja mahdollisuutena itse määrätä siitä, mitä omistamisen kohteelle tapahtuu. Omistaminen tulkittiin myös mahdollistajaksi, joka antaa itselle oikeuden, luvan ja vapauden tehdä ja toimia haluamallaan tavalla.

KUVIO 13b Omistaminen vallan ja vapauden tunteena

Bauman (1997, 160) toteaa omistajuuden ja vallan kytkeytyvän käytännössä yhteen. Hänen mukaansa asioiden omistaminen tarkoittaa vapautta päättää siitä, mitä niiden täytyy tehdä, jotka eivät omista. Itse asiassa se tarkoittaa valtaa päättää myös toisten asioista. Asioiden omistaminen tarjoaa omistajalle valtaa siinä tapauksessa, mikäli ei-omistajien tarpeet vaativat omaisuuden käyttämistä, esimerkkinä työssä tarvittavat välineet. Baumanin (1997, 161) mukaan omistajuus on myös mahdollistava ilmiö. Omistaminen lisää omistajan riippumattomuutta, toiminnan- ja valinnanvapautta ja tekee hänestä itsenäisen.

Omistajayrittäjä

Omistajayrittäjän valta ja vapaus liittyvät läheisesti omaisuutta koskevaan päätöksentekoon tai oman ajan ja toiminnan hallintaan. Haastattelun muissa kohdin on tullut esille omistusosuuden määrän (yli 50 %) tärkeys, jolloin tiedetään paitsi vastuun kantaja, niin myös saadaan omistajalle itselleen valta ja vapaus tehdä päätöksiä. Omistajan ja ei-omistajan välisen eron ytimenä pidetään oikeuttaa päättää ja valita vapaasti (ks. Bauman 1997, 160).

Mulla ei tullut sen jälkeen mielenkään, että minä en ostais omaa liiketilaa eli se vuokraaminen ei oikeastaan tullut edes kysymykseen. Mutta sekään ei ollut sitä, että minä haluan omistaa, että minä tunsin tällasen vaan, että minä haluan varmistaa. Kun minä omistan tän, niin minä varmistan sen, että meille ei tule toista kertaa tällasta tilannetta. Ainakaan ulkopuolisten toimesta. Jos sitten omasta, niin ne on sitten aivan eri asioita. (N1)

Siinä on sellanen piirre, että hallitsemalla omaa aikaa, niin yrityksen toimintaan liittyviä asioita pystyy hoitamaan vapaasti... Vapaus sopia asiakkaan kanssa, ei ole sidottu virka-aikaan. (M1)

Vaan se on ollut järkiratkaisu, kun se on itelle hankittu, niin se on edullisempi toimia ja niiden suhteenkin pystyy tekemään, mitä haluaa tehdä. (M5)

Osakasyrittäjä

Tässä kohdin ilmeni mielenkiintoinen ja tärkeä näkökulma; omaisuus ja varallisuus antavat omistajalle mahdollisuuden ja vapauden toimia omien arvojen mukaisesti. Baumanin (1997, 161) näkemys tukee tätä, sillä hänen mielestään omistajuus sallii omistajan toimia vaikuttimiensa pohjalta ja tavoitella omia arvojaan. Ajatus heijastaa myös turvallisuutta; silloin kun elämä on taloudellisesti varallisuuden kautta turvattu, voi toimia paremmin oman arvomaailmansa mukaisesti.

Tähän liittyy vauraus ja varallisuus, että mun ei tarvi hyväksyä sitä, että mun pitää tehdä omaa järkeeni ja moraaliani, arvojeni vastaan. Asioita, jotka sotii niitä vastaan. Jos mä toitean, että tää homma ei toimi, niin minä lähen. (M4)

Sisäinen yrittäjä

Sisäisten yrittäjien selonteot eivät tuottaneet tähän kategoriaan luonnehdintoja.

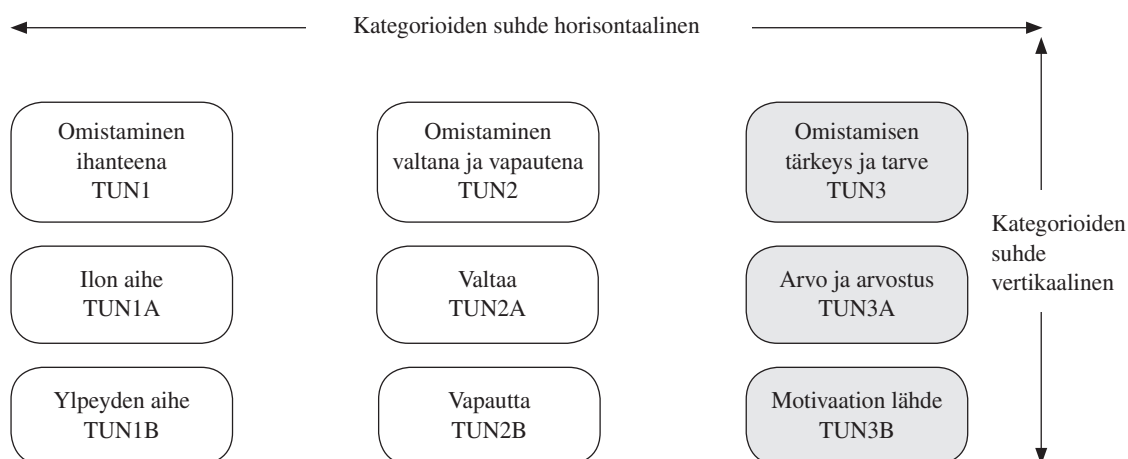
Taulukko 12 sisältää yhteenvetona omistamisen vallan ja vapauden (TUN2) kokemiseen liittyvät merkityskategoriat, jotka on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 12 Omistamisen valtaan ja vapauteen (TUN2) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAMISEN VALTA JA VAPAAUS		
	Valtaa	Vapautta
Omistajayrittäjä	Omistan. Varmistan N1 Omistan. Päätän itse N1 Päätäväältä itsellä M5	Oman ajan hallitseminen M1 Vapaus. Ei virka-aikaa M1
Osakasyrittäjä		Vauraus ja varallisuus mahdollistavat M4
Sisäinen yrittäjä		

Omistamisen tärkeys ja tarve -kuvauskategoria

Omistamisen tunnetta kysyttäessä haastateltavat kuvasivat omaan ja nimenomaan ´ikiomiin´ omistamisen kohteisiin liittyviä konkreettisia kokemuksia ja tunneperäisiä suhteita. Omistamisen tärkeys ja tarve (TUN3, kuvio 13c) -kuvauskategorian ensimmäisen alakategorian muodostivat tunteet, jotka toimivat arvon ja arvostuksen (TUN3A) tuottajina. Toisena alakategoriana ovat omistamisen motivaation lähteitä (TUN3B) kuvaavat ilmaisut.

KUVIO 13c Omistamisen tärkeys ja tarve

Omistaminen arvona tarkoittaa kuten aiemmin on todettu sitä merkitystä ja tärkeyttä, mitä omistaminen yksilölle merkitsee. Arvostus on ymmärrettävissä myös arvonantona, kunnioituksena ja ihailuna. Motivaation lähde eli motiivi kuvaa puolestaan omistamiseen liittyvää kannustavaa tai vaikuttavaa tekijää tai suoranaista yllykettä ja innostusta. (Nurmi 2002, 51; 594.) Motiivin kanssa rinnasteisena ilmaisuna tässä merkityksessä voidaan käyttää myös sanaa tarve.

Omistajayrittäjä

Omistajayrittäjien omistamisen tärkeyden merkitys liitetään enemmän konkreettisen materian ja "maanpäällisen omaisuuden" sijasta niihin työn tuloksiin, jotka omistaminen ja yrittäminen ovat tehneet mahdolliseksi. Yksi haastatel-

luista kuvaa toimitilojen omistamista järkiratkaisuksi (M5). Vaikka omistaminen on kokonaisvaltainen ja tunnepohjainen kokemus, niin vaikuttaa siltä, että omistamisen motiivi on tarvelähtöinen ja yrittäjällä usein liiketaloudellisiin ratkaisuihin liittyvä. Kuten esimerkiksi Jussila (2007, 262) toteaa, taloudellis-ratkaistava omistajuus tyydyttää omistajan aineellisia, rahallisia sekä käytännöllisyyteen liittyviä hyötymistarpeita.

Se on koko sydämellä ja se on sydämeistä ja se on kokonaisvaltaista. Se ei ole minun mielestä oikein materiaa. En osaa ajatella, että sydämellä tunnen, että tämä firma on minun. ...tämä kaikki on yhteistä. (N1)

Omistaminen sinänsä, että jos koen omistavani yritykseni, niin ei se tämän kokoluokan pienessä yrityksessä, se ei ole mikään institutionaalinen omistus. Omistamalla sen prosessin, niin tällasen oivaltaminen, että minä hallitsen, kehitän ja myyn tiettyjä asioita, niin se tuottaa kyllä sitä tyydytystä. Se on omaan toimintatapaan liittyvä juttu, jonka on onnistunut tekemään uskottavaksi. (M1)

En minä tunne henkilökohtaisesti, vaikka siellä on kiinteistöjä ja vaikka mitä sitä maanpäällistä omaisuutta. Niin en minä tunne sillä lailla, että kun minulla on tuo ja nuo. Joskus on ehkä ollut, mutta ei ole sellasta tunneaaltoa, että nämä on minun. ... Se on tuo kiinteistön omistaminen vähän niin kuin sama, että ei ole liisattu. Ei omistaminen ole sillä lailla, että pelkästään siitä, että sinä omistat sen kiinteistön, niin siitä tulis oikein hyvän olon tunne. Se ei ole tavoite, että minun pitäis omistaa ja haalia kaikkia. Se on niin kuin järkiratkaisu omaan businekseen. Sen verran omistaa. Niistä tulee ihan mukava, kun näkee tuotteita mitä on ollut kehittämässä ja näkee näin. Niistä tulee aina mukava olo. Se on niin kuin sama, kun olis palkkaa saamassa. Se tulee just siitä, mitä on saanu toteutettua. (M5)

Osakasyrittäjä

Sosiaalisessa kanssakäymisessä arvostuksen saaminen on yksilölle tärkeää, mikä tuli haastatteluissa hyvin esille. "Kissa elää kiitoksella" kuvaa hyvin tätä tunnetta. Erään vastaajan (N2) mielestä "oma juttu" antaa energiaa. Kysyttäessä, että pitääkö "oma juttu" olla haastateltavan nimellä varustettu, niin vastaajan mukaan se ei ole tärkeää, kunhan siitä saa itse vastata. Tämän voi tulkita hyvin psykologiseen omistajuuteen kuuluvaksi piirteeksi.

Yhden haastateltavan mukaan tavaran omistaminen ei sovi hänen identiteettiinsä (M4). Yleensä omaisuutta pidetään kuitenkin yhtenä ihmisen identiteetin symbolina. Kuten esimerkiksi Dittmar (1992, 120) toteaa, yksilöt voivat liittää omistamisen kohteen voimakkaasti osaksi itseään (extended self), jolloin kohde muuttuu tai voi muuttua tunnetasolla osaksi omistajan identiteettiä (ks. myös Belk 1988, 141). On todettava, että kyseisen vastaajan ja vastauksen kohdalla saattoi olla jonkin verran ristiriitaa. Olihan haastateltava juuri ostanut näyttävän urheiluauton, jolla hän halusi palkita itseään omista saavutuksistaan. Ulkopuolisen silmin auto kuvasi tämän henkilön urheiluhenkistä identiteettiä ja olemusta osuvasti. Voi olla, että auto ei vastaajan mielestä ole kuitenkaan tavara.

Omaisuuksien arvo ja arvostus voivat korostua tunnetasolla myös niissä tapauksissa, joissa omaisuus on tullut omistajalle perittynä. Yhden vastaajan kokemana tämä tulee hyvin esille (M7). Hän toteaa, ettei päästä omaisuutta käsittään siinäkään tapauksessa, että oma yritystoiminta vaatisi sen rahaksi muutta-

mista. Jatkuvuuden merkitys ja jopa luopumisen vaikeus näkyy eri yhteyksissä myös muilla vastaajilla.

Se asia antaa kauheasti energiaa. Se saa ihan niin kuin lentoon, jos niin voi sanoa. Olipa se nyt mikä hyvänsä, niin minä saan aina ihan hirveästi energiaa sellaisista asioista, että minä jaksan paljon enemmän kaikenlaista, kun minulla on se joku. Tunne siitä, että minä olen onnistunut jossakin asiassa ja mua arvostetaan. Kissa elää kiitoksella. Tietynlainen arvostuksen tunne on tärkeä minulle. Tuntee osaavansa asian ja tuntee voivansa antaa sille jotain ja sen on joku muukin huomannut. (N2)

Joo, omistaminen. Tavarain omistaminen ja sitä kautta se ei sovi minun identiteettiini. Jos minulla on talo ja perheellä kutakuinkin hyvä olla ja pääsee liikkumaan, niin se on siinä. Mutta sanotaan, että omistaa jonkun asian, projektin, se voi olla tärkeä. (M4)

Sattumoisin omistan sukutiluksista siivun, joka on ollut sukumme hallussa n. 400 vuotta. Sen omistaminen tuntuu hienolta, että minä en myisi sitä mistään hinnasta. Se tuntuu siltä, että vaikka menis yritysikin nurin, niin minä en pistäisi sitä rahoiksi, että saisin pelastettua mitään. Se on ja pysyy ja menee sukupolvessa vielä eteenpäinkin. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Sisäisten yrittäjien alkuperäisistä ilmaisuista huokuu omistamisen tärkeys omaisuuteen kiintymisenä ja sitoutumisena. Yleensä tämä tuntui perustuvan omien henkisten ja fyysisten investointien ja panostusten määrään. Toki esille tuli myös omistajan edun ajamisen negatiiviset seuraukset. Yhden vastaajan mielestä niin varsinaisen yrittäjän kuin työnantajayritystä psykologisesti omistavan sisäisen yrittäjänkin katsantokanta ja näkökenttä saattavat oman edun ajamisen myötä kaventua (M6).

Kyllä minä kattelen ihan eri tavalla omaa mettää, kuin muitten mettää. Kyllä sen niin ku näkee ja tuntee. Joo, kyllä se on tuommosta. (M2)

Suurin omistus on se, mitä minulla on vasemman korvan oikealla puolella. Ihan totta. Minä en ole materialisti, että minulla pitäis olla. Mutta niin kuin on yleensä arvostuksessa. Arvostan yrittäjiä, jotka kehittää toimintaa, jotka pohtivat aidosti ydinkysymyksiä. Silloin kun katotaan vain sitä omistusta, niin silloin ollaan suppealla näkemyksellä liikkeellä. (M6)

Ite työllä ansaittu ja tehty. Se on jopa vaikea luopua siitä olis. Olen kyllä aika hyvin pystynyt luopumaan just näistä omaisuuseristäkin, että en minä niihin ihan älyttömästi ole rakastunut. Tässä vanhemmiten vielä syvämmistyy se tunne, että jopa ei haluais luopua millään. Kesäasunto. Sitä en kyllä vähällä myy. Siihen liittyy paljon, kun kaikki harrastukset jne. Oma työtäkin ja ite rakennettu ja sillä tavalla. Joskus tulee taloudellinen realiteetti vastaan. Tämä ajankäytön riittävyys, että et sinä voi kaikkia hoitaa ja hallita ja etkä kerkiä olla edes niissä. (M8)

Omistajuuden tärkeyteen ja tarpeeseen liittyvät merkityskategoriat -taulukko (taulukko 13) kokoaa tiivistäen alkuperäisilmauksista nousevia arvon ja arvostuksen tunteita sekä motivaation lähteitä.

TAULUKKO 13 Omistajuuden tärkeyteen ja tarpeeseen (TUN3) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAMISEN TÄRKEYS JA TARVE		
	Arvo ja arvostus	Motivaation lähde
Omistajayrittäjä	Omistaminen sydäimestä, mutta ei materiaa N1	Prosessin omistaminen, hallitseminen ja kehittäminen tuo tyydytystä M1
	En tunne sydämellä, että firma on minun N1	Luova ja kehittävä omistajuus M5
	Omistaminen kokonaisvaltaista N1	
	Omistan, silti kaikki yhteistä N1	
	Pieni yritys ei ole institutionaalinen omistus M1	
	Järkiratkaisu M5	
	Edullisempi toimia M5	
	Omistaa tarpeeseen M5	
Osakasyrittäjä	Arvostuksen saaminen tärkeää N2	Antaa energiaa. Jaksan enemmän N2
	Tavara ei kuvaa identiteettiä M4	Osaaminen motivoi N2
	Perinteen jatkuvuus M7	Asian/projektin omistaminen tärkeää M4
		Tunnesiteet sitouttavat M7
Sisäinen yrittäjä	Omistaminen näkyy ja tuntuu M2	Omat investoinnit sitouttavat M8
	Henkinen omistus M6	
	Kehittäjien arvostus M6	
	Omistus supistaa näkemystä M6	
	Vaikea luopua M8	

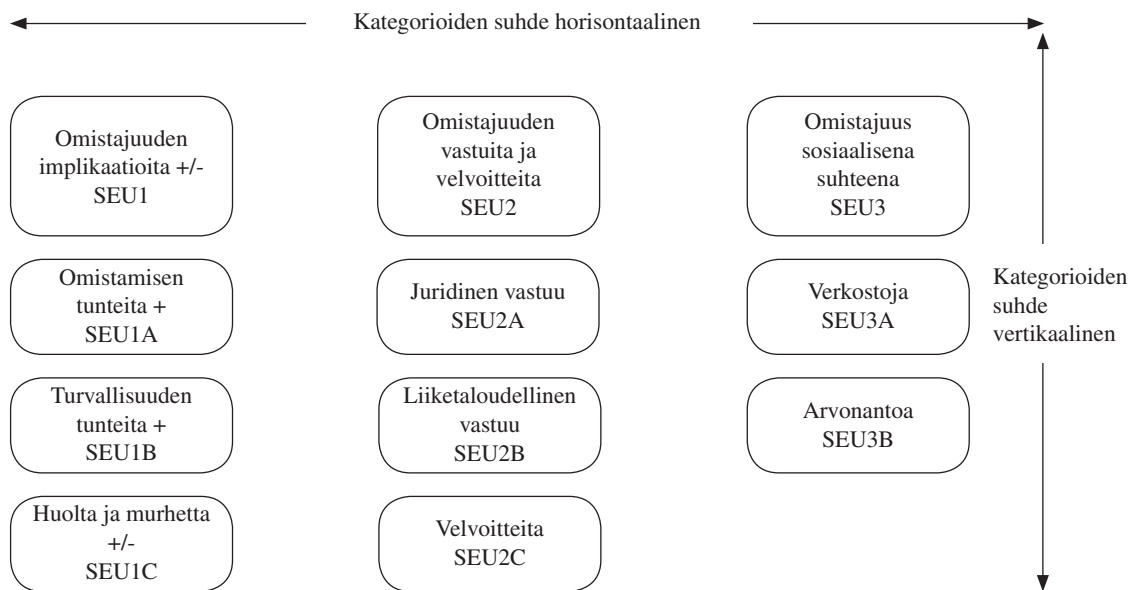
Päätelmiä omistajuuden tunteeseen liittyvistä kategorioista

Omistamisen tunteet heijastavat ilon ja ylpeyden aiheita. Valta esiintyy näissä vastauksissa kuten muissakin pääasiassa päätöksentekoon liittyvänä valtana. Vapaus puolestaan liitetään monissa kohdin oman ajan hallitsemiseen ja siihen, että omistaminen nähdään erilaisten asioiden mahdollistajana. Omistamisen tärkeys ilmenee mm. sosiaalisen arvostuksen tuojana. Omistaminen vaikuttaa olevan motivaation lähde myös siinä tapauksessa, että kohde ei ole konkreettinen vaan immateriaalinen, kuten asian, projektin tai prosessin hallitseminen. Omistaminen tarpeeseen tarkoittaa sitä, ettei omaisuuden määrä ole itsetarkoitus. Sen sijaan työntulokset ovat itse omistamista tärkeämpiä. Lisäksi edellä olevasta voi päätellä, että omistaminen koetaan ainakin osin omistajan näemyksiä rajaavana tekijänä.

5.3.3 Omistamisen seurauksien tulkintaa

Tutkittaessa omistajuuden seurauksia työelämässä (SEU) saadut vastaukset vaikuttivat hyvin omakohtaisilta. Ne painottuvat varsin tunneperäisiin implikaatioihin, joissa näkyvät omistajuuden vastuu ja velvoitteet sekä niistä johdetut seuraukset ja sosiaalinen kanssakäyminen. Kuviossa 14 on esitetty nämä edellä mainitut horisontaaliset kuvauskategoriat ja niiden alakategoriat.

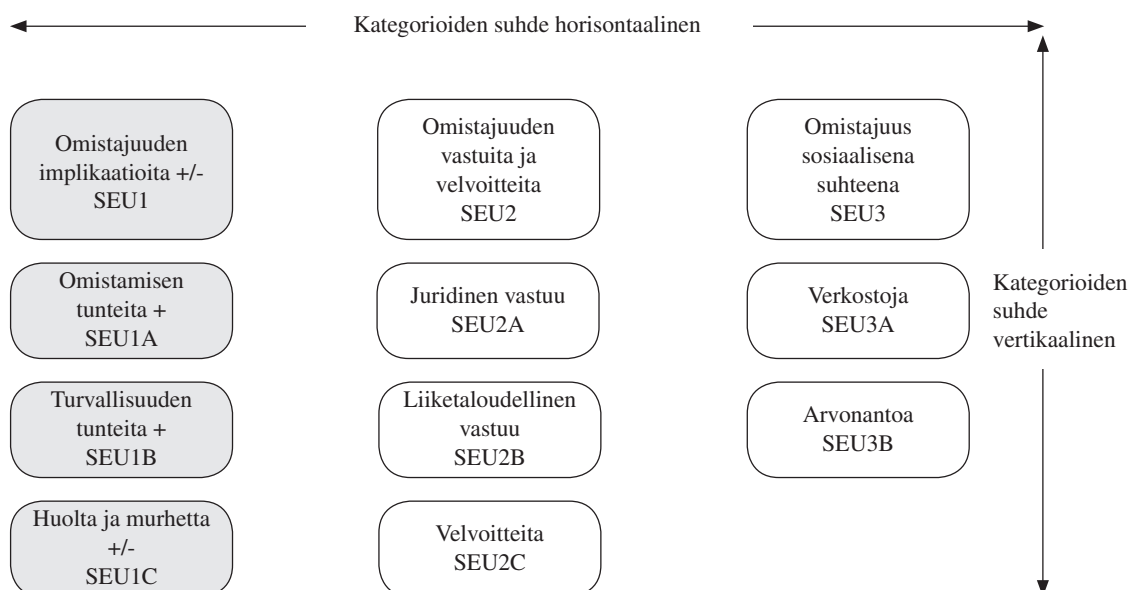

KUVIO 14 Omistamisen seurauksien tulkintaa

Omistajuuden implikaatioita -kuvauskategoria

Omistamisen implikaatiot (SEU1, kuvio 14a) voivat olla luonteeltaan positiivisia (+) tai negatiivisia (-). Implikaation luonne on tulkittu haastateltavan puheesta ja painotuksista haastattelun aikana sekä suorista positiivisuutta tai negatiivisuutta kuvaavista ilmaisuista. Tässä implikaatiolla tarkoitetaan niitä tunnetason seurauksia, joita omistajuus ja omistajana oleminen aiheuttavat. Implikaatiot jakautuvat positiivisiin tunteita (SEU1A) ja turvallisuutta (SEU1B) kuvaaviin seurauksiin sekä huolta ja murhetta (SEU1C) sisältäviin seurauksiin. Huolet eivät tässä yhteydessä tarkoita yksinomaan negatiivisia seurauksia.

KUVIO 14a Omistamisen seurauksina positiivisia ja negatiivisia implikaatioita

Omistajayrittäjä

Yhden vastaajan mielestä omistaminen tuo mukanaan glooriaa ja tietynlaista kunniaa (N1). Tämä voitaneen liittää sosio-symboliseen omistajuuteen, joka ilmenee sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tulkinnan ja sisällön sosio-symboliselle omistajuuden ulottuvuudelle antavat kontekstissa toimivat henkilöt (ks. Nordqvist 2005, 267).

Omaisuuteen syntyvä riippuvuus voidaan kuitenkin tulkita joko positiivisena tai negatiivisena piirteenä. Omistajuus sitoo omistajaansa, mutta positiivinen riippuvuus omaisuuteen synnyttää halun pitää huolta siitä. Samoin se synnyttää tarpeen huolehtia jatkuvuudesta, jotta omaisuuden voi siirtää tuleville sukupolville. Yhden vastaajan mielestä negatiivinen riippuvuus näkyy esimerkiksi siinä, että kiinteän omaisuuden rahaksi vaihtaminen ei välttämättä käy kovin helposti (M5).

Jos nyt ei ihan mennä synkisteleen, niin onhan siitä varmasti glooriaa, kun ajattelee ulkopuolisesti, niin saa siitä varmaan vähän ansiotonta arvonnousua, että sulla on oma yritys ja se on nyt ton näkönen ja siellä on sellaset ihmiset jne. Tuleehan siitä tällasta tiettyä glooriaa. Siinä tulee se, että vastuu nousee. Minä olen ylpeä yrityksestä, mutta kun mietin omistajuutta, niin en minä sitä osaa. ...Silloin aina heti herää siihen, että minkä takia ne tuodaan niin. Ja sitten kun siitä asiasta keskustellaan, niin usein tulee vastaus, että pelätään, että mua pelätään. Minä olen itse asiassa sitä pelkoa miettinyt, että miksi pelätään. Kun puhutaan työasioista, niin niissä tulee se semmonen, että ei uskalleta tuoda mulle työasioita. Johtuu varmaan siitä, että minä olen niin voimakas mielipiteiltäni ja vaativa. Mutta en tiedä. En minä siinä omistajuudessa ja johtajuudessa, niin nämä on ne negatiivisemmat puolet. (N1)

Vastuu siitä mitä omistetaan, siitä pidetään hyvä huoli. Ei päästetä ränsistymään, oli se sitten tavaraa tai firma. Pidetään huoli siitä, että meidän firmassa kaikki on kunnossa ja se on iskussa ja tunnusluvut on kondiksessa ja että henkilökunta toimii. (M3)

Se vastuu. Riippuvaisuuttahan siitä seuraa myös, jos sanotaan, että sinä omistat kiinteistöjä ja näitä, niin sinä olet niistä tietyllä tavalla riippuvainen. Taikka sinä olet ikään kuin kiinni niissä erilailla kuin vuokrakiinteistöissä. Sinä et voi siitä irrottautua niin kuin, jos sinä olet vuokralla ja sanot, että minä lopetan kahen kuukauden päästä. Tässä kun on omaisuusmasa, joka on seinissä, koneissa, laitteissa ja näin, niin se on tässä sukupolvenvaihdoksessakin oma problematiikkansa, että muljauttaa. Minä ootankin, että jos tulee toista sukupolvea, niin saa jo osan heittää osakkeista. (M5)

Osakasyrittäjä

Osakasyrittäjät nostavat esille yrityksen taloudellisen tuloksen ja tätä kautta henkilökohtaisen omaisuuden luoman turvan ja turvallisuuden. Tämä tuntuu luontevalta siinä mielessä, että osakasyrittäjien näkökulmaa saattaa ohjata aiemmin todettu sijoittajan ja riskinkantajan rooli.

Siitä seuraa tulosta, tuottoa, miten sen haluaa ilmaista ja siitä seuraa vastuu. ... Ne kaksi pääasiaahan siinä on ja tietysti turvallisuutta tietyllä tavalla myös. (N2)

Eihän tuosta omistajuudesta muuta, kuin toivon mukaan taloudellisen turvan. Konkurssiin tai katastrofiin se ei tuu mua viemään kyllä. Mulla on niin vähän rahaa kiinni siinä. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Varallisuus ja vauraus synnyttävät paitsi tyytyväisyyttä ehkä tietyllä tavalla myös varmuutta ja turvallisuutta toimia. Omistamisen tärkeyttä ja merkitystä vähätellään. Kuitenkin omistajuudesta koetaan ylpeyttä ja se nähdään tietynlaisena saavutuksena. Herää kysymys, onko omistaminen suomalaisessa kulttuurissa sittenkin tabu. Onko omaisuudesta puhuminen ja vaurastumisen tunnustaminen niin vaikeaa, että halua ja pyrkimystä vaurauteen ei koeta soveliaaksi tunnustaa?

Kyllä siitä vaurautta voi pitkällä tähtäimellä. Tuskaa ja onnistumista kyllä ihan varmasti. Vauraus. Sanosin onnellisuus tai omistaminen, että on tyytyväinen itteensä, että on tällasen saanu tehtyä tai ostettua tai maksettua ja kaikkea tuollasta. Sanotaan näin, että ei se omistaminen, se ei ole missään nimessä mulle maailman tärkein asia. (M2)

Minä sanon, että siitä seuraa sillä tavalla, että asiat jotenkin yksinkertaistuu. Yksinkertaistuminen on hirveän hyvä asia. Siinä omistajuuden korostumisen kautta voidaan menettää laaja-alisuuden näkökulma. Sillä voi olla tulevaisuuden kehittämistyön kannalta haitallisia merkityksiä. (M6)

No turvaa, turvallista toimia, kun sinä omistat jotain. Turvallisuutta ja jatkuvuutta. Toiminnan vakautta. Turvaa pahan päivän varalle. Arvonnousua voi odottaa siitä. (M8)

Omistajuuden implikaatioihin (SEU1) liittyvät merkityskategoriat (taulukko 14) on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkityksyksiköistä.

TAULUKKO 14 Omistajuuden implikaatioihin (SEU1) liittyvät merkityskategoriat

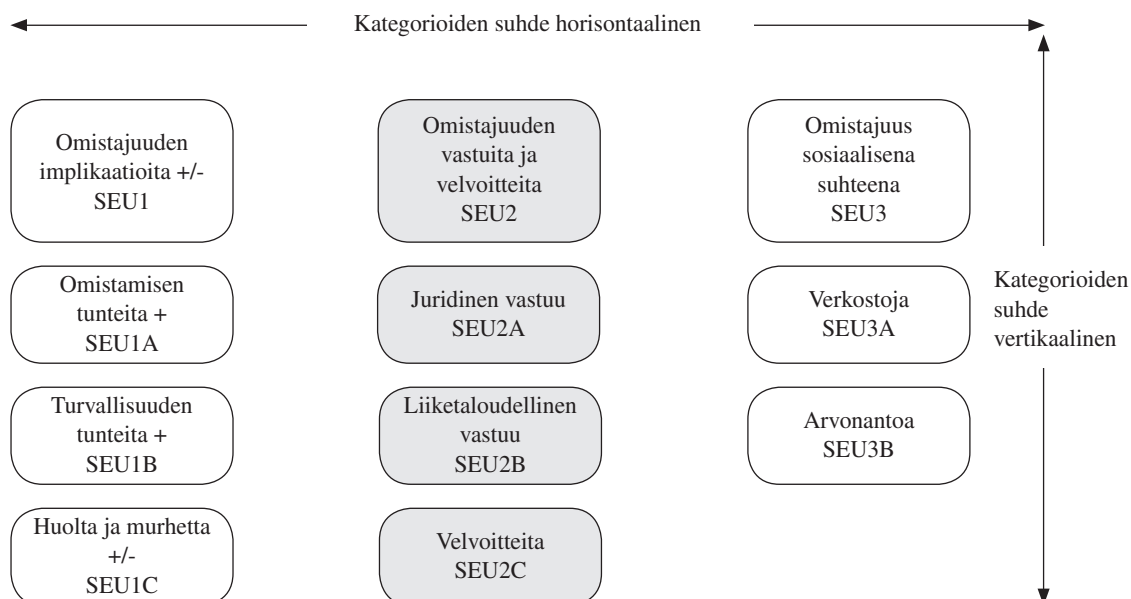
OMISTAJUUDEN IMPLIKAATIOITA +/-			
	Onnistumisen tunteita +	Turvallisuuden tunteita +	Huolta ja murhetta +/-
Omistajayrittäjä	Omistajuus tuo glorioaa N1+		Omistajajohtajaa pelätään N1-
	Omistajuus on ylpeyden aihe N1+		Omaisuudesta huolehtiminen M3+
			Riippuvuus M5 +/- Omaisuus sitoo M5 +/- Omaisuuden siirto problemattinen M5-
Osakasyrittäjä		Turvallisuus N2+	
		Taloudellinen turva M7+	
Sisäinen yrittäjä	Onnistumisia M2+	Vaurautta tulevaisuudessa M2+	Tuskaa M2-
		Turvallisuutta ja jatkuvuutta M8+	Epäarvo: Omistaminen ei tärkein asia M2-
		Toiminnan vakautta M8	Omistaminen voi olla yksisilmäistä M6-
		Turvaa pahan päivän varalle M8+	
		Arvonnousua M8+	

Omistajuuden vastuut ja veloitteet -kuvauskategoria

Omistajuudesta seuraa vastuuta ja veloitteita (SEU2, kuvio 14b), jotka jakautuvat tässä kuvauskategoriassa juridiseen vastuuseen (SEU2A), liiketaloudelliseen vastuuseen (SEU2B) ja omistajuuden velvoitteisiin (SEU2C). Kategorioiden ni-

meäminen noudattaa Carrollin (1991) vastuun pyramidin mukaista määrittelyä, jota käytettiin myös kohdassa 5.3.1.

Oikeudet ja velvollisuudet sekä valta ja vastuu on totuttu yhdistämään vastinpareiksi mm. omistajuudesta käytävässä keskustelussa. Tässä tutkimuksessa omistamisen oikeuksia ja valtaa koskevia ilmaisuja ei ollut tunnistettavissa, mutta vastuu ja velvoitteet saivat useita mainintoja. Vastuut nousivat esille jo ensimmäisen (ks. 5.3.1) kysymyksen yhteydessä. Voitaneen tulkita, että vastuu liittyy kiinteästi omistajuuskäsityksiin.

KUVIO 14b Omistamisen seurauksina vastuita ja velvoitteita

Omistajayrittäjä

Yksi omistajayrittäjistä (M3) ymmärtää omistamisen seuraukset velvoitteina siten, että "maksetaan se mikä meidän kuuluu maksaa ja saadaan se mikä meille kuuluu". Velvoitteet näkyvät omistajayrittäjän arjen toiminnassa. Lakien ja asetusten noudattaminen liittyy juridisen omistajan ja yrittäjän vastuuseen. Liiketaloudellinen vastuu näkyy siinä, että tulos kotiutetaan yritystoiminnan kehittämiseen mieluummin kuin nostetaan yrittäjälle itselleen. Omistaminen tuo vapauden päättää omista asioista. Omistajayrittäjän mielestä kehittäminen pitää viedä siihen pisteeseen, että yritys pitää olla myytävissä tai siirrettävissä (M5).

Jos minä mietin silleen omistajuutta, että se on tulos. Se on aika ihana ajatella, että se on vain tulosta ja sitä kautta itelle. Mutta kun minä olen rakentanut tätä yritystä, niin en ole koskaan päässyt tekemään mielettömän isoja tuloksia. Sen takia se on enemmän vastuuta, kun muuta.(N1)

Seurauksia ovat toisaalta velvollisuudet ja toisaalta mahdollisuudet. Minulla on mahdollisuus luoda yhteistyösuhteita ja sopimuksia. Minä voin tehdä yhteistyötä toisen yrityksen, yrittäjän kanssa tai sitten pelkästään henkilö pohjalta projektin omaisesti. ... Velvollisuudet ovat sitä, että oppii noudattamaan eduskunnan säätämiä vero- ja muita lakeja ja tekemään asioita oikein. Mutta kyllä siinä sitten on myös sitä piirrettä, että mitä saa irti siitä ympäristöstä. (M1)

Ennen kaikkea minulla on vastuuta siitä, että hoidan ne asiat. Niin kuin minä olen sanonut henkilökunnalle, että niin hyvässä kuin pahassa me noudatetaan Suomen lakeja ja asetuksia ja työntekijöiden kanssa noudatamme kulloinkin voimassa olevaa tekstiä yhtään siitä tinkimättä. Omistaminen tuo vapauden päättää omista asioista, mutta sitten ennen kaikkea se tuo sen vastuun niistä sidosryhmistä mitä meillä on. Me hoidetaan kaikki velvoitteemme oikein, että mitään ylimääräisiä kikkailuja ei tehdä, vaan maksetaan se mikä meidän kuuluu maksaa ja saadaan se mikä meille kuuluu. Tämä on myös omistamiseen liittyviä asioita, mitä ei välttämättä näe. (M3)

Näkis, että homma pyörii sitten, kun itekkään ei ole enää aktiivisesti siinä mukana. Se on yks tärkeä homma, että säilyy tuo. Olen sanonutkin, että olipa sukupolvenvaihdos tai yrittäjäpolvenvaihdos, niin yritys pitäis saada kehitettyä silleen, että se pyörisi ilman sitä omistajaa. Niin, silloin se olis ikään kuin myytävissä tai siirrettävissä. (M5)

Osakasyrittäjä

Vastuullisen omistajan pitää päättää ensisijaisesti liiketoiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä, kuten eräästä vastauksesta voi aistia. Vastuullinen ja hyvä omistajuus on käsite (ks. esim. Koironen 2007b, 29–30), joka on noussut esille mm. osakeyhtiöissä, joissa hyvää hallituskäytäntöä ja johtamiskulttuuria on pyritty kehittämään. Tässä yhteydessä vastuullinen omistajuus tarkoittaa paitsi osakasyrittäjän päätöksentekokykyä niin myös vastuun kantamista päätösten seurauksista. Osakasyrittäjä sijoittaa pääomaa yritykseen ja sitoutuu sitä kautta toimintaan ja tarkkaan taloudenpitoon. Samalla hän omistajana ja yrittäjänä hyväksyy, että palkanmaksu on riippuvainen yrityksen menestymisestä.

Siitä seuraa tulosta, tuottoa, miten sen haluaa ilmaista ja siitä seuraa vastuu. Tässä yrityksen omistamisessa se on, että vastuu liittyy paljon siihen, että mihin tätä yritystä vie vai viekö sitä mihinkään vai antaako sen olla vain tässä. Siinä tilanteessa kun oli huono tilauskanta ja lomautettiin ihmisiä joksikin aikaa. Yksi työntekijä tuli sanomaan minulle, että me ollaan petetty heidät. Minä koen asian päinvastoin. Olen silloin vastuullinen omistaja, kun minä teen sen mitä on pakko tehdä, jotta olisi elämisen mahdollisuuksia meillä kaikilla. Siinä se vastuu konkretisoituu erityisen paljon, että on pakko pystyä olemaan rankassa paikassa sen asian takana eikä vaan niin kuin piiloutua. (N2)

Yrityksen näkökulmasta seuraa ainakin se, että joku toi rahaa firmaan ja sillä maksettiin käytännössä palkkaa eteenpäin. ...Yrityksen näkökulmasta, kyllä siinä sitoutuminen on sitten erilaista, että siinä on kiinni ja palkkaa maksetaan, sitä mukaa kuin pystytään. (Tarkentava kysymys: Jos Sinä olisit toimitusjohtaja etkä omistaisi yritystä, niin olisivatko roolit erilaiset?) Ei se ainakaan mulle toisi se toimitusjohtajuus siihen mitään. Kyllä se tavallinen tavoite on siinä, että saa jotain aikaan ja jos sen saa tuottamaan ja kannattamaan sillä lailla, että siitä syntyy lisäarvo, niin se on hyvä. (Entä vastuu?) ...Kyllä se merkitsee sitä, että jokainen päätös, jonka tekee, niin sen joutuu punnitsemaan erityisen tarkkaan. En minä sitä sen ihmeellisemmin osaa selittää. Se on ihan erilaista se rahankäyttö, kun käyttää toisten rahaa, kun omaa rahaa. (M4)

(Entä mitä omistamisesta seuraa?)... Toivottavasti törkeän hyvä taloudellinen toimeentulo jossakin vaiheessa. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Keskikokoisessa yrityksessä toimivan toimitusjohtajan ja sisäisen yrittäjän mielestä omistajan vastuu yritystoiminnassa pitää näkyä ennen kaikkea yrityksen kehittämisessä, ei omistajan edun ajamisessa (M6). Toinen haastateltava kuvaa

osuustoimintayrityksessä vastuun olevan kokonaisvaltaista huolenpitoa ja välittämistä unohtamatta yrityksen jatkuvuutta (M8). Sosiaalinen ulottuvuus tässä yhteydessä näkyy asiakkaiden huolenpitoa. Vastuu henkilöstöstä, asiakassuhteista ja liiketoiminnasta on ilmennyt myös aiemmissa selonteoissa.

Siinä omistajuuden korostumisen kautta voidaan menettää laaja-alisuuden näkökulma. Sillä voi olla tulevaisuuden kehittämistyön kannalta haitallisia merkityksiä. Kun se pohtii, että vielä pitäis saada 50 hehtaaria lisää matalaa ja kaikkia näitä ja näitä asioita ja se pelkistää omaa yritystoimintaa palvelemaan tätä asiaa. Joskus se on tuhon tie sille yritykselle. Yritystoiminnassa omistajan vastuu on se, että pitää nähdä yritystoiminnan laaja kehittäminen. (M6)

(Tarkentava kysymys: Varallisuus kasvaa ja lisääntyy ja siihen liitetään yleensä myös vastuu, joten mitä vastuu Sinulle merkitsee? Entä omistajuuden vastuu työelämässä?) Huolenpitoa. Jos nyt ajattelee, niin ensiksi se on huolenpitoa niistä alaisista ja läheisistä ja huolenpitoa firman jatkuvuudesta ja huolenpitoa jopa asiakkaista. Aika syvälle menee tämä osuustoiminta. Vastuu on semmosta välittämistä ja huolenpitoa. (M8)

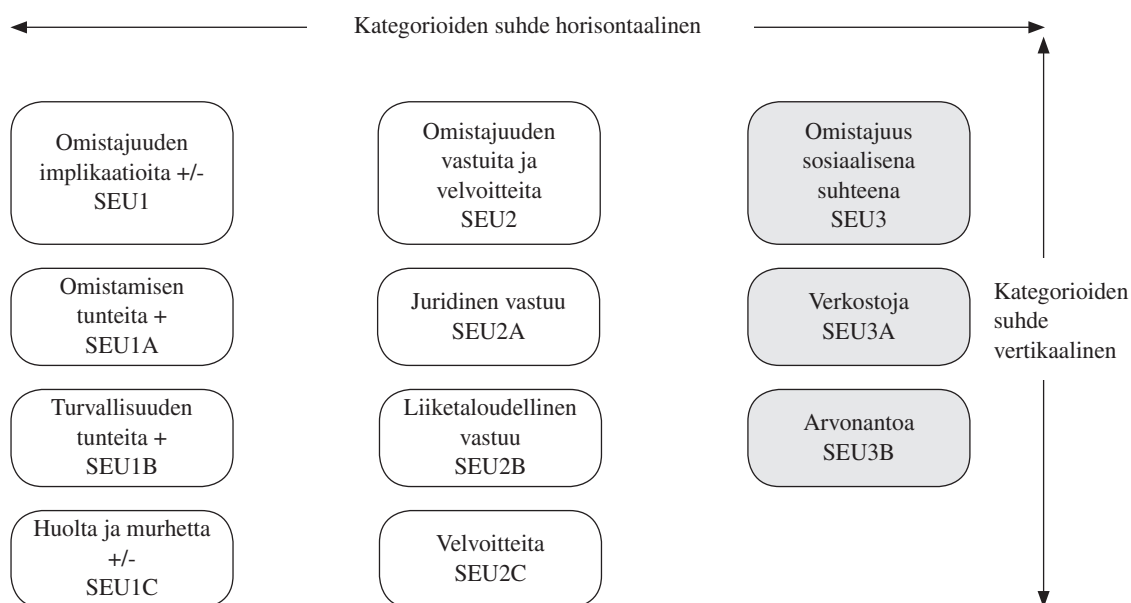
Omistajuuden seurauksena koettuja vastuita ja velvoitteita (SEU2) kuvaavat merkityskategoriat (taulukko 15) on nostettu esille alkuperäisilmausten merkityksiköistä.

TAULUKKO 15 Omistajuuden vastuisiin ja velvoitteisiin (SEU2) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAJUUDEN VASTUITA JA VELVOITTEITA			
	Juridinen vastuu	Liiketaloudellinen vastuu	Velvoitteita
Omistajayrittäjä	Oppii noudattamaan vero- ja muita lakeja M1	Omistajuuden vastuu N1	Oppii tekemään asioita oikein M1
	Noudatetaan lakeja, asetuksia ja tekstejä M3	Yrityksen pitäisi pyöriä ilman omistajaa M5	Vastuu sidosryhmistä M3
	Vapaus päättää asioista M3	Yritys olla myytävissä tai siirrettävissä M5	Maksetaan mikä kuuluu ja saadaan mikä kuuluu M3
Osakasyrittäjä	Päätöksenteon vastuu N2	Taloudellinen tulos N2	Sijoittaminen sitouttaa M4
	Vastuu päätöksistä M4	Taloudellinen vastuu N2	Aikaansaaminen M4
		Kehittämisen vastuu N2	
		Rahan sijoittaminen M4	
		Vastuu rahan käytöstä M4	
		Toimeentulo M7	
Sisäinen yrittäjä		Yritystoiminnalle tuhoisaa, jos palvelee vain omistamista M6	Vastuu on välittämistä ja huolenpitoa M8
		Kehittämisen vastuu M6	

Omistajuus sosiaalisena suhteena -kuvauskategoria

Omistajuus sosiaalisena suhteena (SEU3, kuvio 14c) -kuvauskategoriasta ilmeni omistajalle tärkeät verkostot (SEU3A) ja oman lähipiirin arvonnanto omistajalle (SEU3B).

KUVIO 14c Omistamisen seurauksina sosiaalisia suhteita

Omistajayrittäjä

Sidosryhmien merkitys yrittäjälle ja omistajalle koetaan tärkeäksi viitaten omistajuuden sosiaaliseen kontekstiin. Vesalan (1996, 24) mukaan relationistinen tai kontekstuaalinen yrittäjäyyskuva pyrkii avaamaan yrittäjän ja tässä yhteydessä myös omistajan roolia yksilön ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena.

Taas minä sanon, että meidän firma. Niin minä voisin kuvitella, että meillä ei kaikki henkilöt aina niin ajattele, että tämä on meidän firma, vaan ne silti pitää minua omistajajohtajana. (N1)

Niin siinä on hyvin paljon sidosryhmiä ja henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita samoista asioista. Ja tämä mahdollisuus yhteistyön tekemiseen on se merkittävä. Toimimalla yrittäjänä, omistajana ja yrityksenä, on taas osa isompaa kokonaisuutta tietyllä toimialalla, tietyssä ammatissa, tietyllä ammattitaidolla, tietyllä paikkakunnalla, yrittäjäyhdistyksen jäsenenä, akavalaisena ammatinharjoittajana, Pkt-säätiön konsulttirekisterissä mukana olevana. Minä olen kaikissa näissä järjestöissä mukana. Eli tämä järjestötoimintaan liittyminen uudessa roolissa ja eri yhteisöihin, niin se tulee mukaan tässä omistajuudessa, yrittäjäydessä eri tavalla kuin palkansaajana toimiessa. Minusta siinä on uusia tapoja verkottua ja löytää näitä kosketuspintoja. (M1)

Omistamisen kautta tulee eri tavalla erilaisia verkostoja. Kun minä olen firman omistaja, niin minun täytyy tietyllä tasolla olla hyvinkin paljon eri sidosryhmien kanssa. (M3)

Osakasyrittäjä

Niin omistajayrittäjät kuin osakasyrittäjätkin tarvitsevat oman kontaktiverkostonsa. Lähipiirin antama palaute ja arvostuksen osoittaminen motivoivat yrittäjää ja omistajaa (vrt. Koskinen 1996). Yksi haastateltava (N2) käytti edellä sanontaa "kissa elää kiitoksella". Vastauksessa korostetaan kontaktiverkoston rakentamisen ja merkityksen tärkeyttä varsinkin aloittavan yrityksen alkutaip-

leella. Sosiaalisen verkoston ja keskustelukumppanuuden kautta saatava arvostus näyttäisi myös olevan merkityksellistä (vrt. Dittmar 1992).

Siihinkin ehkä syntyy sitä arvostusta ympäristössä, että pystyy sen vastuun kantamaan. Se vastuullisuus on itse asiassa hyvin tärkeä asia ja siihen liittyy ihan konkreettisia kysymyksiä, mikä pitää hoitaa. Jos ne hoitaa hyvin, niin se vastuullisuus on onnistunut. Tähänkin liittyy se kasvullisuus. (N2)

Eri tavalla kontaktiverkosto on yksi, mikä ehkä tulee tärkeämmäksi. Onkin tullut tärkeämmäksi ja sitä on alkanut kasaamaan. Silloin kun ollaan omistajayrittäjä, niin sitä tietysti eritavalla kuuntelee ja keskustelee ja arvostaa. Mutta sen avulla, niin kuin minäkin olen alkanut rakentamaan omaa kontaktiverkosta, mikä on sitten äärimmäisen hyvä juttu. Tämmösellä kontaktiverkolla mennään sitten hamaan elämän loppuun asti. Varmasti siinä on yksi tärkeä. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Sisäisten yrittäjien selontekojen tulkinnat eivät tuoneet tähän kategoriaan sisältöä.

Omistajuudesta seuraaviin sosiaalisiin suhteisiin (SEU3) liittyvät merkityskategoriat (taulukko 16) ilmenevät edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 16 Omistajuuden sosiaalisiin suhteisiin (SEU3) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAJUUS SOSIAALISENA SUHTEENA		
	Verkostoja	Arvonantoa
Omistajayrittäjä	Omistajan verkostot ja yhteistyö M1	Yrittäjälle yritys on meidän firma ja työntekijöille se on omistajan N1+/-
	Omistajan rooli yhteisössä M1	
	Uusia tapoja verkottua M1	
	Omistan, silti kaikki yhteistä N1	
	Omistajan verkostot M3	
Osakasyrittäjä	Kontaktiverkosto M7	Vastuun kannosta arvostusta N2
		Kasvullisuus N2
Sisäinen yrittäjä		

Päätelmiä siitä, mitä omistajuudesta seuraa työelämässä

Omistajuudesta seuraa sekä positiivisia että negatiivisia implikaatioita. Taloudellisen turvan lisäksi omistajuudesta seuraa myös mm. riippuvuutta. Käsitteet omistajuuden seurauksista työelämässä vahvistavat omistajuuden merkitystä kuvaavia ilmauksia kappaleessa 5.3.1.

Omistajuudesta seuraavat vastuut ja velvoitteet kuvaavat luonnollisesti laillis-taloudellisen omistajuuden ulottuvuuksia. Toisaalta omistajuuden seurauksena todetaan syntyvän velvollisuuksia sekä omistajalle itselleen että muille sidosryhmille. Omistajuuden sosiaalinen luonne näkyy mm. siinä, miten tärkeänä vastaajat pitävät omistajan lähipiiristä saamaa kannustusta tai kontaktiverkoston olemassaoloa.

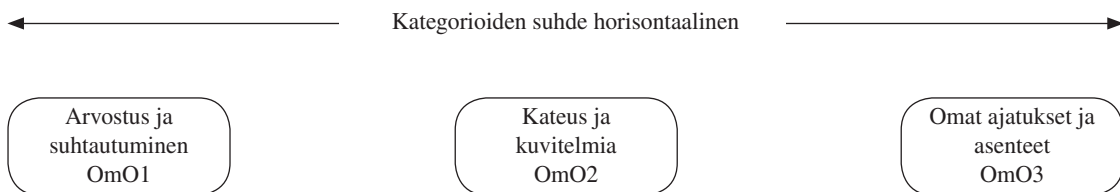

5.3.4 Omistajana olemisen tulkintaa lähipiirin silmin ajateltuna

Haastateltavien mielestä kysymys omistajana olemisesta lähipiirin silmin ajateltuna vaikutti ensi kuulemalta vaikealta. Moni aloitti vastauksen sillä, ettei ole saanut palautetta tai ei osaa sanoa. Vastaukset on tulkittava kunkin vastaajan omana tulkintana siitä, mikä käsitys hänellä on omasta omistajakuvastaan. On luonnollista, että yrittäjät yhdistivät yrittäjämielikuvan ja omistajamielikuvan toisiinsa.

Omistajana olemisen -kuvauskategoria

Omistajana olemisen tulkinnoista (OmO, kuvio 15) rakentui kolme horisontaalista kuvauskategoriaa, joihin ei liity alakategorioita. Lähipiirin arvostus ja yleinen suhtautuminen (OmO1), omistajuuteen liittyvä kateus ja muut kuvitelmat (OmO2) sekä vastaajan omat ajatukset ja asenteet (OmO3) olivat löydettävissä omiksi kategorioikseen näistä selonteista.

KUVIO 15 Omistajana olemisen tulkintaa

Omistajayrittäjä

Yksi omistajayrittäjä tulkitsee muiden suhtautuvan häneen enemmän yrittäjänä kuin omistajana (M1). Hänen mielestään asiantuntijayrittäjän identiteetti syntyy enemmän prosessin hallinnan kautta kuin tuotantokoneiston tai osakesalkun omistamisen ja hallinnoinnin kautta. Omistajanstatus edellyttää hänen mielestään kiinteää omaisuutta, jota asiantuntijayrittäjällä on niukasti.

Kyllä minuun suhtaudutaan ensisijaisesti yrittäjänä. Eli semmonen omistaminen tulee vasta kyseeseen ehkä sitten, kun omistaa liiketilan tai merkittävän tuotantovälineen. Se, että on läppäri autossa ja työhuone kotona, niin se ei vielä anna paljon omistajan statusta. Omistajuus ei ole minusta helposti sijoitettavissa tähän alaan, vaan kysymys on enemmän asiantuntijuudesta. Ja kuten äsken mainitsin prosessin omistamisesta eli hallitsee tietyn prosessin ja kykenee uskottavaan toimintaan. Identiteetti syntyy enemmän sen prosessin hallinnan kautta kuin tuotantokoneiston hallinnan kautta tai osakesalkun hallinnan kautta. Se statuksen nostaminen edellyttäisi, että olisi toimitila, palkattuja työntekijöitä tai muuta infrastruktuuria, joka olisi kiinteätä omaisuutta. Ei edes käyttöomaisuutta, vaan kiinteää omaisuutta. Kiinteä omaisuus ja omistajuus liittyvät enemmän toisiinsa kuin liikeidea ja yrittäjyys.(M1)

Näissä puheissa hyvän omistajan voidaan tulkita tarkoittavan omistajaa, joka ei pröystäile rahoillaan. Samoin hyvä omistajayrittäjä voidaan tulkita henkilöksi, jolla yrityksen asiat ajavat henkilökohtaisten asioiden edelle. Lisäksi hyvällä omistajalla asiat ovat kokonaisvaltaisesti kunnossa. Hän kunnioittaa työntekijöitään ja tekee kovaa työtä sekä osallistuu pyyteettömästi myös luottamustehäviin. Tällaisten omistajien arvostus ja kunnioitus näkyy näistä vastauksista.

Kateus nostaa päätään menestymisen myötä, mutta lähipiirin positiivinen ja ymmärtävä suhtautuminen on kuitenkin kateutta yleisempi asenne.

*Minä luulen, että ne pitää minua ihan hyvänä omistajana. En minä ole kauheasti sitä omistajuutta korostanu koskaan, koska lähipiiri tietää... Mulla on asuntolainaa, niin kuin muillakin, eikä mulla ole hirveitä omaisuuksia. Eli ei ne voi suhtautua siihen, että minä pröystäilisin ra-
hoilla. (N1)*

...kyllä ”ketjun” ukot käsittääkseni kunnioittavat minua omistajana. Ne kaikki tietää sen, että mulla tulee firma aina ennen henkilökohtaisia asioita. Me hoidetaan aina firman asiat, se on niin kuin se ykkösasia. Ainakin mulle mitä tavarantoimittajat ja mitä nämä muut sanoo, että ne kunnioittaa sitä. Ihmisille riittää, että ne tulee hakeen tuotteita, mitkä he toivoo saavansa tiettyyn hintaan, tiettyä laatua. Ja periaatteessa, niitä ei vois vähempää kiinnostaa, että kuka sen oikeasti omistaa, kuhan homma pelaa ja ne saa bonuksensa tai plussansa ja hinta-laatu suhde on kohallaan ja tuoteen saa kohtuullisessa ajassa. Minä luulen, että se on se tärkein tekijä. Mehän ollaan niin kuin se mahdollistaja. (M3)

Omistajana. En minä tiedä. Ympäristössä ja seudulla näin, niin ainahan on, jos yritys menestyy ja jotakin tulee, niin kateellisia on. Hyvin vähän sitä on. Ne on nähnyt sen kymmenien vuosien taipaleen, miten paljon sitä on tehty ja mistä on lähdetty. Ja kun on pidetty työntekijät kunniaissa, että sitä ei voija sanoa, että työntekijöitten selekänahasta se on revitty. Jos nämä kaikki on kondiksessa, niin hyvin vähän sitä kuulee negatiivista. Sanoisinko, että positiivisesti on suhtauduttu. Vastuutako on kannettu monessa tilanteessa ja nähty, että mitä se on. Kun kokonaisvaltaisesti on hommat kunnossa ja tehään sitten myös pyyteetöntä luottamushommaa-kin ja ollaan monessa mukana, että se ei ole aina se oman edun tavoittelu siinä päällimmäisenä. Kyllä siinä sitten on ymmärrystä tullut enempi. (M5)

Osakasyrittäjä

Arvostus ja lähipiirin myönteisyys on myös osakasyrittäjien vastausten keskeisin sisältö. ”Omistajalla on rahaa” -asenne kuvaa sosiaalisesti jaettua mielikuvaa omistajan identiteetistä (vrt. Dittmar 1992).

Pääsääntöisesti varmasti ihan myönteisesti. Minä näkisin kuitenkin näin, että se on kuitenkin plusmerkkinen asia sidosryhmien kannalta.(N1)

Joo, mä en osaa sanoa. No, perhe tietää missä mennään. Muuthan ei oikeastaan tiedä, että mitä se omistajuus käytännössä tarkoittaa. Naapurit tai muut ei tiedä kuinka paljon loppujen lopuksi omistan siitä yhtiöstä. En ole sitä mitenkään salannut, jos joku kysyy, niin minä olen sanonut. ...Mutta en mä tiedä, ehkä jotkut sitten osaa arvostaakin. Siis sellaset, jotka miettii sitä, että voisko elämässään tehdä jotain ja sitten sitä jatkuvaa lätinää siitä, että kun tää homma ei enää kiinnosta ja pitäs keksiä jotain. Mutta kun niille sanoo, että tossa on, että rupee siitä tekee. Pistä se yritys pystyyn. Myy se kesämökki ja ota siitä se alkupääoma ja ala vääntää. Niin ei se sen ihmeellisempää ole. Siinä ehkä huomaa, että toiset tajuaa sen, että se edellyttää rikinottoa ja päätöksentekokykyä. Ei ole helppoa lähteä sitten kuukausihommasta pois.(M4)

Ne luulee, että mulla on rahaa. (Tutkija: Miten sen näkee, onko siitä Sinulla kokemuksia tai tilanteita, jossa se on tullut esiin?) Ei, konkreettisesti ole näkynyt. No, joku luulee, että on enemmän rahaa.(M7)

Sisäinen yrittäjä

”Ei tuhlaile ainakaan ylimääräiseen. Aika järkevä rahan käyttö...” tiivistää yksi sisäinen yrittäjä sen mielikuvan, jonka hän olettaa lähipiirillä olevan itsestään (M8).

Tarkalla taloudella saa kasvatettua varallisuutta, joka saattaa herättää kateutta perhepiirin ulkopuolella.

En minä, en minä ole oikein ajatellut koskaan. Ei kai mitenkään. En minä usko, että siinä on mitään vaikutusta. En minä ainakaan usko. (Tutkija: Se ei näy mitenkään tai ei tule esille.) Ei tule. (M2)

Hyvin vähän olen saanut siitä palautetta. Enkä pidä itse sitä millään tavalla esillä sitä asiaa, että minä en ole oikeastaan saanut siitä asiasta mitään palautettakaan. (M6)

No varmasti ne on tyytyväisiä, jos ihan niinkö ajatellaan lähipiiriä, appivanhempia, omia vanhempia. Ne näkee, että hirmu fiksusti pyrkii hoitamaan ja vaimokin varmaan, että pyrkii omistajana fiksusti hoitamaan asioita. Ei tuhlaille ainakaan ylimääräiseen. Aika järkevähän käyttö.. Voihan siinä omistajana olla, että joku saattaa kattoo, että kaverilla on ...se on tämä kateus. Ei, minun lähipiiri millään, mutta joku vähän kauempana. Voi olla joku, että kattoo, että onhan sillä varaa. Siellä se kateus sitten. (M8)

Omistajana olemiseen (OMO1-3) liittyvät merkityskategoriat (taulukko 17) on nostettu esille alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä. Haastateltavat tulkitsevat omaa omistamistaan lähipiirin silmin nähtynä.

TAULUKKO 17 Omistajana olemiseen (OMO1-3) liittyvät merkityskategoriat

OMISTAJANA OLEMINEN LÄHIPIIRIN SILMIN AJATELTUNA			
	Arvostus ja suhtautuminen	Kateus ja kuvitelmia	Omat ajatukset ja asenteet
Omistajayrittäjä	Hyvä omistaja N1	Asiakasta ei kiinnosta yrityksen omistajuus, jos homma pelaa M3	Omistamista en korosta N1
	Yrittäjä vs. Omistaja. Suhtaudutaan yrittäjänä M1 Kollegat kunnioittavat M3	Kateus tulee yrityksen menestymisestä M5 Vähän kateutta, jos työntekijät kunnia M5	En pröystäile rahalla N1 Omistajan statusta ei asian- tuntijayrittäjällä M1
	Arvostusta, että firma on ykkösasia M3 Omistaja on mahdollistaja M3		Omistajan status edellyttää kiinteää omaisuutta M1 Oma etu taka-alalla M5
	Kokonaisvaltainen vastuu M5 Positiivista suhtautumista ja ymmärrystä M5		
Osakasyrittäjä	Plusmerkkinen asia sidosryhmien kannalta N2	Mielipide: omistajalla on rahaa M7	En osaa sanoa. Perhe tietää, muut ei tiedä. Ei salaamista M4
	Arvostavat riskinotto- ja päätöksentekokykyä M4		
Sisäinen yrittäjä	Tyytyväisiä. Asiat hoidetaan M8	Kateutta lähipiiriä kauempana M8	En osaa sanoa M2 En pidä esillä asiaa. En ole saanut palautetta M6

Päätelmiä omistajana olemisen tulkinnasta

Omistajan olemisen tulkinnat lähipiirin näkökulmasta katsottuina kuvaavat sellaisia omistajuuden piirteitä, jotka vastaaja itse kokee arvokkaiksi. Lähipiiri arvostaa ja kunnioittaa hyvää omistajaa. Hyvä omistaja ei pröystäile rahoilla ja on järkevähän käytössä. Hyvällä omistajalla on kokonaisvaltaisesti asiat kun-

nossa eikä oman edun tavoittelu ole päällimmäisenä mielessä. Kateus ilmenee menestymisen kautta. Kateus ei korostu vastauksissa, koska lähipiirin positiivisen suhtautumisen todetaan olevan kateutta yleisempi asenne. Voidaan toki kysyä, onko kateudesta puhuminen kulttuurisesti vaikeaa ja se jätetään sen vuoksi pelkän maininnan varaan. Kateutta ei otettu myöskään haastatteluissa erikseen esille.

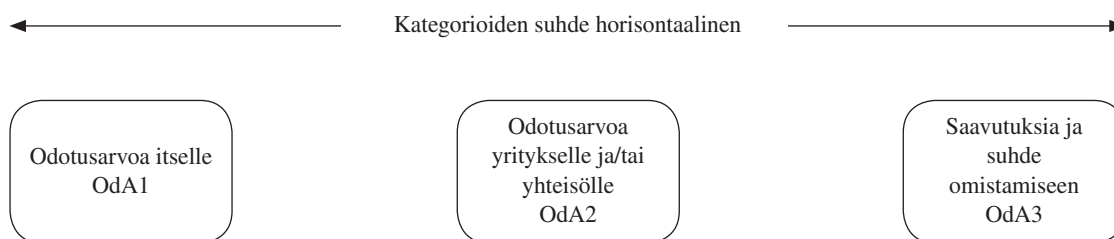
Asiantuntijayrittäjän identiteetti syntyy prosessin omistamisesta ja sen hallinnasta. Omistajan status edellyttää kiinteää omaisuutta.

5.3.5 Omistamisen odotusarvojen tulkintaa

Ajatukset tulevaisuudesta ja siitä, minkälaisia omistamisen kokemuksia kukin vastaaja vielä toivoo itselleen, oli erittäin mielenkiintoinen kysymys. Kysymys itsessään johdatti vastaajat pohtimaan odotuksia itsensä kannalta. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikilla oli tietynlainen odotusarvo, joka liittyi omistamiseen, omaisuuteen tai omistajana olemiseen myönteisessä mielessä. Yhden vastaajan mielestä omistamisella ei ole työyhteisössä sijaa muutoin kuin työyhteisön hallintana ja henkisenä pääomana. Tämä ajatus voidaan tulkita psykologiseksi omistajuudeksi.

Omistamisen odotusarvo -kuvauskategoria

Omistamisen odotusarvoon (OdA, kuvio 16) liittyi kolme horisontaalista kategoriaa, joihin ei sisälly alakategorioita. Ensimmäisen kategorian muodostavat ne odotukset (OdA1), jotka koskettavat vastaajaa itseänsä. Toinen kategoria sisältää odotusarvot (OdA2), jotka ovat liitettävissä omistajan yritykseen tai yhteisöön, joka voi olla myös oma perhe. Kolmannessa kategoriassa ovat kaikki muut näkökulmat (OdA3), jotka ovat tietyllä tapaa vastaajan perusteluja sille, miksi hän ei omasta mielestään osaa tai halua kertoa odotuksistaan. Omistamisen odotusarvo voidaan ymmärtää esimerkiksi niin, että omaisuus sisältää mahdollisuuden ja kannustimen niin omistajayrittäjälle, osakasyrittäjää kuin sisäiselle yrittäjälle saavuttaa itselle tärkeitä ja hyödyllisiä tavoitteita sitten, kun siihen on otollinen ajankohta. Mahdollisuus on olemassa, mutta sitä ei tarvitse välttämättä käyttää.

KUVIO 16 Omistamisen odotusarvojen tulkintaa

Omistajayrittäjä

Omistajayrittäjien odotukset omistamisen kokemusten suhteen liittyvät osaltaan omaisuudesta luopumisen antamiin mahdollisuuksiin. Omaisuus siirretään seuraavalle sukupolvelle tai tuloutetaan ja keskitytään elämässä aivan muuhun, kuten esim. tuotekehitykseen tai toisen toimialan yritystoimintaan. Toisaalta omaisuutta halutaan kartuttaa ja kasvattaa, jotta ”sitä voisi katella ja taputella, että tämä on mun”(M3). Silti omistamista ei koeta itseisarvoksi.

Minä haluaisin sillä tavalla, kun minä tästä luovun tästä yrityksestä jossain vaiheessa, niin kuin varmaan jokainen niistä luopuu. Eli varmaan tulen myymän tämän. Mutta kuitenkin minä haluaisin niin, että minä saisin tämän myytyä hyvällä, kohtuullisella korvauksella ja plus niin, että jatkuis tämän taival jne. Ja sitten minä itse taas voisin keskittyä ihan johonkin muuhun. Se on siinä, että sitten minä haluan tulouttaa sen itselleni jossain vaiheessa, jos vois ajatella näin. (N1)

Minä olen ehkä liian rajoittunut henkilö siinä suhteessa siihen vastaamaan, kun minulta puuttuu se mammonaperspektiivi kokonaan, tai ei nyt kokonaan, mutta siinä mielessä, että se olisi toimintani suuntana. Voisihan sitä sanoa näin, että kehitettyjen menetelmien ja tuotteiden ja palveluiden eläminen ja säilyminen ja jalostuminen. ...Meillä on useita tapoja saada aikaseksi tuloksia. Ja parhaat tavat ovat todennäköisesti sellasia, joilla innostetaan se lähipiiri tekemään niitä asioita yhdessä. Tällasia toimintatapoja, jos näkee juurtuvan. Nämä ovat sitten sellaisia hyviä asioita, joita haluaisin ehkä nähdä enemmän tulevaisuudessa. (M1)

Se on vaikee sanoa. Silloin nuorena miehenä, aloittelevana kauppiana, jonkin verran hyvin pärjänneenä, toivoi, että jonakin päivänä minä vielä tuon marketin omistaisin tuosta. Saataahan se tässä olla joku semmonen, että tällä hetkellä, kun et tavallaan ole niin kuin töissä, niin tavallaan en mieti sillä tavalla omistavani. Olen monta kertaa miettinyt, että sitten jos sitä olisi isossa kaupungissa jonkun ison yksikön omistajana, jota kattos ulkoa, niin mieltiskö sitä, että minä omistan tuon. Että osaisko sitä sillä lailla ajatella vai meneekö se edelleen, niin että ei mieti tekevänsä töitä. Minä luulen, että se omistamisen omistamistunne on ..., että pitäis omistaa semmonen hemmetin iso kiinteistö, jota vois katella ja taputella, että tämä on mun. Olen hankkinut. Se vois olla semmosen kokemisen arvoinen, mutta en minä niin kuin muuten miellä sitä. Omistaminen auttaa monia asioita, mutta ei se ole itseisarvo. On kiva omistaa, mutta kuitenkin se ei ole se itseisarvo. Ehkä tämä on ristiriitaista, mutta ehkä ymmärrät mitä tarkoitan. (M3)

En minä tiedä, jos saa näitä hoidettua tulevaisuudessa, niin ei siinä. Kun tekee sukupolvenvaihdoksen ... niin tuotekehittelypuolella vielä haluan olla kaikkee hullua kehittämässä. Pisisimpään tulen olemaan tukena ja turvana tuotekehittelyssä ja tuotannon ja tämän kehittämässä. Tällä puolella haluaisi olla, vaikka täyspäiväisesti jäisi pois. En tiedä mitä muuta haluaa, kun on toiminu ja kokenu. Jos epäonnistumisia, niin enempi onnistumisia on ja eteenpäin on mennyt.(M5)

Osakasyrittäjä

Omistajan saama tulos ja tulo sekä vauraus ja varallisuus ovat osakasyrittäjillä päällimmäisiä odotusarvoja. Motivaatio siihen löytyy niistä mahdollisuuksista, joita omistaminen tarjoaa omistajilleen. Kaikkien vastaajien yrittäjänä olemisen taival on muutaman vuoden ikäistä, joten heillä ei välttämättä ole vielä yrityksen myynti tai osakkuuden myynti mielessä.

Tietysti, kai se on inhimillistä toivoa, että saisi tulosta sen verran aikaseksi, että vois joskus ihan oikeasti olla tekemättä mitään. Tai sanotaan niin, että tehdä niitä asioita mitä oikeasti haluaa. Se taloudellinen vapaus olisi vielä suurempaa. Semmosia toiveita lähinnä ja sitten

tietysti, että onnistuisi tekemään niitä oikeita ratkaisuja tässä omistajuuden suhteen. Olipa se sitten tie mikä tahansa tälläkin yrityksellä, että olisi itse viemässä siihen suuntaa, että asiat eivät tapahtuisi minulle tai tälle yritykselle, vaan minä olisin aikaan saamassa niitä jossain määrin. Sitä toivoisin. Mutta varmaan ihan konkreettiseen omistajuuteen nähden, niin se on juuri tuo riippumattomuus, myös taloudellisesti. (Tutkija: Vauraus.) Niin vauraus, kyllä. (N2)

Visiot on. Siis mulla on tietyt tavoitteet, että kuinka paljon minä toivoisin saavani kuukaudessa tai vuodessa palkkaa tai osinkoa tai molempia siitä mitä minä teen. Se on mikä tyydyttää, eikä se tarvi niin kuin mahdollisesti olla. Se on oikeastaan siinä. Sitten on pitkän aikavälin tavoite semmonen, että kun lapset on kasvanu, niin vois olla kylmät kuukaudet jossain lämpimässä ja tehdä jotain, jopa kirjoittaa tai tehdä jotain muuta. Ei siis pelkästään olla möllöttää. Mutta se omistaminen mahdollistaa vapaamman ajan käytön. Omistaa oman aikansa. Mutta ei sen tyypistä omistajuuden ajatusta, että yritys pitäis kasvattaa niin, että siinä on niin monta työntekijää tai niin paljon liikevaihtoa. En minä oikein osaa ajatella sillai päin, minä ajattelen sen tulon kautta ja varallisuuden kautta, joka mahdollistaa tiettyjä asioita. Käyttääkö niitä vai ei, niin se on sitten taas eri asia. (M4)

Ehkä minä toivoisin, että tämä joskus tuottaisi sen verran rahaa, että pärjäis hyvin tai sitten se vaatis sen verran vähän huomiota, että vois tehdä jotakin ihan omaakin, pientä ja kivaa tai sitten olla mukana ehkä jossain. Kyllä tämä on tietysti saanut sillä tavalla kipinää, että on kiva yrittää ja kiva omistaa. Vois lähteä mukaan joihinkin yrityksiin... Mulle sopisi olla pienessä yrityksessä töissä vaikka osaomistajana, jossain muuallakin, koska siinä kuitenkin on aika vapaat kädet ja laajat toimialueet tekee vähän kaikkea. Tietynlainen vapaus on siinäkin. Toisaalta myös oma pikku 100 prosentin omistuksella oleva, vaikkapa mainostoimisto, vois olla ihan järkevä. (Tutkija: Eli yrittäjyydestä lisäkokemuksia tai erilaisia kokemuksia.) Niin, kuhan nyt saadaan tää ensinnä katottua ja sitten vielä saatu Jollaksen rannasta se iso omakotitalo ja huvivene siihen ja sitä rataa. Sitten voi kattoa, mitä sitten tekee. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Yhtenä odotusarvona on yksityisomaisuuden tulouttaminen, jotta voi toteuttaa henkilökohtaisia unelmia. Toisaalta sitoutuminen ja kiintyminen vaikeuttavat luopumista, koska omaisuuden halutaan siirtyvän ”hyviin käsiin”. Selkeä motiivi omistamiseen löytyy myös siitä, että on halu tehdä jotakin pysyvää ja näkyvää, jotta on mitä jättää tuleville polville.

Omistajuudesta? Jos ajattelee, niin ei kai minulla oikein mitään. Minä huomaan, että minä oon saanu kaikki, mitä minä olen halunnu. ... me ollaan tehty sellanen päätös, että me josain vaiheessa ennen eläkeikää ja myydään vaan kaikki omaisuus pois ja siirrytään johonkin muuhun maahan. (Tutkija: Teillä on suunnitelmat selvillä.) Joo, se on valmis ja se toteutetaan. Ei epäilystäkään. Meidän kohdalla omaisuudesta luopumisen tuska on. Kuitenkin tuntee vastuuta edelleen eteenpäin siitä, että siitä siirrosta, Mitä sille tekee? Sellanen ongelma. Sanotaan kaksikymmentä vuotta sitten, en olisi ajatellutkaan, että mitä sillä on väliä. Mutta nyt kun ikää on tullu itelle. Niin on tullut sellanen, että entäs sitten. (M2)

No vois sanoa, että jäis sitten tuleville polville. On vähän semmonen, että haluaa tehdä jotakin pysyvää ja näkyvää, että joka jää sitten tuleville polville tietyllä tavalla. ... No, turvattu vanhuus, se mulla pitäis olla, jos minä jaksan vain töissä olla. Olis nyt sen verran ees, että pystyy kaikki hoitamaan. No vois matkustella, että sitten eläkkeellä viettäisi täyspainosta elämää ja matkustelisikin sitten, kun aikaa on. Pystyis hoitamaan terveysasiat silleen, että ei tarvits missään tuolla jonoissa pyöriskellä. (M8)

Sisäisen yrittäjän omistajuus merkitsee asioiden hallintaa ja osaamista. Juridinen omistajuus työyhteisöstä ei himoita ja se saattaa olla vastaajan mielestä jopa vaarallista, koska voi syntyä eturistiriitoja.

Minä joudun kokoajan toteamaan, että olenko minä niin huono yrittäjä. Sillä tavalla, että ei se omistajuus niin kuin, että ei minua himoita omistaa. Minulle se omistajuus merkitsee sitä, että minä pystyn hallitsemaan sitä yhteisöä. Minä koen sen, että tämä on minun hallinnassa. ... Minä olen kokoava voima tässä yhteisössä ja pyrin pitämään kanavia auki siten, että se toimii, ettei minun tarvitse jatkuvasti kysellä. Se on minun mielestä sitä omistusta minun näkökulmasta ja sisäisen yrittäjyyden omistusta. Se, että minä pyrkisin siihen, että minä omistaisin entistä suurempaa osuutta siitä työyhteisöstä, niin minusta se olisi vaarallista. (M6)

Omistamisen odotusarvoihin (OdA1-3) liittyvät merkityskategoriat (taulukko 18) on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkityksiköistä.

TAULUKKO 18 Omistamisen odotusarvoihin (OdA1-3) liittyvät merkityskategoriat

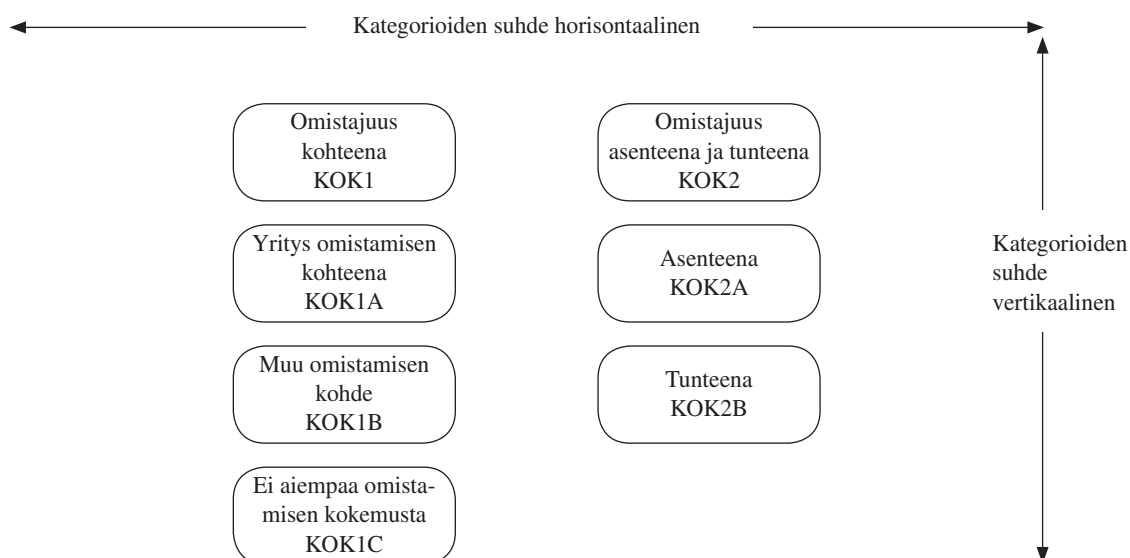
OMISTAMISEN ODOTUSARVOJA			
	Odotusarvoa itselle	Odotusarvoa yritykselle ja/tai yhteisölle	Saavutuksia ja suhde omistamiseen
Omistajayrittäjä	Taloudellinen korvaus itselle N1	Odotus yrityksen jatkumisesta N1	Puuttuu mammonaperspektiivi M1
	Mahdollisuus keskittyä muuhun N1	Juurtuneita hyviä toimintatapoja M1	Omistaminen on kivaa, ei kuitenkaan itseisarvo M3
	Omaisuus konkretisoi omistamisen M3	Sukupolvenvaihdos M5	On jo omistamisen kokemusta ja onnistumisia M5
	Omistaminen on mahdollistaja M3		
	Halu kehittää M5		
Osakasyrittäjä	Taloudellinen vapaus N2	Oikeita ratkaisuja yritykselle N2	
	Oikeita ratkaisuja itselle N2		
	Taloudellinen riippumattomuus ja varaus N2		
	Korvaus tehdystä työstä M4		
	Omistaminen mahdollistaa M4		
	Oman ajan omistaminen M4		
	Hyvä toimeentulo M7		
Yrittämisen kipinä kasvanut.			
	Halu jatkaa yrittäjänä M7		
	Vaurauden tunnusmerkkejä M7		
Sisäinen yrittäjä	Omaisuus mahdollistaja M2	Vastuu omaisuuden siirrosta jälkipolville M2	Olen saanut mitä olen halunnut M2
	Turvattu vanhuus ja tulevaisuus M8	Pysyvää ja näkyvää tuleville polville M8	Omaisuudesta luopumisen vaikeus M2
			Epäarvo: Minua ei himoita omistaa M6
			Työyhteisön hallinta on sisäisen yrittäjyyden omistamista M6
			Työyhteisön laillinen omistajuus vaarallista M6

Päätelmiä odotusarvoihin liittyvistä kuvauskategorioista

Kysymys omistajuuteen liittyvistä ja tulevaisuuteen suuntautuvista odotuksista kirvoitti vastaajat puhumaan innostuneesti. Odotukset olivat joko henkilökohtaisia tai ne liittyivät yritykseen, työyhteisöön tai perheeseen. Selkeästi vastauksista heijastui omistamisen mahdollisuuksia luova luonne erityisesti silloin, kun omaisuus muuttuu omaksi käyttöpääomaksi ja uudelleen sijoitettavaan muotoon. Omaisuus on samalla korvaus tehdystä työstä. Tietoisuus olemassa olevasta mahdollisuudesta riittää. Mahdollisuutta ei tarvitse välttämättä koskaan käyttää. Odotusarvot voidaan tulkita motiiveiksi niin tämän hetken omistajana olemiselle kuin vaurauden kartuttamiselle. Jotakin pysyvää halutaan siirtää sukupolvelta toiselle. Omistajuudella näyttää näin olevan merkityksellinen tehtävä, koska se sitoo sukupolvet toisiinsa (ks. myös Kanninen 2007, 239). Sisäisen yrittäjän omistajuus työyhteisössä on asioiden hallintaa ja osaamista.

5.3.6 Omistamisen kokemusten tulkintaa

Omistajuuden kokemukset (KOK) on jaettavissa kahteen osioon. Ensinnäkin kokemuksista kertovat selonteot ovat kiinteästi yhteydessä varsinaiseen omistamisen kohteeseen ja toiseksi ne liittyvät omistamista kuvaaviin tunneilmaisuihin. Tämä on yhtäpitävä Etzionin (1991, 466) omistajuusmääritelmän kanssa. Hän on todennut omistajuuden olevan kaksijakoinen ilmiö, joka osaksi on jotakin todellista ja konkreettista ja osaksi tunnetta ja asennetta. Kuviossa 17 on kuvattuna nämä kaksi omistamisen piirrettä horisontaalisina kuvauskategorioina, jotka molemmat jakaantuvat omiin alakategorioihin.

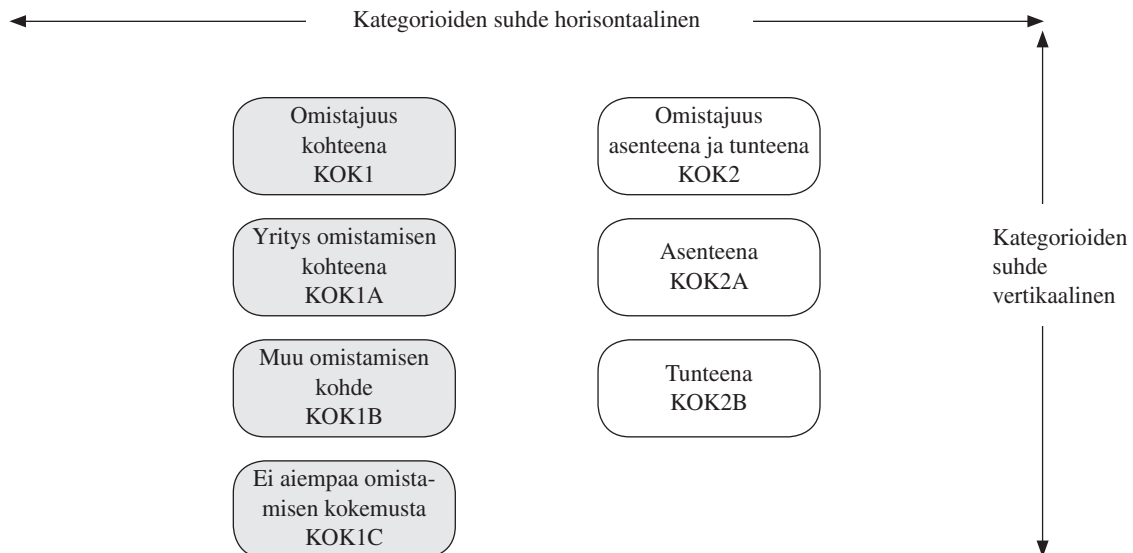
KUVIO 17 Omistamisen kokemusten tulkintaa

Omistamisen kokemuksia kohteesta -kuvauskategoria

Omistamisen kokemuksia kohteesta (KOK1, kuvio 17a) -kategoria sisältää kolme alakategoriaa. Yritys omistamisen kohteena (KOK1A) ja muu omistamisen kohde (KOK1B) ovat konkreettisia omaisuuden ilmentymiä. Kolmas alakatego-

ria (KOK1C) ilmaisee ne vastaukset, joiden mukaan vastaajalla ei ole ollut konkreettisia omistamisen kokemuksia työelämässä. Nykyinen yritysomistus voi olla ensimmäinen kokemus.

KUVIO 17a Omistamisen kokemusten tulkintaa kohteen näkökulmasta

Omistajayrittäjä

Taustakertomusten mukaan kahdella omistajayrittäjällä on ollut nykyisen yritysomistuksen lisäksi aikaisempia kokemuksia yrityksen omistamisesta (N1, M5). Voidaan olettaa, että myös nämä aikaisemmat kokemukset rakentavat osaltaan heidän nykyisiä käsityksiään omistajuudesta.

Osakasyrittäjä

Osakasyrittäjillä ei ollut konkreettiseen kohteeseen liittyviä omistamiskokemuksia ennen nykyistä yritysomistusta.

Ei oikeastaan. Se on semmosta pienimuotoista sijoittamista, mitä olen harrastanut. Mutta en oikeastaan ole ollut sillä tavalla mukana missään sen tyyppisessä. (N2)

Tätä ennen en varmasti ole omistanut yhtään mitään ite. En ole oikein läheltä päässyt kattoon kenenkään tämmöstä omistajuutta. Suvussa on ollut aina maatila, että se on tietynlaista omistamista ja yrittäjyyttä paljonkin, mutta se on tosin oma luku. (M7)

Sisäinen yrittäjä

Yksityisomaisuutta lukuun ottamatta sisäiset yrittäjät eivät tunnistanee konkreettiseen kohteeseen liittyviä omistamisen kokemuksia työhistoriansa ajalta.

Omaa niinku yksityisesti. No, mettäomaisuutta on aikalailta ja semmosta. (M2)

Ei mulla ole. En minä omista osakkeita valitettavasti. Kiinteistöjä kylläkin...omaa pitää olla. (M8)

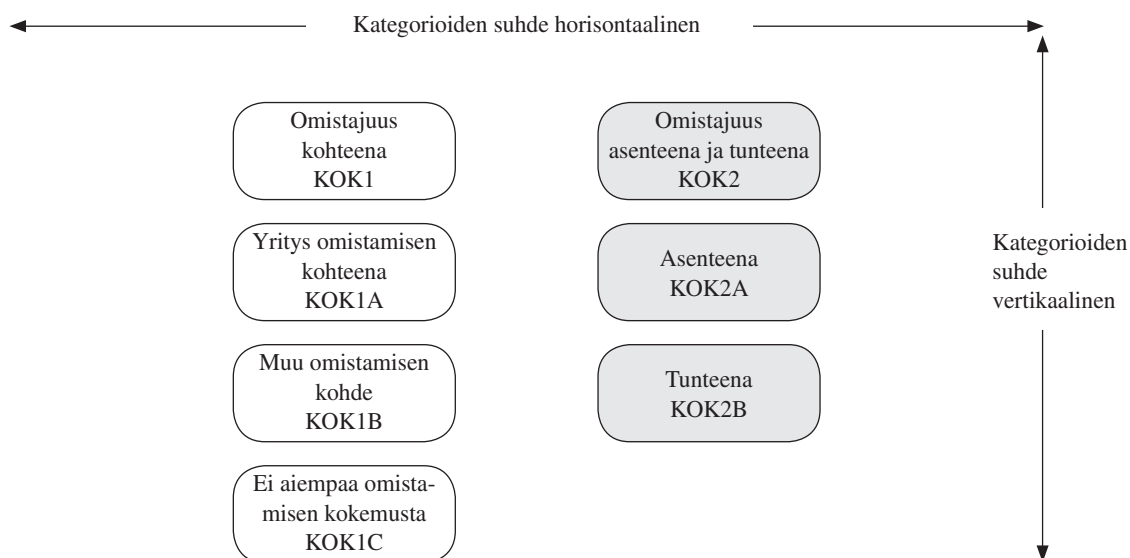
Omistamisen kohteena (KOK1) kokemiseen liittyvät merkityskategoriat (taulukko 19) on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 19 Omistaminen kohteena (KOK1) kokemiseen liittyvät merkityskategoriat

OMISTAJUUS KOHTEENA			
	Yritys omistamisen kohteena	Muu omistamisen kohde	Ei aiempaa omistamisen kokemusta
Omistajayrittäjä	Useita yritysomistuksia N1, M5		
Osakasyrittäjä		Pienimuotoista sijoittamista N2	Ei aiempaa omistamisen kokemusta työelämässä N2, M7
Sisäinen yrittäjä		Yksityisomaisuutta M2	Ei omistamisen kokemusta työelämässä M8
		Yksityisesti omaa pitää olla M8	

Omistajuuden kokemuksia asenteena ja tunteena -kuvauskategoria

Omistaminen asenteena ja tunteena (KOK2, kuvio 17b) -kategorian alakategoriat muodostuvat vastaajan omistamisen asenteisiin liittyvistä (KOK2A) tulkinnoista ja tunteisiin (KOK2B) liittyvistä tulkinnoista.

KUVIO 17b Omistamisen kokemusten tulkintaa asenteena ja tunteena

Omistajayrittäjä

Yksi omistajayrittäjistä (M1) toteaa, että työyhteisössä *"...jotkut hyvinkin leimallisesti käyttäytyivät ajaakseen omaa etuaan ja teettäkseen, tehdäkseen päätöksiä, jotka palvelivat heitä"*. Näiden kokemusten aikana hän toimi sanojensa mukaan sisäisenä yrittäjänä.

Kahdeksan vuotta pienyrityksen omistajana toiminut yrittäjä vahvistaa monen kysymyksen kohdalla, että omistaminen on kivaa (M3). Hänellä on ollut vahva pyrkimys ja tahto päästä omistajayrittäjän rooliin, mikä ilmeni haastattelussa hänen työhistoriaansa kuvaavan alkukertomuksen yhteydessä.

Roolin vetäminen siihen, että onko oman yrityksen omistaja vai isomman yhteisen organisaation osuuden omistaja tai jäsen. ..jotkut hyvinkin leimallisesti käyttäytyivät ajakseen omaa etuaan ja teettääkseen, tehdäkseen päätöksiä, jotka palvelivat heitä. Tämä oli aika hämmentävä kokemus oikeastaan. Tulin silloin ajatelleeksi, että itse asiassa siinä voikin olla kysymys siitä, että ei osaa irrottautua siitä oman yrityksen omistajan roolista hoitaessaan yhteisiä asioita...Omistajuus antaakin tai rajoittaakin katsantokantaa, että ei osaa toimia yhteisessä organisaatiossa.(M1)

Yrityksen omistaminen on kivaa. Vaikka tulee vastuutakin, niin tuntuu siltä, että on saanut joutakin aikaan. Muistan kun tein ensimmäisen kauppapaikkaneuvottelun, niin joutu lainaamaan kahvirahat ja parkkirahat, että sai auton parkkiin. Mutta tahto oli kova. (M3)

Osakasyrittäjä

Aikaisemmasta työelämän kokemuksestaan yksi osakasyrittäjä haluaa tuoda esille omistajan kasvullisuuden merkityksen (N2). Hänellä on kokemusta kasvullisesta johtajuudesta toimittuaan ennen yrittäjäksi ryhtymistään perheyrittäjän palveluksessa. Hän haluaa kasvullisuuden näkyvän myös omassa yrityksessään. Eräs toinen haastateltava toteaa, että ”omaisuus pitää olla kunnossa ja omaisuus ei saa muodostua riesaksi. Tavarasta ei onnea revi, mutta vauraus tarkoittaa mahdollisuutta tehdä valintoja.”(M4.)

Kasvullisuus on aina minun mielestä hirveen tärkeä asia. Se niin kuin jollain tapaa luonnollisesti ohjaa asioiden oikeaa sujumista. On ihan selkee ero siinä, miten nämä pk-yritykset, jotka hyvin pitkälle ovat kasvullisten omistajien käsissä, niin kohtelee henkilöstöä ja asioita yli-päättänsä. Minä arvostan sitä. Omistajan ääni ja henki näkyy. Meidän yrityksessä näyttäis se henki olevan sinne päin vähintäänkin. Semmonen yhteen hiileen puhaltamisen henki kuitenkin pääsääntöisesti on, vaikka me ollaan yrityksenä nuori. Täällä on ihmiset vaihtunut, entiset työkaverit on vaihtunut työnantajiksi ja omistajiksi, niin lähtökohtahan voisi olla vaikeekin. (N1)

Se voi olla vähän vieraskin jopa minulle se teema sillä lailla, että minä en halua omistaa tavaraa paljon, koska tavarasta on riesaa. Jos minä omistan tavaraa, niin minä haluan, että minun tavarani on kunnossa. Tavarasta ei niin kuin onnea revi sillä lailla. Kaikkea on mitä tarvitaan. Sanotaan, että vauraudella sinänsä on enemmän merkitystä, koska vauraus tarkoittaa mahdollisuutta tehdä valintoja. Yksi valinta on, että ei tarvitse tehdä mitään. Sillä on minun mielestä arvoa. Omaisuus on sitten jotenkin niin, ettei siitä olisi riesaa. (N4)

Sisäinen yrittäjä

Sisäisen yrittäjän selontekojen tulkinta ei tuonut tähän kategoriaan sisältöä. Hieman yllätti se, että sisäiset yrittäjät eivät kuvanneet työhön liittyviä emotionaalisen omistajuuden kokemuksia. Tässä kohden voi kysyä kriittisesti, olisiko haastattelun aikana pitänyt tehdä lisää tarkentavia kysymyksiä.

Omistamisen asenteina ja tunteina ilmeneviin (KOK2) kokemuksiin liittyvät merkityskategoriat (taulukko 20) on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 20 Omistajuuden kokeminen asenteena ja tunteena (KOK2) merkityskategoriat

OMISTAJUUS ASEENTEENA JA TUNTEENA		
	Asenteena	Tunteena
Omistajayrittäjä	Aikaansaaminen M3	Omistajan rooli hämmentävä kokemus: oman edun tavoittelu yhteisössä M1
	Kova tahto M3	Omistaminen on kivaa M3
Osakasyrittäjä	Kasvollisuus tärkeä asia N2	Tavarasta ei onnea revi M4
	Omistajan ääni ja henki näkyy N2	Omaisuudesta ei saa olla riesaa M4
	Työkaverit työnantajina ja omistajina N2	
	Vauraus mahdollistaa valintoja M4	
Sisäinen yrittäjä		

Päätelmiä omistajuuden kokemuksiin liittyvistä kuvauskategorioista

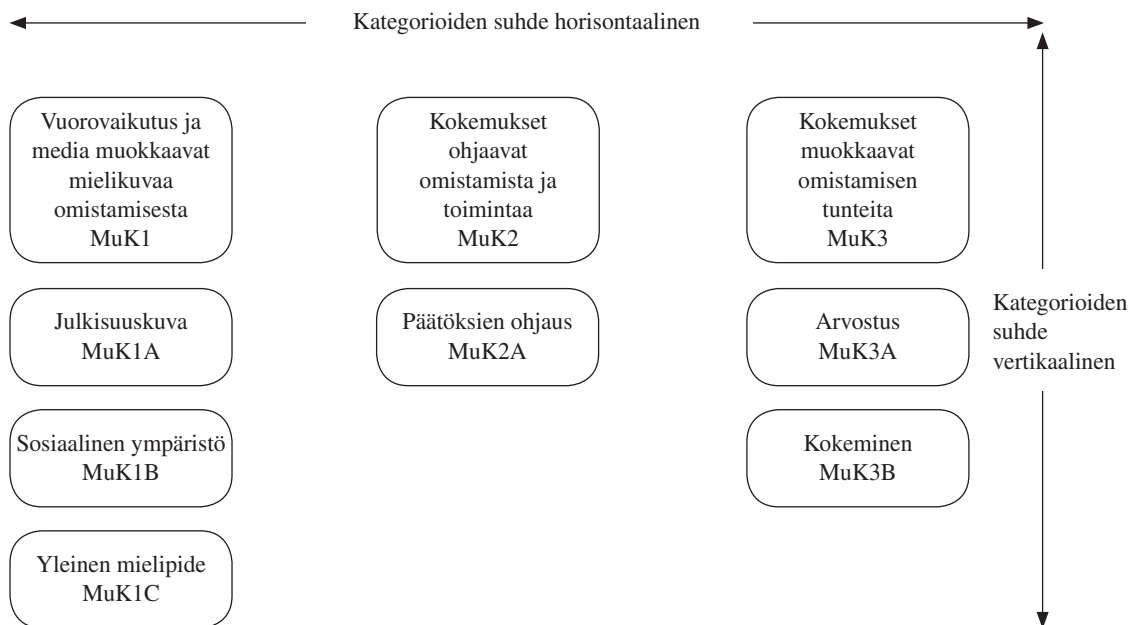
Omistamisen kokemukset liittyvät osalla vastaajista aikaisempaan omaan yritysomistukseen. Toisen palveluksessa on syntynyt mielikuva siitä, miten jotkut omistajat ajavat leimallisesti omaa etuaan.

Toisaalta monelta vastaajalta puuttuvat yksityisomistusta lukuun ottamatta omistamisen aikaisemmat kokemukset työhistoriansa aikana. Näin ollen vastaajat eivät ainakaan tietoisesti tunnista psykologisen omistajuuden luonnetta, koska he eivät tässä yhteydessä yhdistä sitä lainkaan omistamiseen. Omistajuuden kokemukset tunnistetaan lähinnä materiaalisen omistuksen näkökulmasta. Aikaisemmissa vastauksissa oli kuitenkin näkynyt projektien, asioiden tai oman työn rinnastaminen omistamisen kohteeksi tai niihin liittyvät tunteet tärkeiksi.

Omaisuuuden määrän on oltava hallittavissa, koska sen kunnosta on huolehdittava. Omaisuus ei saa muodostua riesaksi, eikä tavaran omistaminen ylipäätään tuo onnea elämään. Vauraus eli taloudellinen varallisuus mahdollistaa valintojen tekemisen.

5.3.7 Omistamisen käsitysten muuttumisen tulkintaa

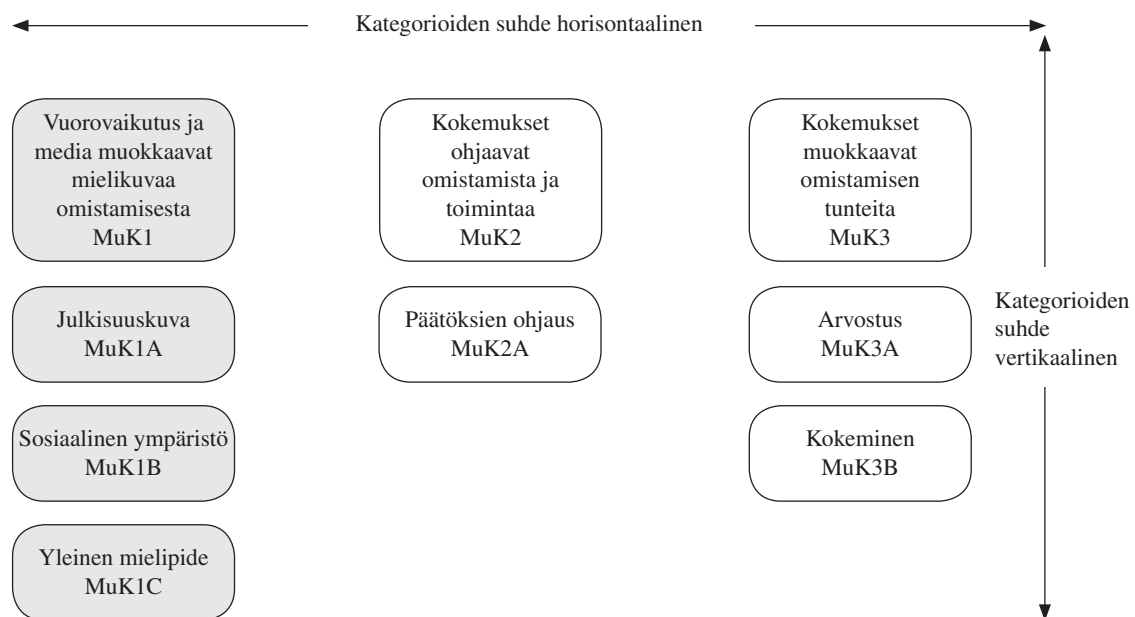
Omistajuuden käsitysten muuttumista koskeva kysymys heijastaa niitä yleisiä mielikuvia, jotka liittyvät tai ovat liittyneet omistajuuteen eri aikakausina. Sosiaalinen ympäristö, vuorovaikutus, media ja yleinen mielipide muokkaavat osaltaan yleisiä käsityksiä omistajuudesta. Toisaalta omistamiseen liittyneet yksilön kokemukset saattavat vaikuttaa tuleviin toimenpiteisiin ja päätöksiin, jotka koskevat mm. yritystoimintaa. Samoin kokemukset voivat muokata ja muuttaa omistamisen tunnetason käsityksiä. Kuviossa 18 nämä käsityksiä muokanneet tekijät on koottuna kolmeen horisontaaliseen kuvauskategoriaan, jotka jakaantuvat vertikaalisiin alakategorioihin.

KUVIO 18 Omistamisen käsitysten muuttumisen tulkintaa

Vuorovaikutus ja media muokkaavat mielikuvaa omistamisesta

Omistamisen mielikuvaan liittyvä kuvauskategoria (MuK1, kuvio 18a) esittää sen, miten omistajuuden käsitykset ovat muuttuvia myös mielikuvatasolla. Muutoksiin vaikuttavat niin julkisuuskuva (MuK1A), sosiaalinen ympäristö (MuK1B) kuin yleinen mielipidekin (MuK1C).

KUVIO 18a Omistamisen käsitysten muuttumisen tulkintaa mielikuvina

Omistajayrittäjä

Omistamisen ja omistajan statukseen liittyvät mielikuvat vaihtelevat eri vuosikymmenillä. Yksi vastaaja kuvaa omistamista 1970-luvulla myönteiseksi asiaksi ja toisen mielestä se oli silloin suorastaan kirosana. 1980-luvulla omistaminen muuttui sijoitussalkun hoitamiseksi, jolloin omistajan status hämärtyi. 1990-luvulla omistamisen arvostus on lisääntynyt ja omistajuutta ei enää tarvitse peitellä. Henkilökohtainen omistaminen on nykyään sallitumpaa, yksi vastaajista toteaa.

Voitaneen ajatella, että media ja yleinen mielipide muokkaavat mielikuvia, joita omakohtaiset kokemukset joko vahvistavat tai murtavat. Ympäristön yrittäjävihamielinen ilmapiiri tai vastaavasti yrittäjämysteisyys vaikuttavat myös omistajuudesta käytävään uutisointiin ja yleiseen keskusteluun. Suuren yleisen negatiivinen asennoituminen yrittäjyyteen perustui 1970-luvulla päättäjien harjoittamaan omistajayrittäjyyttä aliarvioivaan politiikkaan (esim. Peltonen 1986, 27; ks. myös Huuskonen 1992, 93). Tämän päivän suomalaisen arvomaailman yrittäjämysteisyys ja aloittavien yritysten suotuisa kehityssuuntaus on nähtävissä mm. asennetutkimuksissa ja yritystilastoissa (esim. Haikonen & Kiljunen 2003; www.stat.fi). Nämä myönteiset näkemykset tukevat haastateltavien käsityksiä omistajuudesta, joskin he epäilevät pienyrittäjien arvostusta.

Semmonen omistajan status on ollut varhaisempina vuosikymmeninä, kuusikymmenluvulla, seitsemänkymmentäluvulla hyvin myönteinen. Omistajuuden tällaiset muut piirteet, jotka tulivat julkisuudessa voimakkaasti esille sitten kaheksänkymmentäluvun lopulla, jolloin omistajuus pelkistyi äärimmilleen tällaseksi sijoitussalkun hoitamiseksi. Se aiheutti vähän sellasen epäselvän tilanteen, niin kuin omassa suhtautumisessa, että mikä on oikeastaan omistajuuden kannalta se ydinalue enkä pystynyt hahmottamaan silloin, kun en hoitanut sen laatuasia asioita. Mutta perheyrittäjien kanssa työtä tehtyäni kaksikymmentä vuotta, niin se omistajuuden näkökulma avautui vähän kerrassaan, että siihen sisältyi liiketoiminnan kehittämistä, voimakkaita yrittäjämäisiä otteita. Ja sellaiset piirteet omistajuudessa herättivät voimakkaita tunteita, kun vastuu työntekijöistä esimerkiksi. (M1)

Mulla on semmonen mielikuva, että kun me ollaan seitkytluvun lapsia, niin kaikki omistaminen, niin sehän oli hirvee kirosana. Se on jättänyt jälkeensä varmaan surkean muistijäljen... Mutta olen selvittänyt, että yheksänkymmentäluvun puolivälin jälkeen...on tapahtunut semmonen henkinen niksahdus, Vaaka on mennyt siihen puoleen, että omistamista ja tämmöstä arvostetaan, että sitä ei tarvi enää peitellä. ...Kuitenkin henkilökohtainen omistaminen on sallitumpaa nykyään. (M3)

Osakasyrittäjä

Suuryritysten hajautettu omistajuus tai perheyrittäjien keskittynyt omistajuus ovat esillä mediassa, jolloin julkiset puheet muokkaavat luonnollisesti mielikuvia omistajuudesta. Pienyritysten ja pienyrittäjien omistajuudesta käytävä keskustelu on julkisuudessa varsin vähäistä, kuten myös tieteellinen keskustelu.

Ei oikeastaan omia kokemuksia, mutta tuntuu koko ajan, että omistajuus menee yhä häilyvämmäksi käsitteeksi kuin organisaatiot muuttuu, nyt ei kohta tiedetä enää. Ennen vanhaa oli omistajasukuja, jotka pyörivät kokonaisina kuntia ja kaupunkeja. Nykypäivänä kun ei tiedetä ketkä omistaa ja mitä omistaa. Pienyrittäjiä niitä nyt on, mutta sitten taas nekin on vähän mennyt sitten, että ei ole enää ehkä... minusta tuntuu taas ihan kuin tavallaan siltä, että yrit-

täjiyyttä ei arvosteta ehkä enää niin paljon. Tulee mieleen, ei ole kyllä mitään kokemuksia... (M7)

Sisäinen yrittäjä

Sisäisen yrittäjän selontekojen tulkinta ei tuonut tähän kategoriaan sisältöä.

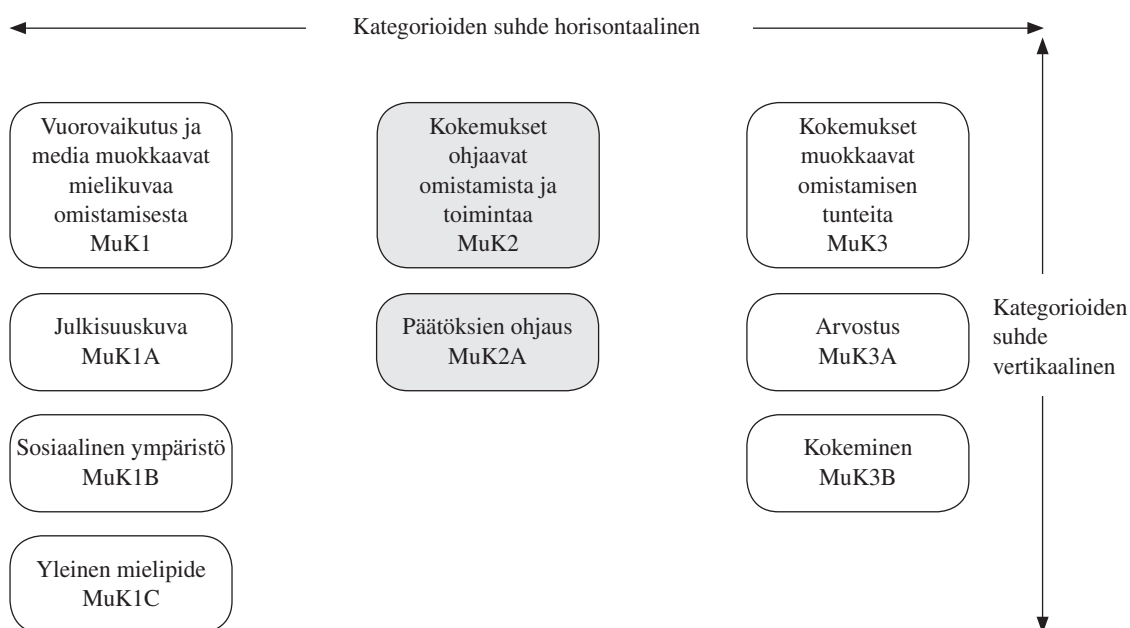
Omistamisen mielikuvaa muokanneisiin kokemuksiin (MuK1) liittyvät merkityskategoriat (taulukko 21) on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 21 Omistamisen mielikuvaa muokkaaviin kokemuksiin (MuK1) liittyvät merkityskategoriat

VUOROVAIKUTUS JA MEDIA MUOKKAAVAT MIELIKUVAA OMISTAMISESTA			
	Julkisuuskuva	Sosiaalinen ympäristö	Yleinen mielipide
Omistajayrittäjä	Julkisuuskuva muokkaa suhtautumista: 1980-luvun omistajuus sijoitussalkun hoitoa M1	Yhteistyö ja vuorovaikutus avaavat näkökulmia M1	Omistajan status myönteinen 60- ja 70-luvuilla M1
			Yleinen mielipide muuttaa mielikuvia: 1970-luvulla omistaminen oli kirosana M3
			1995 henkinen niksahdus: omistamista arvostettu M3
			Omistamista ei tarvitse peitellä M3
Osakasyrittäjä	Ei kokemusta. Omistajuus käsitteenä hämärtnyt M7		Mielipide: Yrittäjiyyden arvostus on vähentynyt M7
Sisäinen yrittäjä			

Kokemukset ohjaavat omistamista ja toimintaa -kuvauskategoria

Kokemukset ohjaavat omistamisen toimintaa (MuK2, kuvio 18b) ja tämä näkyy erityisesti päätöksentekoon liittyvissä (MuK2A) toteamuksissa ja kuvauksissa.

KUVIO 18b Omistamisen käsitysten muuttuminen ohjaa toimintaa

Omistajayrittäjä

Kokemus pääomistajana ja omistajayrittäjänä toimimisesta on vakuuttanut ainakin yhden haastateltavan siitä, että toiminta on suoraviivaisempaa silloin, kun viimeisen sanan sanoja ja vastuunkantaja on kaikkien tiedossa (M5).

Kyllä se varmaan näin on, että se on vastuuta. Ennen se on ollut huolettomampaa vastuuta, kun yritys on ollut pienempi. (N1)

Tuo alle 50 %:n ja tuo, että majoriteettina haluaa olla yrityksen omistajana. Se on ihan vaan käytännön syy. ...Se on suoraviivaisempaa ja viime kädessä tiedetään missä se lopullinen vastuu on. Tuohon omistajuuteen, niin en minä sillä lailla ole tuntenut. Eikä se ole tuntunut, vaikka nyt on 5000 neliötä maapohjineen ja näitä teollisuuskiinteistöjä. Eihän ne ole kuin kiinteistöjä ja eihän niillä loppujen lopuksi tuolla sivukylillä ole hirveitä arvoja. Silloin niillä on arvoa, kun ne on hyviä uusia halleja ja toiminta päällä, niin silloinhan se on. ...No tietysti, onhan niillä joku, jos lopettais. Jotenkin minulla on ollut tapana, että minä en ole hyväksynyt, isot Xeroxin kopiokoneet, ei niitä ole liisattu, minä olen hankkinut vaikka aikoinaan vanha 100 tonnia meni. (M5)

Osakasyrittäjä

Osakasyrittäjien vastauksissa näkyy leimallisena omistajan kyky tehdä oikeaan aikaan päätöksiä ja kyky sekä halu kantaa yritystoimintaan liittyvät riskit. Tämä tuntuu hyvin luonnolliselta, koska kaikki osakasyrittäjät ovat siirtyneet työntekijän roolista yrittäjiksi ja vastuullisiksi päätöksentekijöiksi osittain omistamiinsa yrityksiin. Yrittäjyyskokemus on kaikilla vastaajilla ensimmäinen ja sitä on kertynyt vasta muutaman vuoden ajalta.

... omistamiseen liittyy aina riski ... (Tutkija: Mitä se riski tarkoittaa, että siihen liittyy vastuu?) Siihen liittyy vastuuta, että osaat tehdä oikeita asioita tai ainakin pyrkiä tekemään oikeita asioita, mitä ne milloinkin on. Se on se toinen puoli asiasta, että on työntekijänä yrityksessä. Se tulee aamulla töihin ja lähtee illalla pois ja toivon mukaan käyttää sen ajan siel-

lä tosi hyvin. Näin se pitää ollakin, mutta se omistaja ei pysty toimimaan niin, vaan se on koko ajan mielessä enemmän ja vähemmän se, että pitääkö minun tässä antaa olla asioitten vai pitääkö tehdä uusia radikaalimpia ratkaisuja. Katsoa, että milloin kannattaa mitään tehdä tai pitäis tehdä ja ottaa se riski joskus ja joskus olla ottamatta.(N2)

Sisäinen yrittäjä

Sisäisen yrittäjän oman työnantajan omistus voi perustua osuuksiin tai osakeomistuksiin. Jälkimmäinen omistamisen synty on lisääntynyt optio-ohjelmien myötä viime vuosina. Yhden vastaajan mielestä se ei ole kuitenkaan vaikuttanut hänen toimintaansa mitenkään (M6).

Sisäisenä yrittäjänä toimiminen on johtajana toimivan vastaajan mielestä yrittäjämäisempää, kun työnantaja itse omistaa toiminnan kannalta strategiset toimitilat ja kiinteistöt (M8). Työnantajan omaisuus antaa valtaa toimitusjohtajana toimivan sisäisen yrittäjän päätöksentekoon.

En minä varmaan ole sitä ajatellutkaan. En nyt usko, että siinä nyt kovin suuria muutoksia on tapahtunut. Meilläkin, jos puhutaan omistamisesta, on kehitelty palkkiojärjestelmä. Pienimuotoinen optio-ohjelma. Sitä kautta saa omistusta, mutta ei se niin vahvasti ole esillä, että sitä tuijottaisi tässä yksinomaan. Niin kuin sanoin, pienyrittäjällä se on toisenlainen ja sillä, jolla on iso omistus siitä yrityksestä, missä toimii.(M6)

No ehkä vain voimistuu se, että minä haluaisin omistaa kaikki strategisesti keskeiset liikepaikat itse. Viimeaikaisten kehitysten myötä tämmöseen vielä voimakkaaman oman omistuksen suuntaan eikä niinkään, että vuokratiloissa toimimiseen. Että ei ne vain menis ne kohteet ulkomaisille kiinteistösijoittajille, spekulanteille...Mahdollinen arvonnousu, jos tulee, niin se olisi kuitenkin omassa yrityksessä. Minä sanoisin, että tämä vielä viime aikoina vahvistunut. Minä koen, että minun työskentely on niin paljon yrittäjämäisempää, kun sinä itse hallitset kiinteistön, missä teet töitä, niin minun ei tarvi kysellä, että mitä tehhään ja milloin tehhään ja neuvotella siitä. (M8)

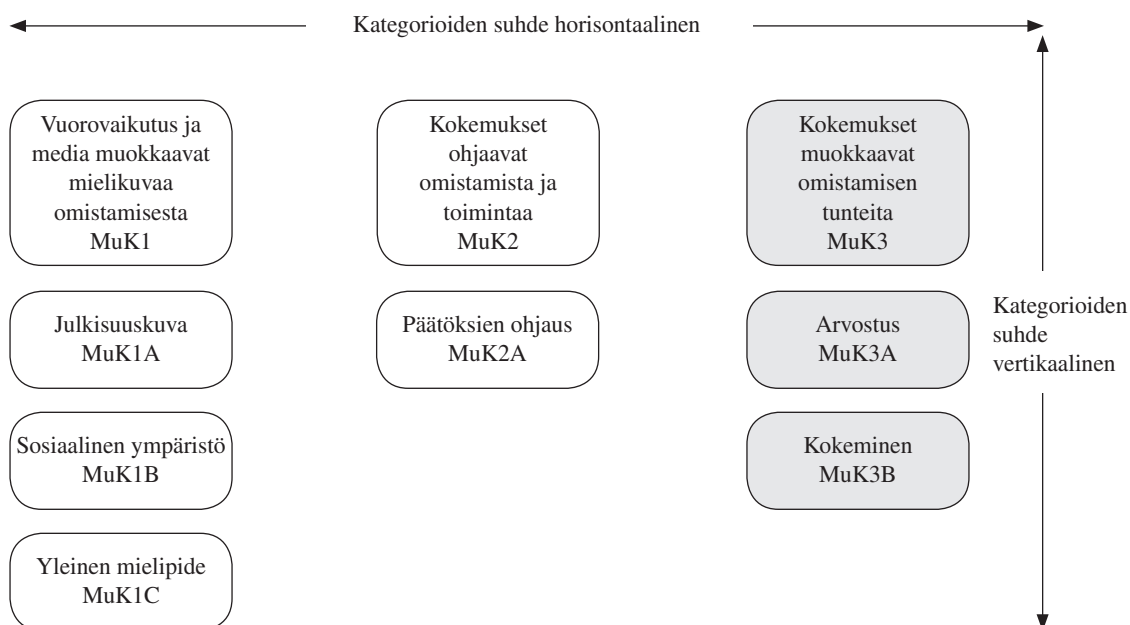
Omistamista ja toimintaa ohjanneisiin kokemuksiin (MuK2) liittyvät merkityskategoriat (taulukko 22) on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkitysyksiköistä.

TAULUKKO 22 Omistamisen toimintaa ohjaaviin kokemuksiin (MuK2) liittyvät merkityskategoriat

KOKEMUKSET OHJAAVAT OMISTAMISTA JA TOIMINTAA	
	Päätöksien ohjaus
Omistajayrittäjä	Yrityksen koko muuttaa vastuun käsitystä N1 Kokemuksesta majoriteetti omistajuus M5 Tiedetään vastuun kantaja M5 Taloudellis-rationaalinen ratkaisu: omat kiinteistöt, omat koneet M5
Osakasyrittäjä	Omistamiseen liittyy aina riski Vastuu, että osaa tehdä oikeita asioita N2 Omistaja päättää milloin kannattaa ottaa riski N2
Sisäinen yrittäjä	Palkkiojärjestelmä: Optio-ohjelmalla omistusta M6 Strateginen omistus M8 Arvonnousu omaan yritykseen M8 Omistaminen mahdollistaa yrittäjämäisen päätöksenteon M8

Kokemukset muokkaavat omistamisen tunteita -kuvauskategoria

Kokemukset muokkaavat myös omistamisen tunteita (MuK3, kuvio 18c). Tähän kategoriaan vertikaalisiksi alakategorioiksi muodostuivat arvostukseen (MuK3A) ja muihin tunneperäisiin asioihin (MuK3B) liittyvät tekijät.

KUVIO 18c Omistamisen käsitysten muuttuminen muokkaa tunteita

Omistajayrittäjä

Voisi ehkä todeta sanalaskua mukaillen, että ”hädässä omistaja tunnetaan”. Eri-tyisesti kriisitilanteen tullen omistamisen kohteeseen näyttäisi liittyvän erityisen voimakas emotionaalinen tunne. Omistajuuteen liittyy tunneperäinen sitoutuminen. Baumanin (1997, 161) mukaan kaikki omaisuus ei tarjoa omistajalleen valtaa, mutta kylläkin riippumattomuutta muiden ihmisten vallasta. Tämän voi liittää erään vastaajan leasing-maksuihin (M5). Omistamalla koneet yrittäjä on riippumaton muiden toiminnasta.

Ehkä se silloin, kun tää oli kriisissä, niin sitten siinä oli enemmän siinä omistajuudessa, että minä en anna periksi, että minä en menetä tätä. Se oli riippumista, niin kuin semmosta voimakasta emotionaalista tunneta, ihan kuin se olisi ollut lapsi. Sitä ei niin kuin tapeta. On siinä varmaan vieläkin. En minä haluais päästää tätä mihin tahansa. Haluan vähän kattoo sitä ja haluan, että tämä menestyy. (N1)

Omistajuus on herättänyt aikaisemmin varsinkin nuorempana tietynlaista kunnioitusta ja suvussa on ollut yrittäjiä. (M1)

Vanhemmanpolven työntekijät, niillä oli hirveen vaikea pala se, että ovat tehneet yhteiseen hyvään rahaa. Ja kysymättä heiltä tulleeikin nuori kaveri, joka omistaa. Nuoret ajattelee näin päin, että okay, ne kantaa riskin ja he ovat töissä ja he ovat oppimassa asioita ja heistä ehkä jonakin päivänä tulee jotakin. me maksetaan palkkaa siitä, että ne viihtyy työssä, niin niillä ei ole mitään sitä vastaan, että omistaa. (M3)

Minulla on ollut se paha. Minä vihaan näitä liisinkimaksuja, vaikka siellä on kuukaussa se ja se, kun ne on nämä liisinkihommat businesta jollekin. Kun sinä pystyt hankkimaan oman ja sulla ei rahoituskuviossa ole hankaluuksia, että pystyt hankkimaan, niin ei se kalliimpi ole, päinvastoin. Ei ne, kuka näitä kopiokoneita tai vastaavia liisaa, niin ei ne sitä pyhästä hengestä tee, businestähän se on. Mulla on ollut tämä tapa toimia, että olen näitä välttänyt. (M5)

Osakasyrittäjä

Myös tässä yhteydessä osakasyrittäjän vastauksesta näkyy riski ja sen seurausten ymmärtäminen ja tunnetason kokeminen.

No, ehkä se siis tää riskipuoli on enemmän sitten sisäistynyt, että siihen omistamiseen liittyy aina riski, olipa se minkälaista hyvänsä. On ehkä tullut enemmän näkökulmia siihen asiaan. Se ei ole vaan sitä, että sinulla on se joku jossain, vaan siihen liittyy aina se toinen puoli. ... Se vastuu kyllä painaa. (N2)

Omistamisen vähättely ja omaisuuden arvon väheksyntä näkyy konkreettisesti tässä vastauksessa. Vastaus voi heijastaa yleistä suomalaista tapaa kertoa omasta henkilökohtaisesta omaisuudesta.

Ei minun tarvi vaurautta, jos sitä olisi, niin koskaan edes näyttää. Toi auto (autosta keskusteltui aiemmin), mikä nyt on, niin se on tässä muutama viikko sitten hankittu ja se on vanhakin. Se ei ole edes keskivertoautoa kalliimpi. Koska mun mielestä autoon sijoittaminen on erittäin tyhmä sijoitus. Annoin nyt sitten itselleni periksi. (M4)

Sisäinen yrittäjä

Tottuuko ja turtuuko omistamiseen? Vaimeneeko omistamisen tunne omaisuuden karttuessa? Näihin kysymyksiin ei saada tässä tutkimuksessa vastauksia, mutta eräs vastaus antaa jotakin viitettä sellaiseen tulkintaan. Vastaja (M2) kommentoi omistamisen ensimmäistä kokemustaan sanomalla ”*mahto se olla valtavan hienoa*”. Sitten kun omaisuutta on karttunut paljon, sen hoitaminen on tuskasta.

Kyllähän se iän karttuessa on huomannut, että omistajuus lisää tuskaa. Sen minä olen huomannu. (Tutkija: Minkä takia tai mitä tarkoitat?) Konkreettinen esimerkki on tällanen, että sanotaan, että kiinteistöjä on liikaa. Se on ihan mukava, että niitä on ympäri Suomea. Mutta auta armias, kun sitten tulee se hetki, että huomaa, että joka paikassa ei enää kerkiä käymään. Aika ei riitä joka paikkaan ja ne on olemassa ja ne pitää hoitaa. Niin, kyllä se tuskasta on. Niin tunne, ei se ole miksikään muuttunut, että kyllä se on aina ihan mukavaa. Sitä en kyllä muista, miltä... Ehkä se oli silloin nuorena, kun ensimmäisen yksiön osti, niin mahto se olla valtavan hienoa. Mutta minä en enää muista sitä aikaa. Kyllä se varmaan oli tosi hienoa silloin. (M2)

Omistaminen liittyy yksilön arvomaailmaan, mutta myös yritystoimintaa ohjataan arvomaailmaan. Yhden vastaajan mielestä omistaminen on osa arvomaailmaa ainakin osuustoimintaa harjoittavissa yhteisöissä (M8).

Se liittyy semmoseen arvomaailmaan, että maakunnan keskeinen kiinteistöomistus pysyisi omilla näpeillä omassa maakunnassa. (M8)

Omistamisen tunteita muokkaaviin kokemuksiin (MuK3) liittyvät merkityskategoriat (taulukko 23) on nostettu esille edellä olevien alkuperäisilmausten merkityksyksiköistä.

TAULUKKO 23 Omistamisen tunteita muokkaaviin kokemuksiin (MuK3) liittyvät merkityskategoriat

KOKEMUKSET MUOKKAAVAT OMISTAMISEN TUNTEITA		
	Arvostus	Tunne
Omistajayrittäjä	Omistajuus herätti kunnioitusta M1	Kriisivaihe: tunneperäinen sitoutuminen N1
	Sukupolvien ero näkyy suhtautumisessa omistajuuteen/omistajaan M3	Jatkuvuusperusteinen sitoutuminen N1 Vihaan leasingmaksuja M5
Osakasyrittäjä	Riski on sisäistynyt N2 Vaurautta ei näytetä M4	Vastuu painaa N2
	Omaisuuutta vähätellään: vanhakin, ei edes kalliimpi M4	
Sisäinen yrittäjä	Omistaminen osa arvomaailmaa M8	Omistajan tuska: omaisuuutta on liikaa M2
		Omaisuus pitää hoitaa M2 Ensimmäinen omistus oli hienoa M2

Päätelmiä omistajuuden käsitysten muutoksista työhistorian aikana

Vastaukset omistajuuden käsitysten muuttumisesta työhistorian aikana viittaavat vastaajan ja ympäröivän kulttuurin vuorovaikutukseen. Tätä tukee Martonin (1996, 172) näkemys siitä, että yksityisen ihmisen kokemukset ja ympäröivä kulttuuri ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Työhistorian aikana tapahtuneet muutokset työtehtävissä, työnantajyrityksissä tai omassa yritystoiminnassa voidaan tulkita sellaisiksi tapahtumiksi, jotka voivat muuttaa myös omistajuuden käsityksiä. Vastauksissaan haastateltavat eivät kuitenkaan kiinnittäneet omistajuuden käsitysten muutoksia tämänkaltaisiin tilanteisiin. Tauskertomuksista voi kuitenkin päätellä, että tarve ja halu siirtyä esim. osaomistuksesta yrityksen pääomistajaksi (omistus yli 50 %) on liittynyt tietynlaiseen ongelmatilanteeseen yritysjohdossa.

Käsitysten muuttuminen on kuvattu vastauksissa sekä tunnetason muutoksina että myös konkreettisena toimintana arjen työssä, mm. päätöksenteossa ja päämäärätietoisempänä omistamisena. Omistajuuden merkitys yksilölle näyttäisi vahvistuvan omistamisen kokemusten myötä. Omistamisen tärkeydestä huolimatta puheissa näkyy omaisuuden ja vaurauden vähättely. Omistaminen liittyy yksilön arvomaailmaan mutta myös yritystoimintaa ohjaavaan arvomaailmaan. Mikäli omakohtaisia omistusoikeuteen liittyviä kokemuksia ei ole, niin merkitys rakentuu oman tunnetason kokemuksen ja tiedon sekä julki-suuskuvan ja lähiympäristön omistamisesta luoman esimerkin mukaan.

Tässä luvussa kysymyksittäin raportoidun analyysivaiheen tarkoituksena oli tuoda esille ne kuvauskategoriat, jotka vastaajien ja vastaajaryhmien merkityskategorioista oli tunnistettavissa. Tutkimustuloksina esitetään omistajuuden merkityksiä kuvaavat ylätasoon kategoriat. Niiden käsitteellinen taso raportoidaan seuraavassa luvussa.

6 TUTKIMUSTULOSTEN YHTEENVETO

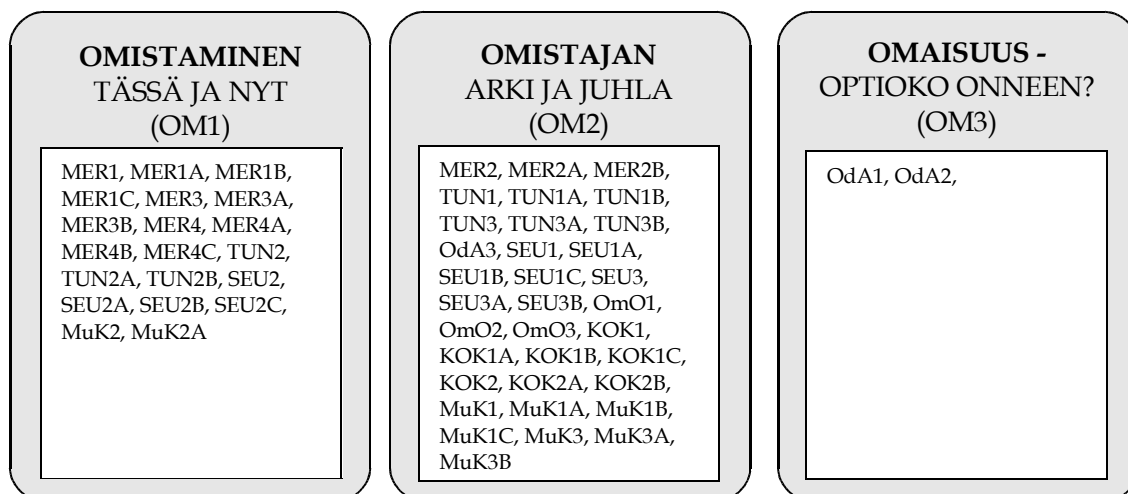
Fenomenografisen analyysin yhtenä vaiheena on kuvauskategorioiden yhdistäminen ylätason kategorioiksi. Nämä kategoriat muodostavat kuvausmallin tutkittavalle ilmiölle ja siihen liittyville käsityksille (vrt. Ahonen 1994, 128). Ylätason kategoriat ovat tiivistyksiä haastatteluista esiin nostetuista merkityskategorioista ja niiden perusteella muodostetuista kuvauskategorioista (luvut 5.3.1–5.3.7).

Tiivistystä ohjaa omistajuuden yleinen määritelmä, jossa omistaminen kuvataan omistamisen subjektin ja omistamisen objektin väliseksi suhteeksi (ks. esim. Grunebaum 1987, 9; Bauman 1997, 158; Nordqvist 2005, 37; Nyssölä 2008, 26). Kategorioiden kattoteemat ovat näin ollen omistaminen, omistaja ja omaisuus. Tutkimustulosten yhteenveto esitetään kokoavana kuviona tämän luvun lopussa (luku 6.4).

6.1 Omistamisen merkitysten kuvausmalli

Kolme ylätason kategoriaa muodostaa merkitysten kuvausmallin, joka antaa vastauksen tutkimusongelmaan ja pääkysymykseen: *Mistä merkityksistä omistajayrittäjien, osakasyrittäjien ja sisäisten yrittäjien omistajuuden käsitykset ja tulkinnat muodostuvat?* Kattoteemojen mukaisesti kuvausmalli rakentuu omistamiseen, omistajaan ja omaisuuteen liittyvistä merkityksistä.

Ylätason kategoriat on nimetty seuraavasti (kuvio 19): Omistaminen tässä ja nyt (OM1), Omistajan arki ja juhla (OM2) ja Omaisuus – optioko onneen? (OM3). Kategorioiden nimet ovat tulkintoja niihin liittyvien kuvauskategorioiden sisällöistä.

KUVIO 19 Omistamisen merkityksiä kuvaavat ylätasoon kategoriat

Omistaminen tässä ja nyt (OM1)

Tässä ja nyt tarkoittaa omistamisen hallinnan kokemista käytännön toiminnan erilaisina ulottuvuuksina. Laillinen ulottuvuus tulee esille hallinnan kokemisen kautta ja korostuu toiminnassa vastuun, velvollisuuksien ja velvoitteiden erilaisina merkityksinä (MER1A, MER1B, MER1C, SEU2A, SEU2B, SEU2C). Laillinen ulottuvuus ilmenee myös taloudellisen toiminnan tuloksena syntyvänä vaurautena ja liikkumavarana (MER3A) sekä toiminnasta saatavan tuloksen ja tuoton kertymänä (MER3B).

Omistaminen (TUN2A, TUN2B) antaa omistajalle vapautta ja valtaa hallita omaa toimintaa, hallita omaa päätöksenteko-oikeutta ja ajan käyttöä. Vaikka vapaus ja valta esiintyvät tunnetason ilmaisuina, niin näissä vastauksissa ne kiinnittyvät toimintaan.

Omistamisen toiminnalliset käsitykset liittyvät myös siihen tehtävään ja työhön, mitä omistuskohteen eteen, sen kehittämiseksi ja säilyttämiseksi on tehtävä. Tällöin omistajuus ilmenee erilaisina toimintaan liittyvinä sijoittajan, kehittäjän ja riskinkantajan tehtävinä ja rooleina (MER4A, MER4B, MER4C). Omistamiseen liittyneet kokemukset näkyvät toiminnassa (MuK2A) ja voivat muuttaa aikaisempia omistamisen käsityksiä.

Oleennaista näille käsityksille on laillisen ja taloudellisen ulottuvuuden lisäksi operationaalisuus, konkreettisuus ja käytännönläheisyys, joiden kautta omistaminen saa näkyvän merkityksen. Tässä yhteydessä näkyvä merkitys tarkoittaa laajasti käsityksiä omistajan ja kohteen välisestä toiminnasta, hallinnasta ja vuorovaikutussuhteesta. Vaikuttaa siltä, että omistamisen hallintaan liittyvä oikeutus ja toiminta nivoutuvat yhteen eri ryhmiin kuuluvien yrittäjien arkipäivän omistajuuden käsityksissä. Puheet omistajuudesta heijastuvat toiminnasta.

Vastausten käsitykset ja tulkinnat voidaan ilmaista käsitteellisesti *omistamisen laillisena, taloudellisena ja operatiivisena toimintaan liittyvänä merkityksenä*.

Omistajan arki ja juhla (OM2)

Arki ja juhla tarkoittavat niitä omistajan tunnetason erilaisia ääriulottuvuuksia ja omistamisen sosiaalisen suhteen merkityksiä, jotka nousevat esiin erilaisten yrittäjien puheista.

Psykologinen ja sosiaalinen ulottuvuus ilmenevät merkityksistä, jotka liittyvät omistajan arvoihin ja asenteisiin (MER2A, KOK2A, OdA3), sosiaaliseen arvontoon (SEU3B) ja arvostukseen (OmO1) sekä muihin tunnetason ilmaisuuihin (KOK2B). Kiintymys näkyy mm. omistajan omistamisen kohdetta kohtaan tuntemissa tunteissa (MER2B), ilossa (TUN1A) ja ylpeydessä (TUN1B). Omistamisen tärkeys ja arvo (TUN3A) sekä sen motivaatiota, sitoutumista ja tyydytystä (TUN3B) tuova kiintymyksen tunne ovat myös henkilökohtaisia omistajuuden käsityksiä kuvaavia ilmaisuja.

Omistajalle omistamisen positiiviset ja negatiiviset implikaatiot (SEU1A, SEU1B, SEU1C), omistajana olemiseen liittyvä kateuden kokeminen (OmO2) sekä omat ajatukset ja asenteet omistajana olemiseen (OmO3) lisäävät, vahvistavat tai heikentävät nimenomaan tunnetasolla omistajuuden merkitystä.

Omistajan tunneperäiset käsitykset omistajuudesta ovat muuttuvia. Julki-suuskuva, sosiaalinen ympäristö verkostoinen (SEU3A), sosiaalinen vuorovaikutus (MuK1A, MuK1B, MuK1C) ja luonnollisesti omistajan omakohtaiset kokemukset (KOK1A, KOK1B, MuK3A, MuK3B) muokkaavat myös tunneperäisiä käsityksiä.

Tutkimuksen kontekstina on vastaajien aktiivinen työhistoria. Osa vastaajista kertoo, ettei heillä ole ollut omistamisen kokemuksia lainkaan työhistoriansa aikana (KOK1C). Tämä osoittaa, etteivät kaikki ole tiedostaneet työhön liittyviä psykologisen omistajuuden piirteitä.

Olennaista näille käsityksille on kuvaus siitä emotionaalisesta tunteesta, kiintymyksestä ja asenteesta, millä omistaja suhtautuu omistamiseen ja miten hän kokee omistamisen hallinnan. Omistajalle omistamisen tärkeys ja arvo nousevat kohteeseen tehtyjen henkisten ja aineellisten investointien myötä. Omistamisen seuraukset kuvaavat toisaalta omistajan kokemia arkisia asioita ja toisaalta omistamiseen liittyvää tietynlaista glooriaa ja siten eräänlaista juhlan tunnetta. Omistajuuden sosiaaliset merkitykset ilmenevät arvostuksen antona ja arvostuksen saamisena sekä monimuotoisina verkostoina, joita omistaja tarvitsee ja joita omistajan rooliin luontevasti liittyy. Omistajan tunneperäiset käsitykset muuttuvat kokemuksen myötä.

Vastausten käsitykset ja tulkinnat voidaan laajemmin ymmärtää tarkoittavan *omistajalleen emotionaalista ja sosiaalista merkitystä*.

Omaisuus - optioko onneen (OM3)?

Kategoriaan sisältyvät käsitykset muodostuvat omaisuuden siirtoihin ja käyttämiseen liittyvistä merkityksistä sekä niistä henkilökohtaisista odotuksista, joita omaisuudella on mahdollisuus saavuttaa tulevaisuudessa. Omaisuuden jatkuvuus, omaisuuden käyttö ja omaisuuden rahaksi muuttaminen tulevaisuudessa sisältävät odotusarvoja omistajalle itselleen (OdA1), yritykselle tai yhteisölle (OdA2).

Olennaista näille käsityksille on kuvata omaisuutta sellaisena mahdollistajana, joka toteuttaa omistajan tavoitteita ja toiveita joskus tulevaisuudessa. Omaisuus merkitsee myös jatkuvuutta ja siten se yhdistää sukupolvia toisiinsa. Omistaja toivoo saavansa omaisuudesta jonakin päivänä korvauksen tekemälleen työlleen. Korvauksen saaminen mahdollistaa taloudellisen vapauden. Omaisuus voi näin ollen toimia omistamisen motiivina ja eräänlaisena optiona onneen.

Vastausten käsitykset ja tulkinnot voidaan laajemmin ymmärtää tarkoittavan *omaisuuden käyttöä ja omaisuuden jatkuvuuden merkitystä*.

6.2 Omistajuuden ilmiö merkitysten valossa

Analyysin toisena tuloksena ovat ne löydökset, jotka vastaavat pääkysymystä täydentävään alakysymykseen: *Mitä omistajayrittäjien, osakasyrittäjien ja sisäisten yrittäjien käsitysten ja tulkintojen merkitykset kertovat omistajuuden ilmiöstä?* Tulokset voidaan tiivistää yrittäjäryhmittäin.

Omistaminen tässä ja nyt (OM1) -ylätason kategoriassa käsityksiä ja tulkintoja kuvaavat merkitykset kertovat omistajuuden ilmiöstä seuraavaa:

1. Omistajayrittäjälle omistajuuden merkitys konkretisoituu majoriteetti-omistuksena, vastuun kantamisensa sekä päätöksenteon vapautena ja valtana toiminnassa. Omistaminen operatiivisen toiminnan kannalta on rationaalinen ratkaisu, jota ohjaavat taloudelliset tarpeet. Omistajayrittäjä toimii yrittäjänä ja omistajana sekä vastuunkantajan että kehittäjän roolissa.
2. Osakasyrittäjälle omistajuuden merkitys konkretisoituu riskinä ja riskin hallintana sekä päätöksenteon vastuuna toiminnassa. Riski on seurausta oman pääoman sijoituksesta yritykseen. Osakasyrittäjä toimii yrittäjänä ja osaomistajana sekä riskinkantajan että sijoittajan roolissa.
3. Sisäiselle yrittäjälle omistaminen konkretisoituu yksityisomaisuuteen sijoittamisena, sen kehittämisenä ja hallintana. Työnantajayrityksen omistama omaisuus mahdollistaa yrittäjämäisen päätöksenteon. Omistamisen vastuu on huolenpitoa ja välittämistä. Muista ryhmistä poiketen ilmeni käsitys omistajan oman edun tavoittelusta, joka ohjaa toimintaa ja supistaa johtamisen sekä kehittämisen näkökulmaa. Sisäinen yrittäjä on työnantaja-yrityksen palveluksessa johtajan ja kehittäjän roolissa sekä tiedostamattaan psykologisena omistajana. Yksityisomaisuuden suhteen hän toimii omistajana sekä kehittäjän että sijoittajan roolissa.

Omistaminen arki ja juhla (OM2) -ylätason kategoriassa käsityksiä ja tulkintoja kuvaavien merkitykset luonnehtivat omistajuuden ilmiötä tunteiden ja sosiaalisen suhteen näkökulmasta seuraavasti:

1. Omistajayrittäjille omistaminen on kokonaisvaltaista. Turvallisuuden tunteen ja riippuvuuden lisäksi omistaminen koetaan ylpeyden aiheena, mikä luo glooriaa. Omistajayrittäjä voi olla myös pitkäaikainen tavoite ja pyrkimys. Omistaminen tuntuu hyvältä, vaikka se on maallista. Omistajayrittäjälle työn tulokset ja aikaansaaminen sekä niihin investoitu henkinen omapääoma merkitsevät enemmän kuin konkreettinen omaisuus. Sosiaalinen merkitys ilmenee omistajalle tärkeiden sosiaalisten suhteiden ja verkostojen muodossa. Omistajan saama arvostus on yksi omistajuuden sosiaalisen merkityksen ulottuvuus. Asiantuntijayrittäjän mielestä omistajan status edellyttää kiinteää omaisuutta.
2. Osakasyrittäjälle omistaminen on riippumattomuuden, taloudellisen turvan ja toimeentulon lisäksi motivoiva mahdollisuus. Omistamisen symbolinen merkitys nousee esille osakasyrittäjien vastauksista. Sosiaalinen merkitys näkyy tärkeänä kontaktiverkkona sekä riskinottajan ja päätöksentekijän arvostuksena.
3. Sisäisen yrittäjän affektiivinen sitoutuminen osoittaa psykologisen omistajuuden tuoman tunnetason olemassaolon. Omat investoinnit energian, henkisen pääoman ja rahan muodossa lisäävät sitoutumista. Omistaminen tuo huolta ja murhetta, mutta myös onnistumisen kokemuksia. Omistaminen koetaan yksityisesti tärkeänä, mutta toisaalta omistaminen koetaan epäarvona eli vallan ilmentymänä ja toimintaa rajoittavana oman edun ajamisena. Omistamisen sosiaalinen merkitys ei ilmennyt vastauksista yhtä selvästi kuin muilla ryhmillä.

Omaisuus - optioko onneen? (OM3) -ylätason kategoriassa käsityksiä ja tulkin-toja kuvaavat merkitykset ilmentävät omistajuutta omaisuuteen liittyvinä odo-tuksina. Vastaukset olivat yrittäjärhmittäin varsin yhdensuuntaisia.

Vastaajien mielestä omistaminen on tärkeää ja omaa pitää olla. Omistami-nen mahdollistaa erilaisia asioita ja omistaminen antaa omistajalle valtaa ja va-pautta tehdä päätöksiä omaisuuden käytöstä. Omaisuus yhdistää sukupolvia, koska on merkityksellistä jättää jotakin jäljelle. Jatkuvuuden merkitys mutta myös luopumiseen ja omaisuuden siirtoon liittyvät käytännön kysymykset nousevat esille vastauksissa.

Omistamiseen liittyvät odotukset ovat joko henkilökohtaisia tai ne liittyvät yritykseen, työyhteisöön tai perheeseen. Selkeästi vastauksista heijastuu omista-misen mahdollisuuksia luova luonne ja erityisesti silloin, kun omaisuus muut-tuu omaksi käyttöpääomaksi ja uudelleen sijoitettavaan muotoon. Omaisuuden rahaksi muuttaminen on korvaus tehdystä työstä. Odotettavissa olevat ja vas-taajalle arvokkaat asiat voidaan tulkita motiiveiksi niin tämän hetken toimin-nalle kuin yrittäjänä ja omistajana olemiselle.

Yhden sisäisen yrittäjän mielestä työyhteisön laillinen omistajuus ja siihen pyrkiminen saattaa olla jopa vaarallista, mutta työyhteisön ja oman työn hallin-ta on merkityksellistä.

6.3 Omistajuuden arvo ja tärkeys

Analyysin kolmantena tuloksena ovat ne löydökset, jotka tulkitsevat omistajuuden merkitystä eli tärkeyttä ja arvoa vastaajille. Löydökset vastaavat pääkysymystä täydentävään toiseen alakysymykseen: *Mikä merkitys omistajuudella on omistajayrittäjille, osakasyrittäjille ja sisäisille yrittäjille?*

Vastauksista on tunnistettavissa erilaisia merkityksiä. Merkityksistä voidaan kuitenkin ensiksi rajata pois omistamisen itseisarvon merkitys. Kukaan vastaajista ei koe omistamista itsessään perimmäiseksi pyrkimykseksi. Itseisarvon asemaa omistaminen ei saavuta siitäkään huolimatta, että sitä pidetään monessa mielessä tärkeänä asiana omassa elämässä. Sen sijaan vastauksista on tunnistettavissa merkityksiä, jotka ovat arvokkaita ja tärkeitä taloudellisessa mielessä yrittäjien toiminnassa tai vastaajan oman henkilökohtaisen toimeentulon ja vaurauden näkökulmasta. Näitä merkityksiä voidaan kutsua käsitteellisesti *välinearvoiksi*.

Toiseksi vastauksista on tunnistettavissa merkityksiä, jotka toimivat tunnetason kannustimina ja tietynlaisina yllykkeinä omistamiselle. Omistamiseen liittyy mieluisia asioita, emotionaalisia tunteita, sosiaalista arvostusta ja moraalista mielihyvää. Antaahan vauraus omistajalleen mahdollisuuksia toimia omien arvojensa mukaan kuhunkin elämäntilanteeseen liittyvien tärkeiden asioiden saavuttamiseksi. Näitä merkityksiä voidaan kutsua käsitteellisesti *yllykearvoiksi*.

Kolmanneksi vastauksista on tunnistettavissa merkityksiä, joilla on arvoa tulevaisuudessa. Konkreettisen omaisuuden omistaminen ja sen tuleva käyttö tekevät mahdolliseksi toteuttaa tulevaisuudessa henkilökohtaisia tavoitteita ja odotuksia, mutta myös yrityksen ja perheen kannalta tärkeitä omistamisen jatkuvuuteen liittyviä päämääriä. Näitä merkityksiä voidaan kutsua käsitteellisesti *odotusarvoiksi*.

Omistajuuden tärkeyteen ja arvoon liittyy näin ollen motivaatiotaustaisia merkityksiä, jotka liittyvät itse omistamiseen tai niihin hyötyihin ja etuihin, joita omistamisella on mahdollisuus saavuttaa. Vastauksista löytyneet merkitykset on seuraavassa ryhmitelty *välinearvoihin, yllykearvoihin ja odotusarvoihin*.

Välinearvo

Välinearvo tässä yhteydessä tarkoittaa sellaista arvokasta asiaa, joka toimii välitavoitteena jonkun muun yksilölle tärkeän tavoitteen tai päämäärän saavuttamiseksi. Välineellisyys omistajuudessa ilmentää sitä, että omistamisen kautta tai sen avulla omistaja saavuttaa jotakin tavoittelemisen arvoista ja/tai välttämätöntä. Samalla omistaminen tyydyttää sellaisia tarpeita, jotka ovat sidoksissa tavalla tai toisella toimeentuloon.

Omistaminen koetaan välinearvoksi toimeentulon ja muiden taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Omistajuuden välineellinen arvo näkyy monen vastaajan selonteossa. Omistaminen koetaan kuitenkin tärkeäksi, koska se luo turvallisuutta ja omaisuuden hallinta antaa toimintaan vakautta ja varmuut-

ta. Päätöksentekovalta ja vapaus toimia oman varallisuuden puitteissa merkitsevät paljon sekä yritysomaisuuden että yksityisomaisuuden omistajalle.

Omistamiseen liittyvä välineellisyys rakentuu vastauksissa myös siten, että omistamisen kautta tulevat haasteet, kehittämistyön tulokset ja toiminta itessään ovat tärkeämpiä kuin varsinainen omaisuus. Näin ollen omistamisen tärkeys ja arvo kumpuaa enemmän materiaalisen omaisuuden sijasta niistä työtuloksista, jotka yritystoiminnan omistaminen mahdollistaa. Omistaminen koetaan järkeväksi ratkaisuksi, koska se antaa liikkumavaraa. Erityisesti tämä ilmenee silloin, kun on taloudellisesti perusteltua omistaa.

Omistamista pidetään kokonaisvaltaisena ilmiönä, jota ohjaavat erilaiset välineelliset arvot mutta myös tunnepohjaiset arvomotiiivit. Välineellisten arvojen olemassaolo saa tukea Jussilan (2007, 262) näkemyksestä, jonka mukaan taloudellis-rationaalinen omistajuus tyydyttää omistajan aineellisia, rahallisia sekä käytännöllisyyteen liittyviä hyötymistarpeita. Tunnepohjaiset arvomotiiivit näkyvät yllykearvoina ja odotusarvoina.

Yllykearvo

Tässä yhteydessä yllykearvo tarkoittaa yksilölle sellaista arvoa, joka toimii kannustimena tai virikkeenä jonkun muun asian tekemiselle tai saavuttamiselle. Yllykkeellisyys omistajuudessa ilmentää sitä, että omistamista motivoivat omistajan positiiviset tunneperäiset kokemukset ja omistajan saama sosiaalinen arvostus. Yllykkeellisyys voi tarkoittaa myös negatiivista arvoa eli omistaminen ei ole yksilölle lainkaan merkityksellistä. Edellä on käytetty tällaisesta merkityksestä epäarvon nimitystä. Positiivisuutta voidaan tulkita siten, että omistamisesta seuraava henkinen mielihyvä lisää omistamisen yllykkeellistä arvoa. Mutta jos yllykkeellinen arvo ei ole yksilölle riittävän suuri, se ei motivoi eikä kannusta omistamiseen, jolloin tämä voidaan tulkita epäarvoksi.

Positiivisena yllykkeenä omistajuus tekee mahdolliseksi tehdä arvovalintoja. Vauraus ja varallisuus antavat omistajalleen mahdollisuuden ja vapauden toimia omien arvojen mukaisesti. Bauman (1997, 161) puoltaa ajatusta, koska hänen mielestään omistajuus sallii omistajan toimia vaikuttamiensa pohjalta ja tavoitella omia arvojaan. Varallisuus lisää myös turvallisuuden tunnetta; silloin kun elämä on varallisuuden kautta taloudellisesti turvattua, voi toimia haluumallaan tavalla. Omistamisen antaman mahdollisuuden olemassa olo on tärkeää, vaikkei sitä mahdollisuutta koskaan käytettäisikään. Omistajuuden tärkeys ja merkitys liittyy näin osaksi yksilön omaa arvomaailmaa, mutta myös arvomaailmaa, joka ohjaa yritystoimintaan liittyviä ratkaisuja. Esimerkkinä tästä mainittiin osuustoiminnallisten yritysten toiminta.

Pyrkimys ja halu taloudelliseen riippumattomuuteen ja päätöksenteon vapauteen voidaan yhdistää positiiviseen yllykearvoon, joka kannustaa omistajana olemiseen huolimatta siihen liittyvistä riskeistä ja vastuista. Omaisuudesta on pidettävä huolta, ja omaisuus sitoo omistajaansa aiheuttamalla huolia ja velvoitteita, jotka voidaan liittää riippuvuuteen. Nämä eivät kuitenkaan nousseet vastuksissa negatiivisen yllykearvon tasolle. Omistamista pidettiin tärkeänä asiana, ja omistaja voi olla tyytyväinen itseensä, kun on työllä ansainnut varalli-

suutensa tai osaamisella hankkinut uskottavuutta omistamaansa kehitysprojektiin. Joidenkin vastaajien mielestä vastuu on motivaatiota lisäävä piirre ja omistaminen suorastaan antaa energiaa.

Sosiaalisessa kanssakäymisessä arvostuksen saaminen on yksilölle tärkeää, ja se näkyy myös monessa vastauksessa. Arvostus nousee kovasta työntööstä, riskinkantamisesta, päätöksentekokyvystä vaikeissakin tilanteissa ja asioiden kokonaisvaltaisesta hoidosta unohtamatta ulkoisia luottamustehtäviä.

Omaisuuuden arvo ja arvostus voivat korostua kiintymyksenä myös niissä tapauksissa, joissa omaisuus on tullut omistajalle perittyinä. Omaisuuteen kiintyminen ja sitoutuminen perustuvat omien henkisten ja fyysisten investointien määrään, mutta myös tärkeisiin tunnearvoihin.

Omistaminen esiintyy vastauksissa myös negatiivisena yllykearvona eli epäarvona. Yhden vastaajan mielestä omistaminen kaikinensa ei ole tärkeää eikä merkityksellistä hänen elämässään. Hänen mielestään sisäisen yrittäjän laillinen omistusosuus työnantajayrityksestä saattaa johtaa omistajan oman edun ajamiseen, jolloin johtamisen ja kehittämisen näkökulma supistuu ja rajoittuu. Samalla tavalla voi käydä myös omistajayrittäjälle, jos omistajan oma etu ohjaa toimintaa. Sen sijaan vastaajan mielestä henkinen pääoma ja työyhteisön toiminnan hallinta ovat laillista omistajuutta tärkeämpiä asioita sisäisen yrittäjän tehtäväkentässä.

Odotusarvo

Odotusarvo tässä yhteydessä tarkoittaa yksilölle sellaista arvokasta asiaa tai palkkiota, joka on tavoittelemisen arvoista ja saavutettavissa joskus tulevaisuudessa. Odotusarvo omistajuudessa ilmentää sitä, että konkreettisen omaisuuden omistaminen sisältää mahdollisuuksia toteuttaa omia unelmia ja saada korvaus tehdystä työstä sekä jättää tai siirtää omaisuutta seuraaville sukupolville.

Omistaminen antaa valtaa ja vapautta tehdä päätöksiä omaisuuden käytöstä. Omistaminen yhdistää sukupolvia, koska on merkityksellistä jättää jokin konkreettista jäljelle ja esimerkiksi sukupolvenvaihdoksella siirtää omaisuutta ja yrittämisen mahdollisuus lapsille ja kenties lapsenlapsillekin.

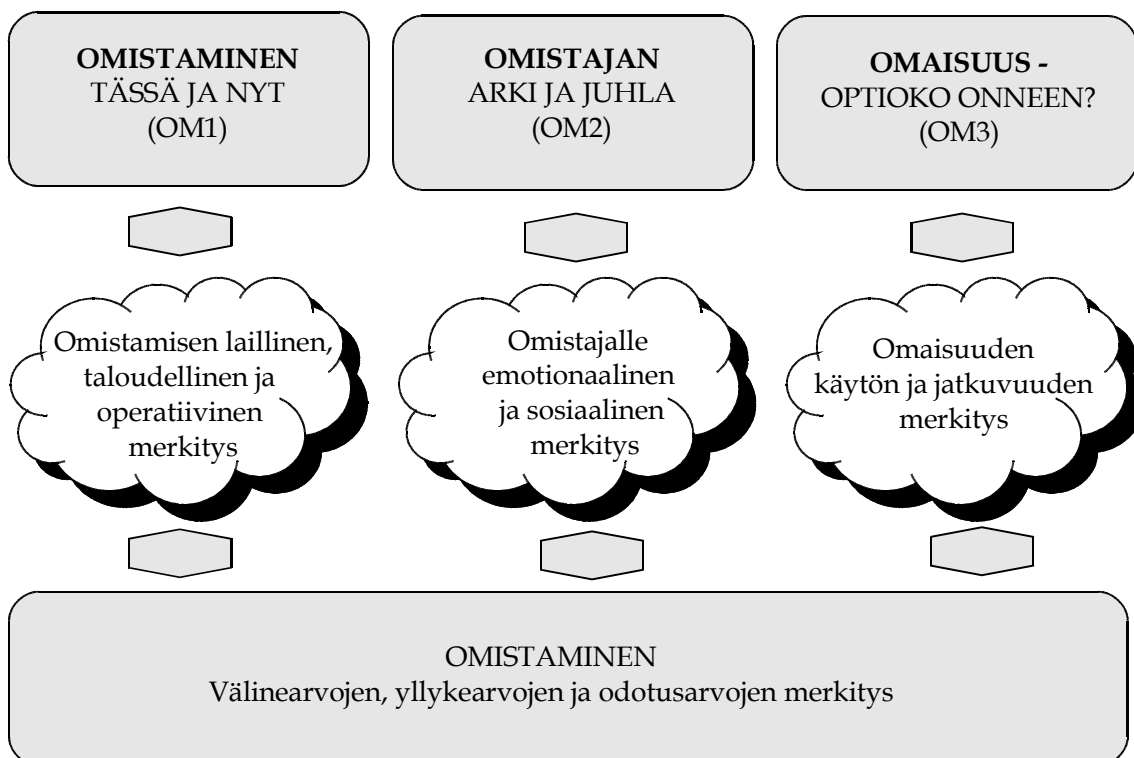
Omistamiseen liittyvät odotukset ovat joko henkilökohtaisia tai ne kytkeytyvät yritykseen, työyhteisöön tai perheeseen. Vastauksista heijastuu selkeästi omistamisen mahdollisuuksia luova luonne ja erityisesti, kun omaisuus muuttuu omaksi käyttöpääomaksi ja uudelleen sijoitettavaan muotoon. Omaisuuden rahaksi muuttaminen on korvaus tehdystä työstä. Omistamisen odotusarvot voidaan tulkita osamotiiveiksi tämän hetken toiminnalle ja omistajana olemiselle. Tämä näkyy siitäkin huolimatta, että vastaajat kokevat varsinaista omaisuutta tärkeämmäksi omistamiseen kytkeytyvän toiminnan ja kehitystyön tulokset.

6.4 Tulosten yhteenveto

Tiivistäen voidaan todeta, että vastaajien käsityksien ja tulkintojen perusteella omistajuus ymmärretään lailliseen, taloudelliseen ja operatiiviseen toimintaan liittyvinä merkityksinä. Omistajalle itselleen omistamisen merkitys on tulkittavissa emotionaalisenä ja sosiaalisena asiana. Emotionaaliset ja sosiaaliset merkitys näyttäytyvät arkisina, joskus jopa negatiivisina asioina. Mutta ne saavat rinnalleen glooriana ja arvostuksena arkea juhlavampia merkityksiä. Omistajuus on vastausten perusteella nähtävä toiminnallisten ja henkilökohtaisten merkitysten rinnalla myös omaisuuteen kohdistuvina tulevaisuuden odotuksina. Tällöin konkreettinen omaisuus on mahdollisuus, joka nähdään käytön ja jatkuvuuden merkityksenä.

Erilaisten omistajien puheista on myös pääteltävissä, että omistajuutta ohjaavat arvomotiivit ja niiden henkilökohtaiset merkitykset näkyvät omistajan ajattelussa ja toiminnassa. Vastauksista löytyneet arvomotiivien merkitykset voidaan ryhmitellä välinearvoihin, yllykearvoihin ja odotusarvoihin.

Tulosten yhteenveto esitetään kuviona (kuvio 20), johon sisältyvät vastaajien omistajuuden käsityksistä ja tulkinnoista muodostetut ylätason kategoriat ja omistajuuden merkitysten käsitteellinen taso. Käsitteellinen taso jäsentää tutkimuskysymyksiin saadut vastaukset sellaiseen muotoon, että tuloksia voidaan verrata muihin tutkimuksiin ja tarkastella niitä aikaisemman teoreettisen keskustelun näkökulmasta (luku 7).

KUVIO 20 Tulosten yhteenveto

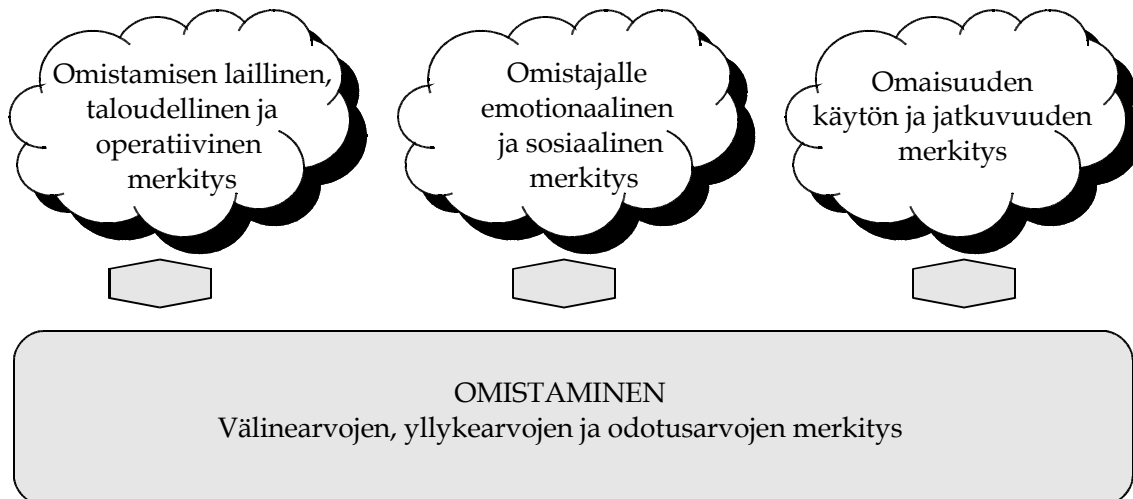
7 TULOSTEN POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulosten perusteella omistajuus on ymmärrettävä monikerroksisena ilmiönä. Tutkimus tarjoaa mahdollisuuden lähestyä ilmiötä poikkeavasti erilaisten yrittäjien kokemusperäisinä käsityksinä ja tulkintoina. Yrittäjien käsityksissä ja tulkinnoissa omistajuuden merkitys korostuu laillista omistusoikeutta selvemmin omistamisen hallinnan kokemisen oikeutuksena. Tämä ilmenee toimintana, tunteena, sosiaalisena suhteena sekä omaisuuteen sisältyvinä mahdollisuuksina. Omistajuutta ja sitä kautta omistajuuden hallinnan kokemista ohjaavat omistajan arvomotiivit.

Tämä tutkimus kuvaa omistajuuden ilmiötä, joka on ymmärrettävissä yleisesti subjektin ja objektin väliseksi suhteeksi. Aiemmat tutkimukset omistajuudesta lähestyvät varsin usein ilmiötä joko laillis-taloudellisesta, psykologisesta tai sosiaalisesta näkökulmasta, joten kokoava tarkastelu ja tutkimustulosten vertaaminen aiempiin löydöksiin on keskustelun jatkuvuuden kannalta hyvin paikallaan.

7.1 Omistajuuden merkitysten teorettinen taso

Omistajayrittäjien, osakasyrittäjien ja sisäisten yrittäjien käsitykset ja tulkinnat omistajuudesta osoittavat hyvin *omistamiseen, omistajaan ja omaisuuteen liittyvät merkitykset*. Tulokset nostavat aineistosta esille myös ne arvot, joihin omistajuus puheissa liitetään. Tällöin omistamisen merkityksiä voi tarkastella *välinearvojen, yllykearvojen ja odotusarvojen* näkökulmasta. Omistajuuden merkitysten käsitteellinen synteesi (kuvio 21) ohjaa teoreettisen tason tarkastelua.

KUVIO 21 Omistajuuden merkitysten käsitteellinen synteesi

7.1.1 Omistamisen laillinen, taloudellinen ja operatiivinen merkitys

Omistamisen *laillinen, taloudellinen ja operatiivinen merkitys* liittyy teoreettisesti omistajuuden *laillis-taloudellista ja taloudellis-rationaalista ulottuvuutta* tarkastelemaan keskusteluun ja niihin tutkimuksiin, joissa *omistajuus* on kytketty *omaisuuden hallintaan* tai käytännön *toimintaan*.

Omistaminen peilautuu yrittäjien haastatteluissa laillisena, taloudellisena ja operatiivisena toimintana. Olennaista käsityksille on hallinnan oikeutuksen lisäksi konkreettisuus ja käytännönläheisyys. Vaikuttaakin siltä, että hallinnan oikeutus ja merkitys monine vivahteineen tiivistyy yrittäjän operatiivisessa toiminnassa. Vaikka omistajuutta pidetään yleisesti muodollisena ja yhteiskuntajärjestelmän kautta laillistettuna ja valvottuna omistusoikeudellisena suhteena (ks. esim. Grunebaum 1987, 5; Rousseau & Shperling 2003, 555; Jussila 2007, 29; Nyssölä 2008, 26), vastauksissa tämä suhde ei saanut suurta laillisuuden korostusta vaan se ilmeni omistamisen hallinnan kokemisen kautta.

Pienyrittäjästudiomukselle on luonteenomaista, että yritystoiminta kiinnittyy vahvasti yrittäjään itseensä, mikä tarkoittaa yrittäjäroolin, omistajaroolin ja johtajaroolin yhdentymistä (vrt. Cuevas 1994, 85; ks. myös Wahlgrén 2000, 18; Vesalainen 2001). Omistamisen kohteena oleva yritys tyydyttää omistajan tarpeita, jotka liittyvät taloudelliseen hyötyyn (utilitarian) sekä sosiaalisiin ja psykologisiin motiiveihin (Ikävalko ym. 2008, 10). Taloudelliset hyödyt nousevat esiin sekä kohteen eli yrityksen näkökulmasta että omistajan henkilökohtaisina hyötyinä, joista osa toteutuu mahdollisesti vasta tulevaisuudessa. Kuten Ikävalko ja kumppanit (2008, 4) toteavat, erityisesti pienyrityksen omistajalle yritys on toiminnan kohde, toiminnan tulos sekä väline muiden omistamisen kohteiden saavuttamiseen. Tulokset puoltavat tätä näkemystä; operatiivisella 'tässä ja nyt'-toiminnalla on sekä omistajayrittäjälle että osakasyrittäjälle keskeinen omistamisen merkitys. Vastausten yksi merkittävä viesti on, että työn mukanaan tuomat haasteet ja toiminnan tulokset ovat kuitenkin tärkeämpiä kuin omistaminen itsessään tai konkreettinen raha ja sillä hankittu omaisuus.

Laillisen ja erityisesti operatiivisen toiminnan merkitys saa lisätukea niistä tutkimuksista, joissa tarkastellaan omistamisen seurauksia. Esimerkiksi Hall ja Koiranen (2007, 11) ovat tunnistaneet neljä pääkategoriaa seurauksista, joita omistajan ja objektin välisestä suhteesta ilmenee perheyriyksissä. Heidän löydöstensä mukaan yksi kategoria muodostuu omistamisen hallintaan liittyvistä seurauksista, jotka ovat laillisen omistusoikeuden mukanaan tuomia seurauksia, kuten oikeudet, valta ja valvonta. Tämän tutkimuksen tuloksissa valta liitetään myös omaisuutta koskeviin päätöksiin, jotka yhdistyvät samalla kiinteästi osaksi yritystoimintaa. Vastausten mukaan omaisuus antaa liikkumavaraa ja siten valtaa, mutta myös vapautta tehdä päätöksiä.

Tutkimusten mukaan omistajajohtajat tavoittelevat yritystä perustaessaan itsemääräämisoikeutta ja riippumattomuutta (ks. esim. Bridge ym. 2003, 66–67). Yrittäjällä vapauden kokemisen ehdot kulminoituvat liiketoiminnan kannattavuuteen (Wahlgrén 2000, 90). Vastauksista voi tulkita, että vakaan taloudellisen aseman saavuttaminen toiminnan tuloksena antaa omistajalle liikkumavaraa ja mahdollisuuksia tehdä päätöksiä. Monissa kohdin tulokset puhuvat myös sen puolesta, että mahdollisuuksien olemassaolo on omistajalle tärkeää, vaikkei hän koskaan toteuttaisikaan niihin liittyviä suunnitelmia. Esimerkiksi Berlinin (2001; ks. myös Wahlgrén 2000, 137) mukaan näin vapaus voidaan määritellä koetuksi valinnanmahdollisuudeksi.

Rudminin ja Berryn (1987, 262–263) omistajuuden ilmiön semantiikkaa käsittelevässä tutkimuksessa omistajuus yhdistettiin selvemmin kontrolliin, joka ilmenee tässä tutkimuksessa omaisuuden hallintaan liittyvissä ilmaisuissa. Tutkimuksen tuloksissa hallinta näkyy esimerkiksi valtana hallita omaa päätöksentekoaan ja ajankäyttöään. Kontrollilla voidaan tarkoittaa myös valvontaa eli sitä miten muut käyttävät omaisuutta heille annetun valtuutuksen (esim. yrittäjä-työntekijä) ja käyttöoikeuden nojalla. Tämän kaltaisia käsityksiä ei noussut haastatteluissa esille suoraan vaan esimerkiksi ilmaisuina, että omistajajohtajaa pelätään tai ettei sisäinen yrittäjä tunne omistajapainetta osuustoimintayrityksessä. Ilmaisuista on koko vastauksen asiayhteyden perusteella tunnistettavissa juuri tuo omistajan valvova aspekti.

Omistajuuden laillinen, taloudellinen ja operatiivinen ulottuvuus ilmenee mm. omistajan vastuuna. Vastuun voidaan tulkita liittyvän myös edellä esitettyyn omistamisen hallintaan, koska se näyttäytyy yrittäjän arjessa erilaisten operatiivisten tehtävien yhteydessä. Vastuuta kannetaan yrityksen taloudesta ja eteenpäin menosta, osaamisesta, henkilöstöstä sekä päätöksistä ja niiden seurauksista.

Erytiesi halu tehdä päätökset itse ja vastata niiden seurauksista on tärkeä tekijä etenkin omistajayrittäjille mutta myös osakasyrittäjille. Cassonin (2003, 20) funktionaalinen määritelmä yrittäjästä kuvaa yrittäjän henkilöksi, joka on erikoistunut tekemään harkittuja (judgemental) päätöksiä niukkojen resurssien koordinoinnista. Vaikuttaa siltä, että nimenomaan omistajuus on se, joka antaa yrittäjälle mahdollisuuden tehdä näitä päätöksiä oman harkinnan mukaan. Omistajana on oikeus nauttia päätösten positiivisista tuloksista, ja omistajana yrittäjän on myös vastattava päätösten negatiivisista seurauksista.

Vastuunkantajat kokevat sen kuitenkin motivoivana ja haastavana tekijänä eivätkä taakkana ja murhetta aiheuttavana uhkana.

7.1.2 Omistamisen emotionaalinen ja sosiaalinen merkitys

Omistamiseen liittyvät *emotionaaliset ja sosiaaliset merkitykset* liittyvät käsitteinä omistajuuden *psykologiseen ja sosiaalipsykologiseen* teoriatarkasteluun.

Emotionaalista tunnetta ja psykologista omistajuutta selittävä teoria on saanut empiiristä vahvistusta yksilön ja yrityksen välisen suhteen eli ns. psykologisen tilan tutkimuksista (ks. esim. VandeWalle ym. 1995; Dirks ym. 1996; Pierce ym. 2001; 2003; Pierce & Rodgers 2004; Jussila 2007). Siitä huolimatta, että empiiriset havainnot ovat pääsääntöisesti isoista organisaatioista ja työntekijöiden kokemia tunteita, havainnot saavat tässä tutkimuksessa vahvistusta sisäisten yrittäjien lisäksi myös omistaja- ja osakasyrittäjien kokemuksista. Tutkimuksessa vastaajien emotionaaliset tunteet suuntautuvat ensisijaisesti johonkin konkreettiseen kohteeseen, mutta myös immateriaaliseen kohteeseen kuten esimerkiksi projektin omistamiseen.

Psykologiseen omistajuuteen liittyvät merkitykset ilmenivät haastatteluisa luontevana sitoutumisena ilman, että tätä omistajuuden ulottuvuutta otettiin erikseen keskusteluissa esille. Yhden sisäisen yrittäjän (M8) ilmaisu ”*olen munaskuitani myöten kiinni yrityksessä ja teen kuin omaani*” ilmentää psykologisen omistajuuden ja affektiivisen sitoutumisen liittymistä emotionaaliseen merkitykseen. Tätä merkitystä tukee VandeWallen ym. (1995) esiin nostama työroolin ylittävä toiminta. Heidän tutkimuksessaan osoitettiin psykologisen omistajuuden lisäävän sitoutumista organisaatioon. Tämä näkyy vahvasti yksilön työroolin ylittävänä käyttäytymisenä yhteisössä. Myös Rudmin ja Berry (1987) osoittivat tutkimuksessaan, että yksilöt liittyvät kohteeseen kiintymystä ja läheisyyttä kuvaavia ilmaisuja, jotka nekin voidaan tulkita sitoutumisen ilmaisuina.

Psykologinen omistajuus kehittyy mitä ilmeisimmin kohteeseen vaikuttamisen, kohteen tuntemisen ja henkilökohtaisten voimavarojen käyttämisen kautta (ks. esim. Rudmin & Berry 1987; Belk 1988; Furby 1978; Pierce ym. 2001; 2003). Tässä tutkimuksessa kaikkien yrittäjäryhmien alkuperäisistä ilmaisuista huokuu omaisuuteen kiintyminen ja sitoutuminen; se perustuu kohteen hallintaan ja omien henkisten ja fyysisten investointien määrään. Sitoutuminen saattaa esiintyä myös omistajan oman edun tavoitteluna työyhteisössä.

Omistamiseen liittyy myös tunnetason käsityksiä ja tulkintoja, jotka ovat hyvin yhteneväisiä Hallin ja Koirasen (2007) tutkimuksessa esille tuotujen omistajuuden emotionaalisten implikaatioiden kanssa. Tutkimus (Hall & Koiranen 2007, 12–15) osoitti omistajuudesta seuraavan omistajalleen joko iloa, tyytyväisyyttä ja ylpeyttä tai toisaalta omistajuus voi muotoutua myös taakaksi, raskuudeksi, huoleksi tai ehkä jopa ´vankeuden´ tunteeksi. Samankaltaisia myönteisiä ylpeyden aiheita mutta myös arkisia huolen ja murheen merkityksiä voidaan tunnistaa myös tämän tutkimuksen vastauksista.

Sosiaalisesti rakentunutta epämuodollista suhdetta omistajan ja kohteen välillä on myös tutkittu. Esimerkiksi Dittmar (1991; 1992) on löytänyt näyttöä siitä, että omistamisen avulla yksilö luo tai vahvistaa omaa identiteettiään niin itselleen kuin suhteessa muihin (vrt. Nordqvist 2005). Omaisuutta pidetäänkin yhtenä ihmisen identiteetin symbolina hänen yhteisössään. Tämä näkyy myös Belkin (1988) aiemmin tekemässä tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa omaisuus nousee omistajan identiteetin symboliksi niissä keskusteluissa, joissa vastaaja arvioi omaa omistajana olemistaan muiden silmin eli sosiaalisen yhteisön näkökulmasta. Esimerkkinä voi mainita omistajan statuksen, joka edellyttää kiinteää omaisuutta. Ilman kiinteää omaisuutta toimivaan asiantuntijayrittäjään suhtaudutaan yksinomaan yrittäjänä, ei omistajana.

Dittmarin (1992) ja Belkin (1988) mielestä omistaminen voi merkitä jopa niin hallitsevaa roolia omistajan identiteetin kannalta, että omistamisen kohteesta tulee osa häntä itseään. Näin vahvaa identiteettiin liittyvää tulkintaa tässä tutkimuksessa ei tule esille. Mutta yksityisomaisuuteen viittaavat tunnesiteet ja kiintymys osoittavat sen, että omaisuudesta luopuminen on vaikeaa. Luopuminen on helpompaa, jos tietää omaisuuden siirtyvän ns. luotettaviin käsiin. Näin halutaan turvata jatkuvuus ja kantaa vastuuta omasta omaisuudesta myös tulevaisuuden suhteen.

Omaisuus ja varallisuus antavat omistajalleen mahdollisuuden ja vapauden toimia hänen omien arvojensa mukaisesti. Baumanin (1997, 161) sosiologiaan liittyvä näkemys tukee tätä näkemystä, koska hänen mielestään omistajuus sallii omistajan toimia vaikuttimiensa pohjalta ja tavoitella omia arvojaan. Tämä ajatus heijastaa myös turvallisuutta; silloin kun elämä on taloudellisesti varallisuuden kautta turvattua, yksilö voi toimia työyhteisössään paremmin oman arvomaailmansa mukaisesti. Wahlgrén (2000) ei yhdistä vapautta suoraan arvovalintoihin, mutta pitää sitä välttämättömänä niin omistajayrittäjän kuin sisäisen yrittäjänkin sisäisen motivaation ylläpitämiseksi. Sen sijaan suomalaisissa perheyrittäjä tutkimuksissa (esim. Niemelä 2006; Elo-Pärssinen 2007) ja maatilayrittäjä tutkimuksissa (esim. Timonen 2000) omistajuus ja arvokeskustelu liittyvät luontevasti toisiinsa.

Rudmin (1991, 94) toteaa, että omistajuus on enemmän sosiaalinen suhde kuin yksityinen suhde materiaan. Omistamisen sosiaalinen merkitys tulee tämän tutkimuksen vastauksissa esille mm. omistajan erilaisina verkostoina, joiden merkitystä arvostetaan ja joita pidetään toiminnan kannalta jopa välttämättöminä. Sama ilmenee myös puheissa ja selonteoissa, joissa korostetaan lähiympäristöstä saadun arvostuksen ja vastuunkannosta tulevan tunnustuksen tärkeyttä. Tämän saman asian Dittmar (1992, 56) esittää korostaessaan sosiaalisen merkityksen arvoa juuri silloin, kun siitä saa yhteisön palautetta. Omistajaan liitettyä ja myös sosiaalisesti jaettuna käsityksenä näkyy se, että omistajalla ajatellaan olevan rahaa. Vastausten perusteella tämä saattaa synnyttää kateutta juuri niissä henkilöissä, jotka ajattelevat yrittäjällä olevan varallisuutta enemmän kuin itsellä.

7.1.3 Omaisuuden käytön ja jatkuvuuden merkitys

Omaisuuden käytön ja jatkuvuuden odotusarvon merkitys on mahdollista kiinnittää omistamisen objektiin ja omistamisen kulutusta käsittelevään keskusteluun sekä myös motivaatioteorioihin. Tällöin omaisuus voidaan tulkita tekijäksi, joka synnyttää jatkuvuutta ja tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa omistajan tavoitteita ja toiveita joskus tulevaisuudessa. Omaisuuden käytön ja kulutuksen mahdollisuus voidaan siten ymmärtää odotusarvona ja ehkä osin myös kannustavana yllykearvona. Haastatteluissa nämä merkitykset yhdistyvät sekä yritysomaisuuteen että yksityisomaisuuteen.

Omaisuus konkretisoi omistamisen käytön henkilökohtaiselle tasolle, koska yrittäjäomistaja toivoo saavansa omaisuudestaan jonakin päivänä korvauksen tekemälleen työlleen. Tämän korvauksen saaminen on siten ikään kuin lupaus taloudellisesta vapaudesta ja riippumattomuudesta. Omaisuus ja sen kartuttaminen toimivat tätä kautta yhtenä omistamisen ja yrittämisen motiivina ja eräänlaisena optiona tulevaisuuteen. Kannianen (2007, 241) mukaan optio onneen voi olla rikkauksista suurin, koska sillä ei ole yleistä vaihtoarvoa eikä markkina-arvoa. Sen arvon rakentaa jokainen itse itselleen, ja option sisältö muotoutuu jokaisen omistajan henkilökohtaisista tavoitteista.

Beggan (1991) tiivistää tämän toteamalla, että käyttämällä omaisuutta voi saavuttaa muita haluamiaan kohteita tai tavoitteita, mutta niiden saavuttamiseksi omaisuus voi muuttaa muotoaan. Välineellisestä arvosta huolimatta tai juuri sen vuoksi omistamiseen ja sitä kautta omaisuuteen liittyy monenlaisia odotuksia. Ihminen on ilmeisesti niin rakennettu, että hän odottaa korvausta ponnisteluilleen. Kannianen (2007, 241) toteaa, että tieteellisesti ei kuitenkaan voida osoittaa, mikä on ihmiselle 'kohtuullinen' määrä omaisuutta. Velvollisuusetiikkaan nojaten hän lisää, että jokaisen velvollisuus on kuitenkin säästää kohtuullisesti vanhuutensa varalle ja jättää jotain jälkeläisille. Omalla työllään harva rikastuu, mutta kykenee kuitenkin säästämään. Säästäminen heijastaa tarvetta siirtää kulutusta oman elinkaaren sisällä, jolloin se mahdollistaa myös sukupolvien väliset tulonsiirrot (Kannianen 2007, 239).

Tutkimuksessa omaisuus konkretisoi omistamisen käytön myös perheen tai yrityksen näkökulmasta. Tällöin omistamisen jatkuvuutta ohjaa tarve jättää jotakin näkyvää yksityisomaisuutta jälkipolville tai siirtää koko yritystoiminta ja siihen liittyvä omaisuus sukupolvelta toiselle. Tästä esimerkkinä on yrittäjäpolvenvaihdos. Omaisuuden jatkuvuudesta huolehtiminen on usein liitetty perheyrittyskontekstiin ja perheyrittysten omistajien pyrkimyksiin (esim. Niemelä 2006). Jatkuvuuden tarve ja halu tässä tutkimuksessa on kuitenkin tunnistettavissa kaikkien yrittäjäryhmien selonteoista.

7.1.4 Omistamisen arvon ja tärkeyden merkitys

Länsimaista omistajuuskeskustelua on hallinnut yksityistä varallisuutta, materialismia ja hyötymistavoitteita korostava taloudellis-rationaalinen ajattelu (ks. esim. Dittmar 1992, 5; Jussila 2007, 15). Tämä tarkoittaa Jussilan (2007) mukaan

sitä, että yksilö pyrkii järjellisen päättelyn ja ulkoisesti mitattavissa olevan hyödyn maksimointiin käyttämällä omistamaansa kohdetta tavoitteidensa saavuttamiseksi. Tämä sama voidaan ilmaista myös omistajan edun ajamisena. Dittmar (1992, 65) haluaa erityisesti painottaa, että materialismia korostavalla ympäristöllä on suuri vaikutus yksilön ajatuksiin ja maailmasta tehtyihin havaintoihin.

Tässä tutkimuksessa on esitetty omistajuuden käsityksiä ja tulkintoja, jotka ovat syntyneet kunkin haastatellun oman ajattelun, tietoisuuden ja kokemusten kautta. On kuitenkin luonnollista olettaa, että ulkoisilla tekijöillä, kulttuurisella ympäristöllä sekä yksilöllisyyttä, suorituksia ja saavutuksia korostavalla ajattelutavalla on oma vaikutuksensa omistamisen arvon ja tärkeyden merkityksiin. Tutkimuksen yhtenä tavoitteena on ollut jäsentää ja kuvata haastatelussa esille nousseita omistamisen tärkeyden ja arvon merkityksiä, jotta erilaisen yrittäjien arvomotiivien ja ajattelun ymmärtäminen syventäisi aikaisempaa omistajuuskeskustelua.

Omistamisen arvon ja tärkeyden merkitykset on tulosten perusteella tunnistettu ja ryhmitelty välinearvoiksi, yllykearvoiksi ja odotusarvoiksi. Mikäli arvot kuvastavat toiminnan tavoiteltuja päämääriä ja käyttäytymismuotoja (ks. Rokeach 1973, 3; Airaksinen 1993, 132; Ruohotie 1998, 53; Elo-Pärssinen 2007, 22), ne voidaan liittää omistamisen arvoa ja tärkeyttä kuvaaviin arvomotiiveihin. Näin ajatellen omistamisen arvon ja tärkeyden merkitys ohjaa yksilön inhimillistä toimintaa ja motivoi omistajana olemista (ks. Kaon ym. 2005, 40). Koironen (2007a, 120; 2007b, 69) määrittelee motivaation¹¹ mielentilaksi, olosuhteeksi tai prosessiksi, joka vaikuttaa ihmisen tai jopa ihmisryhmän käyttäytymiseen kohti mielekkäänä ja hyödyllisenä pitämäänsä tavoitetta.

Vastausten perusteella omistajuuden voidaan tulkita olevan kannustin niin omistajayrittäjälle, osakasyrittäjälle kuin sisäiselle yrittäjälle. Omistamisen tärkeyttä ja arvoa kuvaavat merkitykset antavat yhden tulkinnan motivaation monitahoiseen tutkimuskenttään. Keskeisten motivaatioteorioiden mukaan motivaatio on liitetty yksilön tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen toimintaan ja käyttäytymiseen. Tässä yhteydessä omistamisen tärkeyttä ja merkitystä ilmentävät motivaation arvotekijät ymmärretään odotusarvon ja saavuttamisen tarpeeseen liittyvien motivaatioteorioiden kautta. Esimerkiksi motivaation odotusarvoteorian kehittäjän Vroomin (1967, 17) mukaan ihmisen käyttäytymistä ja päätöksentekoa ohjaa ajatus siitä, kuinka vahvasti hän uskoo saavuttavansa tavoitteet ja asettamansa päämäärän (expectancy). Tämän teorian mukaan yksilö punnitsee valintapäätöksiä tehdessään sitä, mitä tavoitteen saavuttamisesta seuraa (instrumentality) ja kuinka houkutteleva ja arvokas (valency) odotettavissa oleva palkkio on yksilön arvomaailmassa.

11 Motivaatio sanana voi tarkoittaa myös vaikutinta, kannustusta, mielenkiintoa, taitoa, halua, intoa ja innostusta (Nurmi 2002, 594).

Odotusarvoteoriasta on esitetty useita erilaisia malleja. Vaikka malleja ei tarkastellakaan erikseen, esille voi nostaa neljä keskeistä arvomotiiveja ilmentävää pääkohtaa (ks. esim. Koironen 2007, 126). Ensiksi yksilö voi kokea jonkun asian arvokkaaksi sisäisten arvomotiiviensa pohjalta. Sisäinen arvomotiivi voidaan tässä yhteydessä liittää myös psykologiseen omistajuuteen. Psykologisen omistamisen tunteen mahdollistavina sisäisinä motiiveina on mainittu kohteen hallinnan tarve, oman paikan tarpeen ja oman identiteetin rakentamisen tarpeen tyydyttäminen (esim. Pierce ym. 2001, 300). Motivoivina tekijöinä voivat toimia välittömän ilon ja onnistumisen kokemukset tai investoinnit tulevaisuuteen, jolloin investoinnista koituvat palkkiot voi kokea myöhemmin.

Toiseksi arvomotiivit voivat olla ulkoisia, jolloin ulkopuolelta tuleva kannustus ja arvostus tai konkreettinen palkkio toimii kannustimena. Tässä yhteydessä se voi tarkoittaa omistamisen sosiaalisen suhteen ulottuvuutta. Kolmanneksi on tunnistettavissa myös muut sosiaaliset arvomotiivit, jolloin ryhmään tai verkostoon kuulumisen toimii virikkeenä ja motivoivana tekijänä. Tässä tutkimuksessa vastaajat kokevat tärkeäksi omistamisen kautta syntyvät verkostot. Neljäntenä pääkohtana ovat saavuttamisen arvomotiivit, joita ohjaa esim. halu voittaa tai kehitystyöhön kannustava ja siinä onnistumisen tahto. Tässä tutkimuksessa korostetaan erityisesti toiminnan tuloksien ja työn hallinnan merkityksiä. Nämä merkitykset nostetaan varsinaisen omistamisen edelle, koska omistaminen nähdään tuloksiin mahdollistavana tekijänä.

Motivaation odotusarvoteorian lisäksi mm. Maslowin (1987) tarvehierarkiaa ja McClellandin (1967) yksilön saavuttamisen tarpeita selittävät teoriat antavat perusteita siihen, että yksilön toimintaa ohjaavat niin fysiologiset, psykologiset kuin sosiaalisetkin tarpeet. Tarpeet ovat motivaatiotason taustalla, jolloin ne synnyttävät, ylläpitävät ja kasvattavat tai heikentävät motiiveja.

Vaikka tutkimuksen tuloksia ei kiinnitetä suoraan odotusarvoteoriaan tai tarveteorioihin, ne antavat pohjaa ymmärtää ja tulkita omistajuuden merkityksiä yksilön näkökulmasta. Samalla teoriat antavat perusteita liittää merkityksistä käytävä keskustelu omistamisen motiiveihin ja niiden taustalla oleviin yksilön arvoihin.

Monissa kohdin tulokset osoittavat, että omistaminen koetaan vahvasti välinearvoksi. Välinearvo (vrt. instrumentality) liittyy niihin merkityksiin, joita omistamisen kautta halutaan saavuttaa. Nämä arvot tyydyttävät omistajan toimeentuloon liittyviä aineellisia ja taloudellisia tarpeita sekä omaisuuden hallintaan kohdistuvia suoritustarpeita. Hyrskyn ja Tuunasen (1999) tutkimuksen mukaan suomalaisten yrittäjien motivaatio perustuu perheen elannon hankkimiseen. Peltosen (1986, 41) mukaan yrittäjäksi ryhtymisen päämotiivi ei ole kuitenkaan rahan tavoittelu. Tosin hänen mukaansa raha voi liittyä monin tavoin tunne- ja välinemotiiveihin. Tässä tutkimuksessa haastatelluille yksi omistajuuden merkitys on välinearvo, joka ilmenee nimenomaan toimeentulon hankkimisena. Tätä kautta yrittäjyyden ja omistajuuden voidaan tulkita merkitsevän ainakin osittain samanlaista välinearvoa yksilölle.

Välinearvo voi tarkoittaa myös muuta kuin taloudellisiin tarpeisiin liittyvää arvoa. Dittmar (1992, 57) on kiinnittänyt huomiota siihen, että aineellinen

omaisuus voi toimia sekä välineellisenä että symbolisena tekijänä yksilön minäkuvan rakentumisessa. Tässä tutkimuksessa omaisuus koetaan kuitenkin symbolista arvoa selkeämmin välinearvoksi, jonka avulla on mahdollisuus saavuttaa muita tavoitteita. Lisäksi omaisuus on tärkeässä roolissa, koska se luo turvallisuutta ja omaisuuden hallinta antaa yritystoimintaan vakautta ja varmuutta sekä taloudellista liikkumavaraa.

Välineellisten arvojen lisäksi omistamiseen liittyy tunneperäisiä yllykearvoja (vrt. valency), jotka voivat olla positiivisia, motivaatiota synnyttäviä ja jatkuvuutta ylläpitäviä arvoja. Toisaalta ne voivat olla kielteisiä ja omistamisen motivaatiota laskevia ainakin siinä määrin, ettei omistaminen tunnu merkitykselliseltä asialta yksilön elämässä.

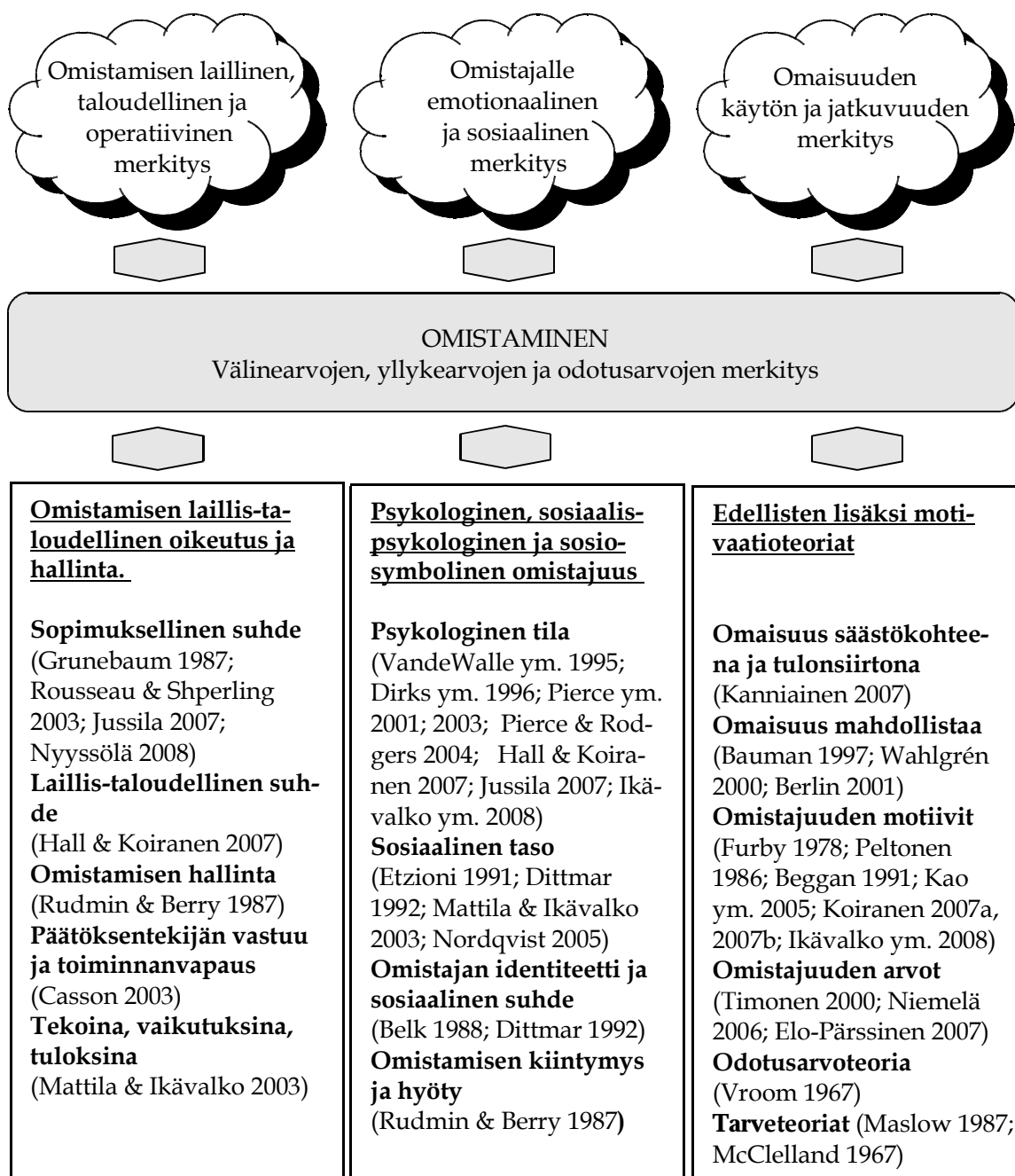
Tuloksia on tulkittu myös omistamisen odotusarvoina (vrt. expectancy), joihin yhdistyy omistamisen mahdollisuuksia luova luonne erityisesti silloin, kun omaisuus muuttuu omaksi käyttöpääomaksi ja uudelleen sijoitettavaan muotoon. Bauman (1997, 161) perustelee mahdollisuutta siten, että omistaminen lisää henkilön riippumattomuutta sekä toiminnan ja valinnan vapautta. Tästäkin syystä omistamiseen liittyvät odotukset voidaan tulkita motiiveiksi tämän hetken toiminnalle sekä yrittäjänä ja omistajana olemiselle. Näin ollen odotusarvo ja yllykearvo tukevat toisiaan erityisesti tulevaisuuteen kohdistuvissa odotuksissa.

Jokainen yksilö toimii omien tarpeidensa ja päämääriensä mukaan. Turusen (1997, 130) mukaan rahalla pystyy hankkimaan arvostamia asioita, mutta raha on arvostettua itsessäänkin omaisuutena ja etuna. Yksilö ajattelee omaa etuaan erityisesti yllykkeiden, halujen, tarpeiden, arvostusten ja kokemusravojen näkökulmasta. Tämä on ns. edun yhtälö, jossa yksilö itse ja tilanne vaikuttavat siihen, minkä painoarvon kukin yhtälön osatekijä saa. (Turunen 1997, 138.)

Aiemmin on jo todettu, että käsitykset ja tulkinnat ovat muuttuvia. Saman tulkinnan voi ehkä tehdä myös motiiveista, jos niitä katsotaan edellä olevan edun yhtälön ja sen osatekijöiden kulloinkin saaman painoarvon näkökulmasta. Timonen (2000, 161) päätyy kuitenkin tutkimuksessaan esittämään, että yrittäjäsideologiaan liittyvänä tekijänä suhtautuminen omistamiseen on arvotekijä, joka ei helposti muutu. Hänen tutkimuksensa kohderyhmänä olivat maatilayrittäjät, joille tilan omistaminen voi merkitä itseisarvoa. Tämän tutkimuksen haastateltujen käsitykset ja tulkinnat omistajuudesta on ymmärrettävä muuttuvina ja kontekstisidonnaisina. Siitä huolimatta vastauksissa mikään ei viittaa siihen, että omistajuuden välineelliset arvot ja merkitykset olisivat erityisen nopeasti tai herkästi muuttuvia. Näin ajateltuna tutkimusten tuloksia voidaan pitää samansuuntaisina.

7.1.5 Kooste omistamisen keskusteluista ja tutkimustuloksista

Kooste tutkimustuloksista ja omistajuuden aiemmasta keskustelusta on esitetty seuraavassa kuviossa (kuvio 22). Kuviossa on ryhmitelty keskusteluun liittyviä tutkijoita ja edellä esiin nostettuja tutkimuskohteita ja tutkimustuloksia.

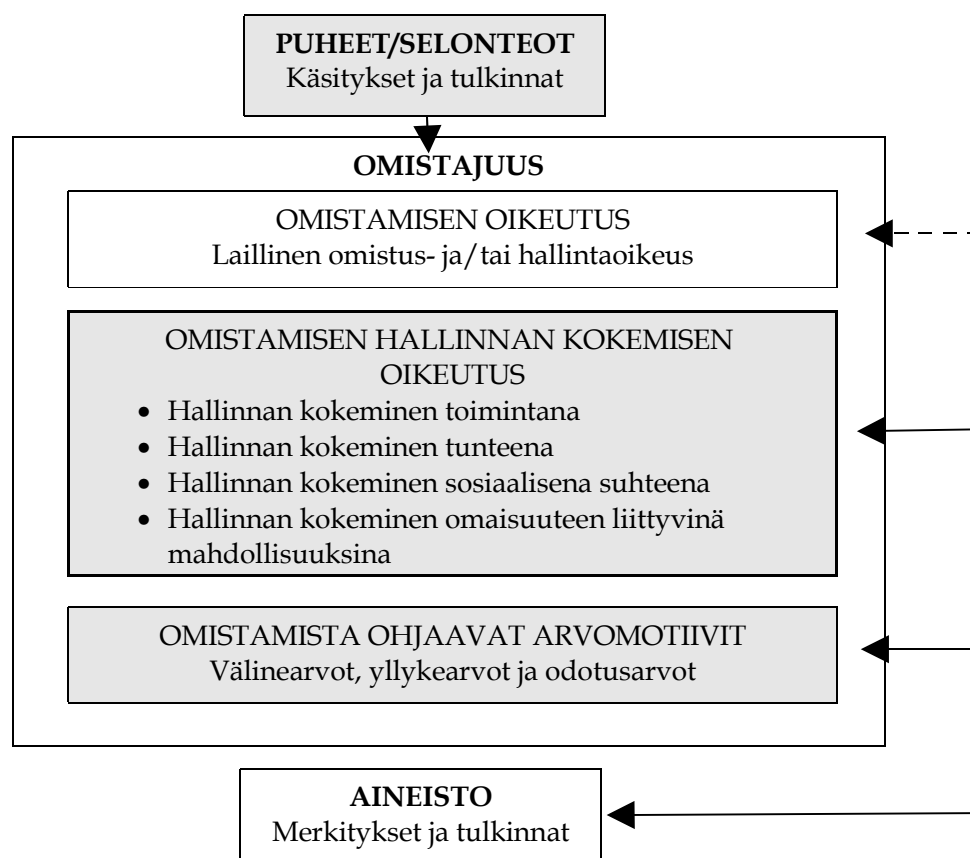
KUVIO 22 Omistajuuden merkitykset ja aikaisempi keskustelu

Ryhmittely tuo esille sen, miten aiempi omistajuustutkimus voidaan kiinnittää laillis-taloudelliseen, psykologiseen, sosiaalipsykologiseen ja motivaatioihin liittyvään omistajuuskeskusteluun ja kuinka tässä tutkimuksessa rakentunut induktiivinen tulkinta suhteutuu siihen.

7.2 Johtopäätöksiä omistajuuden merkityksistä

Omistajuuteen liittyvät erilaisten yrittäjien käsitykset ja tulkinnat ovat tuoneet esille ne keskeiset merkitykset, joihin seuraavat johtopäätökset voidaan suhteuttaa ja liittää.

Johtopäätöksenä esitän väitteen siitä, että omistajuutta ilmiönä on lähesyttävä monikerroksisena ilmiönä, jolloin laillisen omistus- ja hallintaoikeuden rinnalla on tarkasteltava omistamiseen liittyvää hallinnan kokemisen oikeutusta ja omistamista ohjaavia arvomotiiveja (kuvio 23). Omistajuus omistajan hallinnan kokemisen oikeutuksena voidaan ymmärtää toimintana, tunteena, sosiaalisena suhteena ja omaisuuteen sisätyvinä mahdollisuuksina, joita ohjaavat yksilölliset väline-, yllyke- ja odotusarvot. Haastateltujen omistajayrittäjien, osakasyrittäjien ja sisäisten yrittäjien puheiden ja selontekojen analyysi antaa perusteen väitteelle.

KUVIO 23 Omistajuus hallinnan kokemuksen ja arvojen merkityksinä

Omistajuuden määrittely, joka perustuu pelkästään lailliseen sopimussuhteeseen, ei korostu vastaajien omistajuuden merkityksissä eikä tämä hallitseva näkemys saa sellaisenaan kovin paljon vahvistusta tästä tutkimuksesta. Omistajuuden määrittely laillis-taloudelliseksi suhteeksi antaa myös osittain väärän kuvan tämän tutkimuksen tulosten perusteella, koska taloudellinen ulottuvuus

konkretisoituu vasta toiminnan kautta saatavana tuottona ja tuloksena sekä työn kautta ansaittuna vaurautena. Laillisesti omistusoikeus antaa kyllä omistajalle oikeuden objektin tuottoon (ks. Lagerspetzin 1998, 26), mutta se saa merkityksen ja sisällön vasta toiminnan ja ansaitsemisen kautta. Sen sijaan omistamisen kokeminen hallintana ja sen erilaiset ilmenemismuodot näkyvät vahvasti erilaisten yrittäjien käsityksissä ja tulkinnoissa. Toki yksilöllinen omistamisen hallinnan kokemisen oikeutus perustuu aina joko omistusoikeuteen tai saatuun hallintaoikeuteen eli muodolliseen oikeuteen tai valtuutukseen.

Omistajayrittäjällä ja osakasyrittäjällä hallinta on omistusoikeuteen perustuvaa monikerroksista hallinnan kokemista ja se liittyy yritysomaaisuuteen ja yritystoimintaan. Sisäisellä yrittäjällä työhön liittyvä monikerroksinen hallinnan oikeutus syntyy työsopimuksen kautta ja toimenkuvaan liittyvällä valtuutuksella, jolloin laillisen omistusoikeuden puute ei ole hallinnan kokemisen esteenä. Omistamisen hallinnan kohde voi olla joko materiaallinen tai immateriaalinen.

Jokainen yksilö käyttää olemassa olevaa hallinnan kokemisen oikeutusta omien arvomotiiviansa mukaan toimiessaan omistajana. Arvomotiivit muuttuvat ja saavat elämänkokemuksen ja tilannetekijöiden mukaan erilaisia painotuksia. Omistaja-, osakas- ja sisäiset yrittäjät lähestyvät, käsittävät ja tulkitsevat puheissaan omistajuuden ilmiötä yksilöinä ja toisistaan poikkeavan omistajaroolin kautta myös ryhminä eri tavoin.

Edellä esitetty väite saa pienen suomalaisen aineiston pohjalta tukea Furbyn (1978, 49) tekemästä tutkimuksesta, jossa hän kuvaa eri kansallisuuksia olevien henkilöiden käsityksiä omistamisesta ja omistamisen motiiveista. Kaikkein tärkeimpinä tuloksina hän esittää, että jokaisessa tutkitussa ryhmässä omistajuus merkitsee juuri hallintaa (effectance and control of possessions) ja omistamisella on positiivinen ja motivoiva vaikutus (positive affect for possessions) omistajalleen. Tämän tutkimuksen tavoitteen mukaisesti omistajuudesta käytävää keskustelua voidaan monipuolistaa ymmärtämällä omistajuus esitetyllä tavalla monikerroksiseksi ilmiöksi. On kuitenkin ehkä liian rohkeaa tehdä teoreettista yleistystä ja tulkintaa laajemmin kuin vain suomalaiseen toiminta- ja kulttuuriympäristöön. On luonnollista, että tässä tutkimuksessa haastateltavien selonteot ilmentävät ainakin osittain kulttuurissa sosiaalisesti hyväksytyjä ja sosiaalisesti jaettuja käytänteitä. Tämä voi tarkoittaa sitä, että vastaukset ovat sisäistettyjä tulkintoja siitä, miten omasta vauraudesta ja omistajuuden merkityksestä on hyväksyttävää puhua (ks. Meglino & Ravlin 1998, 354).

Ohjaako omistajuus sitten erilaisten yrittäjien ajattelua ja toimintaa? Omistamisen välineellisen arvon korostumisesta voi hyvin päätellä, että omistajuus ei sinänsä ohjaa erilaisten yrittäjien 'tässä ja nyt' -toimintaa tai päätöksiä. Hallinnan kokemisen kautta omistajuus liittyy kiinteästi kuitenkin operatiiviseen toimintaan yrityksissä ja organisaatioissa. Yrittäjien käsitykset ja tulkinnat omistajuudesta heijastavat näin ollen heidän ajatteluaan ja toimintaansa vastuullisissa tehtävissä. Omistamista itsessään ohjaavat arvomotiivit, jolloin niiden voidaan tulkita ohjaavan myös erilaisten yrittäjien muuta ajattelua ja toimintaa.

7.3 Omistajuuskeskustelu jatkuu

Voidaan todeta, että omistaminen suhteena ja myös hallinnan kokemisena on paitsi kompleksinen ilmiö niin myös monella tapaa hyvin haastava tutkimuskohde (vrt. esim. Belk 1988) ja se avaa lukuisia uusia tutkimusaiheita. Tämän tutkimusprosessin aikana esiin nousi teemoja, jotka ansaitsevat lisätutkimusta. Ensinnäkin jatkotutkimuksen polttopisteeseen olisi arvokasta nostaa suomalaisen pienyrittäjien omistamisen merkitykset maakunnallisesti tarkasteltaviksi.

Furby (1978, 64) on todennut, että eri kansallisuuksien ja kulttuurien välillä on löydettävissä eroja omistamisen motiivien ja käsitysten kehittämisessä (ks. myös Rudmin 1994, 57). Tästä syystä olisi mielenkiintoista jopa vain kansallisen kulttuurin tasolla tutkia, miten eri maakunnissa yrittäjien käsitykset omistajuudesta eroavat vai eroavatko ne. Tutkimusaineistosta näkyi ainakin pohjalaisten tapa kertoa ja ilmaista omaa varakkuuttaan ja omistajan identiteettiä juuri varallisuuden ja omistajuuden kautta. Yhden vastaajan (M2) mukaan Pohjanmaalla on jo historian saatossa tiedetty talon ikkunoiden ja ´fooninkien´ määrästä, kenellä oli varallisuutta enemmän kuin muilla. Tai ainakin talon piti olla isompi kuin naapurilla. Siitä oliko siihen varaa, ei tullut selvyyttä, mutta tervarahoilla niitä taloja rakennettiin vastaajan mukaan.

Joissakin tutkimuksissa on myös todettu, että esimerkiksi sukupuolten välillä olisi eroavuuksia siinä, miten heidän psykologinen suhteensa erilaisiin materiaalsiin kohteisiin rakentuu (vrt. esim. Rudmin 1990, 180). Näin ollen maakunnallisen tarkastelun lisäksi omistajien ikä, sukupuoli ja mahdolliset muut demograafiset muuttujat omistamisen käsityksiä selittävinä tekijöinä tarjoavat laajan kirjon omistajuuden eri ulottuvuuksien tarkasteluun.

Toinen tutkimusprosessin aikana esille tullut aihe on omistajuuden ja yrittäjyyden motiivien yhteistarkastelu. Se saattaisi tuoda uusia ulottuvuuksia molempien ilmiöiden ymmärtämiseen. Motiivien lisäksi tulisi tarkastella sitä, merkitseekö yrittäjyys ja omistajuus yksilölle samanlaista arvoa (itseisarvo, välinearvo, yllykearvo, odotusarvo) vai poikkeavatko ne toisistaan ja missä määrin. Tällöin voidaan etsiä selitystä myös siihen, ohjaako omistajuus yrittäjyyttä vai yrittäjyys omistajuutta ja yrittäjän ajattelua sekä toimintaa.

Kolmas mielenkiintoinen tutkimuskohde saattaisi olla omistaminen ja yrittäjyyden riski. Tällöin huomiota voisi kiinnittää siihen epävarmuuden sietokyvyn kynnykseen, jonka vastuullinen yrittäjä omistajana asettaa itse itselleen, kun hän punnitsee omistustensa arvon alentumista joko liiketoiminta- tai rahoitusmarkkinalähtöisesti tai vaikkapa työnantajana väärän rekrytoinnin seurauksena. Sisäisellä yrittäjällä riskit liittyvät pääsääntöisesti työnantajayrityksen menestykseen tai menestymättömyyteen. Tällöin voisi tutkia esimerkiksi sitä, missä määrin mahdollisen säännöllisen toimeentulon katkeamisen uhka ja taloudellinen epävarmuus saattavat muuttaa psykologisen omistajuuden tunnetta, sen säilymistä, heikkenemistä tai katoamista.

Neljäs teema tähtää Siitosen (1999) voimaantumisteorian, Piercen ym. (2001, 2003) psykologisen omistajuuden teorian ja sisäisen yrittäjyyden teoreet-

tisen yhteyden tunnistamiseen. Näihin teorioihin liittyvien yhteisten käsitteiden operationalisointi tekisi mahdolliseksi empiirisen mittaamisen. Kaikissa näissä teorioissa pyritään loppujen lopuksi samaan päämäärään. Tavoitteena on ymmärtää työntekijöiden työhön sitoutumista, tuloksia tuottavaa toimintaa ja yrittäjämäisen sekä hyvinvoivan työyhteisön johtamiskulttuurin syntymistä ja sen ylläpitämistä.

Viides aihe koskee tämän tutkimuksen tutkimusjoukkoa. Mielenkiintoista olisi selvittää haastateltujen yrittäjien omistajuuskäsitysten ja -tulkintojen muutosta pidemmällä aikajänteellä. Kun heiltä tiedusteltaisiin samoja asioita vaikka 10–15 vuoden päästä, tulokset saattaisivat olla toisenlaisia ja hyvin mielenkiintoisia verrattuina nyt saatuihin vastauksiin. Omistajuuden arvot, käsitykset ja tulkinnat muuttuvat väistämättä ajassa, vaikka emme sitä aina itse oivaltaisi-kaan.

Erityisesti pienyrityskonteksti monimuotoisuudessaan luo omistajuuden tutkimukselle lukuisia uusia kiinnostuksen kohteita. Se, miten yrittäjät käsitteellistävät ja tulkitsevat omistajuutta, muokkaa ilmeisesti heidän todellisuuttaan ja käyttäytymistään. Voidaan sanoa, että sillä on enemmän merkitystä kuin todellisilla omistajuutta ja yrittäjyyttä koskevilla faktatiedoilla. Tästä syystä on perusteltua panostaa tutkimusresursseja näihin aiheisiin jatkossakin.

SUMMARY

Ownership is a popular theme in current research. However, as a phenomenon it has remained relatively unexplored, especially from the viewpoint of various entrepreneur types. Discussion of entrepreneurship has deepened in the early years of the 21st century. The legal-economic viewpoint has remained predominant in the discourse on ownership, and the same applies to the conventional business approach to conceptualising and studying ownership.

Ownership is nevertheless a multifaceted phenomenon that attracts scientists from several fields. The various approaches taken in examining the concept of ownership allow people to expand their views and seek other premises for interpreting this phenomenon in ways that include other issues than its purely economic and legal aspects. Research results have indicated that, in addition to the more traditional ways of understanding, ownership includes dimensions that open interesting and challenging approaches to explore the basic nature of this phenomenon, including the entrepreneurship viewpoint.

This study participates in the on-going discussion of ownership by providing descriptions of this phenomenon in the form of various entrepreneurs' meanings and interpretations. The interviewed entrepreneurs are owner-entrepreneurs, partner-entrepreneurs, and intrapreneurs.

The present study addresses the following questions: what are the bases of owner-entrepreneurs', partner-entrepreneurs', and intrapreneurs' meanings and interpretations of ownership? What do owner-entrepreneurs', partner-entrepreneurs', and intrapreneurs' meanings and interpretations of ownership reveal about ownership as a phenomenon? What is the importance of ownership to owner-entrepreneurs, partner-entrepreneurs, and intrapreneurs? In this context, importance refers to the significance of experiencing ownership, and the social and emotional value of ownership to the person in question.

The research data consist of interviews with ten Finnish entrepreneurs. The phenomenographic approach requires that the views expressed must be linked to the context in which the respondents form their meanings. The interviewed respondents interpret their meanings of ownership on the basis of experiences gained during their active work history. A further element of interest in this study is that the respondents' work life experiences relate to a range of operating environments with regards to ownership.

The results suggest that ownership must be approached as a multilayered phenomenon. This means that in addition to the legal sense of ownership and the right of possession, we should examine the ways in which the various entrepreneur types experience possession as justified proprietorship, and the value-related motives which steer ownership (figure 1). The sense of possession seems to be present in actions, emotions, in the importance of social relations, as well as in opportunities. These ways of thinking and behaving are steered by individual instrumental values, enticement values, and expected values. The analysis made of the interviewed entrepreneurs' statements and accounts provides the basis for the above argument.

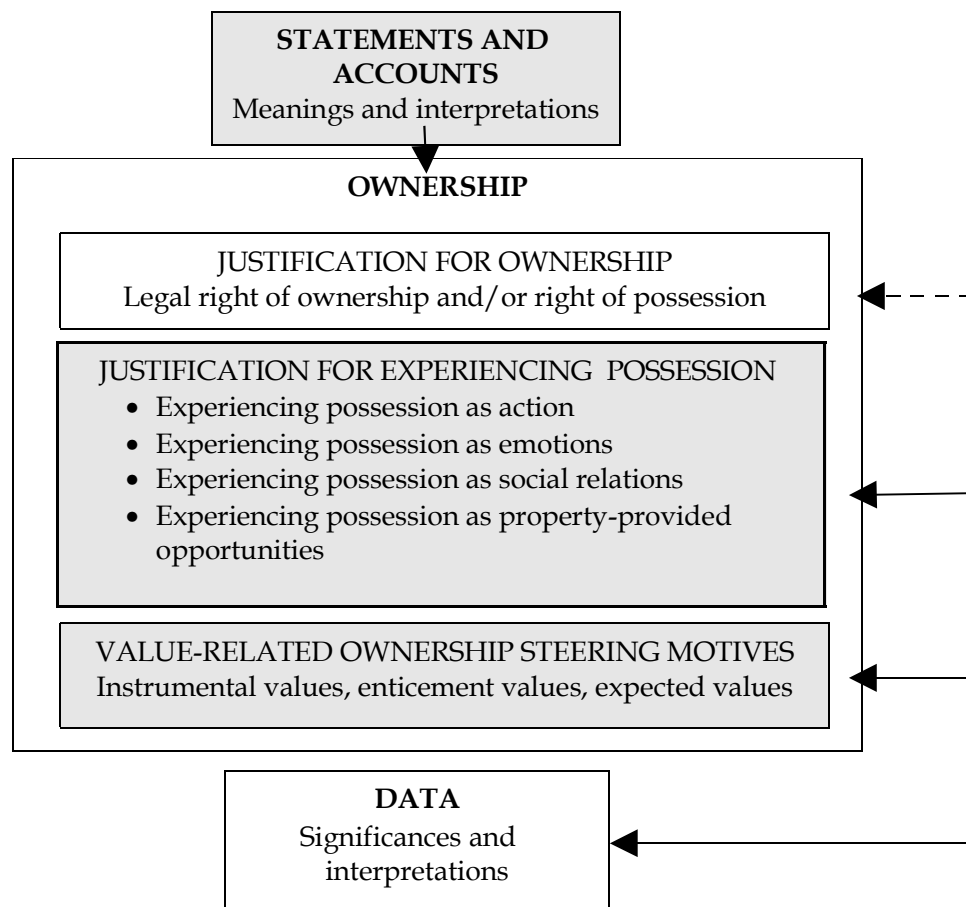

FIGURE 1 Ownership as the experience of possession and value-related significances

In the case of owner-entrepreneurs and partner-entrepreneurs, multilayered possession consists of the legal right of ownership. This relates to a company's assets and being an entrepreneurial owner. In the case of intrapreneurs, the multilayered justification for experiencing possession is generated through the employment agreement and the authorisation connected to the person's job description. This means that the lack of the legal right of ownership does not prevent people from experiencing possession.

The owned object may be material or non-material in nature. Individuals produce the justification for experiencing possession in accordance with their value-related motives when acting in the role of owner. However, value-related motives may change and receive different emphases in accordance with people's life experience and current situational factors.

In this study, the various entrepreneurs' meanings and personal interpretations of ownership can be seen to reflect their own thinking and actions. Judging from the increased emphasis on the instrumental value and importance of ownership, it may be concluded that ownership, as such, does not alone steer the various entrepreneurs' actions and decisions in a given situation. Nevertheless, it is through the experience of possession that ownership can be seen as strongly connected to individuals' activities and to companies' and organisations' strategic and operative activities.

LÄHTEET

- Aaltio-Marjosola, I. 1997. Yrittäjyys osana organisaatiokulttuuria. Teoksessa I. Aaltio-Marjosola (toim.) *Organisaatio ja yrittäjyys*. Juva: WSOY, 11–27.
- Acs, Z. J. & Audretsch, D. B. (eds.) 2003. *Handbook of Entrepreneurship Research: An Interdisciplinary Survey and Introduction*. London: Kluwer Academic Publisher.
- Ahonen, S. 1994. Fenomenografinen tutkimus. Teoksessa L. Syrjälä, S. Ahonen, E. Syrjäläinen & S. Saari (toim.) *Laadullisen tutkimuksen työtapoja* (1.–2. painos). Rauma: Kirjayhtymä, 113–160.
- Airaksinen, T. 1993. *Moraalifilosofia* (3. painos). Porvoo: WSOY
- Alasuutari, P. 1999. *Laadullinen tutkimus* (3. painos). Tampere: Vastapaino.
- Amit, R., Glosten, L. & Muller, E. 1993. Challenges to Theory Development in Entrepreneurship Research. *Journal of Management Studies* 30(5): 815–832.
- Antoncic, B. & Hisrich, R. D. 2000. Intrapreneurship Modeling in Transition Economies: A Comparison of Slovenia and the United States. *Journal of Developmental Entrepreneurship* 5(1): 21–20.
- Antoncic, B. & Hisrich, R. D. 2001. Intrapreneurship: Construct refinement and cross-cultural validation. *Journal of Business Venturing* 16(5): 495–527.
- Antoncic, B. & Hisrich, R. D. 2003. Clarifying the intrapreneurship concept. *Journal of Small Business and Enterprise Development* 10(1): 7–24.
- Antoncic, B. & Hisrich, R. D. 2004. Corporate entrepreneurship contingencies and organizational wealth creation. *Journal of Management Development* 23(6): 518–550.
- Armstrong, P. 2001. Science, enterprise and profit: ideology in the knowledge-driven economy. *Economy and Society* 30(4): 524–552.
- Arnold, D. O. 1970. Dimensional sampling: An approach for studying a small number of cases. *American Sociologist* 5: 147–150.
- Bauman, Z. 1997. *Sosiologinen ajattelu*. Suom. J. Vainonen. Juva: WSOY.
- Becker, L. C. 1977. *Property Rights*. Philosophic Foundations. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Beggan, J. K. 1991. Using What You Own to Get What You Need: The Role of Possessions in Satisfying Control Motivation. *Journal of Social Behavior and Personality* 6(6): 129–146.
- Beggan, J. K. & Brown, E. M. 1994. Association as a Psychological Justification for Ownership. *The Journal of Psychology* 128(4): 365–380.
- Belk, R. W. 1988. Possessions and the Extended Self. *Journal of Consumer Research* 15(2): 139–168.
- Bennis, W. & Nanus, B. 1986. *Johtajat ja johtajuus*. Suom. P. Rajala. *Ekonomiasarja*. Tampere: Weilin+Göös.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. 2003. *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Tiedon sosiologinen tutkielma (4. painos). Suom. V. Raiskila. Helsinki: Gaudeamus.

- Berlin, I. 2001. Vapaus, ihmisyys ja historia. Valikoima esseitä. Toim. T. Soukola & J. Sihvola. Helsinki: Gaudeamus.
- Bianchi, M. & Henrekson, M. 2005. Is Neoclassical Economics still Entrepreneurless? *Kyklos* 58(3): 252–377.
- Binks, M. & Vale, P. 1990. *Entrepreneurship and Economic Change*. London: McGraw-Hill.
- Bowden, J. A. 1995. Phenomenographic research. Some methodological issues. *Nordisk Pedagogik* 15(3): 144–155.
- Bridge, S., O'Neill, K. & Cromie, S. 2003. *Understanding Enterprise, Entrepreneurship and Small Business* (2nd ed.). New York: Palgrave MacMillan.
- Brockhaus, R. H. 1980. Risk Taking Propensity of Entrepreneurs. *The Academy of Management Journal* 23(3): 509–520.
- Brown, G., Lawrence, T. B. & Robinson, S. L. 2005. Territoriality in Organizations. *Academy of Management Review* 30(3): 577–594.
- Brown, T. 1989. What Will It Take to Win? *Industry Week* 19: 15.
- Burgelman, R. A. 1984. Designs for Corporate Entrepreneurship in Established Firms. *California Management Review* 26(3): 154–166.
- Burns, P. 2007. *Entrepreneurship and Small Business* (2nd ed.). New York: Palgrave MacMillan.
- Burrell, G. & Morgan, G. 1989. *Sociological Paradigms and Organisational Analysis: Elements of the sociology of corporate life*. Aldershot: Gower Publishing Company Limited.
- Bygrave, W. D. 1994. The entrepreneurial process. In W. D. Bygrave (ed.) *The portable MBA in entrepreneurship*. USA: John Wiley & Sons, 1–25.
- Bygrave, W. D. & Hofer, C. W. 1991. Theorizing about Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice* 16(2): 13–22.
- Cadbury, A. 2002. *Corporate Governance and Chairmanship*. Oxford: University Press. Guildford.
- Carland, J. W., Hoy, F., Boulton, W. R. & Carland, J. A. C. 1984. Differentiating Entrepreneurs from Small Business Owners: A Conceptualization. *Academy of Management Review* 9(2): 354–359.
- Carlsson, R. H. 2001. *Ownership and Value Creation. Strategic Corporate Governance in the New Economy*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.
- Carrier, C. 1996. Intrapreneurship in Small Businesses: An Exploratory Study. *Entrepreneurship Theory and Practice* 21(1): 5–20.
- Carroll, A. B. 1991. The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons* 34(4): 39–48.
- Casson, M. 2003. *The Entrepreneur. An Economic Theory* (2nd ed.). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Chell, E., Haworth, J. & Brearley, S. 1991. *The entrepreneurial personality. Concepts, cases and categories*. London: Routledge.
- Ciulla, J. 1998. Leadership and the problem of Bogus Empowerment. In J. B. Ciulla (ed.) *Ethics. The heart of Leadership*. London: Praeger, 63–86.

- Cuevas, J. G. 1994. Towards a Taxonomy of Entrepreneurial Theories. *International Small Business Journal* 12(4): 77-88.
- Cunningham, B & Lischeron, J. 1991. Defining Entrepreneurship. *Journal of Small Business Management* 29(1): 45-61.
- Curran, J. & Blackburn, R. A. 2001. *Researching the Small Enterprise*. London: SAGE Publications.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. 2005. *The Sage Handbook of Qualitative Research* (3rd ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Dirks, K. T., Cummings, L. L. & Pierce, J. L. 1996. Psychological Ownership in Organizations: Conditions under which Individuals Promote and Resist Change. In R. W. Woodman & W. A. Pasmore (eds.) *Research in Organizational Change and Development: An Annual Series Featuring Advances in Theory, Methodology and Research*. Greenwich: JAI Press, 9: 1-23.
- Dittmar, H. 1991. Meanings of Material Possessions as Reflections of Identity: Gender and Social-Material Position in Society. *Journal of Social Behavior and Personality* 6(6): 165-186.
- Dittmar, H. 1992. *The Social Psychology of Material Possessions: To Have is to Be*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
- Drucker, P. 1986. *Yrittäjyys ja innovaatio: Käytäntö ja periaatteet*. Helsinki: Rastor-julkaisut.
- Eckhardt J. T. & Shane S. S. 2003. Opportunities and Entrepreneurship. *Journal of Management* 29(3): 333-349.
- Elo-Pärssinen, K. 2007. Arvot ja yhteiskuntavastuullinen toiminta suurissa suomalaisissa perheyryyksissä. Omistajan näkökulma. Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä Studies in Business and Economics* 61. Väitöskirja.
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. *Monenlainen tapaustutkimus*. Kerava: Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 4.
- Eskola, A. 1985. *Persoonallisuustyypeistä elämäntapaan: Persoonallisuustutkimuksen metodologisia opetuksia*. Porvoo: WSOY.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Osuuskunta Vastapaino.
- Etzioni, A. 1991. The Socio-Economics of Property. *Journal of Social Behavior and Personality* 6(6): 465-468.
- Euroopan komissio. SME Definition. 2008.
http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index
Luettu 18.2.2008.
- Euroopan yhteisöjen komissio 2003. *Vihreä kirja. Yrittäjyys Euroopassa*.
http://www.yrittajakoulu.fi/tietotori/Liikanen_EU_%20green.paper.fi.pdf
Luettu 15.11.2008.
- Fayolle, A. 2003. Research and researchers at the heart of entrepreneurial situations. In C. Steyaert & D. Hjorth (eds.) *New Movements in Entrepreneurship*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 35-50.
- Friedman, M. 1995. The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits. *New York Times*, September 13, 1970. In M. W. Hoffman & R. E.

- Frederick (eds.) *Business Ethics. Readings and Cases in Corporate Morality* (3rd ed.). Auckland: McGraw-Hill, 137–141.
- Fromm, E. 1978. *To Have or to Be?* London: Cape. (alkuperäinen julkaisu 1976).
- Furby, L. 1978. Possession in Humans: An Exploratory Study of Its Meaning and Motivation. *Social Behavior and Personality* 6(1): 49–65.
- Gartner, W. B. 1988. Who Is an Entrepreneur? Is the Wrong Question. *American Journal of Small Business* 12(4): 11–32.
- Gartner, W. B. 1990. What Are We Talking About When We Talk About Entrepreneurship? *Journal of Business Venturing* 5(1): 15–28.
- Gartner, W. B. 2001. Is There an Elephant in Entrepreneurship? Blind Assumptions in Theory Development. *Entrepreneurship Theory and Practice* 25(4): 27–39.
- Gibb, A. 1990. Entrepreneurship and Intrapreneurship - Exploring the Differences. In R. Donckels & A. Miettinen (eds.) *New Findings and Perspectives in Entrepreneurship*. Worcester: Avebury. Billing & Sons Ltd, 33–68.
- Gilliland, D. & Bello, D. 2002. Two Sides to Attitudinal Commitments: The Effect of Calculative and Loyalty Commitment on Enforcement Mechanisms in Distribution Channels. *Journal of the Academy on Marketing Science* 30(1): 24–43.
- Gopakumar, K. 1995. The Entrepreneur in Economic Thought: A Thematic Overview. *Journal of Entrepreneurship* 4(1): 1–17.
- Grunebaum, J. O. 1987. *Private Ownership*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Haahti, A. J. 1987. A Word on Theories of Entrepreneurship and Theories of Small Business Interface: A Few Comments. *Helsingin kauppakorkeakoulu. Työpapereita F: 170*.
- Haikonen, J. & Kiljunen, P. 2003. Mitä mieltä suomalainen? *Evan asennetutkimuksien kertomaa vuosilta 1984–2003*. <http://www.eva.fi/index/> Luettu 13.8.2008.
- Hall, A. & Koiranen, M. 2007. Dimensions and Implications of Ownership in the Family Business. In J. Kansikas & S. Lehti (eds.) *Dimensions on Family Business Research* (1). Values and Responsible Ownership. Reports from the School of Business and Economics. University of Jyväskylä. N:o 36, 4–24.
- Hansmann, H. 1996. *The Ownership of Enterprise*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Haskins, G. & Williams, R. 1987. *Intrapreneurship in Action: Successful European Company Practices*. London: Economist.
- Hautamäki, A. 1996. Individualismi on humanismia. Teoksessa A. Hautamäki (toim.) *Yksilö modernin murroksessa*. Tampere: Gaudeamus, 13–44.
- Hebert, R. F. & Link, A. N. 1989 (1988). In Search of the Meaning of Entrepreneurship. *Small Business Economics* 1: 39–49.
- Hebert, R. F. & Link, A. N. 2006. *Historical Perspectives on the Entrepreneur*. Boston: Now Publishers Inc.

- Heikkilä, M. 2006. Minäkäsitys, itsetunto ja elämänhallinnan tunne sisäisen yrittäjyyden determinantteina. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Business and Economics 46. Väitöskirja.
- Heinonen, J. & Paasio, K. 2005. Sisäinen yrittäjyys kuntatyössä. Vammala: Pole-Kuntatieto Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita (6.-7. painos). Helsinki: Tammi.
- Hornaday, R. W. 1990. Dropping the E-words from Small Business Research: An Alternative Typology. *Journal of Small Business Management* 28(4): 22-33.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus* 37(2): 162-173.
- Huuskonen, V. 1992. Yrittäjäksi ryhtyminen. Teoreettinen viitekehys ja sen koettelu. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja A-2. Väitöskirja.
- Hyrsky, K. 2001. Reflections on the Advent of a More Enterprising Culture in Finland: An Exploratory Study. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Business and Economics 10. Väitöskirja.
- Hyrsky, K. & Tuunanen, M. 1999. Innovativeness and Risk-taking Propensity: A Cross-Cultural Study of Finnish and U.S. Entrepreneurs and Small Business Owners. *Liiketaloudellinen Aikakauskirja* 3: 238-256.
- Hyytinen, A. & Rouvinen, P. 2005. Onko talouskasvua ilman yrittäjiä? Teoksessa A. Hyytinen & P. Rouvinen (toim.) Mistä talouskasvu syntyy? Etlä B 214. Helsinki: Taloustieto Oy, 137-158.
- Häkkinen, K. 1996. Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä. Teoreettinen katsaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 21.
- Häyry, H. & Häyry, M. 1997. Hyvä, kaunis, tosi-arvojen filosofiaa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ikävalko, M., Pihkala, T. & Jussila, I. 2008. A Family Dimension in SME Owner-Managers' Ownership Profiles - A Psychological Ownership Perspective. *Electronic Journal of Family Business Studies* 1(2): 4-25.
- Jokinen, A. & Juhila, K. 1999. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) Diskurssianalyysi liikkeessä. Jyväskylä: Vastapaino, 54-97.
- Juhila, K. 1999. Tutkijan positiot. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) Diskurssianalyysi liikkeessä. Jyväskylä: Vastapaino, 201-232.
- Jussila, I. 2007. Omistajuus asiakasomisteisissa osuuskunnissa. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. *Acta Universitatis Lappeenrantaensis* 271. Väitöskirja.
- Järvinen, P. & Järvinen, A. 2004. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpaja
- Järvinen, P. 2004. On research Methods. Tampere: Opinpaja Oy
- Kakkuri-Knuuttila, M-L. & Heinlahti, K. 2006. Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia. Helsinki: Gaudeamus.

- Kanniainen, V. (toim.) 1998. Yritykset kansantalouden perustana: Onko Suomessa riittävästi yritystoimintaa? Helsinki: Taloustieto.
- Kanniainen, V. 2006. Yrittäjyyden taloustiede: katsaus ja arviointeja. Kansantaloudellinen aikakauskirja 3: 321–338.
- Kanniainen, V. 2007. Maailma on riskeistä rakennettu. Markkinat, kriisit, arvot. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kansikas, J. 2004. Myyjiä, tuotekehittäjiä ja tuotejohtajia. Tuotepäällikön tehtävärakenteen heijastuminen tuotekehitysprojektissa sisäiseen yrittäjyyteen ja intuitiiviseen päätöksentekotyylisiin kuuluviin tekijöihin. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Business and Economics 33. Väitöskirja.
<http://selene.lib.jyu.fi:8080/vaitos/studies/studbusi/9513917770.pdf>
Luettu 23.3.2006
- Kansikas, J. 2007. Kasva yrittäjyyteen. Helsinki: Talentum.
- Kanter, R. M. 1984. The Change Masters. Innovation and Entrepreneurship in the American Corporation. New York: Touchstone Book. Simon & Schuster.
- Kantola, J. & Kautonen, T. 2007. Vastentahtoinen yrittäjyys Suomessa. Teoksessa T. Kautonen (toim.) Vastentahtoinen yrittäjyys. Työpoliittinen tutkimus 327. Helsinki: Työministeriö, 17–120.
- Kao, R. Y., Kao, K. R. & Kao, R. R. 2005. An entrepreneurial Approach to Stewardship Accountability. Hackensack: World Scientific Publishing.
- Karjalainen, A. & Siljander, P. 1993. Miten tulkita sosiaalista interaktiota? Kasvatus 24(4): 334–346.
- Kickul, J. & Gundry, L. K. 2002. Prospecting for Strategy Advantage: The Proactive Entrepreneurial Personality and Small Firm Innovation. Journal of Small Business Management 40 (2): 85–97.
- Kirzner, I. M. 1979. Perception, opportunity and profit: studies in the theory of entrepreneurship. Chicago: University of Chicago Press.
- Kleine, S. S. & Baker S. M. 2004. An Integrative Review of Material Possession Attachment. Academy of Marketing Science Review 1.
<http://www.amsreview.org/articles/kleine01-2004.pdf> Luettu 13.9.2008.
- Knight, F. H. 1921. Risk, Uncertainty and Profit. Boston: Houghton Mifflin.
<http://www.econlib.org/LIBRARY/Knight/knRUP.html>
Luettu 26.8.2008.
- Koiranen, M. 2000. Ole yrittäjä – Sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys.
http://www.yrittajakoulu.com/yrittajyyden_oppia/dokumentit/
Luettu 10.12.2006.
- Koiranen, M. 2006. Psychological ownership and entrepreneurial drive as value creators. In M. Koiranen & F. Chirico (eds.) Family Firms as Arenas for Trans-Generational Value Creation: A Qualitative and Computational Approach. Reports from The School of Business and Economics. University of Jyväskylä. N:o 34, 112–123.

- Koiranen, M. 2007a. Family's Collective Motivation to Business Ownership: A Review of Alternative Theoretical Approaches. *Electronic Journal of Family Business Studies* 2(1): 118-136.
- Koiranen, M. 2007b. Hyvä omistajuus. Tampere: Konetuumat Oy.
- Koiranen, M. & Pohjansaari, T. 1994. Sisäinen yrittäjyys. Innovatiivisuuden, laadun ja tuottavuuden perusta. Tampere: Konetuumat Oy.
- Kokko, S. 2004. Mielenterveystoimiston asiakkaiden ja työntekijöiden käsityksiä hyvästä mielenterveystyöstä. Arvototeoreettinen näkökulma mielenterveystyöhön. Oulun yliopisto. *Acta Universitatis Ouluensis. D Medica* 785. Väitöskirja.
- Koro-Lungberg, M. 2005. Tietoteoreettinen validiteettitarkastelu laadullisessa tutkimuksessa. *Kasvatus* 36(4): 274-284.
- Koskinen, A. 1996. Pienyritysten kehityskaaret ja areenat. Helsingin kauppa- korkeakoulu. *Acta Universitatis Oeconomicae Helsingiensis* A-116. Väitöskirja.
- Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.
- Koskinen, S. 2007. Työntekijä vai yrittäjä. Konkreettisten rajanvetojen esittelyä ja arviointia. *Edilex* 32. <http://www.edilex.fi/saadokset/lainsaadanto/19290228/> Luettu 21.1.2008.
- Kovalainen, A. 1993. At the Margins of the Economy. Women's Self-Employment in Finland 1960-1990. Turun kauppakorkeakoulu. Publications of the Turku School of Economics and Business Administration. A9. Väitöskirja.
- Kuratko, D. F. & Hodgetts, R. M. 2001. *Entrepreneurship: A Contemporary Approach* (5th ed.). Fort Worth: The Dryden Press. Harcourt Brace Collage Publishers.
- Kvale, S. 1996. *Interviews. An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Kyrö, P. 1997. Yrittäjyyden muodot ja tehtävä ajan murroksessa. Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä Studies in Computer Science, Economics and Statistics* 38. Väitöskirja.
- Kyrö, P. 2004a. Naisyrittäjien toisenlainen todellisuus. *Aikuiskasvatus* 24(4): 295-308.
- Kyrö, P. 2004b. Tutkimusprosessi valintojen polkuna. Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Laaksonen, H. 2003. Henkilöstötoiminnot työyhteisön voimistamisen välineenä? *Hallinnon tutkimus* 22(1): 60-62.
- Lagerspetz, E. 1998. Omaisuuksien filosofia. Teoksessa K. Ilmonen (toim.) *Moderniteetti ja moraali*. Saarijärvi: Gummerus, 25-42.
- Laukkanen, M. 1999. Yrittäjyyden ja uuden liiketoiminnan jäljillä - paikallinen kehittäminen kansainvälistyvässä maailmassa. Kuopion yliopiston selvityksiä E. *Yhteiskuntatieteet* 8. Kuopio.

- Leskinen, P-L. 1999. Yrittäjällä koko elämä kiinni yrityksessä – opiskelijoiden yrittäjyyskäsitykset ja niiden muutokset yritysprojektin aikana. Vaasan yliopisto. Acta Wasaensia N:o 71. Liiketaloustiede 27. Johtaminen ja organisaatiot. Väitöskirja.
- Lintunen, L. 2000. Who is the Winner Entrepreneur? An Epistemological Study of Schumpeterian Entrepreneur. Helsingin kauppakorkeakoulu. Helsinki School of Economics A:165. Väitöskirja.
- Lukes, S. 1973. Individualism. Oxford: Basil Blackwell.
- Lumpkin, G. T. & Dess, G. G. 1996. Clarifying Entrepreneurial Orientation Construct and Linking It To Performance. *Academy of Management Review* 21(1): 135-172.
- Lämsä, A-M. 2007. Yrityksen vastuullisuus – mitä ja miksi? Teoksessa P.Vauhkonen (toim.) Liiketoiminnan vastuullisuus – minkä väristä se on? Oitmäki: Johtamistaidon Opisto JTO, 42–51.
- Lämsä, A-M. & Hautala, T. 2005. Organisaationkäyttämisen perusteet (1.–2. painos). Helsinki: Edita.
- Mackin, C. 1996. Ownership Theory. Published in Foundation for Enterprise Development annual Report 1996.
<http://www.ownershipassociates.com/ownerthy.shtm/> Luettu 17.4.2008
- MacMillan, I. C. 1986. Progress in Research on Corporate Venturing. In D. L. Sexton & R. W. Smilor (eds.) *The art and Science of Entrepreneurship*. Cambridge: Ballinger Publishing Company, 241–264.
- Mahlamäki-Kultanen, S. 2005. Sector and Gender Effects on Finnish Rural Entrepreneurs' Culture: some educational implications. In A. Fayolle, P. Kyrö & J. Uljin (eds.) *Entrepreneurship Research in Europe: Outcomes and Perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar, 292–312.
- Mangham, I. L. 1998. Emotional Discourse in Organizations. In D. Grant, T. Keenoy & C. Osrick (eds.) *Discourse and Organization*. London: SAGE, 51–83.
- Marjosola, I. 1979. Yrittäjyys tahtona ja mahdollisuutena. Jyväskylän yliopisto. Taloustieteen laitos. Julkaisuja N:o 49. Lisensiaattitutkimus.
- Marton, F. 1978. Describing conceptions of the world around us. The Institute of Education. University of Göteborg. Report N:o 66. Mölndal.
- Marton, F. 1986. Phenomenography – A research approach to investigating different understandings of reality. *Journal of Thought* 21(3): 28-49.
- Marton, F. 1996. Cognosco ergo sum – Reflections on reflections. In G. Dall'alba & B. Hasselgren (eds.) *Reflections on phenomenography – Toward a Methodology*. Göteborg Studies in Educational Sciences N:o 109, 163–187.
- Marton, F. & Booth, S. 1997. *Learning and Awareness*. Mahwah. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Maslow, A. H. 1987. *Motivation and Personality*. New York: Longman. (alkuperäinen julkaisu 1954).
- Mattila, J. & Ikävalko, M. 2003. Participative Strategy Process in a Professional Organization and the Concept of Psychological Ownership. NFF-konferenssissa Reykjavikissa esitetty raportti elokuussa 2003.

- McClelland, D. C. 1967. *The Achieving Society*. New York: Free Press.
- Meglino, B. M. & Ravlin, E. C. 1998. Individual values in organizations: Concepts, controversies and research. *Journal of management* 24 (3): 351-389.
- Metsämuuronen, J. 2005. *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä* (3. laitos). Helsinki: International Methelp.
- Meyer, J. P. & Allen, N. J. 1991. A Three-component Conceptualization of Organizational Commitment. *Human Resource Management Review* 1(1): 61-89.
- Meyer, J. P. & Allen, N. J. 1997. *Commitment in the Workplace. Theory, Research and Application*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. 1994. *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). London: SAGE Publications.
- Monks, R. A. G. & Minow, N. 2004. *Corporate Governance* (3rd ed.). Cornwall: T J International, Blackwell Publishing Ltd.
- MOT Kielikone. MOT Englanti 4.7.
<http://mot.kielikone.fi/mot/jyu/netmot.exe> Luettu 24.2.2008.
- MOT Kielikone. MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0.
<http://mot.kielikone.fi/mot/jyu/netmot.exe> Luettu 24.2.2008.
- Murphy, P. J., Liao, J. & Welsch, H. P. 2006. A conceptual history of entrepreneurial thought. *Journal of Management History* 12(1): 12-35.
- Niemelä, M. 2006. Pitkäikäisten perheyriyten arvoprofiili. Pitkäikäisten perheyriyten arvojen ja jatkuvuuden kuvaus Bronfenbrennerin ekologisen teorian avulla. Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä Studies in Business and Economics* 48. Väitöskirja.
- Niiniluoto, I. 1994. *Järki, arvot ja välineet. Kulttuurifilosofisia esseitä*. Keuruu: Otava.
- Niittykangas, H. 2003. *Yrittäjä ja yrityksen toimintaympäristö*. Jyväskylän yliopisto. *Taloustieteiden tiedekunta. Julkaisuja N:o 134*.
- Niittykangas, H. 2007. *Ajatuksia kiinnittymisestä yrittäjyyttä koskevaan keskusteluun*. Jyväskylän yliopisto. *Taloustieteiden tiedekunta. Working Paper N:o 342*.
- Nordqvist, M. 2005. *Understanding the Role of Ownership in Strategizing. A Study of Family Firms*. JIBS Dissertation Series N:o 029. Jönköping International Business School. Väitöskirja.
- Nurmi, E. 2007. *Taloihin ei enää rakastu*. Helsingin Sanomat. 8.12.2007.
- Nurmi, T. 2002. *Uusi suomen kielen sanakirja* (2. painos). Jyväskylä: Gummerus.
- Nykysuomen sanakirja*. 1966. Osat III-IV ja V-VI. Porvoo: WSOY.
- Nyyssölä, H. 2008. *Omistajaohjaus, sisäinen yrittäjyys ja tuloksellisuus ammatikorkeakouluissa*. Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä Studies in Business and Economics* 62. Väitöskirja.
- Oden, H. W. 1997. *Managing Corporate Culture, Innovation and Intrapreneurship*. USA: Greenwood Publishing Group.

- Paajanen, P. 2001. Ajatuksia yrittäjyyskasvatuksen ideaalista – käsitteanalyysia ja empiirisiä löydöksiä ammattikorkeakoulun hallinnon ja kaupan alalla. http://www.yrittajakoulu.com/yrittajyyden_oppia/dokumentit/ Luettu 11.4.2006.
- Paljakka, M. 2002. Sisäinen yrittäjyys ja oppiva organisaatio. http://www.yrittajakoulu.com/yrittajyyden_oppia/dokumentit/ Luettu 3.3.2006.
- Patton, M. Q. 2002. Qualitative research & evaluation methods (3rd ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications
- Paulamäki, J. 2007. Kauppiasyrittäjän toimintavapaus ketjuyrityksessä. Haastattelututkimus K-kauppiaan kokemasta toimintavapaudesta agenttiteorian näkökulmasta. Helsingin kauppakorkeakoulu. Acta Universitatis Oeconomicae Helsingiensis A-310. Väitöskirja.
- Pellinen, J. 2005. Talusjohtaminen. Helsinki: Talentum.
- Peltonen, M. 1986. Yrittäjyys. Keuruu: Otava.
- Pierce, J. L., Kostova, T. & Dirks, K. T. 2001. Toward a theory of psychological ownership in organizations. *Academy of Management Review* 26(2): 298–310.
- Pierce, J. L., Kostova, T. & Dirks, K. T. 2003. The State of Psychological Ownership: Integrating and Extending a Century on Research. *Review of General Psychology* 7(1): 84–107.
- Pierce, J. L. & Rodgers, L. 2004. The Psychology of Ownership and Worker-Owner Productivity. *Group & Organization Management* 29(5): 588–613.
- Pierce, J. L., Rubenfeld, S. A. & Morgan, S. 1991. Employee Ownership: A Conceptual Model of Process and Effects. *Academy of Management Review* 16(1): 121–144.
- Pihkala, J. 2008. Ammattikorkeakoulutuksen aikaiset yrittäjyysintentioiden muutokset. Opetusministeriön julkaisuja 2008:1. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.
- Pinchot, G. III 1986a. Yrityksen sisäinen yrittäjyys. Helsinki: Rastor.
- Pinchot, G. III 1986b. Intrapreneuring: Why you don't have to leave the corporation to become an entrepreneur. New York: Harper & Row.
- Porteous, J. D. 1976. Home: The Territorial Core. *Geographical Review* 66(4): 383–390.
- Puhakka, V. 2002. Yrittäjän persoonallisuus – miksi ja miten sitä kannattaa tutkia. *Liiketaloudellinen Aikakauskirja* 2: 199–207.
- Puttonen, V. 2004. Onko omistamisella väliä? Eva raportti. Taloustieto Oy. http://www.eva.fi/files/804_onko_omistamisella_valia.pdf Luettu 4.9.2008.
- Puusa, A. 2007. Tulkinta organisaatio-identiteetin luonteesta ja ilmentymisestä: "Keitä me organisaationa oikeastaan olemme?" Joensuun yliopisto. Kauppa- ja oikeustieteiden tiedekunta. Väitöskirja.
- Ristimäki, K. 2001. Yrittäjyyskasvatuksen perusteet. http://www.yrittajakoulu.com/ykoulu/yrittajyyden_oppia/dokumentit/ Luettu 17.2.2001.

- Ristimäki, K. 2004. Yrittäjäksi identifioituminen. Fenomenologishermeneuttinen tutkimus nuorten yrittäjyyteen liittyvän identiteetin kehityksestä. Vaasan yliopisto. Acta Wasaensia N:o 130. Liiketaloustiede 51. Johtaminen ja organisaatiot. Väitöskirja.
- Robson, C. 2002. Real World Research. A Resource for Social Scientists and Practitioner – Researchers (2nd ed.). Oxford: Blackwell.
- Roisko, H. 2007. Adult Learners' Learning in a University Setting: A Phenomenographic Study. Tampereen yliopisto. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 614. Väitöskirja.
- Rokeach, M. 1973. The nature of human values. New York: Free Press
- Rotter, J. 1966. Generalized Expectations for Internal Versus External Control of Reinforcement. Psychological Monographs: General and Applied 80(1): 1–27.
- Rousseau, D. & Shperling, Z. 2003. Pieces of the Action: Ownership and the Changing Employment Relationship. Academy of Management Review 28(4): 553–570.
- Routamaa, V. 1993. Yrittäjyys, luovuus ja innovaatiot. Teoksessa Yrittäjyyden ulottuvuudet. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja N:o 4. Vaasa: Vaasan yliopisto, 11–17.
- Rudmin, F. W. 1990. German and Canadian Data on Motivations for Ownership: Was Pythagoras Right? Advances in Consumer Research 17(1): 176–181.
- Rudmin, F. W. 1991. "To Own Is to Be Perceived to Own": A Social Cognitive Look at the Ownership of Property. Journal of Social Behavior and Personality 6(6): 85–104.
- Rudmin, F. W. 1994. Property. In W. Lonner & R. Malpass (eds.) Psychology and Culture. Boston: Allyn & Bacon, 55–58.
- Rudmin, F. W. & Berry, J. W. 1987. Semantics of Ownership: A Free-recall Study of Property. The Psychological Record 37: 257–268.
- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto, oppiminen. Helsinki: Edita.
- Ruuskanen, P. 1995. Maaseutuyrittäjyys puheina ja käytänteinä. Onko verkostoyrittäjyydessä vastaus suomalaisen maaseudun rakennongelmiin? Jyväskylän yliopisto. Chydenius-instituutin tutkimuksia N:o 5.
- Sanberg, J. 2000. Understanding Human Competence at Work: An Interpretative Approach. Academy of Management Journal 43 (2): 9–26.
- Sartre, J-P. 2003. Being and Nothingness: An Essay on Phenomenological Ontology. Trans. H. E. Barnes. London: Routledge.
- Scase, R. & Goffee, R. 1980. The Real World of the Small Business Owner. London: Croom Helm.
- Schollhammer, H. 1982. Internal corporate entrepreneurship. In C. A. Kent, D. L. Sexton & K. H. Vesper (eds.) Encyclopedia of Entrepreneurship. Englewood Cliff: Prentice-Hall, 209–223.
- Schumpeter, J. A. 1934. The theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle. Trans. R. Opie. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 65–94.

- Schumpeter, J. A. 1976. The Process of Creative Destruction. In J.A. Schumpeter, T. Bottomore (intrd) *Capitalism, Socialism and Democracy* (5th ed.). London: George Allen and Unwin, 81-86.
- Shane, S. 2003. *A General Theory of Entrepreneurship. The Individual-Opportunity Nexus*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteoria perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto. *Acta Universitatis Ouluensis, Series E Scientiae Rerum Socialium* 37. Väitöskirja.
- Siltaoja, M. 2004. Yrityksen yhteiskunnallinen vastuu ja yrityksen maine suomalaisen lehtitalon esimiesten käsityksissä. *Liiketaloudellinen Aikakauskirja* 3: 294-324.
- Simoila, R. 1993. Fenomenografia laadullisena tutkimusotteena. *Hoitotiede* 5: 21-30.
- Skurnik, S. 2005. Suomalaisen talousmallin murros: suljetusta sääntelytaloudesta kaksinapaiseen globaalitalouteen. Helsingin kauppakorkeakoulu. *Acta Universitatis oeconomicae Helsingiensis* A-251. Väitöskirja.
- Snare, F. 1972. The Concept of Property. *American Philosophical Quarterly* 9(2): 200-206.
- Stanworth, M. J. K. & Curran, J. 1973. *Management Motivation in the Smaller Business*. Epping: Grover Press.
- Stevenson, H. H. & Jarillo, J. C. 1990. A Paradigm of Entrepreneurship: Entrepreneurial management. *Strategic Management Journal* 11(1): 17-27.
- Suomen Yrittäjät. 2008. Pk-yritysten rooli Suomessa 2006. Muutettu viimeksi 19.6.2008. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/pk_yritykset_rooli2006/
Luettu 9.9.2008
- Suoninen, E. 1999. Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Jyväskylä: Vastapaino, 17-36.
- Szerb, L. 2003. The Changing Role of Entrepreneur and Entrepreneurship in Network Organisations. In I. Lenqyel (ed.) *Knowledge Transfer. Small and Medium-Sized Enterprises and Regional Development in Hungary*. Szeged: JATEPress, 81-95.
www.eco.u-eged.hu/region_gazdfejl_szcs/pdf/konyv3/introduction.pdf
Luettu 21.5.2008
- Säljö, R. 1997. Talk as Data and Practice - a critical look at phenomenographic inquiry and the appeal to experience. *Higher Education Research & Development* 16(2): 173-190.
- Tainio, R. 1992. Pienyrityksen moni-ilmeinen luonne. Teoksessa I. Jahnukainen (toim.) *Uudistuva Pienyritys*. Jyväskylä: Weilin+Göös, 28-38.
- Tainio, R. 2000. Omistus- ja johtamisstrategiat tulevaisuuden Euroopassa. *Liiketaloudellinen Aikakauskirja* 1: 158-172.
- Takala, T. 1993. Yritysetiikka ja yrityksen yhteiskunnallinen vastuu. Historiallinen tausta ja käsitteellistä pohdintaa. Jyväskylän yliopisto. *Taloustieteen laitos. Julkaisuja* N:o 89.

- Takala, T. 1999. Ownership, responsibility and leadership - a historical perspective. *International Journal of Social Economics* 26(6): 742-751.
- Takala, T. 2000. Yrityksen yhteiskunnallisen vastuun ideologiat v. 2000. Suomalainen yritys globalisoituvassa maailmassa. *Liiketaloudellinen Aikakauskirja* 4: 589-601.
- Tervakari, A-M. 2005. Fenomenografia (phenomenographia).
http://matriisi.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Tervakari180305.pdf / Luettu 13.2.2008.
- Tesch, R. 1990. *Qualitative research: analysis types and software tools*. New York: The Falmer Press.
- Thomas, K. W. & Velthouse, B. A. 1990. Cognitive Elements of Empowerment: An "Interpretive" Model of Intrinsic Task Motivation. *Academy of Management Review* 15(4): 666-681.
- Tilastokeskus - Yritysrekisterin vuositilasto.
http://www.stat.fi/til/syr/2006/syr_2006_2007-11-29_tie_001.html/
Luettu 13.8.2008.
- Timmons, J. A. & Spinelli, S. 2007. *New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21st Century* (7th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Timonen, R. 2000. *Yrittävyys, liikkeenjohto ja menestyminen maatilayrityksissä*. Helsingin yliopisto. Department of Economics and Management Publications No. 28 Production Economics and Farm Management. Väitöskirja.
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/maa/talou/vk/timonen/yrittavy.pdf>
Luettu 9.9.2008.
- Turunen, K. E. 1997. *Halut, arvot ja valta*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Töttö, P. 1999. *Pirallinen positivismi. Kysymyksiä laadulliselle tutkimukselle* (2. painos). Jyväskylä: Yliopistopaino.
- Uljens, M. 1989. *Fenomenografi - forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Uljens, M. 1996. On the philosophical foundation of phenomenography. In G. Dall'alba & B. Hasselgren (eds.) *Reflections on phenomenography - Toward a Methodology*. Göteborg Studies in Educational Sciences N:o 109, 105-130.
- Uusitalo, H. 2001. *Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan* (1.-7. painos). Juva: WSOY.
- VandeWalle, D., Van Dyne, L. & Kostova, T. 1995. Psychological Ownership: An Empirical Examination of Its Consequences. *Group & Organization Management* 20(2): 210-226.
- Van Dyne, L. & Pierce, J. L. 2004. Psychological ownership and feelings of possession: three field studies predicting employee attitudes and organizational citizenship behaviour. *Journal of Organizational Behavior* 25: 439-459.
- Vanhala, S., Laukkanen, M. & Koskinen, A. 2002. *Liiketoiminta ja johtaminen* (3. painos). Keuruu: Otava.

- Varamäki, E. 2006. Omaa etuaan ajattelevia kapitalisteja? Taloussanomat. 11.4.2006.
- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Vauhkonen, P. 2007. Organisaatio sidosryhmien ristipaineessa. Teoksessa P. Vauhkonen (toim.) Liiketoiminnan vastuullisuus – minkä väristä se on? Oitmäki: Johtamistaidon Opisto JTO, 19–32.
- Veranen, J. 1987. The ownership function and the performance of the firm. A study of the Renewal Processes of the Firm. Helsingin kauppakorkeakoulu. Acta Academiae Oeconomicae Helsingiensis A-54. Väitöskirja.
- Veranen, J. 1997. Tuottoa vaativat omistajat – menestykseen omistajälähtöisellä johtamisella (2. painos). Porvoo: WSOY.
- Vesala, K. M. 1992. Pienyrittäjien kontrollipremissit. Sosiaalipsykologinen tarkastelu. Suomen psykologinen seura. Acta Psychologica Fennica. Soveltavan psykologian monografioita. 5.
- Vesala, K. M. 1996. Yrittäjyys ja individualismi: Relationistinen linjaus. Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitoksen tutkimuksia. 2.
- Vesalainen, J. 2001. Yrittäjyyden ulottuvuudet.
http://www.yrittajakoulu.com/yrittajyyden_oppia/dokumentit Luettu 3.3.2006.
- Vesper, K. H. 1990. New Venture Strategies. Revised edition. Prentice-Hall. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Vroom, V. H. 1967. Work and Motivation (3rd ed.). New York: Wiley.
- Wahlgrén, A. 2000. Mastery and Slavery. Triangulatory views on owner-managers' managerial work. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Business and Economics 2. Väitöskirja.
- Wearing, R. 2005. Cases in Corporate Governance. London: SAGE Publications.
- Webb, G. 1997. Deconstructing deep and surface: Towards a critique of phenomenography. Higher Education 33(2): 195–212.
- Weber, M. 1980. Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki. Suom. T. Kyntäjä. Juva: WSOY.
- Westerholm, H. 2007. Tutkimusmatka pienyrittäjän työvalmiuksien ytimeen. Kirjallisuuteen ja Dacum-analyysiin perustuva kartoitus. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Business and Economics 55. Väitöskirja.
- Wickham, P. A. 1998. Strategic Entrepreneurship. A decision-making approach to new venture creation and management. London: Financial Times. Pitman Publishing.
- Zahra, S. A. & Covin, J. G. 1995. Contextual Influences on the Corporate Entrepreneurship – Performance Relationship: A Longitudinal Analysis. Journal of Business Venturing 10(1): 43–58.
- Zimmerman, M. A. 1995. Psychological Empowerment: Issues and Illustrations. American Journal of Community Psychology 23(5): 580–599.
- Åkerlind, H. S. 2005. Variation and commonality in phenomenographic research methods. Higher Education Research & Development 24(4): 321–334.

LIITTEET

LIITE 1 Yrittäjyyden ja omistajuuden historiaa

Omistajan ja yrittäjän roolit ovat saaneet sisällön ja tulkinnan (taulukko 24) sen mukaan, miten tärkeinä toimijoina omistajia ja yrittäjiä on taloudessa pidetty.

TAULUKKO 24 Yrittäjyyden ja omistajuuden historiaa (vrt. esim. Haahti 1987; Hebert & Link 1989, 2006; Cuevas 1994; Gopakumar 1995; Kyrö 1997)

Ajankohta	Auktoriteetti	Yrittäjyys/Yrittäjä	Omistajuus/Omistaja
1680–1724	Cantillo	Arbitraattori, riskinkantaja epävarmuuden vallitessa. Omistaminen ei tunnusmerkkinä.	Taloudellisesti riippumaton maanomistaja.
1727–1781	Turgot	Kapitalisti. Pääoman omistaminen oli liiketoiminnan edellytys.	Yrittäjä ja omistaja yhdistyivät. Kaikki kapitalistit eivät välttämättä yrittäjiä.
1723–1790	Smith	Yrittäminen ja omistaminen yhdistyivät. Johtaja ja omistaja.	Voitto syntyi omistamisesta.
1767–1832	Say	Tuotantoprosessin organisoi-ja. Ei kapitalisti. Kyky hankkia pääomaa.	Kapitalisti. Taloudellisen riskin kantaja.
1806–1873	Mill	Riskinkantaja. Yrittäjän ja kapitalistin välillä ei selkeää eroa.	Kapitalisti. Taloudellisen riskin kantaja.
1840–1921	Menger	Johtajuus ja taloudellinen laskelmointi tunnusomaista.	Omistaminen ei yrittäjyydelle tunnusomaista.
1842–1924	Marshall	Monimuotoinen kapitalisti. Yrittäjä ottaa riskejä. Johtajuus.	Kapitalisti. Taloudellisen riskin kantaja.
1864–1929	Weber	Yritys on yrittäjän asuinsija. Innovaattori, riskinkantaja, omistaja ja päätöksentekijä. Pääoma oli yrittäjän väline.	Omistaminen kuului yrittäjyyteen.
1883–1950	Schumpeter	Talouden uudistaja. Innovaattori. Ei kapitalisti	Kapitalisti. Taloudellisen riskin kantaja.
1885–1972	Knight	Taloudellisen riskin kantaja. Epävarmuuden sieto tunnusomaista. Uudistaja.	Omistaminen kuului yrittäjyyteen. Yrittäjä on yrityksen omistaja.
1930–	Kirzner	Voittomahdollisuuksien löytäjä ja niiden hyödyntäjä.	Omistaminen ei yrittäjyydelle tunnusomaista.

LIITE 2 Tutkimusprosessi

Tämän tutkimuksen tutkimusprosessi on edennyt vaiheittain. Eri vaiheiden sisältö ja tarkoitus sekä tutkimuksen etenemisen aikataulu on esitetty kuviossa 24 nousevassa järjestyksessä. Prosessi on edennyt pääpiirteittäin fenomenografisen tutkimusprosessin mukaisesti.

Fenomenografinen tutkimusprosessi voi edetä (esim. Metsämuuronen 2005, 211) karkeasti yksinkertaistaen siten, että aluksi valitaan käsite tai asia, josta näyttää olevan erilaisia tulkintoja. Sen jälkeen perehdytään tähän aihepiiriin mm. taustateorioiden ja ilmiön jäsentämisen kautta. Aineistoa hankitaan yleensä avoimella tai puoliavoimella haastattelulla. Lopuksi luokitellaan ja kategorisoidaan ihmisten esittämiä käsityksiä ja tehdään tulkintoja tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Tulkinta muodostuu vuorovaikutuksessa aineiston kanssa ja aineisto toimii kategorisoinnin pohjana.

KUVIO 24 Tutkimusprosessin vaiheet ja aikataulu

Tutkimusprosessin analyysi on raportoitu luvussa 5 ja analyysin tulokset on raportoitu luvussa 6.

LIITE 3 Teemahaastattelun runko

TEEMAHAASTATTELUN TEEMAT JA KYSYMYKSET OMISTAJUUTEEN LIITTYEN

1. Mitä omistajuus Sinulle merkitsee ja tarkoittaa?
2. Jos ajattelet jotakin sellaista, että tämä on minun oma tai tämän minä omistan. Miltä Sinusta silloin tuntuu?
3. Mitä omistajuudesta seuraa työelämässä?
4. Minkälaisena omistajana lähiympäristö pitää Sinua?
5. Minkälaisia omistamisen kokemuksia toivoisit itsellesi tulevaisuudessa?
6. Minkälaisia kokemuksia Sinulla on ollut omistajuudesta työhistoriasi aikana?
7. Miten omistajuuden käsitykset ovat muuttuneet työhistoriasi aikana?

LIITE 4 Alkuperäisaineisto, merkitysyksiköt ja merkityskategoriat

Liitteessä 4 (ks. sivut 189–226) ovat tutkimusaineiston omistajuutta koskevat alkuperäisilmaisut ja niistä esiin nostetut merkitysyksiköt ja merkityskategoriat, jotka on ryhmitelty kysymyksittäin ja vastaajaryhmät yksilöittäin. Ryhmittelyssä on noudatettu liitteessä 3 olevaa kysymysjärjestystä. Samaa järjestystä on käytetty aineiston analyysin raportointia koskevassa luvussa 5.

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 1: Mitä omistajuus Sinulle merkitsee ja tarkoittaa?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N1: <i>Vastuuta</i>. Sitä se on eniten. Ei se oikeastaan mitään muuta merkitse. Kun minulla on omakotitalo, jonka minä omistan, niin se on turvallisuutta. Kun minulla on tämä yritys, niin se ei ole turvallisuutta välttämättä. <i>Se on vastuuta</i>, koska sinun pitää joka vuosi pärjätä paremmin ja paremmin. Henkilöstössä on paljon henkilöitä, jonka elämä ja asuntolainat ja kaikki vaikuttaa kaikkeen. <i>Vastuu nousee moninkertaiseksi</i>.</p>	<p>Vastuuta. Henkilöstön elämä ja kaikki vaikuttaa kaikkeen. Se on vastuuta. Pitää pärjätä paremmin. Vastuu nousee moninkertaiseksi.</p>	<p>Vastuu henkilöstöstä (N1). Vastuu pärjäämisestä (N1). Moninkertainen vastuu (N1).</p>
<p>M1: Omistajuus on ennen kaikkea <i>tapa hallita lähiympäristöä</i> ja niitä asioita, joiden avulla toimii markkinoilla. Omistajuus konkretisoituu, että on <i>oikeus päättää lähiasioistaan mitä liittyy siihen yritystoimintaan</i>. Tällainen omistajuuden piirre, joka on lähinnä sitä yrittäjyyden puolta tässä omistajuudessa. Mutta se omistajuuden puoli, joka merkitsisi taloudellisen tuloksen hankkimista yritystoiminnan avulla, niin se on tässä vaiheessa vielä ollut sivu seikka. Nyt on enemmän kysymys <i>toimeentulon hankkimisesta</i> ammatinharjoittajana ja oman yrityksen omistajana. Kyllä minä koen omistajuudella olevan <i>enemmän sellaista välinearvoa</i>. Minä en ole koskaan ollut minkäänlainen mammonan perään juoksija. <i>Onhan se kiva ostaa ...</i> jos olisin ahneempi yrittäjänä ja omistamiseen orientoitunut oikein kunnolla, niin toiminisin tietyissä tilanteissa eri tavalla. <i>Se on vastuu siitä, että asiat saadaan hoidetuksi hyvällä tavalla ja tyydyttävällä tavalla</i>. Sellanen työsuoritus tai projektin hoito, joka jättää jälkeensä savuavia raunioita – se ei ole kovin tyydyttävä missään mielessä. Vaikka tulokset saadaan aikaseksi, niin myöskin ne prosessissa mukana olleet henkilöt ja tahot täytyy saada tyytyväisiksi eli ei millä hinnalla hyvänsä tuloksia. <i>Vastuu on</i> varmaankin ennen kaikkea sitä, <i>että kehtaa myöhemmin tunnustaa tehneensä tuon työn, eikä vaan päässeensä siitä eroon</i>. Kyllä siinä on olennainen ero, että jos kaivaa kuoppaa, niin se on aivan sama miten sen kuopan kaivaa, ei siihen paljon voi sientään laittaa. Mutta sitten, <i>jos tekee asia-</i></p>	<p>Tapa hallita lähiympäristöä. Oikeus päättää lähiasioista yritystoiminnassa. Toimeentulon hankkimista Enemmän sellaista välinearvoa. Onhan se kiva ostaa. Vastuu, että asiat saadaan hoidetuksi hyvällä tavalla. Vastuu on, että kehtaa tunnustaa tehneensä työn eikä vaan päässeensä siitä eroon. Jos tekee asiakassuhteita tai työntekijöiden kans-</p>	<p>Tapa hallita (M1). Oikeus päättää (M1). Välinearvo: toimeentulo (M1). Välinearvo: kiva ostaa (M1). Vastuu asioiden hyvästä hoidosta (M1). Vastuu työn tuloksista (M1).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 1: Mitä omistajuus Sinulle merkitsee ja tarkoittaa?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<i>kassuhteita tai yrityksessä työntekijöiden kanssa jatkuvasti työtä, niin kyllä se täytyy mieltää ja sisäistää, että jos nyt tein asian väärin, niin seuraavan kerran tää asia on vieläkin vaikeampi hoitaa ja toteuttaa. Tähän niin kuin tämä yrittäjän ja omistajan vastuu ei aina ulotu.</i>	sa työtä, niin se täytyy sisäistää, että jos tein asian väärin, niin seuraavan kerran asia on vieläkin vaikeampi hoitaa. Tähän yrittäjän ja omistajan vastuu ei aina ulotu.	Vastuu asiakassuhteista ja työntekijöistä (M1).
<i>M3: Minä tykkään omistaa. Tuohan se turvaa ja vakautta. Kun vaimon kanssa omistetaan tämä yritys kahestaan, niin se tuo meille tietyn varmuuden ja vaurauden, että kukaan ei meiltä sitä yritystä vie pois, elleme itse sitä tarjoa. Kyllä se antaa turvallisuuden tunteen.</i>	Tykkään omistaa. Tuo turvaa, vakautta, varmuuden ja vaurauden. Kukaan ei meiltä vie sitä yritystä pois. Antaa turvallisuuden tunteen.	Tykkään omistaa (M3). Turvallisuuden tunne (M3). Varmuus ja vauraus (M3). Kukaan ei vie-tunne (M3).
<i>M5: Jos sinä omistat yrityksen, niin sinä olet vastuussa siitä, sen eteenpäin menosta. Riippuu, että mitä vastuuta siinä on, että missä vaiheessa yritys on menossa. Alussa siinä on kaikki pesämunat kiinni. Omistajuus tuo vastuuta, mutta tuohan se sitten, jos hyvin menestyy, niin omistajuus tuo sitten tulostakin. Ensimmäiseksi tuli mieleen, että omistajuus tuo sitä vastuuta... palakajohtajalla ei mene kuin se työpaikka. Mutta, jos sulla on tehty huono kauppa, niin sulla voi mennä miljoona tai kaksi. Kun olet omistaja, niin se menee niin kuin iteltä, vaikka se yhtiöltäkin, mutta kun sinä olet yhtiön omistajana. Voi mennä muutaman vuoden tulos kuin Kankkulan kaivon. Omistajuus merkitsee, että lopullisen sanan sanominen päätöksenteon myötä. Jo sinä omistat kokonaan, niin sinä voit viimekädessä tiukanpaikan tullen joutua kantamaan sen vastuun. Tuo majoriteetin omistus ohjaa toimintaa, vaikka olis muitakin osakkaita. Nämä kiinteät omaisuudet on omaisuusmassaa, mikä on vakuusarvona siten. Silloin kun tehään vaikka laajennuksia, niin rahoituksen suhteen se on aina rahan hinta halvempi ja silloin on liikkumavaraa toimia.</i>	Sinä olet vastuussa eteenpäin menosta. Riippuu mitä vastuuta siinä on, että missä vaiheessa yritys on menossa. Alussa on kaikki pesämunat kiinni. Omistajuus tuo vastuuta. Omistajuus tuo tulostakin Huono kauppa menee iteltä. Voi mennä muutaman vuoden tulos. Omistajuus on lopullisen sanan sanomista. Majoriteetin omistus ohjaa toimintaa. Omaisuusmassa vakuusarvona ja on liikkumavaraa toimia.	Vastuu eteenpäin menosta (M5). Alussa omaisuus kiinni (M5). Taloudellinen vastuu (M5). Taloudellinen tulos (M5). Vastuu päätöksistä (M5). Majoriteetti ohjaa (M5). Omaisuus tuo liikkumavaraa (M5).

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 1: Mitä omistajuus Sinulle merkitsee ja tarkoittaa?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>Joo omistajuudessa, se sananlasku, että viimisisessä palttoossa ei ole taskuja. Se toiminta ei ole rahan perässä juoksemista elikkä se on elämistä haasteitten kanssa. Elämässä, kun saat haasteet toteutettua, niin se on hyvä mieli. Miten sen nyt sanois, kun pörssi-yhtiöissä näissä tuntuu, että elämisen arvoissa on raha ja talous sanelee toimintaa liian paljon. <i>Kvartaalitalous, se on vihonviimeinen.</i> Kvartaalitalous, kyllä käy sääliksi. Kun pitää tehdä tulosta, vaikka ei ole tulosta, niin jollakin vippaskonstilla pitää saaha. Asiakkaita on paljon kvartaalitalouksissa, niin huomaa, että nyt pitää saaha ja mikä kiire, että pitää saaha eteenpäin. Siinä mielessä tuntuu hyvältä tämänönen <i>perheyhtiö, niin se voi tehdä investointeja pitkälle tuonne, eikä hatkähä, vaikka tulis tappiollinen vuosi, kun se on tehty tulevaisuuteen.</i></p>	<p>Viimisisessä palttoossa ei ole taskuja. Toiminta ei ole rahan perässä juoksemista. Se on elämistä haasteiden kanssa.</p> <p>Kvartaalitalous on vihonviimeinen.</p> <p>Perheyhtiö voi tehdä investointeja pitkälle eikä hatkähä, vaikka tulis tappiollinen vuosi.</p>	<p>”Omaisuuus on maallista” (M5).</p> <p>Haasteet rahaa tärkeämpiä (M5).</p> <p>Kvartaalitalous vihonviimeinen (M5).</p> <p>Perheyhtiö investoi pitkälle (M5).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 1: Mitä omistajuus Sinulle merkitsee ja tarkoittaa?		
Alkuperäisilmaisu: Osakas yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N2: <i>Siihen liittyy riippumattomuus</i> aika selkeästi.</p> <p>Se ei ole mikään pelkkä kultakaivosasia, että omistaa jotain, vaan <i>siinä on myös riski</i> siitä, <i>että sen arvo säilyy ja sitä osaa hoitaa</i>. Jotenkin kuvittelisin suomalaista mielenlaatua ihmisillä, että se on hirmu tärkeätä se, että yrityksen <i>omistaja olis tavoitettavissa</i>, että se on kasvollinen henkilö, henkilöt. Omistajuus, <i>kotimainen kasvollinen omistajuus</i> on erittäin tärkeä asia.</p>	<p>Omistajuuteen liittyy riippumattomuus.</p> <p>Siinä on myös riski, että sen arvo säilyy ja sitä osaa hoitaa.</p> <p>Omistaja olis tavoitettavissa. Kotimainen kasvollinen omistajuus.</p>	<p>Riippumattomuus (N2).</p> <p>Riski arvon säilymisestä (N2).</p> <p>Riski osaamisesta (N2).</p> <p>Kasvollinen omistajuus (N2).</p> <p>Kotimainen omistajuus (N2).</p>
<p>M4: Kun on <i>osakkaana</i> siinä. Kyllä se varmaan <i>vastuuta</i> ja ehkä enemmän tarkoittaa ja sitten <i>taloudellista riskiä</i>, että <i>se raha on kiinni ja se voidaan huonosti toimien tai onnettomissa olosuhteissa menettääkin</i>. <i>Se täytyy lähtökohtaisesti hyväksyäkin</i>, että näin on. <i>Se riski on oltava</i> sen verran rajattu, että se on <i>hallittavissa</i>.</p>	<p>Osakkaana vastuuta ja taloudellista riskiä, että se raha on kiinni ja se voidaan menettääkin. Se täytyy hyväksyä.</p> <p>Riski on oltava hallittavissa.</p>	<p>Osakkaan vastuu (M4).</p> <p>Taloudellinen riski sijoituksesta (M4).</p> <p>Riskin hyväksyminen. Hallittu riski (M4).</p>
<p>M7: Kyllä se tarkoittaa <i>riskinkantamista</i>. Kyllä minua toisaalta <i>kiinnostaa</i> omistajana ihan puhtaasti se raha, tuotto, <i>yrityksen tuotto</i>. <i>Olen sijoittanut siihen rahaa ja pitäis saada ne rahat pois</i> ja toivon, että saan paljon, <i>paljon lisää</i>. Sillä tavalla <i>kunnon kapitalisti</i> pitää olla.</p> <p>Tämmönen oma <i>yhteiskuntavastuu, moraalinen vastuu</i>. <i>Me hoidetaan oma osamme</i> ihan varmasti siitä, että tämä valtio saa veroeu-ronsa. ..., niin hyvä siitä, että on tarjonnut jollekin hyvälle työntekijälle töitä, niin kuin mahdollistanut työnsaannin jollekin ja vieläpä, jos joku on ollut kipeästi sen työn tarpeessa. Semmonen <i>moraalinen mielihyvä</i>.</p> <p><i>Vastuu</i>, toisaalta se pitää minut <i>elossa</i>, mutta toisaalta se tuo myöskin huonoja juttuja kyllä tullessaan. <i>Sinä vastaat kans kaikesta mitä eteen tulee ja omalla nimellä ja omalla rahalla ja maineella</i>. <i>Työntekijänä minä kannoin</i>, silloinkin niin kuin <i>henkisesti kovaa vastuuta</i>, vaikkei mua siitä sen kummemmin palkittu eikä myöskään poispotkittu, jos minä olisin epäonnistunut. <i>Tällä hetkellä totta kai se vastuu on erilainen</i>. <i>Jokainen virhe maksetaan omasta</i></p>	<p>Riskin kantamista.</p> <p>Kiinnostaa yrityksen tuotto.</p> <p>Sijoitetut rahat pitäisi saada pois ja paljon lisää.</p> <p>Kunnon kapitalisti.</p> <p>Yhteiskuntavastuu. Moraalinen vastuu. Me hoidetaan oma osamme.</p> <p>Moraalinen mielihyvä.</p> <p>Vastuu pitää elossa. Sinä vastaat kans kaikesta mitä eteen tulee ja omalla nimellä ja omalla rahalla ja maineella. Työntekijänä kannoin henkisesti kovaa vastuuta</p> <p>Tällä hetkellä vastuu on erilainen.</p>	<p>Riskin kantaminen (M7).</p> <p>Taloudellinen tulos/tuotto (M7).</p> <p>Odotusarvo sijoituksesta (M7).</p> <p>Kapitalisti (M7).</p> <p>Yhteiskuntavastuu (M7).</p> <p>Moraalinen vastuu (M7).</p> <p>Moraalinen mielihyvä (M7).</p> <p>Vastuu pitää elossa (M7).</p> <p>Vastataan omalla nimellä, omalla rahalla ja maineella (M7).</p> <p>Omistajan ja työntekijän vastuut erilaisia (M7).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 1: Mitä omistajuus Sinulle merkitsee ja tarkoittaa?		
Alkuperäisilmaisu: Osakas yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p><i>lompakosta. Totta kai silloin tekee ne päätökset vähän eri tavalla. Tekeehän se vähän varovaisemmaksi, kuin että ei tee ihan löysin rantein kaikkea. Minulla on ollut aina se, että mulla pitää olla vastuuta. Se on minulle yhtä kuin motivaatio, ollut aina. Kyllä vastuu on mulle semmoinen, mikä pitää oikeastaan elossa.</i></p>	<p>Jokainen virhe maksetaan omasta lomapakosta. Tekeehän se varovaisemmaksi. Pitää olla vastuuta. Se on yhtä kuin motivaatio.</p>	<p>Omistaja vastaa virheistä (M7). Vastuu motivoi (M7).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 1: Mitä omistajuus Sinulle merkitsee ja tarkoittaa?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>M2: Eihän meille <i>tule</i> sellasta <i>omistajapainetta</i>. Toimivalta johdolta kyllä tulee, mutta ei omistajilta...Vastuuta. Vastuuta monesta asiasta. Niin <i>omistajuus</i>. Kyllä se <i>vaurautta</i>. Omistajille tuo vaurautta ja myös <i>saada investoidulle pääomalle tuottoa</i>, se on selvä. Se on sitten kuinka paljon? Missä menee raja? Onhan omistajalla <i>vastuu</i> niistä <i>työntekijöistä ja paljosta muusta</i>. Omistajan <i>vastuu</i> on iso. Se on myös <i>tulevaisuudesta</i>. Tietysti kannattava pitää olla, mutta pitää taas muistaa missä menee moraali. ...</p> <p>Kyllä siellä <i>vastuu</i> omista on aina, niin kuin muustakin. Kyllä <i>omistajuus tuo vastuuta</i> ja jotkuhan sanoo, että <i>lyö tuskaa</i>. Kyllä se sitä tekee. Ei se helpoo ole. (Tutkija: Onko omistaminen tärkeää Sinulle itselle?) Kyllä se on Pohjanmaalla kaikille. Joo, on se. <i>Pohjanmaalla pitää olla itsellisiä</i> ja naapureilta niin ku apua ei pyydetä. Kaikki pitäis olla ittellä. Sitähän se on. Ja isompia kuin naapureilla, tietenki. Kyllä se sellanen periaate on siellä.</p>	<p>Ei tule omistajapainetta.</p> <p>Omistajuus vaurautta. Saada investoidulle pääomalle tuottoa.</p> <p>Vastuu työntekijöistä ja paljosta muusta.</p> <p>Vastuu tulevaisuudesta.</p> <p>Omistajuus tuo vastuuta ja lyö tuskaa. Ei se helpoo ole.</p> <p>Pohjanmaalla pitää olla itsellisiä.</p>	<p>Omistajapaine (M2).</p> <p>Omistajuus vaurautta (M2).</p> <p>Investoinnille tuottoa (M2).</p> <p>Vastuu työntekijöistä (M2).</p> <p>Vastuu tulevaisuudesta (M2).</p> <p>Omistamisen vastuu ja tuska (M2).</p> <p>Omistamisen autonomia (M2).</p>
<p>M6: Minulla tämä <i>omistajuus ei ole kovin tärkeä asia tässä minun toimessa</i>. Ehkä minä enemminkin ajattelen asioita ihmisten kautta. Se, että mistä minä saan palkkioita, palkintoa, niin onko se sitten vaikuttamista vai mitä, että pystyy näkemään, että toimii. <i>Saa muutoksia aikaan ja saa asioita eteenpäin</i>. Minulle <i>vallan ilmentymä</i> on sitä kautta. Ei sitä, että omistaisin. En ole pyrkinytkään hankkimaan erityisesti mammonaa omassa elämässä. <i>Ei ole</i> niin kuin hirveen <i>keskeinen asia minun maailmassa</i>. Minun mielestä se <i>rajoittaa toimintaa</i>. Jos minä omistaisin, niin se rajoittaisi minun toimintaani, koska se minun intressini olisi toisenlainen. <i>Sisäisenä yrittäjänä, missä minulla ei ole suurta omistusta, minulta edellytetään tuloksia</i>. Minulla on mahdollisuus tarkastella laajempaa sitä tuloksetekoa ja sen taustoja. Mutta jos minä joka ikisessä asiassa ajattelisin sitä omaa omistajan etua. Tämä <i>omistamisen etu</i> tässä <i>yrittämisessä on saanut aika kärkekkäitä ilmentymiä</i> ja</p>	<p>Omistajuus ei ole kovin tärkeä asia tässä minun toimessa.</p> <p>Saa muutoksia aikaan ja saa asioita eteenpäin.</p> <p>Vallan ilmentymä.</p> <p>Ei ole keskeinen asia minun maailmassa. Rajoittaa toimintaa.</p> <p>Sisäisenä yrittäjänä ei ole suurta omistusta, edellytetään tuloksia.</p> <p>Omistamisen etu yrittämisessä on saanut aika kärkekkäitä ilmentymiä.</p> <p>Osuustoiminnallisten</p>	<p>Epäarvo: Omistajuus ei tärkeä asia toimessa eikä elämässä (M6).</p> <p>Asioiden kehittäminen (M6).</p> <p>Epäarvo: vallan ilmentymä (M6).</p> <p>Epäarvo: rajoittaa toimintaa (M6).</p> <p>Sisäisellä yrittäjällä ei suurta omistusta (M6).</p> <p>Sisäiseltä yrittäjältä edellytetään tulosta (M6).</p> <p>Omistamisen edusta kärkekkäitä ilmentymiä (M6).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 1: Mitä omistajuus Sinulle merkitsee ja tarkoittaa?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
kyllähän on kysytty, että pitäisikö meidän elää kvartaalitaloudessa. <i>Osuustoiminnallisten yritysten menestymisen salaisuus minun mielestä on ollut se, että pystytään näkemään laajemmin.</i>	yritysten menestymisen salaisuus, että pystyvät näkemään laajemmin.	Osuustoiminnalliset yritykset näkevät laajemmin (M6).
<p>M8: Minulle se merkitsee, että minä olen ihan niikö <i>munaskuitani myöten siinä työssä kiinni, vaikka minä en omista sitä</i> sen enempää, niin minusta <i>tuntuu kuin minä omistaisin ja teen niin kuin omaani.</i></p> <p>En minä omista osakkeita valitettavasti. Omistan kiinteistöjä, siinä on semmonen <i>kehittämismentaliteetti, että jotain omaa pitää olla ja kasvattaa ja kehittää. Onhan siinä se arvonnousun odotus.</i> Se tuo semmosta turvaakin, mutta arvonnousu ja kehittyminen ja kasvu siinä on sitten omistajuuden taustalla. <i>Omistaminen on tärkeää. Sitä hallitsee itse.</i> Kyllä minä tykkään. <i>Tykkään omistaa talonkin, en tykkää vuokra-asumisesta. Mieluummin säästää itselle ja omaa. Saattaa jotain sitten pystyä jättämäänkin.</i></p>	<p>Olen munaskuitani myöten työssä kiinni, vaikka en omista sitä. Tuntuu kuin omistaisin ja teen kuin omaani.</p> <p>Kehittämismentaliteetti, että omaa pitää olla ja kasvattaa ja kehittää. Onhan siinä arvonnousun odotus. Omistaminen on tärkeää. Sitä hallitsee itse. Tykkään omistaa. Mieluummin säästää itselle ja omaa. Saattaa jotain sitten pystyä jättämäänkin.</p>	<p>Affektiivinen työhön/organisaatioon sitoutuminen: Tuntuu kuin omistaisin (M8). Teen kuin omaani (M8).</p> <p>Omaisuuuden kasvattaminen (M8). Omaisuuuden kehittäminen (M8). Arvonnousun odotus (M8). Omaa pitää olla (M8). Omaisuuuden hallinta (M8). Tykkään omistaa (M8). Säästää itselle (M8). Jatkuvuus (M8).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 2. Jos Sinä ajattelet jotakin sellaista, että tämä on nyt minun oma tai tämän minä omistan. Miltä Sinusta silloin tuntuu?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N1: <i>Hyvältä tietenkkin. Se on koko sydämellä ja se on sydämestä ja se on kokonaisvaltaista. Se ei ole minun mielestä oikein materiaa. En osaa ajatella, että sydämellä tunnen, että tämä firma on minun. ...Mulla ei tullut sen jälkeen mielenkään, että minä en osais omaa liiketilaa eli se vuokraaminen ei oikeastaan tullut edes kysymykseen. Mutta sekään ei ollut sitä, että minä haluan omistaa, että minä tunsin tällasen vaan, että minä haluan varmistaa. Kun minä omistan tän, niin minä varmistan sen, että meille ei tule toista kertaa tällasta tilannetta. Ainakaan ulkopuolisten toimesta. Jos sitten omasta, niin ne on sitten aivan eri asioita. (Yrityksen logo katolla?) Kyllä kai minä tunnen ylpeyttä, että se on mejän firma ja se on fiksun näköisesti laitettu ja se on raikkaan näköinen ja se erottuu täältä. ..tämä kaikki on yhteistä.</i></p>	<p>Hyvältä. Se on sydämestä ja se on kokonaisvaltaista. Se ei ole materiaa. En osaa ajatella, että sydämellä tunnen, että tämä firma on minun.</p> <p>Haluan varmistaa. Kun minä omistan tän, niin minä varmistan.</p> <p>Kai minä tunnen ylpeyttä, että se on mejän firma. Tämä kaikki on yhteistä.</p>	<p>Tuntuu hyvältä (N1). Omistaminen sydämestä, mutta ei materiaa (N1). En tunne sydämellä, että firma on minun (N1). Omistaminen kokonaisvaltaista (N1).</p> <p>Omistan. Varmistan (N1). Omistan. Päätän itse (N1).</p> <p>Ylpeyden aihe. Mejän firma (N1). Omistan, silti kaikki yhteistä (N1).</p>
<p>M1: Silloin kun yritystoiminnassa tehdään asioita omalla tyylillä, omalla tavalla, niin ehkä se on merkitsevä juttu, että miten haluaa käyttää aikaansa. Siinä on sellanen piirre, että <i>hallitsemalla omaa aikaa</i>, niin yrityksen toimintaan liittyviä asioita pystyy hoitamaan vapaasti. Mieluisa piirre on se, että saa käyttää sen ajan sillai kuin itselle parhaiten sopii ja toisaalta myös asiakkaalle parhaiten sopii. <i>Vapaus</i> sopia asiakkaan kanssa, <i>ei ole sidottu virka-aikaan</i>. <i>Omistaminen sinänsä</i>, että jos koen omistavani yritykseni, niin ei se tämän kokoluokan <i>pienessä yrityksessä</i>, se ei ole mikään <i>institutionaalinen omistus</i>. <i>Omistamalla sen prosessin</i>, niin tällasen oivaltaminen, <i>että minä hallitsen, kehitän ja myyn tiettyjä asioita</i>, niin se <i>tuottaa kyllä sitä tyydytystä</i>. Se on omaan toimintatapaan liittyvä juttu, jonka on onnistunut tekemään uskottavaksi.</p>	<p>Hallitsemalla omaa aikaa, niin asioita pystyy hoitamaan vapaasti. Mieluisa piirre.</p> <p>Vapaus, ei ole sidottu virka-aikaan. Omistaminen sinänsä pienessä yrityksessä ei ole institutionaalinen omistus. Omistamalla sen prosessin, niin minä hallitsen, kehitän ja myyn. Se tuottaa tyydytystä.</p>	<p>Oman ajan hallitseminen (M1). Mieluisa piirre (M1). Vapaus. Ei virka-aikaa (M1). Pieni yritys ei ole institutionaalinen omistus (M1). Prosessin omistaminen, hallitseminen ja kehittäminen tuovat tyydytystä (M1).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 2. Jos Sinä ajattelet jotakin sellaista, että tämä on nyt minun oma tai tämän minä omistan. Miltä Sinusta silloin tuntuu?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>M3: Tämä on jännä kysymys. Sanotaan näin, että tietysti se <i>tuntuu hyvältä</i>. <i>Se on minun ja olen sen ansainnut</i>. Sanotaan näin. Tuntuu siltä, että buritaanisen ansaitsemisen kautta. Kyllä minusta tuntuu hyvältä omistaa. Tämä on minun ihan ikioma. <i>Tämä myös symbolisoi minulle. Tulee se fiilis, mikä oli pikkupoikana. Siinä on ihan se sama hajukin</i>. <i>Se antaa minulle itelle hyvän tunteen</i>.</p>	<p>Tuntuu hyvältä. Se on minun ja olen sen ansainnut.</p> <p>Tämä symbolisoi minulle. Tulee se fiilis. Siinä on ihan se sama hajukin. Antaa minulle hyvän tunteen.</p>	<p>Tuntuu hyvältä (M3). Ylpeyden aihe. Se on minun (M3). Olen ansainnut. Palkitsee (M3).</p> <p>Symbolisoi. Fiilis ja hajukin (M3). Antaa hyvän tunteen (M3).</p>
<p>M5: En minä tunne henkilökohtaisesti, vaikka siellä on kiinteistöjä ja vaikka mitä sitä maanpäällistä omaisuutta. Niin en minä tunne sillä lailla, että kun minulla on tuo ja nuo. Joskus on ehkä ollut, mutta <i>ei ole sellasta tunneaaltoa, että nämä on minun</i>. <i>Vaan se on ollut järkiratkaisu, kun se on itelle hankittu</i>, niin <i>se on edullisempi toimia ja niiden suhteenkin pystyy tekemään, mitä haluaa</i> tehdä. Se on tuo kiinteistön omistaminen vähän niin kuin sama, että ei ole liisattu. Ei omistaminen ole sillä lailla, että pelekästään siitä, että sinä omistat sen kiinteistön, niin siitä tulis oikein hyvän olon tunne. <i>Se ei ole tavoite, että minun pitäis omistaa ja haalia kaikkia</i>. Se on niin kuin järkiratkaisu omaan businekseen. <i>Sen verran omistaa</i>.</p> <p>Niistä tulee ihan mukava, <i>kun näkee tuotteita mitä on ollut kehittämässä ja näkee näin</i>. <i>Niistä tulee aina mukava olo</i>. <i>Se on niin kuin sama, kun olis palakkaa saamassa</i>. Se tulee just siitä, mitä on saanu toteutettua. Enempi niistä tulloo semmonen mukava olo, kuin että mulla on komian näkönen halli.</p>	<p>Ei ole tunneaaltoa, että nämä on minun. Se on ollut järkiratkaisu, kun se on itelle hankittu. Se on edullisempi toimia ja pystyy tekemään mitä haluaa.</p> <p>Se ei ole tavoite, että minun pitäis omistaa ja haalia kaikkia. Järkiratkaisu omaan businekseen. Sen verran omistaa. Kun näkee tuotteita mitä on ollut kehittämässä, niistä tulee mukava olo. Se on sama, kun olis palakkaa saamassa.</p>	<p>Järkiratkaisu (M5).</p> <p>Edullisempi toimia (M5). Päätävältä itsellä (M5).</p> <p>Omistaa tarpeeseen (M5).</p> <p>Luova ja kehittävä omistajuus (M5).</p> <p>Tuloksista mukava olo (M5).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 2. Jos Sinä ajattelet jotakin sellaista, että tämä on nyt minun oma tai tämän minä omistan. Miltä Sinusta silloin tuntuu?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
N2: Se asia antaa kauheasti energiaa. Se saa ihan niin kuin lentoon, jos niin voi sanoa. Olipa se nyt mikä hyvänsä, niin minä saan aina ihan hirveästi energiaa sellasista asioista, että minä jaksan paljon enemmän kaikenlaista, kun minulla on se joku. Tunne siitä, että minä olen onnistunut jossakin asiassa ja mua arvostetaan. Kissa elää kiitoksella. Tietynlainen arvostuksen tunne on tärkeä minulle. Tuntee osaavansa asian ja tuntee voivansa antaa sille jotain ja sen on joku muukin huomannut.	Antaa energiaa. Jaksan enemmän, kun on se joku. Kissa elää kiitoksella. Arvostuksen tunne on tärkeä. Tuntee osaavansa asian.	Antaa energiaa. Jaksan enemmän (N2). Arvostuksen saaminen on tärkeä (N2). Osaaminen motivoi (N2).
M4: Joo, omistaminen. Tavarain omistaminen ja sitä kautta se ei sovi minun identiteettiini. Jos minulla on talo ja perheellä kuta-kuinkin hyvä olla ja pääsee liikkuun, niin se on siinä. Mutta sanotaan, että omistaa jonkun asian, projektin, se voi olla tärkeä. Tähän liittyy vauraus ja varallisuus, että mun ei tarvi hyväksyä sitä, että mun pitää tehdä omaa järkeeni ja moraaliani, arvojeni vastaan. Asioita, jotka sotii niitä vastaan. Jos mä totean, että tää homma ei toimi, niin minä lähdän.	Tavarain omistaminen ei sovi identiteettiini. Omistaa asian, projektin, se voi olla tärkeä. Tähän liittyy vauraus ja varallisuus. Ei tarvi tehdä omaa järkeeni ja moraaliani, arvojeni vastaan asioita.	Omaisuuksien/kohdekuva identiteettiä (M4). Asian/projektin omistaminen tärkeää (M4). Vauraus ja varallisuus mahdollistaa (M4).
M7: Sattumoisin omistan sukutiluksista siivon, joka on ollut sukumme hallussa n. 400 vuotta. Sen omistaminen tuntuu hienolta, että minä en myisi sitä mistään hinnasta. Se tuntuu siltä, että vaikka menis yrityskin nurin, niin minä en pistäis sitä rahoiksi, että saisin pelastettua mitään. Se on ja pysyy ja menee sukupolvoissa vielä eteenpäinkin.	Omistan sukutilasta siivon. Sen omistaminen tuntuu hienolta. Vaikka menis yrityskin nurin, niin minä en pistäis sitä rahoiksi. Se pysyy sukupolvessa eteenpäin.	Tunnesiteet sitouttavat (M7). Perinteen jatkuvuus (M7).

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 2. Jos Sinä ajattelet jotakin sellaista, että tämä on nyt minun oma tai tämän minä omistan. Miltä Sinusta silloin tuntuu?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>M2: <i>Kyllä se on, hyvältä. Kyllä ne sanoo aina, näin ainakin Pohjanmaalla, että kun joku metsänomistaja kävelee metlässä, niin sillä on oma askel, kyllä sen tietää. Kyllä minä kattelen ihan eri tavalla omaa mettää, kuin muitten mettää. Kyllä sen niin ku näkee ja tuntee. Joo, kyllä se on tuommosta. (Tutkija: Voisiko tätä asiaa ajatella työyhteisöön? Sanoit, että se on tunne, joka metlässä...) Kyllä se varmaan omistajilla on. Kyllä se niillä on. Mutta en minä sanos ja oikein usko, että työntekijöillä olis. Ne kantaa vastuun työstään kyllä, mutta kyllä siinä työssään tulee onnistumista ja tuskaa välillä, kun on sisäinen yrittäjä. Joskus saatataa onnistua tosi hyvin ja joskus on tosi tuskasia paikkoja. Kyllä siinä yhtäläisyyttä on. Monessakin asiassa. Ne ovat tapauskohtasia hyvin pitkälle.</i></p>	<p>Kyllä se on, hyvältä. Pohjanmaalla, kun joku metsänomistaja kävelee metlässä, niin sillä on oma askel, kyllä sen tietää. Kyllä minä kattelen ihan eri tavalla omaa mettää, kuin muitten mettää. Kyllä sen näkee ja tuntee. Varmaan omistajilla on. Kyllä se niillä on kyllä siinä työssään tulee onnistumista ja tuskaa välillä, kun on sisäinen yrittäjä. Kyllä siinä yhtäläisyyttä on.</p>	<p>Tuntuu hyvältä (M2). Metsänomistajalla metlässä oma askel (M2). Kattelen eri tavalla omaa mettää (M2)</p> <p>Omistaminen näkyy ja tuntuu (M2).</p> <p>Työntekijän ja omistajan tunteessa yhtäläisyyttä (M2).</p>
<p>M6: <i>Suurin omistus on se, mitä minulla on vasemman korvan oikealla puolella. Ihan totta. Minä en ole materialisti, että minulla pitäis olla. Mutta niin kuin on yleensä arvostuksessa. Arvostan yrittäjiä, jotka kehittää toimintaa, jotka pohtivat aidosti ydinkysymyksiä. Silloin kun katotaan vain sitä omistusta, niin silloin ollaan suppealla näkemyksellä liikkeellä.</i></p>	<p>Suurin omistus vasemman korvan oikealla puolella. En ole materialisti. Arvostan yrittäjiä, jotka kehittää toimintaa. Kun katotaan vain omistusta, niin ollaan suppealla näkemyksellä liikkeellä.</p>	<p>Henkinen omistus (M6).</p> <p>Kehittäjien arvostus (M6).</p> <p>Omistus supistaa näkemystä (M6).</p>
<p>M8: <i>No sen on tuota, että se on ansaittu homma ja ite tehty. Ite työllä ansaittu ja tehty. Se on jopa vaikea luopua siitä olis. Olen kyllä aika hyvin pystynyt luopumaan just näistä omaisuuseristäkin, että en minä niihin ihan älyttömästi ole rakastunut. Tässä vanhemmiten vielä syvämmistyy se tunne, että jopa ei haluais luopua millään. Kesäasunto. Sitä en kyllä vähällä myy. Siihen liittyy paljon, kun kaikki harastukset jne. Oma työtäkkin ja ite rakennettu ja sillä tavalla. Joskus tulee taloudellinen realiteetti vastaan. Tämä ajankäytön riittävyys, että et sinä voi kaikkia hoitaa ja hallita ja etkä kerkiä olla edes niissä.</i></p>	<p>Ite työllä ansaittu ja tehty. Vaikea luopua. Oma työtäkkin ja ite rakennettu.</p>	<p>Itse ansaittu (M8). Vaikea luopua (M8).</p> <p>Omat investoinnit sitouttavat (M8).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 3: Mitä omistajuudesta seuraa työelämässä?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N1: Jos nyt ei ihan mennä synkisteleen, niin <i>onhan siitä</i> varmasti <i>glooriaa</i>, kun ajattelee ulkopuolisesti, niin <i>saa siitä</i> varmaan vähän <i>ansiotonta arvonnousua</i>, että <i>sulla on oma yritys</i> ja se on nyt ton näkönen ja siellä on sellaset ihmiset jne. Tuleehan siitä tällasta tiettyä <i>glooriaa</i>. Siinä tulee se, että <i>vastuu nousee</i>. Minä olen <i>ylpeä yrityksestä</i>, mutta kun mietin omistajuutta, niin en minä sitä osaa. <i>Jos minä mietin silleen omistajuutta, että se on tulos</i>. Se on aika ihana ajatella, että se on vain tulosta ja sitä kautta itelle. Mutta kun minä olen <i>rakentanut tätä yritystä</i>, niin <i>en ole koskaan päässyt tekemään mielettömän isoja tuloksia</i>. <i>Sen takia se on enemmän vastuuta, kun muuta</i>. ... Onhan siinä. Taas minä <i>sanon, että meidän firma</i>. Niin minä voisin kuvitella, että meillä <i>ei kaikki</i> henkilöt aina niin <i>ajattele, että tämä on meidän firma, vaan ne silti pitää minua omistajajohtajana</i>. Ja minä en aina sillä tavalla muista, että kun minä tulen tänne ja keskustelen ihmisten kanssa, että minä olen niin kuin se johtaja. Siinä tulee sillä tavalla, että voi olla, että kaikkia asioita ei välttämättä tuoda mulle niin kuin suoraan, vaan ne tulee jonkun mutkan kautta. Silloin aina heti herää siihen, että minkä takia ne tuodaan niin. Ja sitten kun siitä asiasta keskustellaan, niin usein tulee vastaus, että pelätään, että <i>mua pelätään</i>. Minä olen itse asiassa sitä pelkoa miettinyt, että miksi pelätään. Kun puhutaan työasioista, niin niissä tulee se semmonen, että <i>ei uskalleta tuoda mulle työasioita</i>. Johtuu varmaan siitä, että minä olen niin voimakas mielipiteiltäni ja vaativa. Mutta en tiedä. En minä siinä <i>omistajuudessa ja johtajuudessa, niin nämä on ne negatiivisemmat puolet</i>. Kun omistajuutta miettii, niin siitä tulee vähän tämmöistä silmän... miksi tätä nyt sanotaan.</p>	<p>Onhan siitä <i>glooriaa</i>, saa siitä <i>ansiotonta arvonnousua</i>, että sulla on oma yritys.</p> <p>Vastuu nousee. Olen ylpeä yrityksestä. Jos mietin omistajuutta, että se on tulos. Olen rakentanut tätä yritystä. En ole päässyt tekemään isoja tuloksia. Sen takia enemmän vastuuta, kuin muuta.</p> <p>Meidän firma. Ei kaikki ajattele niin, vaan ne pitää minua omistajajohtajana.</p> <p>Mua pelätään.</p> <p>Ei uskalleta tuoda mulle työasioita. Nämä on omistajuuden negatiivisemmat puolet.</p>	<p>Omistajuus tuo <i>glooriaa</i> (N1).</p> <p>Omistajuus on ylpeyden aihe (N1).</p> <p>Omistajuuden vastuu (N1).</p> <p>Yrittäjälle yritys on meidän firma ja työntekijöille se on omistajan (N1).</p> <p>(Omistajuuden negatiivisia puolia) Omistajajohtajaa pelätään. (N1).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 3: Mitä omistajuudesta seuraa työelämässä?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>M1: Seurauksia ovat toisaalta velvollisuudet ja toisaalta mahdollisuudet. Minulla on mahdollisuus luoda yhteistyösuhteita ja sopimuksia. Minä voin tehdä yhteistyötä toisen yrityksen, yrittäjän kanssa tai sitten pelkästään henkilö pohjalta projektin omaisesti. Niin siinä on hyvin paljon <i>sidosryhmiä</i> ja henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita samoista asioista. <i>Ja tämä mahdollisuus yhteistyön tekemiseen on se merkittävä. Velvollisuudet ovat sitä, että oppii noudattamaan eduskunnan säätämiä vero- ja muita lakeja ja tekemään asioita oikein.</i> Mutta kyllä siinä sitten on myös sitä piirrettä, että mitä saa irti siitä ympäristöstä. Toimimalla yrittäjänä, <i>omistajana</i>, yrityksenä on taas osa isompaa kokonaisuutta tietyllä toimialalla, tietyssä ammatissa, tietyllä ammattitaidolla, tietyllä paikkakunnalla, yrittäjäyhdistyksen jäsenenä, akavalaisena ammatinharjoittajana, Pkt-säätiön konsulttirekisterissä mukana olevana. Minä olen kaikissa näissä järjestöissä mukana. Eli tämä järjestötoimintaan liittyminen uudessa roolissa ja eri yhteisöihin, niin se tulee mukaan tässä omistajuudessa, yrittäjyydessä eri tavalla kuin palkansaajana toimiessa. Minusta siinä on <i>uusia tapoja verkottua</i> ja löytää näitä kosketuspintoja.</p>	<p>On paljon sidosryhmiä ja mahdollisuus yhteistyön tekemiseen on merkittävä.</p> <p>Velvollisuudet ovat, että oppii noudattamaan vero- ja muita lakeja ja tekemään asioita oikein.</p> <p>Omistajana on osa isompaa kokonaisuutta.</p> <p>On uusia tapoja verkottua.</p>	<p>Omistajan verkostot ja yhteistyö (M1).</p> <p>Oppii noudattamaan vero- ja muita lakeja (M1).</p> <p>Oppii tekemään asioita oikein (M1).</p> <p>Omistajan rooli yhteisöissä (M1).</p> <p>Uusia tapoja verkottua (M1).</p>
<p>M3: Ennen kaikkea <i>minulla on vastuuta siitä, että hoidan ne asiat.</i> Niin kuin minä olen sanonut henkilökunnalle, että niin hyvässä kuin pahassa me <i>noudatetaan Suomen lakeja ja asetuksia</i> ja työntekijöiden kanssa noudatamme kulloinkin voimassa olevaa tekstiä <i>yhtään siitä tinkimättä.</i> Vastuu siitä mitä omistetaan, <i>siitä pidetään hyvä huoli.</i> Ei päästetä ränsistymään, oli se sitten tavaraa tai firma. Pidetään huoli siitä, että meidän firmassa kaikki on kunnossa ja se on iskussa ja tunnusluvut on kondiksessa ja että henkilökunta toimii. <i>Omistaminen tuo vapauden päättää omista asioista, mutta sitten ennen kaikkea se tuo sen vastuun niistä sidosryhmistä mitä meillä on.</i> Omistamisen kautta tulee eri tavalla erilaisia verkostoja. Kun minä olen firman omistaja, niin mi-</p>	<p>Vastuu, että hoidan ne asiat. Noudatetaan lakeja ja asetuksia ja tekstiä yhtään siitä tinkimättä.</p> <p>Se mitä omistetaan, siitä pidetään hyvä huoli.</p> <p>Omistaminen tuo vapauden päättää omista asioista, mutta sitten ennen kaikkea se tuo sen vastuun niistä sidosryhmistä mitä meillä on.</p>	<p>Juridinen vastuu: noudatetaan lakeja ja asetuksia ja tekstiä (M3).</p> <p>Omaisuudesta huolehtiminen (M3).</p> <p>Vapaus päättää asioista (M3).</p> <p>Vastuu sidosryhmistä (M3).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 3: Mitä omistajuudesta seuraa työelämässä?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>nun täytyy tietyllä tasolla olla hyvinkin paljon eri sidosryhmien kanssa.</p> <p><i>Me hoidetaan kaikki velvoitteemme oikein, että mitään ylimääräisiä kikkailuja ei tehdä, vaan maksetaan se mikä meidän kuuluu maksaa ja saada se mikä meille kuuluu. Tämä on myös omistamiseen liittyviä asioita, mitä ei välttämättä näe.</i></p>	<p>Omistamisen kautta tulee verkostoja.</p> <p>Hoidetaan kaikki velvoitteemme. Maksetaan mikä meidän kuuluu ja saadaan se mikä meille kuuluu. Tämä on omistamiseen liittyviä asioita, mitä ei välttämättä näe.</p>	<p>Omistajan verkostot (M3).</p> <p>Maksetaan mikä kuuluu ja saadaan se mikä kuuluu. (M3).</p>
<p>M5: Se vastuu. <i>Riippuvaisuuttahan siitä seuraa myös, jos sanotaan, että sinä omistat kiinteistöjä ja näitä, niin sinä olet niistä tietyllä tavalla riippuvainen. Taikka sinä olet ikään kuin kiinni niissä erilailla kuin vuokrakiinteistössä. Sinä et voi siitä irrottautua niin kuin, jos sinä olet vuokralla ja sanot, että minä lopetan kahen kuukauden päästä. Tässä kun on omaisuusmassaa, joka on seinissä, koneissa, laitteissa ja näin, niin se on tässä sukupolvenvaihdoksesakin oma problematiikkansa, että muljauttaa. Minä ootankin, että jos tulee toista sukupolvee, niin saa jo osan heittää osakeista. ...Sanotaan, että en itse noista tarvis periaatteessa ottaa. Sillä ne pitäis saaha nämä siirtymään ihan niin ilman kuin pystys. ..Kato jatkumo on ollut ainakin vielä toistaiseksi. Näkis, että homma pyörii sitten, kun itekkään ei ole enää aktiivisesti siinä mukana. Se on yks tärke homma, että säilyy tuo. Olen sanonutkin, että olipa sukupolvenvaihdos tai yrittäjäpolvenvaihdos, niin yritys pitäis saada kehitettyä silleen, että se pyörise ilman sitä omistajaa. Niin, silloin se olis ikään kuin myytävissä tai siirrettävissä.</i></p>	<p>Riippuvaisuuttahan siitä seuraa.</p> <p>Olet kiinni niissä erilaila kuin vuokrakiinteistöissä.</p> <p>Omaisuusmassalla on sukupolven-vaihdoksessakin oma problematiikkansa.</p> <p>Yritys pitäis kehittää silleen, että se pyörise ilman omistajaa. Se on myytävissä tai siirrettävissä.</p>	<p>Riippuvuus (M5).</p> <p>Omaisuus sitoo (M5).</p> <p>Omaisuuden siirto on problemaattinen (M5).</p> <p>Yrityksen pitäisi pyöriä ilman omistajaa (M5). Yritys olla myytävissä tai siirrettävissä (M5).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 3: Mitä omistajuudesta seuraa työelämässä?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N2: Siitä seuraa <i>tulosta, tuottoa</i>, miten sen haluaa ilmaista ja siitä seuraa <i>vastuu</i>. Ne kaksi pääasiaahan siinä on ja tietysti <i>turvallisuutta</i> tietyllä tavalla myös.</p> <p>Siitäkin ehkä syntyy sitä <i>arvostusta</i> ympäristössä, <i>että pystyy</i> sen <i>vastuun kantamaan</i>. Se vastuullisuus on itse asiassa hyvin tärkeä asia ja siihen liittyy ihan <i>konkreettisia kysymyksiä</i>, mitkä pitää hoitaa. <i>Jos ne hoitaa hyvin, niin se vastuullisuus on onnistunut</i>. Tähänkin liittyy se <i>kasvollisuus</i>. Tässä yrityksen <i>omistamisessa</i> se on, <i>että vastuu liittyy</i> paljon siihen, <i>että mihin tätä yritystä vie vai viekö sitä mihinkään</i> vai antaako sen olla vain tässä.</p> <p>Siinä tilanteessa kun oli huono tilauskanta ja lomautettiin ihmisiä joksikin aikaa. Yksi työntekijä tuli sanomaan minulle, että me ollaan petetty heidät. Minä koen asian päinvastoin. Olen silloin <i>vastuullinen omistaja</i>, kun minä teen sen mitä on pakko tehdä, jotta olisi elämisen mahdollisuuksia meillä kaikilla. Siinä se <i>vastuu konkretisoi</i>tu erityisen paljon, <i>että on pakko pystyä olemaan rankassa paikassa</i> sen <i>asian takana</i> eikä vaan niin kuin piiloutua.</p>	<p>Tulosta, tuottoa ja vastuuta. Turvallisuutta.</p> <p>Arvostusta, että vastuun pystyy kantamaan.</p> <p>Konkreettisia kysymyksiä, jos ne hoitaa hyvin, niin vastuullisuus on onnistunut.</p> <p>Kasvollisuus.</p> <p>Omistamisessa vastuu liittyy siihen, mihin tätä yritystä vie vai viekö mihinkään.</p> <p>Vastuullisen omistajan vastuu konkretisoi, että on pakko pystyä olemaan rankassa paikassa asian takana.</p>	<p>Taloudellinen tulos (N2).</p> <p>Taloudellinen vastuu (N2).</p> <p>Turvallisuus (N2).</p> <p>Vastuun kannosta arvostusta (N2).</p> <p>Kasvollisuus (N2).</p> <p>Kehittämisen vastuu (N2).</p> <p>Päätöksenteon vastuu (N2).</p>
<p>M4: Yrityksen näkökulmasta seuraa ainakin se, että <i>joku toi rahaa firmaan ja sillä maksettiin käytännössä palkkaa eteenpäin</i>. Eikä sen kokoisella yrityksellä olisi ollut mahdollisuutta palkata ulkopuolista. Se olisi ollut ihan älytön riski sen kokoiselle yritykselle, että palkataan joku tekeen. Kukaan ei varmaan sitten niin motivoituneesti viittis tehdä palkkatyötä vastaan semmosella palkalla, jolla siinä joutuu aloittamaan. <i>Yrityksen näkökulmasta, kyllä siinä sitoutuminen on sitten erilaista, että siinä on kiinni ja palkkaa maksetaan, sitä mukaa kuin pystytään</i>. (Tutkija: Jos Sinä olisit toimitusjohtaja etkä omistaisi sitä, niin onko roolit erilaiset?) Ei se ainakaan mulle toisi se toimitusjohtajuus siihen mitään. Kyllä se tavallinen <i>tavoite on siinä, että saa jotain aikaan ja jos sen saa tuottamaan ja kannattamaan</i> sillä lailla, että siitä syntyy lisäarvo, niin se on hyvä. Se, että voin sanoa, että</p>	<p>Joku toi rahaa firmaan ja sillä maksettiin käytännössä palkkaa eteenpäin</p> <p>Yrityksen näkökulmasta, kyllä siinä sitoutuminen on sitten erilaista, että siinä on kiinni ja palkkaa maksetaan, sitä mukaa kuin pystytään.</p> <p>Tavoite on, että saa jotakin aikaan ja jos sen saa tuottamaan ja kannattamaan.</p>	<p>Rahan sijoittaminen (M4).</p> <p>Sijoittaminen sitouttaa (M4).</p> <p>Aikaansaaminen (M4).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 3: Mitä omistajuudesta seuraa työelämässä?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>olen toimitusjohtaja, niin se ei ole mulle merkittävää, niinkään. (Tutkija: Omistajuuden yhteydessä puhutaan usein vastuusta. Mitä se vastuu merkitsee Sinulle ja mitä se tarkoittaa, jos mietitään yrittäjän roolissa?) Kyllä se merkitsee sitä, että <i>jokainen päätös, jonka tekee, niin sen joutuu punnitsemaan erityisen tarkkaan. En minä sitä sen ihmeellisemmin osaa selittää. Se on ihan erilaista se rahankäyttö, kun käyttää toisten rahaa, kun omaa rahaa.</i></p>	<p>Jokainen päätös, jonka tekee, sen joutuu punnitsemaan tarkkaan. Ihan erilaista se rahankäyttö, kun käyttää toisten rahaa, kun omaa rahaa.</p>	<p>Vastuu päätöksistä (M4). Vastuu rahan käytöstä (M4).</p>
<p>M7: <i>Toivottavasti törkeän hyvää taloudellinen toimeentulo jossakin vaiheessa. Mitähän siitä nyt seuraa? Eri tavalla kontaktiverkosto on yksi, mikä ehkä tulee tärkeämmäksi. Onkin tullut tärkeämmäksi ja sitä on alkanut kasaamaan. Silloin kun ollaan omistajayrittäjä, niin sitä tietysti eritavalla kuuntelee ja keskustele ja arvostaa. Mutta sen avulla, niin kuin minäkin olen alkanut rakentamaan omaa kontaktiverkostoa, mikä on sitten äärimmäisen hyvä juttu. Tämösellä kontaktiverkolla mennään sitten hamaan elämän loppuun asti. Varmasti siinä on yksi tärkeä. Eihän tuosta omistajuudesta muuta, kuin toivon mukaan taloudellisen tuloan. Konkurssiin tai katastrofiin se ei tuu mua viemään kyllä. Mulla on niin vähän rahaa kiinni siinä.</i></p>	<p>Toivottavasti hyvä taloudellinen toimeentulo. Kontaktiverkosto tulee tärkeämmäksi. Omistajuudesta toivon mukaan taloudellinen turva. Mulla vähän rahaa kiinni.</p>	<p>Toimeentulo (M7). Kontaktiverkosto (M7). Taloudellinen turva (M7).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 3: Mitä omistajuudesta seuraa työelämässä?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
M2: Kyllä siitä <i>vaurautta</i> voi pitkällä tähtäimellä. <i>Tuskaa ja onnistumista</i> kyllä ihan varmasti. Vauraus. Sanosin onnellisuus tai omistaminen, että on tyytyväinen itseensä, että on tällasen saanu tehtyä tai ostettua tai maksettua ja kaikkea tuollasta. Sanotaan näin, että ei se <i>omistaminen, se ei ole</i> missään nimessä mulle maailman tärkein asia.	Vaurautta pitkällä tähtäimellä. Tuskaa ja onnistumisia. Omistaminen ei mulle tärkein asia.	Vaurautta tulevaisuudessa (M2). Tuskaa (M2). Onnistumisia (M2). Epäarvo: omistaminen ei tärkein asia (M2).
M6: Minä sanon, että siitä seuraa sillä tavalla, että asiat jotenkin yksinkertaistuu. Yksinkertaistuminen on hirveän hyvä asia. Siinä <i>omistajuuden korostumisen kautta voidaan menettää laaja-alisuuden näkökulma</i> . Sillä voi olla tulevaisuuden kehittämistyön kannalta haitallisia merkityksiä. Kun se pohtii, että vielä pitäis saada 50 hehtaaria lisää matalaa ja kaikkia näitä ja näitä asioita ja se <i>pelkistää omaa yritystoimintaa palvelemaan tätä asiaa</i> . Joskus se on tuhon tie sille yritykselle. Yritystoiminnassa <i>omistajan vastuu on se, että pitää nähdä yritystoiminnan laaja kehittäminen</i> . Yhteiskuntavastuupaperit ovat varmaan yksi apuväline siihen, että pohditaan näitä eri asioita. Ne on isojen yritysten papereita tällä hetkellä, mutta samaa pohdintaa pitäisi käydä tällä alemmalla tasollakin.	Omistajuuden korostumisen kautta voi menettää laaja-alisuuden näkökulman. Pelkistää omaa yritystoimintaa palvelemaan omistamista, joskus se on tuhon tie yritykselle. Omistajan vastuu on yritystoiminnan laaja kehittäminen.	Omistaminen voi olla yksisilmäistä (M6). Yritystoiminnalle tuhoisaa, jos palvelee vain omistamista (M6). Kehittämisen vastuu (M6).
M8: No turvaa, <i>turvallista toimia, kun sinä omistat jotain. Turvallisuutta ja jatkuvuutta. Toiminnan vakautta. Turvaa pahan päivän varalle. Arvonnousua</i> voi odottaa siitä. (Tutkija:Varallisuus kasvaa ja lisääntyy. Siihen usein liitetään myöskin vastuu. Mitä se vastuu Sinulle merkitsee? Omistajuuden vastuuta työelämässä?) Huolenpito. Jos nyt ajattelee, niin ensiksi se on <i>huolenpitoa niistä alaisista ja läheisistä ja huolenpito firman jatkuvuudesta ja huolenpito jopa asiakkaita</i> . Aika syvälle menee tämä osuustoiminta. <i>Vastuu on</i> semmosta välittämistä ja huolenpitoa.	Turvallista toimia, kun sinä omistat jotain. Turvallisuutta ja jatkuvuutta. Toiminnan vakautta. Turvaa pahan päivän varalle. Arvonnousua. (Vastuu) on huolenpitoa alaisista, läheisistä ja firman jatkuvuudesta ja jopa asiakkaita. Vastuu on välittämistä ja huolenpitoa.	Turvallisuutta ja jatkuvuutta (M8). Toiminnan vakautta (M8). Turvaa pahan päivän varalle (M8). Arvonnousua (M8). Vastuu on välittämistä ja huolenpitoa (M8).

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 4: Minkälaisena omistajana lähiympäristö pitää Sinua?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N1: Minä luulen, että <i>ne pitää minua ihan hyvänä omistajana</i>. Minulla on erilaisia ystäviä ja erilaisia ihmisiä. <i>En minä ole kauheasti sitä omistajuutta korostanu</i> koskaan, koska lähipiiri tietää, että minä olen kaksi kertaa maksanut kaikki ja itse asiassa pankille vielä kolmannen, koska avioero juttu oli niin kova. Ne tietää sen. Ja sitten tää muu, niin ei mulla ole koskaan hirveästi varaa. Mulla on asuntolainaa, niin kuin muillakin, eikä mulla ole hirveitä omaisuuksia. Eli <i>ei ne voi suhtautua siihen, että minä pröystäilisin rahoilla</i>. Ehkä matkustaminen on sellanen, josta kuulee vähän liikaa. Tulee aina joku vähän piikitteleen.</p>	<p>Ne pitää minua ihan hyvänä omistajana. En ole kauheasti omistajuutta korostanu.</p> <p>Ei ne voi suhtautua siihen, että minä pröystäilisin rahoilla.</p>	<p>Hyvä omistaja (N1).</p> <p>Omistamista en korosta (N1).</p> <p>En pröystäile rahoilla (N1).</p>
<p>M1: Kyllä <i>minuun suhtaudutaan ensisijaisesti yrittäjänä</i>. Eli semmonen omistaminen tulee vasta kyseeseen ehkä sitten, kun omistaa liiketilan tai merkittävän tuotantovälineen. <i>Se, että on läppäri autossa ja työhuone kotona, niin se ei vielä anna paljon omistajan statusta</i>. (Tutkija: Mitä se olisi se omistajan status eli mitä Sinä sillä tarkoitat?) Tarkoitin sitä, että identifioidaan johonkin tiettyyn liikepaikkaan. Omistajuus ei ole minusta helposti sijoitettavissa tähän alaan, vaan <i>kysymys on enemmän asiantuntijuudesta</i>. Ja kuten äsken mainitsin prosessin omistamisesta eli hallitsee tietyn prosessin ja kykenee uskottavaan toimintaan. Identiteetti syntyy enemmän sen prosessin hallinnan kautta kuin tuotantokoneiston hallinnan kautta tai osakesalkun hallinnan kautta. <i>Se statuksen nostaminen edellyttäisi, että olisi toimitila, palkkattuja työntekijöitä tai muuta infrastruktuuria, joka olisi kiinteätä omaisuutta</i>. Ei edes käyttöomaisuutta, vaan kiinteää omaisuutta. <i>Kiinteä omaisuus ja omistajuus liittyvät enemmän toisiinsa kuin liikeidea ja yrittäjäyys</i>.</p>	<p>Minuun suhtaudutaan ensisijaisesti yrittäjänä. Kun on läppäri autossa ja työhuone kotona, niin se ei anna paljon omistajan statusta.</p> <p>Kysymys on enemmän asiantuntijuudesta.</p> <p>Statuksen nostaminen edellyttäisi kiinteää omaisuutta. Kiinteä omaisuus ja omistajuus liittyvät enemmän toisiinsa kuin liikeidea ja yrittäjäyys.</p>	<p>Yrittäjä vs. omistaja. Suhtaudutaan yrittäjänä (M1).</p> <p>Omistajan statusta ei asiantuntijayrittäjällä (M1).</p> <p>Omistajan status edellyttää kiinteää omaisuutta (M1).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 4: Minkälaisena omistajana lähiympäristö pitää Sinua?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>M3: Jos lähetään ensin liikkeelle työympäristöstä. Niin, kyllä <i>"ketjun"</i> ukot käsittääkseni <i>kunnioittavat minua omistajana</i>. Ne kaikki tietää sen, että <i>mulla tulee firma aina ennen henkilökohtaisia asioita</i>. Me hoidetaan aina firman asiat, se on niin kuin se ykkösasia. Ainakin mulle mitä <i>tavarantoimittajat ja</i> mitä nämä <i>muut sanoo, että ne kunnioittaa sitä</i>. Töissäkin pitää olla ja osaan ottaa myös vapaata yrittäjyydestä siitä huolimatta ja hoidan aina asiani. Vaikka olen kova kritisoimaan, niin ne arvostaa sitä, että mulla on aina korjaava ehdotus. Minä en esitä kritiikkiä, että silleen tämä on takapuolesta, ettei näin voi tehdä ja lyö luuria kiinni. Vaan, että malli on semmoinen, että mun mielestä asia ei toimi näin, mitäs jos tehtäis näin.</p> <p>Ihmisille riittää, että ne tulee hakeen tuotteita, mitkä he toivoo saavansa tiettyyn hintaan, tiettyä laatua. Ja periaatteessa, <i>niitä ei vois vähempää kiinnostaa, että kuka sen oikeasti omistaa, kuhan homma pelaa</i> ja ne saa bonuksensa tai plussansa ja hinta-laatu suhde on kohallaan ja tuoteen saa kohutuullisessa ajassa. Minä luulen, että se on se tärkein tekijä. <i>Mehän ollaan</i> niin kuin se <i>mahdollistaja</i>. ...Tämä on varmaan se kauppiaan lisäarvo, mitä myymäläpäällikkö ei ajattele sitä, mutta tämä tulee sen omistamisen kautta. Ei sitä kautta, että me haluttais tehdä paljon rahaa vaan sitä kautta, että me haluttais pitää asiakkaat tyytyväisinä.</p>	<p>"Ketjun" ukot kunnioittavat minua omistajana. Mulla firma tulee ennen henkilökohtaisia asioita.</p> <p>Tavarantoimittajat ja muut sanoo, että ne kunnioittaa sitä.</p> <p>Niitä ei vois vähempää kiinnostaa, että kuka sen oikeasti omistaa, kunhan homma pelaa.</p> <p>Me ollaan mahdollistaja.</p>	<p>Kollegat kunnioittavat (M3).</p> <p>Arvostusta, että firma on ykkösasia (M3).</p> <p>Asiakasta ei kiinnosta yrityksen omistajuus, jos homma pelaa (M3).</p> <p>Omistaja on mahdollistaja (M3).</p>
<p>M5: Omistajana. En minä tiedä. Ympäristössä ja seudulla näin, niin <i>ainahan on, jos yritys menestyy</i> ja jotakin tulee, <i>niin kateellisia on</i>. <i>Hyvin vähän sitä on</i>. Ne on nähnyt sen kymmenien vuosien taipaleen, miten paljon sitä on tehty ja mistä on lähdetty. <i>Ja kun on pidetty työntekijät kunniassa, että sitä ei voija sanoa, että työntekijöitten selekänahasta se on revitty</i>. Jos nämä kaikki on kondiksessa, niin hyvin vähän sitä kuulee negatiivista. Sanoisinko, että <i>positiivisesti on suhtauduttu</i>. Vastuutako on kannettu monessa tilanteessa ja nähty, että mitä se on.</p>	<p>Ainahan on, jos yritys menestyy, niin kateellisia on. Hyvin vähän sitä on.</p> <p>Kun on pidetty työntekijät kunniassa, että sitä ei voija sanoa, että työntekijöitten selekänahasta se on revitty.</p> <p>Positiivisesti on suhtauduttu.</p>	<p>Kateus tulee yrityksen menestymisestä (M5).</p> <p>Vähän kateutta, jos työntekijät kunniassa (M5).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 4: Minkälaisena omistajana lähiympäristö pitää Sinua?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<i>Kun kokonaisvaltaisesti on hommat kunnossa ja tehään sitten myös pyyteetöntä luottamushommaakin ja ollaan monessa mukana, että se ei ole aina se oman edun tavoittelu siinä päällimmäisenä. Kyllä siinä sitten on ymmärrystä tullut enempi.</i>	Kokonaisvaltaisesti on hommat kunnossa. Ei ole aina se oman edun tavoittelu päällimmäisenä. Siinä sitten on ymmärrystä tullut enempi.	Kokonaisvaltainen vastuu (M5). Oma etu taka-alalla (M5). Positiivista suhtautumista ja ymmärrystä (M5)

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 4: Minkälaisena omistajana lähiympäristö pitää Sinua?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
N2: Minä en osaa sitä erottaa oikeastaan erilaisemmaksi, kuin tuota äsken mainitua yrittäjyyttä. <i>Pääsääntöisesti</i> varmasti ihan myönteisesti. Minä näkisin kuitenkin näin, että se on kuitenkin <i>plusmerkkinen asia sidosryhmien kannalta.</i>	Pääsääntöisesti ihan myönteisesti. Plusmerkkinen asia sidosryhmien kannalta.	Plusmerkkinen asia sidosryhmien kannalta (N2).
M4: Joo, mä en osaa sanoa. No, perhe tietää missä mennään. <i>Muuthan ei oikeastaan tiedä, että mitä se omistajuus käytännössä tarkoittaa. Naapurit tai muut ei tiedä kuinka paljon loppujen lopuksi omistan siitä yhtiöstä. En ole sitä mitenkään salannut, jos joku kysyy, niin minä olen sanonut. Mutta eihän sekään sano mitään, kun se on prosenttia. Mutta tuota, minä luulen, että siihenkin liittyy mytologiaa ja ajatellaan, että yritys on aina arvokkaampi kuin mitä sen on ja liikevaihto suurempi ja tuotto suurempi. Mutta en mä tiedä, ehkä jotkut sitten osaa arvostaakin.</i> Siis sellaset, jotka miettii sitä, että voisko elämässään tehdä jotain ja sitten sitä jatkuvaa lätinää siitä, että kun tää homma ei enää kiinnosta ja pitäs keksiä jotain. Mutta kun niille sanoo, että tossa on, että rupee siitä tekee. Pistä se yritys pystyyn. Myy se kesämökki ja ota siitä se alkupääoma ja ala vääntää. Niin ei se sen ihmeellisempää ole. Siinä ehkä huomaa, että toiset tajuaa sen, <i>että se edellyttää rikinottokykyä ja päätöksentekokykyä. Ei ole helppoa lähteä sitten kuukausihommasta pois.</i>	En osaa sanoa. Perhe tietää. Muut ei tiedä, mitä omistajuus tarkoittaa. Naapurit tai muut ei tiedä kuinka paljon omistan siitä yhtiöstä. En ole sitä mitenkään salannut. Jotkut osaa arvostaa, että se edellyttää riskinottokykyä ja päätöksentekokykyä. Ei ole helppoa lähteä kuukausihommasta pois.	En osaa sanoa. Perhe tietää (M4). Muut ei tiedä. Ei salaaamista (M4). Arvostavat riskinotto-kykyä ja päätöksentekokykyä (M4).
M7: <i>Ne luulee, että mulla on rahaa.</i> (Tutkija: Miten sen näkee, onko siitä Sinulla kokemuksia tai tilanteita, jossa se on tullut esiin?) Ei, konkreettisesti ole näkynyt. No, joku luulee, että on enemmän rahaa.	Ne luulee, että mulla on rahaa.	Mielipide: omistajalla on rahaa (M7).

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 4: Minkälaisena omistajana lähiympäristö pitää Sinua?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
M2: En minä, <i>en minä ole oikein ajatellut koskaan. Ei kai mitenkään.</i> En minä usko, että siinä on mitään vaikutusta. En minä ainakaan usko. (Tutkija: Se ei näy mitenkään tai ei tule esille.) Ei tule.	En ole ajatellut koskaan. Ei kai mitenkään.	En osaa sanoa (M2).
M6: Varmaan... , kun minä en ole. Hyvin vähän olen saanut siitä palautetta. <i>Enkä pidä itse sitä millään tavalla esillä sitä asiaa, että minä en ole oikeastaan saanut siitä asiasta mitään palautettakaan.</i>	Enkä pidä esillä sitä asiaa. En ole oikeastaan saanut siitä mitään palautettakaan.	En pidä esillä asiaa. En ole saanut palautetta (M6).
M8: No <i>varmasti ne on tyytyväisiä</i> , jos ihan niinkö ajatellaan lähipiiriä, appivanhempia, omia vanhempia. Ne <i>näkee, että</i> hirmu fiksusti pyrkii hoitamaan ja vaimokin varmaan, <i>että pyrkii omistajana fiksusti hoitamaan asioita.</i> Ei tuhlaile ainakaan ylimääräiseen. Aika järkevä rahan käyttö.. Voihan siinä omistajana olla, että joku saattaa kattoa, että kaverilla on ... <i>se on tämä kateus.</i> Ei, minun lähipiiri millään, <i>mutta joku vähän kauempana. Voi olla joku, että kattoo, että onhan sillä varaa.</i> Siellä se kateus sitten.	Varmasti ne on tyytyväisiä. Näkee, että pyrkii omistajana fiksusti hoitamaan asioita. Se on tämä kateus. Ei lähipiiri millään, mutta vähän kauempana. Voi olla joku, että kattoo, että onhan sillä varaa.	Tyytyväisiä. Asiat hoidetaan (M8). Kateutta lähipiiriä kauempana (M8).

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 5: Minkälaisia omistajuuden kokemuksia toivoisit itsellesi tulevaisuudessa?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
N1: Joo, on. Minä haluaisin sillä tavalla, kun minä tästä luovun tästä yrityksestä jossain vaiheessa, niin kuin varmaan jokainen niistä luopuu. Eli varmaan tulen myymän tämän. Mutta kuitenkin minä haluaisin niin, että minä <i>saisin tämän myytyä hyvällä, kohtuullisella korvauksella ja plus niin, että jatkuis tämän taival</i> jne. Ja sitten minä itse taas voisoin keskittyä ihan johonkin muuhun. Se on siinä, että sitten minä haluan tulouttaa sen itselleni jossain vaiheessa, jos vois ajatella näin. (Tutkija: Siitä saa sitten sitä varallisuutta) Juuri näin, jotain turvaa.	Saisin tämän myytyä hyvällä, kohtuullisella korvauksella ja plus niin, että jatkuis tämän taival. Minä itse taas voisoin keskittyä ihan johonkin muuhun Haluan tulouttaa sen itselle.	Taloudellinen korvaus itselle (N1). Odotusarvo yrityksen jatkumisesta (N1). Mahdollista keskittyä muuhun (N1).
M1: Minä olen ehkä liian rajoittunut henkilö siinä suhteessa siihen vastaamaan, kun <i>minulta puuttuu se mammonaperspektiivi kokonaan, tai ei nyt kokonaan, mutta siinä mielessä, että se olisi toimintani suuntaa</i> . Voisihan sitä sanoa näin, että kehitettyjen menetelmien ja tuotteiden ja palveluiden eläminen ja säilyminen ja jalostuminen. ...Meillä on useita tapoja saada aikaseksi tuloksia. Ja parhaat tavat ovat todennäköisesti sellaisia, joilla innostetaan se lähipiiri tekemään niitä asioita yhdessä. Tällaisia <i>toimintatapoja, jos näkee juurtuvan</i> . Nämä ovat sitten <i>sellaisia hyviä asioita, joita haluaisin ehkä nähdä enemmän tulevaisuudessa</i> .	Minulta puuttuu mammonaperspektiivi siinä mielessä, että se olisi toimintani suunta. Toimintatapoja, jos näkee juurtuvan. Sellaisia hyviä asioita haluaisin nähdä enemmän.	Puuttuu mammonaperspektiivi (M1). Juurtuneita hyviä toimintatapoja (M1).
M3: Se on vaikee sanoa. Silloin <i>nuorena miehenä, aloittelevana kauppiana, jonkin verran hyvin pärjänneenä, toivoi, että jonakin päivänä minä vielä tuon marketin omistaisin</i> tuosta. Saattaahan se tässä olla joku semmonen, että <i>tällä hetkellä</i> , kun et tavallaan ole niin kuin töissä, niin tavallaan <i>en mieti sillä tavalla omistavani</i> . Olen monta kertaa miettinyt, että sitten jos sitä olisi isossa kaupungissa jonkun ison yksikön omistajana, jota kattos ulkoa, niin miettiskö sitä, että minä omistan tuon. Että osaisko sitä sillä lailla ajatella vai meneekö se edelleen, niin että ei mieti tekevänsä töitä. <i>Minä luulen, että se omistamisen omistamis-</i>	Nuorena toivoi, että jonakin päivänä tuon marketin omistaisin. Tällä hetkellä en mieti sillä tavalla omistavani.	

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 5: Minkälaisia omistajuuden kokemuksia toivoisit itsellesi tulevaisuudessa?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p><i>tunne on samalla tavalla, kuin kokemuksen Alfa Romeon kanssa, että pitäis omistaa semmoinen hemmetin iso kiinteistö, jota voisi katella ja taputella, että tämä on mun. Olen hankkinut. Se voisi olla semmosen kokemuksen arvoinen, mutta en minä niin kuin muuten miellä sitä. Omistaminen auttaa monia asioita, mutta ei se ole itseisarvo. On kiva omistaa, mutta kuitenkin se ei ole se itseisarvo. Ehkä tämä on ristiriitaista, mutta ehkä ymmärrät mitä tarkoitan.</i></p>	<p>Luulen, että omistamisen omistamistunne on, että pitäis omistaa iso kiinteistö, jota voisi katella ja taputella, että tämä on mun. Olen hankkinut.</p> <p>Omistaminen auttaa ja on kiva omistaa, mutta se ei ole itseisarvo.</p>	<p>Omaisuus konkretisoi omistamisen (M3).</p> <p>Omistaminen on kivaa, ei kuitenkaan itseisarvo (M3).</p> <p>Omistaminen on mahdollistaja (M3).</p>
<p>M5: En minä tiedä, jos saa näitä hoidettua tulevaisuudessa, niin ei siinä. <i>Kun tekee sukupolvenvaihdon ... niin tuotekehittelypuolella vielä haluan olla kaikkea hullua kehittämässä. Pisimpään tulen olemaan tukena ja turvana tuotekehittämisessä ja tuotannon ja tämän kehittämisessä. Tällä puolella haluaisi olla, vaikka täyspäiväisesti jäisi pois. En tiedä mitä muuta haluu, kun on toiminu ja kokenu. Jos epäonnistumisia, niin enempi onnistumisia on ja eteenpäin on mennyt.</i></p>	<p>Kun tekee sukupolvenvaihdon, niin haluan olla kaikkea hullua kehittämässä.</p> <p>En tiedä mitä muuta haluu, kun on toiminu ja kokenu.</p> <p>Jos epäonnistumisia, niin enempi onnistumisia on ja eteenpäin on mennyt.</p>	<p>Sukupolvenvaihdos (M5).</p> <p>Halu kehittää (M5).</p> <p>On jo omistamisen kokemuksesta ja onnistumisia (M5).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 5: Minkälaisia omistajuuden kokemuksia toivoisit itsellesi tulevaisuudessa?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N2: Tietysti, kai se on inhimillistä toivoa, että <i>sais tulosta sen verran aikaseksi, että vois joskus ihan oikeasti olla tekemättä mitään. Tai sanotaan niin, että tehdä niitä asioita mitä oikeasti haluaa. Se taloudellinen vapaus olisi vielä suurempaa. Semmosia toiveita lähinnä ja sitten tietysti, että onnistuisi tekemään niitä oikeita ratkaisuja tässä omistajuuden suhteen. Olipa se sitten tie mikä tahansa tälläkin yrityksellä, että olisi itse viemässä siihen suuntaa, että asiat eivät tapahtuisi minulle tai tälle yritykselle, vaan minä olisin aikaan saamassa niitä jossain määrin. Sitä toivoisin. Mutta varmaan ihan konkreettiseen omistajuuteen nähden, niin se on juuri tuo riippumattomuus, myös taloudellisesti. (Tutkija: Vauraus.) Niin vauraus, kyllä.</i></p>	<p>Sais tulosta sen verran, että vois joskus tehdä niitä asioita mitä oikeasti haluaa. Taloudellinen vapaus olisi suurempaa.</p> <p>Onnistuisi tekemään oikeita ratkaisuja omistajuuden suhteen.</p> <p>Riippumattomuus myös taloudellisesti.</p>	<p>Taloudellinen vapaus (N2).</p> <p>Oikeita ratkaisuja itselle ja yritykselle (N2).</p> <p>Taloudellinen riippumattomuus ja vauraus (N2).</p>
<p>M4: Visiot on. Siis <i>mulla on tietyt tavoitteet, että kuinka paljon minä toivoisin saavani kuukaudessa tai vuodessa palkkaa tai osinkoa tai molempia siitä mitä minä teen. Se on mikä tyydyttää, eikä se tarvi niin kuin mahdottomasti olla. Se on oikeastaan siinä. Sitten on pitkän aikavälin tavoite semmonen, että kun lapset on kasvanu, niin vois olla kylmät kuukaudet jossain lämpimässä ja tehdä jotain, jopa kirjoittaa tai tehdä jotain muuta. Ei siis pelkästään olla möllöttää. Mutta se omistaminen mahdollistaa vapaamman ajan käytön. Omistaa oman aikansa. Mutta ei sen tyyppistä omistajuuden ajatusta, että yritys pitä kasvattaa niin, että siinä on niin monta työntekijää tai niin paljon liikevaihtoa. En minä oikein osaa ajatella sillai päin, minä ajattelen sen tulon kautta ja varallisuuden kautta, joka mahdollistaa tiettyjä asioita. Käyttääkö niitä vai ei, niin se on sitten taas eri asia.</i></p>	<p>Mulla on tietyt tavoitteet, että kuinka paljon toivoisin saavani siitä mitä minä teen.</p> <p>Omistaminen mahdollistaa vapaamman ajan käytön. Omistaa oman aikansa.</p> <p>Ajattelen sen tulon kautta ja varallisuuden kautta, joka mahdollistaa tiettyjä asioita.</p>	<p>Korvaus tehdystä työstä (M4).</p> <p>Omistaminen mahdollistaa (M4). Oman ajan omistaminen (M4).</p>
<p>M7: Ehkä minä <i>toivoisin, että tämä joskus tuottaisi sen verran rahaa, että pärjäis hyvin tai sitten se vaatis sen verran vähän huomiota, että vois tehdä jotakin ihan omaakin, pientä ja kivaa tai sitten olla mukana ehkä jossain. Kyllä tämä on tietysti saanut sillä ta-</i></p>	<p>Toivoisin, että tämä tuottaisi sen verran rahaa, että pärjäis hyvin.</p> <p>Kyllä tämä on tietysti</p>	<p>Hyvä toimeentulo (M7).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 5: Minkälaisia omistajuuden kokemuksia toivoisit itsellesi tulevaisuudessa?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p><i>valla kipinää, että on kiva yrittää ja kiva omistaa. Vois lähteä mukaan joihinkin yrityksiin... Mulle sopisi olla pienessä yrityksessä töissä vaikka osaomistajana, jossain muuallakin, koska siinä kuitenkin on aika vapaat kädet ja laajat toimialueet tekee vähän kaikkea. Tietyntyylinen vapaus on siinäkin. Toisaalta myös oma pikku 100 prosentin omistuksella oleva, vaikkapa mainostointi, vois olla ihan järkevä. (Tutkija: Eli yrittäjyydestä lisäkokemuksia tai erilaisia kokemuksia.) Niin, kuhan nyt saadaan tää ensinnä katottua ja sitten vielä saatu Jollaksen rannasta se iso omakotitalo ja huvivene siihen ja sitä rataa. Sitten voi kattoo, mitä sitten tekee.</i></p>	<p>saanut sillä tavalla kipinää, että on kiva yrittää ja kiva omistaa. Vois lähteä mukaan joihinkin yrityksiin....</p> <p>Niin, kuhan nyt saadaan tää ensinnä katottua ja saatu Jollaksen rannasta se iso omakotitalo ja huvivene siihen ja sitä rataa. Sitten voi kattoo mitä tekee.</p>	<p>Yrittämisen kipinä kasvanut. Halu jatkaa yrittäjänä (M7).</p> <p>Vaurauden tunnusmerkkejä (M7).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 5: Minkälaisia omistajuuden kokemuksia toivoisit itsellesi tulevaisuudessa?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>M2: Omistajuudesta? Jos ajattelee, niin ei kai minulla oikein mitään. Minä huomaan, että minä oon saanu kaikki, mitä minä olen halunnu. Ei mitään ainakaan tällai tietoa oo. Se vaan, että tuota niin me ollaan vaimon kanssa lapseton pariskunta ja me ollaan tehty sellanen päätös, että me jossain vaiheessa ennen eläkeikää ja myydään vaan kaikki omaisuus pois ja siirrytään johonkin muuhun maahan. Se on tehty tuota jo. Ja jos tuota veikkais että, kyllä kai se vielä joku viistoista vuotta, vajaa, menee aikaa. (Tutkija: Teillä on suunnitelmat selvillä.) Joo, se on valmis ja se toteutetaan. Ei epäilystäkään.</p> <p>Meidän kohdalla omaisuudesta luopumisen tuska on. Kuitenkin tuntee vastuuta edelleen eteenpäin siitä, että siitä siirrosta, Mitä sille tekee? Sellanen ongelma. Sanotaan kaksyhtyvotta sitten, en olisi ajatellutkaan, että mitä sillä on väliä. Mutta nyt kun ikää on tullu itelle. Niin on tullut sellanen, että entäs sitten.</p>	<p>Oon saanu kaikki, mitä olen halunnu.</p> <p>Ollaan tehty päätös, että myydään kaikki omaisuus pois ja siirrytään muuhun maahan.</p> <p>Omaisuudesta luopumisen tuska on. Tuntee vastuuta siitä siirrosta.</p>	<p>Olen saanut mitä olen halunnut (M2).</p> <p>Omaisuus mahdollistajana (M2).</p> <p>Omaisuudesta luopumisen vaikeus (M2). Vastuu omaisuuden siirrosta jälkipolville (M2).</p>
<p>M6: Minä joudun kokoajan toteamaan, että olenko minä niin huono yrittäjä. Sillä tavalla, että ei se omistajuus niin kuin, että ei minua himoita omistaa. Minulle se omistajuus merkitsee sitä, että minä pystyn hallitsemaan sitä yhteisöä. Minä koen sen, että tämä on minun hallinnassa. Minä en halua olla diktaattori siellä, mutta minä suurin piirtein tiedän mitä tässä talossa tehdään ja minulla on ominaisuus ja omistus, että minä tunnen ja koen sen, että minä pystyn kokoamaan tätä porukkaa. Minä olen kokoava voima tässä yhteisössä ja pyrin pitämään kanavia auki siten, että se toimii, ettei minun tarvitse jatkuvasti kysellä. Se on minun mielestä sitä omistusta minun näkökulmasta ja sisäisen yrittäjyyden omistusta. Se, että minä pyrkisin siihen, että minä omistaisin entistä suurempaa osuutta siitä työyhteisöstä, niin minusta se olisi vaarallista.</p>	<p>Minua ei himoita omistaa.</p> <p>Omistajuus merkitsee, että pystyn hallitsemaan sitä yhteisöä.</p> <p>Se on omistusta minun näkökulmasta ja sisäisen yrittäjyyden omistusta.</p> <p>Se, että minä omistaisin entistä suurempaa osuutta siitä työyhteisöstä, niin minusta se olisi vaarallista.</p>	<p>Minua ei himoita omistaa: Epäarvo (M6).</p> <p>Työyhteisön hallinta on sisäisen yrittäjyyden omistamista (M6).</p> <p>Työyhteisön laillinen omistajuus vaarallista (M6).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 5: Minkälaisia omistajuuden kokemuksia toivoisit itsellesi tulevaisuudessa?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>M8: <i>No vois sanoa, että jäis sitten tuleville polville. On vähän semmonen, että haluaa tehdä jotakin pysyvää ja näkyvää, että joka jää sitten tuleville polville tietyllä tavalla. Semmonen omistaminen joskus, että hyvä paikka, missä olis lähellä kaupunkia, mutta veden ääressä. Niin nyt on sellanen, mutta ei Saimaan rannalla. Mutta ei se nyt varmaan välttämätön, että kyllä minä tyydyn tuohonkin. (Tutkija: Onko varallisuuden kartuttamisessa Sinulla ajatuksia, että sillä varallisuudella pitäisi muuta saavuttaa?) No, en minä tarvi enää. No, turvattu vanhuus, se mulla pitäis olla, jos minä jaksan vain töissä olla. Olis nyt sen verran ees, että pystyy kaikki hoitamaan. No vois matkustella, että sitten eläkkeellä viettäisi täyspainosta elämää ja matkustelisikin sitten, kun aikaa on. Pystyis hoitamaan terveysasiat silleen, että ei tarvis missään tuolla jonoissa pyöriskellä.</i></p>	<p>Vois sanoa, että jäis tuleville polville. Haluaa tehdä jotakin pysyvää ja näkyvää, että joka jää tuleville polville.</p> <p>Turvattu vanhuus, se mulla pitäis olla, jos minä jaksan vain töissä olla.</p> <p>Eläkkeellä viettäisi täyspainosta elämää ja matkustelisikin.</p> <p>Pystyis hoitamaan terveysasiat silleen, että ei tarvis missään tuolla jonoissa pyöriskellä.</p>	<p>Pysyvää ja näkyvää tuleville polville (M8).</p> <p>Turvattu vanhuus ja tulevaisuus (M8).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 6: Minkälaisia kokemuksia Sinulla on ollut omistajuudesta työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
N1: (Taustakertomuksen mukaan yritys-omistuksia jo ennen nykyistä yritystä.)		Useita yritysomistuksia (N1).
M1: <i>Roolin vetäminen siihen, että onko oman yrityksen omistaja vai isomman yhteisen organisaation osuuden omistaja tai jäsen. ..jotkut hyvinkin leimallisesti käyttäytyivät ajakseen omaa etuaan ja teettäköseen, tehdäkseen päätöksiä, jotka palvelivat heitä. Tämä oli aika hämmentävää kokemus oikeastaan. Tulin silloin ajatelleeksi, että itse asiassa siinä voikin olla kysymys siitä, että ei osaa irrottautua siitä oman yrityksen omistajan roolista hoitaessaan yhteisiä asioita...Omistajuus antaakin tai rajoittaakin katsantokantaa, että ei osaa toimia yhteisessä organisaatiossa.</i>	Oman yrityksen omistajan rooli oli hämmentävä kokemus.	Omistajan rooli hämmentävä kokemus: oman edun tavoittelu yhteisössä (M1).
M3: <i>Yrityksen omistaminen on kivaa. Vaikka tulee vastuutakin, niin tuntuu siltä, että on saanut jotakin aikaan. Muistan kun tein ensimmäisen kauppapaikkaneuvottelun, niin joutu lainaamaan kahvirahat ja parkkirahat, että sai auton parkkiin. Mutta tahto oli kova.</i>	Omistaminen on kivaa. Vaikka tulee vastuuta, niin on saanut jotakin aikaan. Tahto oli kova.	Omistaminen on kivaa (M3). Aikaansaaminen (M3). Kova tahto (M3).
M5: (Taustakertomuksen mukaan yritys-omistuksia jo ennen nykyistä yritystä.)		Useita yritysomistuksia (M5).

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 6: Minkälaisia kokemuksia Sinulla on ollut omistajuudesta työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N2: <i>Ei oikeastaan. Se on semmosta pienimuotoista sijoittamista, mitä olen harastanut. Mutta en oikeastaan ole ollut sillä tavalla mukana missään sen tyyppisessä. Kasvollisuus on aina minun mielestä hirveen tärkeä asia. Se niin kuin jollain tapaa luonnollisesti ohjaa asioiden oikeaa sujumista. On ihan selkee ero siinä, miten nämä pk-yritykset, jotka hyvin pitkälle ovat kasvollisten omistajien käsissä, niin kohtelee henkilöstöä ja asioita ylipäättänsä. Minä arvostan sitä. Omistajan ääni ja henki näkyy. Meidän yrityksessä näyttäis se henki olevan sinne päin vähintäänkin. Semmonen yhteen hiileen puhaltamisen henki kuitenkin pääsääntöisesti on, vaikka me ollaan yrityksenä nuori. Täällä on ihmiset vaihtunut, entiset työkaverit on vaihtunut työnantajiksi ja omistajiksi, niin lähtökohtahan voisi olla vaikeekin.</i></p>	<p>Ei oikeastaan aikaisempia kokemuksia. Pienimuotoista sijoittamista. Kasvollisuus on tärkeä asia. Omistajan ääni ja henki näkyy. Arvostan sitä. Omistajan ääni ja henki näkyy. Minä arvostan sitä. Meidän yrityksessä henki näyttäis olevan sinne päin. Entiset työkaverit työnantajina ja omistajina.</p>	<p>Ei aiempaa omistamisen kokemusta työelämässä (N2). Pienimuotoista sijoittamista (N2). Kasvollisuus tärkeä asia (N2). Omistajan ääni ja henki näkyy (N2). Työkaverit työnantajina ja omistajina (N2).</p>
<p>M4: <i>Se voi olla vähän vieraskin jopa minulle se teema sillä lailla, että minä en halua omistaa tavaraa paljon, koska tavarasta on riesaa. Jos minä omistan tavaraa, niin minä haluan, että minun tavarani on kunnossa. Tavarasta ei niin kuin onnea revi sillä lailla. Kaikkea on mitä tarvitaan. Sanoetaan, että vauraudella sinänsä on enemmän merkitystä, koska vauraus tarkoittaa mahdollisuutta tehdä valintoja. Yksi valinta on, että ei tarvitse tehdä mitään. Sillä on minun mielestä arvoa. Omaisuus on sitten jotenkin niin, ettei siitä olisi riesaa.</i></p>	<p>En halua omistaa tavaraa. Tavarasta ei onnea revi. Vauraus tarkoittaa mahdollisuutta tehdä valintoja. Sillä on arvoa. Omaisuudesta ei olisi riesaa.</p>	<p>Tavarasta ei onnea revi (M4). Vauraus mahdollistaa valintoja (M4). Omaisuudesta ei saa olla riesaa (M4).</p>
<p>M7: <i>Tätä ennen en varmasti ole omistanut yhtään mitään ite. En ole oikein läheltä päässyt kattoon kenenkään tämmöistä omistajuutta. Suvussa on ollut aina maatala, että se on tietynlaista omistamista ja yrittäjyyttä paljonkin, mutta se on tosin oma luku.</i></p>	<p>Tätä ennen en ole omistanut yhtään mitään.</p>	<p>Ei aiempaa omistamisen kokemusta työelämässä (M7).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 6: Minkälaisia kokemuksia Sinulla on ollut omistajuudesta työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
M2: Omaa niinku <i>yksityisesti</i> . No, <i>mettäö- maisuu</i> ta on aikalailla ja semmosta.	Yksityisesti on <i>mettäö- maisuu</i> ta.	Yksityisomaisuutta (M2).
M6: (Taustakertomuksen mukaan työhistorian aikana ei ole ollut yritysomistuksia. Haastateltava ei ota esille yksityisomistuksia.)		
M8: <i>Ei mulla ole</i> . En minä omista osakkeita valitettavasti. Kiinteistöjä kylläkin. ... <i>jotain omaa pitää olla</i> .	Ei mulla ole. Omaa pitää olla.	Ei kokemusta työelämässä (M8). Yksityisesti omaa pitää olla (M8).

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 7: Miten omistajuuden käsitteet ovat muuttuneet työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N1: Kyllä se varmaan näin on, että se on vastuuta. Ennen se on ollut <i>huolettomampaa vastuuta, kun yritys on ollut pienempi</i>. Ehkä se silloin, kun tää oli <i>kriisissä</i>, niin sitten siinä oli enemmän siinä omistajuudessa, että minä en anna periksi, että minä en menetä tätä. Se oli <i>riippumista</i>, niin kuin semmosta <i>voimakasta emotionaalista tunnetta</i>, ihan kuin se olisi ollut lapsi. Sitä ei niin kuin tapeta. On siinä varmaan vieläkin. <i>En minä haluais päästää tätä mihin tahansa. Haluan vähän kattoo sitä ja haluan, että tämä menestyy.</i></p>	<p>Huolettomampaa vastuuta, kun yritys oli pienempi.</p> <p>Kriisissä. Riippumista. Voimakasta emotionaalista tunnetta.</p> <p>En halua päästää mihin tahansa. Haluan, että tämä menestyy.</p>	<p>Yrityksen koko muuttaa vastuun käsitystä (N1).</p> <p>Kriisivaiheessa: Tunneperäinen sitoutuminen (N1).</p> <p>Jatkuvuusperusteinen sitoutuminen (N1).</p>
<p>M1: <i>Omistajuus on herättänyt aikaisemmin varsinkin nuorempina tietynlaista kunnioitusta ja suvussa on ollut yrittäjiä. Semmonen omistajan status on ollut varhaisempina vuosikymmeninä, kuuskytluvulla, seitsemänkymmentäluvulla hyvin myönteinen.</i></p> <p>Omistajuuden tällaiset muut piirteet, jotka tulivat <i>julkisuudessa</i> voimakkaasti esille sitten <i>kaheksankymmentäluvun lopulla</i>, jolloin <i>omistajuus pelkistyi äärimmilleen tällaiseksi sijoitussalkun hoitamiseksi. Se aiheutti vähän sellasen epäselvän tilanteen</i>, niin kuin <i>omassa suhtautumisessa, että mikä on oikeastaan omistajuuden kannalta se ydinalue</i> enkä pystynyt hahmottamaan silloin, kun en hoitanut sen laatuasia asioita. Mutta <i>perheyrittysten kanssa työtä tehtyäni</i> kaksikymmentä vuotta, niin se omistajuuden <i>näkökulma avautui</i> vähän kerrassaan, että siihen <i>sisältyi liiketoiminnan kehittämistä, voimakkaita yrittäjämäisiä otteita</i>. Ja sellaiset piirteet omistajuudessa <i>herättivät voimakkaita tunteita, kun vastuu työntekijöistä esimerkiksi.</i></p>	<p>Omistajuus on herättänyt kunnioitusta.</p> <p>Omistajan status on ollut kuuskytluvulla, seitsemänkymmentäluvulla myönteinen.</p> <p>Julkisuudessa kaheksankymmentäluvun lopulla omistajuus pelkistyi sijoitussalkun hoitamiseksi. Se aiheutti epäselvän tilanteen omassa suhtautumisessa, että mikä on omistajuuden ydinalue.</p> <p>Perheyrittysten kanssa työtä tehtyäni näkökulma avautui, että siihen sisältyi liiketoiminnan kehittämistä ja yrittäjämäisiä otteita.</p> <p>Esimerkiksi vastuu työntekijöistä herätti voimakkaita tunteita.</p>	<p>Omistajuus herätti kunnioitusta (M1).</p> <p>Omistajan status myönteinen 60- ja 70-luvulla (M1).</p> <p>Julkisuuskuva muokkaa suhtautumista. 1980-luvun omistajuus sijoitussalkun hoitoa (M1).</p> <p>Yhteistyö ja vuorovaikeus avaavat näkökulmia (M1).</p>
<p>M3: Mulla on semmonen mielikuva, että kun me ollaan <i>seitkytluvun</i> lapsia, niin kaikki <i>omistaminen</i>, niin sehän oli <i>hirveen kirosana</i>. Se on jättänyt jälkeensä <i>varmaan surkean muistijäljen</i>... Mutta olen selvittänyt, että <i>yheksänkymmentäluvun puolivälin jälkeen</i>...on tapahtunut semmonen <i>henkinen niuksahdus</i>, Vaaka on mennyt siihen puo-</p>	<p>Seitkytluvun... Omistaminen oli ennen hirveen kirosana. Se on jättänyt jälkeensä <i>varmaan surkean muistijäljen</i>.</p> <p>Yheksänkymmentäluvun puolivälin jälkeen</p>	<p>Yleinen mielipide muuttaa mielikuvia: 1970-luvulla omistaminen oli kirosana (M3).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 7: Miten omistajuuden käsitteet ovat muuttuneet työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>leen, että <i>omistamista</i> ja tämmöstä <i>arvostetaan</i>, että <i>sitä ei tarvi enää peitellä</i>. Eihän täällä kukaan hirveesti henkseleitä paukuttule, mutta ei sitä pyritä piilottelemaan niin kuin ennen. Ei me sitä piilotella, mutta ei me tuoda sitä esillekään. ...en halua sitä julkituoda ja huutaa Ei se sillä tavalla itseisarvo ole. Kyllä minä tykkään omistaa, mutta en minä halua sitä hirveesti huudella. Kuitenkin <i>henkilökohtainen omistaminen on sallitumpaa nykyään</i>. <i>Vanhemmanpolven työntekijät, niillä oli hirveen vaikea pala se, että ovat tehneet yhteiseen hyvään rahaa</i>. Ja kysymättä heiltä <i>tulleekin nuori kaveri, joka omistaa</i>. Nuoret ajattelee näin päin, että okay, ne kantaa riskin ja he ovat töissä ja he ovat oppimassa asioita ja heistä ehkä jonakin päivänä tulee jotakin. me maksetaan palkkaa siitä, että ne viihtyy työssä, niin <i>niillä ei ole mitään sitä vastaan, että omistaa</i>.</p>	<p>on tapahtunut henkinen niksahdus, että omistamista arvostetaan.</p> <p>Sitä ei tarvi enää peitellä.</p> <p>Henkilökohtainen omistaminen on sallitumpaa nykyään.</p> <p>Vanhemmanpolven työntekijät, niillä oli vaikea pala se, että tulleenkin nuori kaveri, joka omistaa.</p> <p>Nuoret, niillä ei ole mitään sitä vastaan, että omistaa.</p>	<p>1995 jälkeen henkinen niksahdus: omistamista arvostettu (M3).</p> <p>Omistamista ei tarvitse peitellä (M3).</p> <p>Sukupolvien ero näkyy suhtautumisessa omistajuuteen/omistajaan (M3).</p>
<p>M5: Tuo alle 50 %:n ja tuo, että <i>majoriteettina haluaa olla yrityksen omistajana</i>. Se on ihan vaan käytännön syy. Tässä on ollut monta näitä sillä lailla, että on kolme osakasta ja tasapäiten ja näissä on käynyt tämmösiä. Niissä on vain tullut se, että jos siellä on jollakin tavallaan majoriteetti. Niin vaikka on kollektiivinen päätös ja vaikka siinä olis muita osakkeita ja näin ikkään, niin siinä kuitenkin tiukan paikan tullen löytyy ääni, mikä sitten sanoo. Tämä voi olla väärinkin ajateltua, mutta sitten ei mene siihen juupas eipäs eikä pysty menemään siihen osakkaitten väliin yhteistyöselvittelyihin, kun on kolme yhtämieltä, niin kaks ruppee jallittaa sitä kolomatta, niin kaikki tämmöset on pois siitä silloin. <i>Se on suoraviivasempata ja viime kädessä tiedetään missä se lopullinen vastuu on</i>. Tuohon omistajuuteen, niin en minä sillä lailla ole tuntenut. Eikä se ole tuntunut, <i>vaikka nyt on 5000 neliöä maapohjineen ja näitä teollisuuskiinteistöjä</i>. Eihän ne ole kuin kiinteistöjä ja eihän niillä loppujen lopuksi tuolla sivukylillä ole hirveitä ar-</p>	<p>Majoriteettina haluaa olla yrityksen omistajana.</p> <p>Se on suoraviivasempata ja tiedetään missä lopullinen vastuu.</p> <p>Vaikka on nyt 5000 neliöä maapohjineen ja näitä teollisuuskiinteistöjä. Eihän ne ole kuin</p>	<p>Kokemuksesta majoriteetti-omistajuus (M5).</p> <p>Tiedetään vastuun kantaja (M5).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 7: Miten omistajuuden käsitykset ovat muuttuneet työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Omistajayrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>voa. <i>Silloin niillä on arvoa, kun ne on hyviä uusia halleja ja toiminta päällä, niin silloinhan se on. Mutta siellähän ei ole tuolla maalla muuta merkitystä kuin silloin, kun on toiminta päällä. No tietysti, onhan niillä joku, jos lopettais. Jotenkin minulla on ollut tapana, että minä en ole hyväksynyt, isot Xeroxin kopiokoneet, ei niitä ole liisattu, minä olen hankkinut vaikka aikoinaan vanha 100 tonnia meni. Minulla on ollut se paha. Minä vihaan näitä liisinkimaksuja, vaikka siellä on kuukaussa se ja se, kun ne on nämä liisinkihommat businessistä jollekin. Kun sinä pystyt hankkimaan oman ja sulla ei rahoituskuviossa ole hankaluuksia, että pystyt hankkimaan, niin ei se kalliimpi ole, päinvastoin. Ei ne, kuka näitä kopiokoneita tai vastavia liisaa, niin ei ne sitä pyhästä hengestä tee, businessistähän se on. Mulla on ollut tämä tapa toimia, että olen näitä välttänyt.</i></p>	<p>kiinteistöjä. Silloin niillä on arvoa, kun on toiminta päällä.</p> <p>Minä vihaan liisinkimaksuja.</p> <p>Mulla on ollut tämä tapa toimia.</p>	<p>Taloudellis-rationaalinen ratkaisu: omat kiinteistöt, omat koneet (M5).</p> <p>Vihaan leasing-maksuja (M5).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 7: Miten omistajuuden käsitkset ovat muuttuneet työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>N2: No, ehkä se siis tää <i>riskipuoli on enemmän sitten sisäistynyt</i>, että siihen <i>omistamiseen liittyy aina riski</i>, olipa se minkälaista hyvänsä. On ehkä <i>tullut enemmän näkökulmia siihen</i> asiaan. Se ei ole vaan sitä, että sinulla on se joku jossain, vaan siihen liittyy aina se toinen puoli. (Tutkija: Mitä se riski tarkoittaa, että siihen liittyy vastuuta?) Siihen liittyy <i>vastuuta, että osaat tehdä oikeita asioita</i> tai ainakin pyrkiä tekemään oikeita asioita, mitä ne milloinkin on. Se on se toinen puoli asiasta, että on työntekijänä yrityksessä. Se tulee aamulla töihin ja lähtee illalla pois ja toivon mukaan käyttää sen ajan siellä tosi hyvin. Näin se pitää ollakin, mutta se <i>omistaja</i> ei pysty toimimaan niin, vaan se <i>on koko ajan mielessä</i> enemmän ja vähemmän <i>se, että pitääkö</i> minun tässä antaa olla asioitten vai pitääkö tehdä uusia radikaalimpia ratkaisuja. Katsoa, että milloin kannattaa mitäkin tehdä tai pitäis tehdä ja ottaa se riski joskus ja joskus olla ottamatta. Se <i>vastuu</i> kyllä painaa.</p>	<p>Riskipuoli sisäistynyt ja on tullut näkökulmia siihen. Omistamiseen liittyy aina riski.</p> <p>Vastuuta, että osaat tehdä oikeita asioita.</p> <p>Omistajalla koko ajan mielessä, että pitääkö asioiden antaa olla vai pitääkö tehdä ratkaisuja. Milloin kannattaa mitäkin tehdä ja ottaa se riski joskus ja joskus olla ottamatta.</p> <p>Vastuu painaa</p>	<p>Riski on sisäistynyt (N2). Omistamiseen liittyy aina riski (N2).</p> <p>Vastuu, että osaa tehdä oikeita asioita (N2).</p> <p>Omistaja päättää milloin kannattaa ottaa riski (N2).</p> <p>Vastuu painaa (N2).</p>
<p>M4: Oon, vähän. <i>Ei minun tarvi vaurautta</i>, jos sitä olisi, niin <i>koskaan edes näyttää. Toi auto</i>, mikä nyt on, niin se on tässä muutama viikko sitten hankittu ja <i>se on vanhakin</i>. <i>Se ei ole edes keskiertoautoa kalliimpi</i>. Koska mun mielestä autoon sijoittaminen on erittäin tyhmä sijoitus. <i>Annoin nyt sitten itselleni periksi</i>.</p>	<p>Minun ei tarvi vaurautta koskaan edes näyttää. Toi auto, se on vanhakin, se ei ole edes keskiertoautoa kalliimpi.</p> <p>Annoin itselleni periksi.</p>	<p>Vaurautta ei näytetä (M4). Vaurautta vähätellään: vanhakin, ei edes kalliimpi (M4).</p>
<p>M7: <i>Ei oikeastaan omia kokemuksia</i>, mutta tuntuu koko ajan, että <i>omistajuus menee yhä häilyvämmäksi käsitteeksi</i> kuin organisaatiot muuttuu, nyt ei kohta tiedetä enää. Ennen vanhaa oli omistajasukuja, jotka pyörittivät kokonaisia kuntia ja kaupunkia. <i>Nykypäivänä kun ei tiedetä ketkä omistaa ja mitä omistaa</i>. Pienyrittäjiä niitä nyt on, mutta sitten taas nekin on vähän mennyt sitten, että ei ole enää ehkä... minusta tuntuu taas ihan kuin tavallaan <i>siltä, että yrittäjyyttä ei arvosteta</i> ehkä enää niin paljon. Tulee mieleen, ei ole kyllä mitään kokemuksia... Se mitä tässä on itse oppinut,</p>	<p>Ei omia kokemuksia. Omistajuus menee yhä häilyvämmäksi käsitteeksi.</p> <p>Nykypäivänä ei tiedetä ketkä omistaa ja mitä omistaa.</p> <p>Tuntuu siltä, että yrittäjyyttä ei arvosteta. Ei ole kyllä mitään kokemuksia</p>	<p>Ei kokemusta. Omistajuus käsitteenä on hämärtynyt (M7).</p> <p>Mielipide: yrittäjyyden arvostus on vähentynyt (M7).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 7: Miten omistajuuden käsitykset ovat muuttuneet työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Osakasyrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
että tietysti, että tietysti jossain vaiheessa ajatteli yrittäjyydestä jotain, nyt on oppinut tietämään mistä se suunnilleen on. Lähinnä sitä on keskittynyt miettimään sitä problematiikkaa ja miettimään ratkaisuja siihen.		

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 7: Miten omistajuuden käsitkset ovat muuttuneet työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
<p>M2: Kyllähän se iän karttuessa on huomannut, että <i>omistajuus lisää tuskaa</i>. Sen minä olen huomannu. (Tutkija: Minkä takia tai mitä tarkoitat?) Konkreettinen esimerkki on tällanen, että sanotaan, että <i>kiinteistöjä on liikaa</i>. Se on ihan mukava, että niitä on ympäri Suomea. Mutta auta armias, kun sitten tulee se hetki, että huomaa, että joka paikassa ei enää kerkiä käymään. <i>Aika ei riitä joka paikkaan ja ne on olemassa ja ne pitää hoitaa</i>. Niin, kyllä se tuskasta on. Niin tunne, ei se ole miksikään muuttunut, että kyllä se on aina ihan mukavaa. Sitä en kyllä muista, miltä... Ehkä se oli <i>silloin nuorena, kun ensimmäisen yksiön osti, niin mahto se olla valtavan hienoa</i>. Mutta minä en enää muista sitä aikaa. Kyllä se varmaan oli tosi hienoa silloin.</p>	<p>Omistajuus lisää tuskaa.</p> <p>Kiinteistöjä liikaa.</p> <p>Aika ei riitä ja ne on olemassa ja ne pitää hoitaa.</p> <p>Silloin nuorena, kun ensimmäisen yksiön osti, niin mahto se olla valtavan hienoa.</p>	<p>Omistajan tuska: omaisuutta on liikaa (M2).</p> <p>Omaisuus pitää hoitaa (M2).</p> <p>Ensimmäinen omistus oli hienoa (M2).</p>
<p>M6: En minä varmaan ole sitä ajatellutkaan. <i>En nyt usko, että siinä nyt kovin suuria muutoksia on tapahtunut</i>. Meilläkin, jos puhutaan omistamisesta, <i>on kehitelty palkkiojärjestelmä. Pienimuotoinen optio-ohjelma. Sitä kautta saa omistusta, mutta ei se niin vahvasti ole esillä, että sitä tuijottaisi tässä yksinomaan</i>. Niin kuin sanoin, pienyrittäjällä se on toisenlainen ja sillä, jolla on iso omistus siitä yrityksestä, missä toimii.</p>	<p>En usko, että kovin suuria muutoksia on tapahtunut.</p> <p>On kehitelty palkkiojärjestelmä. Pienimuotoinen optio-ohjelma.</p> <p>Sitä kautta saa omistusta, mutta ei se vahvasti ole esillä, että sitä tuijottaisi tässä yksinomaan.</p>	<p>Palkkiojärjestelmä. Optio-ohjelmalla omistusta (M6).</p>
<p>M8: No ehkä <i>vain voimistuu se, että minä haluaisin omistaa kaikki strategisesti keskeiset liikepaikat itse</i>. Viimeaikaisten kehitysten myötä tämmöseen vielä voimakkaamman oman omistuksen suuntaan eikä niinkään, että vuokratiloissa toimimiseen. <i>Että ei ne vain menis ne kohteet ulkomaisille kiinteistö-sijoittajille, spekulanteille</i>. <i>Se liittyy semmoseen arvomaailmaan, että maakunnan keskeinen kiinteistöomistus pysyisi omassa näpeissä omassa maakunnassa. Mahdollinen arvonnousu, jos tulee, niin se olisi kuitenkin omassa yrityksessä</i>. Minä sanoisin, että tämä vielä viime aikoina vahvistunut. Minä koen, että <i>minun työskentely on niin paljon yrittäjämäisempää, kun sinä itse hallitset kiinteistön, missä teet töitä</i>,</p>	<p>Ehkä vain voimistuu se, että minä haluaisin omistaa kaikki strategisesti keskeiset liikepaikat itse.</p> <p>Että ei ne vain menis ne kohteet ulkomaisille kiinteistö-sijoittajille, spekulanteille.</p> <p>Se liittyy arvomaailmaan, että maakunnan keskeinen kiinteistöomaisuus pysyisi omassa näpeissä.</p> <p>Arvonnousu olisi omassa yrityksessä.</p>	<p>Strateginen omistus (M8).</p> <p>Omistaminen on osa arvomaailmaa (M8).</p> <p>Arvonnousu omaan yritykseen (M8).</p>

Aineisto; merkitysyksiköt ja merkityskategoriat		
Kysymys 7: Miten omistajuuden käsitykset ovat muuttuneet työhistoriasi aikana?		
Alkuperäisilmaisu: Sisäinen yrittäjä	Merkitysyksiköt	Merkityskategoriat
niin <i>minun ei tarvi kysellä</i> , että mitä teh- hään ja milloin tehään ja neuvotella siitä. Se on vaan päh, päh ja tuosta tehään noin.	Minun työskentely on paljon yrittäjämäisem- pää, kun sinä itse hallit- set kiinteistön. Ei tarvi kysellä.	Omistaminen mahdol- listaa yrittäjämäisen päätöksenteon (M8).